

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตลัมพียงวงค์
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา

กวินนาฏ กล้าหนองกก

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครูศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
ปีการศึกษา 2557
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

**THE DEVELOPMENT OF LOCAL CURRICULUM IN SOCIAL
STUDIES, RELIGION, AND CULTURE SUBJECT GROUP
ENTITLED “THE CONSERVATION OF HISTORICAL SITES
IN SAMPANTAWONG DISTRICT FOR PRATHOMSUKSA 5
STUDENTS AT KULARBWITTAYA SCHOOL”**

KAWINNAT KLUMNONGKOK

A thematic Paper Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Master of Education program in Curriculum and Instruction

Academic Year 2014

Bansomdejchaopraya Rajabhat University

ชื่อเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ชื่อผู้วิจัย กวินนาฏ กล้าหนองกก

สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อินทรสมพันธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เปรมสุรีย์ เชื่อมทอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

..... กงเบตต์บัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาวีวรรณ เข็มสะอาด)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ หลานมาลา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อินทรสมพันธ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เปรมสุรีย์ เชื่อมทอง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิใหญ่ วัฒนานิมิตกุล)

..... กรรมการและเลขานุการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บงอร เสรีรัตน์)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน เขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา
ชื่อผู้วิจัย	กวินนาฏ กล้าหนองกก
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อินทรสมพันธ์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เปรมสุริย์ เชื้อมทอง
ปีการศึกษา	2557

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน เขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนตามหลักสูตรที่พัฒนาและ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตร เก็บข้อมูลจากบุคคล 2 กลุ่ม ดังนี้ 1) ประชากรที่ให้ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอน จำนวน 10 คน และ 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบสอบถาม 3) แผนการจัดการเรียนรู้ 4) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้และ 5) แบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรที่ได้รับการพัฒนามีความสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน มีองค์ประกอบ ดังนี้ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้และการวัดผลประเมินผล
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: หลักสูตรท้องถิ่น การอนุรักษ์โบราณสถาน

Title   **The Development of Local Curriculum in Social Studies, Religion, and Culture Subject Group Entitled “The Conservation of Historical Sites in Sampantawong District for Prathomsuksa 5 Students at Kularb Wittaya School”**

Author   **Kawinnat klumnongkok**

Program   **Curriculum and Instruction**

Major Advisor   **Assistant Professor Dr. Wichian Intarasompan**

Co-advisor   **Assistant Professor Dr. Premsuree Chuamthong**

Academic Year   **2014**

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to develop the local curriculum in Social Studies, Religion, and Culture Subject Group entitled “The Conservation of Historical Sites in Sampantawong District for Prathomsuksa 5 Students at Kularb Wittaya School” 2) to compare learning achievement between before and after using the curriculum and 3) to study the students’ satisfaction towards the curriculum. The participants were divided into 2 groups: 1) the population giving the common data i.e. 10 school administrators and teachers and 2) the sample group for the experiment i.e. 45 Prathomsuksa 5 students. The research instruments consisted of 1) interviews 2) survey 3) lesson plan 4) achievement test and 5) questionnaire. Data was analyzed in percentage, mean, standard deviation, t-test, and content analysis.

The findings revealed as follows:

1. The developed curriculum was consistent with the local condition and students’ need. Its components included the followings: principle, objectives, contents, learning activities, medias/learning sources, and measurement and evaluation.
2. The learning achievements of the students before and after using the developed curriculum were significantly different at .05 level.

3. The students' satisfaction towards the developed curriculum was generally found at the highest mean.

Keywords: Local Curriculum, Conservation of Historical Sites

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาและความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อินทรสมพันธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เปรมสุรีย์ เชื่อมทอง โดยท่านได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่มิได้มีประโยชน์อย่างมากในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาตรวจสอบ ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเป็นวิทยานิพนธ์ที่สมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วิโพภุช วัฒนานามิตกุล อาจารย์ทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ และนางสนองจิญญ์ วัชรโรทัย ครูการชำนานุการพิเศษ โรงเรียนวัดทองเพลิงที่เสียสละเวลาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่กรุณาถ่ายทอดความรู้แก่ผู้วิจัย อีกทั้งขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการประสานงาน ขอขอบคุณ คุณครูศรีจิตรา ลิขิตเรืองศิลป์ คุณครูลาวัลย์ เตชวาทกุล และคุณครูกลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนขอขอบใจนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยาทุกคนที่ให้ความร่วมมือ ตั้งใจศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้

ขอขอบพระคุณสมาชิกในครอบครัวที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมช่วยเหลือเป็นอย่างดี โดยเฉพาะคุณทิวา กล้าหนองกก ที่เป็นกำลังใจที่สำคัญตลอดจนห่วงใยเสมอมา คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์นี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดา ครู อาจารย์ทุกท่าน ขอยกคุณความดีนี้ให้กับผู้มีพระคุณหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์นี้ทุก ๆ ท่าน

กวินนาฎ กล้าหนองกก

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
ปรัชญาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร.....	11
จิตวิทยาการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร.....	14
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	25
หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร.....	38
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	65
ภูมิหลังของเขตสัมพันธวงศ์.....	69
ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนกุหลาบวิทยา.....	84
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	88

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	93
การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน.....	93
การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร.....	99
การทดลองใช้หลักสูตร.....	104
การประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร.....	111
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	113
ตอนที่1 การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน.....	113
ตอนที่2 การพัฒนาหลักสูตร.....	117
ตอนที่3 การทดลองใช้หลักสูตร.....	119
ตอนที่4 การประเมินผลการใช้หลักสูตร.....	122
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	124
สรุปผลการวิจัย.....	126
อภิปรายผล.....	126
ข้อเสนอแนะ.....	130
บรรณานุกรม	132
ภาคผนวก	138
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	138
ภาคผนวก ข หนังสือราชการ.....	140
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์เครื่องมือ.....	144
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	165
ภาคผนวก จ แบบตอบรับและบทความวิจัย.....	227
ประวัติผู้วิจัย	239

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	การดำเนินงาน ชั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน..... 101
2	สรุปวิธีดำเนินการวิจัยชั้นที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร..... 106
3	การดำเนินงานขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร..... 112
4	การดำเนินงานขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร..... 114
5	ค่าความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบประเมิน โครงร่างหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 148
6	ค่าความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบประเมิน โครงร่างหลักสูตรท้องถิ่น..... 150
7	ค่าความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์..... 151
8	ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน..... 153
9	ค่าความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์..... 155
10	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดย นักเรียน ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม ผู้ปกครองนักเรียน ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 30 คน..... 157
11	ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (B) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5..... 159
12	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยนักเรียนที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่าง 50 คน..... 161
13	คะแนนผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียน..... 163
14	ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์..... 165

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
2	ขอบเขตความหมายของหลักสูตร.....	40
3	ความสัมพันธ์ของกระบวนการพัฒนาตามหลักสูตร.....	43
4	แสดงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรและการสอน.....	53
5	แสดงกระบวนการพัฒนาหลักสูตร.....	54
6	แสดงกระบวนการพัฒนาหลักสูตร.....	55
7	แสดงระบบพัฒนาหลักสูตร.....	55
8	แสดงกระบวนการสร้างหลักสูตรของ Beauchamp.....	56
9	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรแกนกลางกับหลักสูตรท้องถิ่น.....	57

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการสร้างกำลังคนของประเทศให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวัง เพราะฉะนั้นกำลังคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ บทบาทของการการศึกษาจะแทรกซึมเข้าไปในกระบวนการถ่ายทอดค่านิยมและเจตคติ ให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามความจำเป็น เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่และมาตรฐานการดำรงชีวิตให้ดีขึ้น นอกจากนี้การศึกษายังเป็นกระบวนการที่จะช่วยเปลี่ยนแปลงสังคมให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดทำขึ้นเพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำไปใช้เป็นกรอบแนวคิดและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, น.3)

เนื่องจากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดไว้ว่า ให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, น.5) และการจัดการศึกษาที่ผ่านมาไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 23 (3) ที่ได้ระบุไว้ว่า การศึกษาทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ

วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในท้องถิ่นของตนเอง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2554 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554, น.22-23) หมวด 4 มาตรา 27 วรรค 2 กำหนดไว้ว่า ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, น.27) สังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องเตรียมคนสำหรับสังคมในอนาคตตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 มีความมุ่งหมายพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ รู้จักการประกอบอาชีพแบบสุจริต โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเองและมีวินัยในตนเองมีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความรู้อันเป็นสากล มีทักษะกระบวนการ โดยเฉพาะทักษะการคิด มีความภูมิใจในความเป็นไทย มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นเพื่อมุ่งผลประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม โดยเน้นความรู้ คุณคุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสม โดยให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น สาระการเรียนรู้และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของนักเรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลมีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคล ในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อพัฒนานักเรียนตามศักยภาพ ส่วนการประเมินนักเรียนนั้นให้พิจารณาจากพัฒนาการของนักเรียนความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, น.24)

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ สพฐ. 293/2551 เรื่อง ให้ใช้แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 12 และมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มี

มติเห็นชอบให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ จึงประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แทนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้เป็นไปดังนี้ (1) โรงเรียนต้นแบบให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในปีการศึกษา 2552 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 (2) โรงเรียนทั่วไป ปีการศึกษา 2553 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 เป็นต้นไปให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทุกชั้นเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) โดยให้มีความเหมาะสมชัดเจนทั้งเป้าหมายหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่และสถานศึกษา โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อเป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับและเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้น อีกทั้งปรับกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, น.2) โรงเรียนกุหลาบวิทยาลัยได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) โรงเรียนได้เห็นถึงความสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ซึ่งยังไม่ได้นำมาจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจัง ส่วนใหญ่ยึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสำคัญ ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนที่เกื้อกูลต่อชีวิตจริงของผู้เรียน ควรนำเรื่องราวในท้องถิ่นมาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่อยู่ใกล้ตัวเกิดความรัก ความผูกพันและความภาคภูมิใจ ในท้องถิ่นของตนเองมากยิ่งขึ้นด้วยเหตุนี้ ในการจัดการศึกษา จะต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นมากที่สุด โดยเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสะท้อนถึงสภาพชีวิตจริงของตนเอง และนำความรู้ไปใช้ใน การดำเนินชีวิตเพื่อสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

หลักสูตรท้องถิ่นจึงเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบันเพราะมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับวัย และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยไม่แยกส่วน ซึ่งสอดคล้อง

กับการดำเนินชีวิตจริงของนักเรียนและส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร (อุดม เขยกิจวงศ์, 2545, น.45) ดังจะเห็นจากงานวิจัยที่หลากหลาย เช่น มณฑา วงศ์รัตน์ (2545) ได้วิจัยพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ประเพณีท้องถิ่นอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีเจตคติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เช่นเดียวกับนิตยา ศรีอ่อน (2549) ได้วิจัยพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สารการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องสมุนไพรในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า เป็นหลักสูตรที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตร ได้ออกแบบเพื่อแสดงจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรม และประสบการณ์ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายตามหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น ส่วนเสาวลักษณ์ รอดผล (2549) ได้วิจัยพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดชุมพร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ได้หลักสูตรใหม่ขึ้นมาใช้ทดแทนหลักสูตรเดิม โดยมีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับชุมชน และผลงานวิจัยของจันทร์หอม เป้าลี (2551) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสารการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องสวนน้อยร้อยชื่อ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับท้องถิ่น และมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนการศึกษาดังกล่าวทำให้ได้ ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งมีความสำคัญ จำเป็น สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างดี

การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ นั้น เป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยที่หลากหลาย เช่น เสาวลักษณ์ ตรองจิตร (2547, น.ข อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์วิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ที่สร้างขึ้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่เหมาะสมมาก ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เช่นเดียวกับ วิลาวัลย์ มีสกุล (2547, น.ค อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549)

ได้ศึกษาวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องการดำรงชีวิตของพืชผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ส่วนวารสารจันทร์เรื่อง (2549, น.ข อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่าจะแน่นอนเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม

จากแนวทางการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น เขตสัมพันธวงศ์เป็นเขตหนึ่งในกรุงเทพมหานคร นับเป็นเขตหนึ่งที่มีการสังฆวัฒนธรรม มาอย่างยาวนาน และมีจุดเด่นทางด้านวัฒนธรรมที่ผสมผสานระหว่างคนไทย และคนไทยเชื้อสายจีน ที่ได้รับการส่งเสริมจากการท่องเที่ยวให้เป็นถนนสายไชน่าทาวน์ (ถนนคนเดินเท้า) มีแหล่งโบราณสถาน ที่เก่าแก่และทรงคุณค่า เช่น วัดไตรมิตรวิทยารามวรวิหาร วัดสัมพันธวงศารามวรวิหาร วัดชัยชนะสงคราม ธนาคารไทยพาณิชย์ (แบงก์สยามกัมมาจล) ซึ่งถือเป็นธนาคารแห่งแรกของประเทศไทย โบสถ์แม่พระลูกประคำ (กาลหว่าร์) เป็นโบสถ์คาทอลิกที่เก่าแก่ แหล่งค้าทองคำเยาวราช และร้านค้าที่เก่าแก่ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 นอกจากนี้ยังมีศิลปกรรมจีนร่วมสมัย ได้แก่ ชุมประตูดุสิตพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 (คู่มือการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร 2550, น.46-49) สัมพันธวงศ์อยู่ในส่วนของในส่วนของใจกลางกรุงเทพมหานคร (City core) จึงมีแนวคิดเกี่ยวกับเขตพระนคร บางรัก ป้อมปราบศัตรูพ่าย และดินแมน้ำเจ้าพระยาทางทิศใต้ โดยมีอาณาบริเวณ ทิศเหนือ จรดเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย โดยถนนเจริญกรุง และถนนพระราม4 เป็นเส้นแบ่งแนวเขตตั้งแต่สะพานดำรงสถิต (สะพานเหล็ก) ไปจนถึงสะพานเจริญสุวาศ์ ทิศตะวันตก ครั้งหนึ่งติดคูและกำแพงพระนครซึ่งปัจจุบันก็คือเขตพระนครนั่นเอง โดยคลองโอ่งอ่างตั้งแต่สะพานเจริญสุวาศ์ จนถึงสะพาน ไอศถานนท์ ที่เชิงสะพานพุทธยอดฟ้า เป็นเส้นแบ่งแนวเขต ทิศตะวันออก จรดเขตบางรัก โดยมีคลองผดุงกรุงเกษม ตั้งแต่เชิงสะพานเจริญสุวาศ์ จนบรรจบแม่น้ำเจ้าพระยาที่โรงบำบัดน้ำเสียสี่พระยาเป็นวันแบ่งแนวเขต ทิศใต้ จรดแม่น้ำ

เจ้าพระยา จากเชิงสะพานพุทธยอดฟ้า จนบรรจบกับคลองผดุงกรุงเกษม ที่โรงบำบัดน้ำเสีย
สี่พระยา เป็นเส้นแบ่งแนวเขต

จากการศึกษาค้นคว้าหลักการ ทฤษฎีการเรียนรู้ ตลอดจนผลงานการวิจัย และแนวความคิด
ของนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้น พบว่า การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์นั้นครูผู้สอนต้อง
มีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบการสอน และจัดกิจกรรม โดยมีสื่อการเรียนการสอนหรือชุดกิจกรรม
การฝึกคิดวิเคราะห์ที่เหมาะสมที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีการพัฒนา “การคิดวิเคราะห์”
ของผู้เรียนในโรงเรียนให้เป็นเรื่องที่สะดวกต่อการปฏิบัติทั้งรูปแบบ วิธีการ รวมทั้งการวัดและ
ประเมินผล ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และจิตวิทยาการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว พบว่า
การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีสรรรคนิยม (Constructivism) เป็นทฤษฎีที่เน้นให้ผู้เรียน
เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยการเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีอยู่กับสถานการณ์หรือสิ่งพบเห็นเพื่อ
สร้างความรู้ใหม่ เน้นถึงการได้มาซึ่งความรู้ของผู้เรียนที่มาจาก โครงสร้างทางสติปัญญา ผู้เรียน
สามารถเป็นผู้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายใต้สภาพจริงหรือ
ใกล้เคียง โดยการอาศัยปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความเชื่อหรือความรู้เดิมที่มีอยู่สามารถเปลี่ยนแปลง
ไปได้เมื่อผู้เรียนนั้นได้รับข้อมูลเพิ่มเติมจากการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ด้วยความ
สมเหตุสมผล (สุนีย์ เหมะประสิทธิ์, 2543, น.5 อ้างถึงในสมใจ ปราบพล, 2549)

จากความสำคัญ สภาพท้องถิ่นและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรท้องถิ่น ดังนั้น
ผู้วิจัยมีสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง
การอนุรักษ์โบราณสถาน เขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเป็นแนวทาง
ในการปรับปรุงพัฒนา และส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม ให้ครู ผู้เรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตระหนัก และเห็นความสำคัญของภูมิปัญญา
ไทย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ตลอดจนให้ปฏิบัติตามแนวทางในการอนุรักษ์
โบราณสถาน ในท้องถิ่นของตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน เขตสัมพันธวงศ์ สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก่อนการเรียน และหลังการเรียน ตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังการเรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่นสูงกว่า ก่อนการเรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ประชากรที่ให้ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑล กรุงเทพมหานคร ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษาและวัฒนธรรม จำนวน 10 คน

2. ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง

1) ประชากรที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2554 จำนวน 167 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็น นักเรียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2554 จำนวน 45 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์

2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจ

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ใช้เวลา 16 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 แผน และจัดการเรียนการสอนในวันจันทร์ถึงศุกร์ ใช้เวลา 3 สัปดาห์

เนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยกำหนดเนื้อหาของหลักสูตรเป็น 2 ส่วน คือ ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา
2. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ เห็นความสำคัญในการอนุรักษ์ โบราณสถานในท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
3. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา สามารถนำไปพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนในการจัดการเรียนการสอน เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน หมายถึงหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยปรับให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และความจำเป็นของผู้เรียนประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการจัดทำหลักสูตร ประกอบด้วยขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ (1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (2) การสร้างหลักสูตร (3) การทดลองใช้หลักสูตร (4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2554

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของนักเรียน เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน วัดจากแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยวัด 5 ด้าน คือ ด้านความรู้ – ความจำ ด้านความเข้าใจ ด้านการนำไปใช้ วิเคราะห์ และสังเคราะห์

ผลงานนักเรียน หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของนักเรียน เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน ของนักเรียนแต่ละกลุ่ม

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน

การอนุรักษ์ หมายถึง การดูแล การรักษาไว้ตามสภาพของเดิมเท่าที่เป็นอยู่และป้องกันมิให้เสียหายเพื่อคงคุณค่าไว้

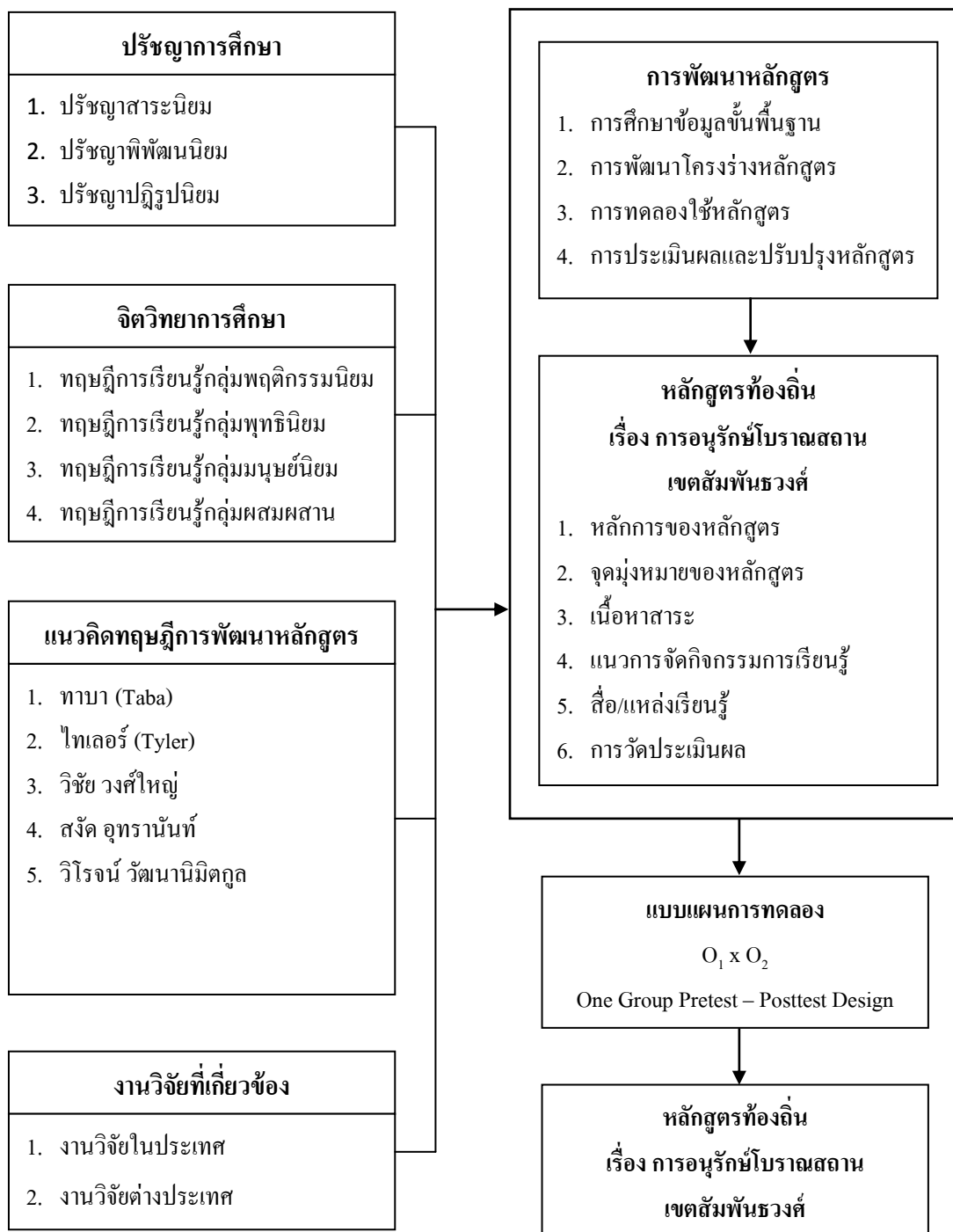
โบราณสถาน หมายถึง อสังหาริมทรัพย์ ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และโบราณคดี ตามเกณฑ์ที่ถือกันโดยทั่วไปโบราณสถานจะต้องมีอายุเก่าแก่ 100 ปีขึ้นไป ตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มาตรา 3 ให้ความหมายไว้ว่า อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ทั้งนี้ ให้รวมถึงสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย โบราณสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย โบราณสถานในประเทศไทยมี 2 ประเภท คือ โบราณสถานที่มีรูปทรงชัดเจนและโบราณสถานที่มีรูปทรงไม่ชัดเจน

1) โบราณสถานที่มีรูปทรงชัดเจน เช่น พระราชวัง วัด ป้อม กำแพงเมือง คูเมือง คลอง สะพาน บ่อ สระน้ำ (ตระพัง) เขื่อน เจดีย์ ประสาท กู่ (กุฎิ/เจดีย์หรือวิหาร) พระธาตุ ถ้ำ เพิงผา แหล่งเตาเผา เป็นต้น

2) โบราณสถานที่มีรูปทรงไม่ชัดเจน เช่น คูน้ำ คันดิน (คูเมือง/กำแพงเมือง) ถนนโบราณ เนินดินที่ปกคลุมเจดีย์ วิหาร โบสถ์ หรือเทวาลัย เป็นต้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ โดยศึกษาจากปรัชญาการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร ของนักการศึกษาหลายท่านได้แก่ ทาบา (Taba) ไทเลอร์ (Tyler) วิชัย วงศ์ใหญ่ สงัด อุทรานันท์ และวิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล จนได้กรอบแนวคิดในการวิจัยซึ่งสามารถสรุปภาพที่ 1 ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน เขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. ปรัชญาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร
2. จิตวิทยาการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร
3. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
4. หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร
5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
6. ภูมิหลังของเขตสัมพันธวงศ์
7. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนกุหลาบวิทยา
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปรัชญาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

ปรัชญาการศึกษามีบทบาท และมีความสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรหลายประการ บุญชม ศรีสะอาด (2546, น.23) ได้ชี้ให้เห็นว่า ปรัชญาการศึกษาได้เข้ามามีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรในด้านการกำหนดจุดประสงค์ในการจัดหลักสูตร และการจัดการสอน สอดคล้องกับแนวคิดของ ช่าง บัควี (2542, น.54) ได้สรุปให้เห็นชัดเจนว่า ปรัชญาการศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรเพราะในบทบาทของผู้พัฒนาหลักสูตรเป็นผู้ตัดสินใจในการกำหนดทิศทางของหลักสูตร ตลอดจนทุกสิ่งทุกอย่างที่จะบรรจุไว้ในหลักสูตรนั้น

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าปรัชญาการศึกษาที่สำคัญที่เป็นแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม สรุปได้ดังนี้

1. ปรัชญาสาระนิยม (Essentialism)

แนวคิด และความเชื่อตามปรัชญาสาระนิยมนี้กำหนดขึ้นโดย วิลเลียม ซี แบกเลย์ ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีฐานมาจากความเชื่อตามแนวปรัชญาทั่วไป 2 สาขา คือปรัชญาจิตนิยม และสัญนิยมสรุปแนวคิดได้ ดังนี้

1.1 แนวคิดที่เกี่ยวกับการศึกษา ปรัชญาเชื่อว่า ความรู้เป็นสิ่งสำคัญ และในแต่ละวัฒนธรรม ย่อมมีความรู้ ความเชื่อ ทักษะคติ อุดมการณ์ ฯลฯ ที่เป็นแกนกลางหรือเป็นหลักสำคัญที่เยาวชนต้องเรียนรู้เหมือนๆ กัน จุดมุ่งหมายของการสอนก็คือ การถ่ายทอดเนื้อหาวิชาที่เป็นแกนสำคัญให้แก่เยาวชน เพื่อพัฒนาธรรมเหล่านั้นจะไม่เสื่อมสูญ

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร ปรัชญาเชื่อว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ควรมุ่งถ่ายทอดเนื้อหาวิชา ที่จะช่วยอนุรักษ์สังคม และวัฒนธรรม หลักสูตรควรเป็นหลักสูตรที่เหมือนกันทั่วประเทศ และเป็นหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาวิชาผู้รู้เป็นผู้คัดเลือกเนื้อหาวิชาบรรจุลงในหลักสูตร

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับวิธีสอน ปรัชญาเชื่อว่า ครูเป็นถ่ายทอดความรู้ ชี้แจงให้เหตุผล เพื่อให้ผู้เรียนคล้อยตาม และยอมรับหลักการความคิด และค่านิยม ความรู้เกิดจากการสอนของครู ครูต้องพัฒนาทักษะการอ่านให้มาก อ่านหนังสือที่มีคุณค่า เพื่อที่จะได้นำแนวคิดต่างๆ มาประยุกต์ใช้วิธีการสอนจะใช้วิธีบรรยาย ปาฐกถาและการฝึกฝนซ้ำๆ ทั้งการฟัง พูด อ่านและเขียน

2. ปรัชญาพิพัฒนนิยม (Progressivism)

แนวคิดและความเชื่อปรัชญาพิพัฒนนิยมนี้ได้รับแนวคิดจากปรัชญาทั่วไป คือ ปรัชญาปฏิบัติการนิยม ซึ่งได้รับแนวคิดจาก ชาลส์ เอส เพียซ และได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง โดย วิลเลียม เจมส์ จนได้รับความนิยมสูงสุด จอห์น ดิวอี้ ได้นำแนวคิดนี้มาใช้ในการศึกษา และในกระบวนการทางกฎหมาย สำหรับแนวคิดของปรัชญานี้ สรุปได้ดังนี้

2.1 แนวคิดที่เกี่ยวกับการศึกษา ปรัชญาที่มีความเชื่อว่า การศึกษา คือ การที่บุคคลได้มีประสบการณ์โดยตรง และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การศึกษาจึงควรเป็นกระบวนการที่พัฒนาบุคคลตลอดชีวิต เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความเจริญงอกงามทุกด้าน ปรัชญาสาขานี้ยังเชื่อว่าทุกอย่างย่อมมีการเปลี่ยนแปลง เด็กจึงต้องมีความจำเป็นต้องปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม การศึกษาจึงควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร ปรัชญาเชื่อว่า จุดมุ่งหมายหลักของหลักสูตร คือ การพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลแต่ละคน ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ หลักสูตรควรกำหนดเนื้อหาวิชา กว้างๆ จะเน้นกิจกรรมที่ประกอบด้วย ประสบการณ์ในชีวิตจริง การเลือกเนื้อหาวิชาบรรจุในหลักสูตรไม่ได้พิจารณาว่า “ผู้เรียนควรเรียนอะไร” แต่คำนึงว่า “ผู้เรียนต้องเรียนอะไร” เนื้อหาวิชาเหล่านั้น ต้องเกี่ยวกับตัวผู้เรียน และเกี่ยวกับสภาพปัญหาสังคมด้วย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับวิธีสอน ปรัชญาเชื่อว่า การสอนจะยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ เรียนตามความสนใจ ความถนัด ความสามารถ ครูเป็นผู้แนะนำจัดกิจกรรม จัดสถานการณ์เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ และคอยให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในการสำรวจปัญหาหาความต้องการ และความสนใจของตนเอง วิธีสอนเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิบัติ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ

เรียนการสอน และมีส่วนร่วมในการเลือกเนื้อหาวิชาที่จะเรียน โดยการทำงานร่วมกันระหว่างครู กับผู้เรียน เพื่อให้การเรียนการสอน จะได้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้อง กับความถนัดและความสามารถของผู้เรียนมากที่สุด

3. ปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism)

แนวคิดและความเชื่อตามแนวปรัชญาปฏิรูปนิยม ได้รับแนวคิดจากปรัชญาพัฒนาการ นิยม โดยมี ธีโอดอร์ บรามเมลด์ (Theodore Brameld) เป็นผู้กำหนดแนวคิดของปรัชญานี้ขึ้นสรุปได้ ดังนี้

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา ปรัชญาการศึกษาสาขาปฏิรูปนิยม มีแนวคิดคล้ายกับ ปรัชญาพัฒนาการนิยม แต่คิดไกล กว้างขวางกว่าตรงที่ ปรัชญาปฏิรูปนิยม ไม่ได้มุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ยังคำนึงถึงประ โยชน์ และคุณค่าที่พึงจะเกิดแก่ สังคม นั่นก็คือ การศึกษาพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทรัพยากรที่สำคัญของสังคม และเป็นสังคมแบบ ประชาธิปไตย

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร ปรัชญานี้เชื่อว่า ความมุ่งหมายของหลักสูตร จะเน้น พัฒนาการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ และมีทัศนคติที่จะออกปฏิรูปสังคมให้ดีขึ้น และเน้นให้ ผู้เรียนตระหนักในตนเอง รู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคม ร่วมมือกันแก้ปัญหาต่างๆ หลักสูตรควรเป็น หลักสูตรที่เน้นสังคมเป็นหลัก เนื้อหาจะประกอบไปด้วย สาขาวิชาต่างๆ เช่น สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์และการเมือง วิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์มนุษย สังคมและเทคโนโลยี โดยเนื้อหา แต่ละวิชาจะเน้นความเป็นมาและสภาพปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ปัญหาได้ชัดเจน

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับวิธีสอน ปรัชญานี้เชื่อว่า การเรียนการสอนจะเน้นการทำกิจกรรม ฝึกงาน การหาประสบการณ์ด้วยตนเอง การเรียนการสอนต้องเน้นทฤษฎี และการปฏิบัติควบคู่กัน ครูต้องเป็นผู้รอบรู้ สนใจจะใฝ่รู้เกี่ยวกับปัญหา และสิ่งต่างๆ ในสังคม ครูต้องมีทักษะหลายด้าน เช่น การรวบรวม การสรุป การวิเคราะห์ และเสนอแนะต่อผู้เรียน ครูต้องเป็นนักแก้ปัญหา นักบุกเบิก นักแสวงหา และนักประชาธิปไตย

หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการจัดการศึกษา จะเห็นได้ จากประโยชน์ที่เกิดขึ้น จากการนำปรัชญาการศึกษามาเป็นกรอบในการดำเนินงานพัฒนาการศึกษา สรุปได้ ดังนี้

1. ปรัชญาการศึกษาช่วยให้อธิบายถึงสภาพการของการศึกษาอยู่ในสภาพอย่างไร
2. ปรัชญาการศึกษามีส่วนส่งเสริมการวิเคราะห์วิจารณ์ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติของ การศึกษาว่า มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงไร

3. ปรัชญาการศึกษา เป็นกรอบแนวทางในการเปรียบเทียบแนวความเชื่อของนักพัฒนาหลักสูตร กับแนวการจัดการศึกษา ว่าแตกต่างกันอย่างไรสอดคล้องกันอย่างไร

4. ปรัชญาการศึกษาก่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาการศึกษาให้ดีขึ้น ทั้งในด้านหลักสูตร และการกำหนดแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในการจัดการศึกษา

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า ปรัชญาการศึกษา เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการจัดการศึกษา การจัดทำและพัฒนาหลักสูตร แต่ในการนำแนวคิดของปรัชญาการศึกษาลัทธิต่างๆ มาใช้ในการจัดองค์ประกอบของหลักสูตรนั้น ย่อมส่งผลแตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระ พุทธศาสตร์การเรียนการสอน และอำนาจในการตัดสินใจ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นการยากที่จะนำหลักการแนวคิดของปรัชญาการศึกษาเพียงปรัชญาเดียว มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ในการปฏิบัติจริงนั้น มักดำเนินในลักษณะผสมผสานปรัชญาการศึกษาและเลือกนำมาใช้ตามความเหมาะสมกับปัญหา และสถานการณ์ในยุคนั้นๆ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ปรัชญาการศึกษาทั้ง 3 มีการผสมผสานกันดังนี้

1. ปรัชญาสาระนิยม เกี่ยวกับวิธีสอนของครู
2. ปรัชญาพัฒนานิยม เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. ปรัชญาปฏิรูปนิยม จะเน้นพัฒนาการเรียนรู้ให้มีความรู้ความสามารถ และมีทัศนคติที่จะออกไปปฏิรูปสังคมให้ดีขึ้น และเน้นให้ผู้เรียนตระหนักในตนเอง รู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคมร่วมมือกันแก้ปัญหาต่างๆ ตลอดจนการเรียนการสอนจะเน้นการทำกิจกรรมการฝึกงาน การหาประสบการณ์ด้วยตนเอง การเรียนการสอนต้องเน้นทฤษฎี และการปฏิบัติควบคู่กันไป

จิตวิทยาการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรนั้น นักพัฒนาหลักสูตรต้องมีความรู้ความเข้าใจ เรื่อง การเรียนรู้ของมนุษย์ ซึ่งเป็นหน้าที่ของนักพัฒนาหลักสูตรที่ต้องศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ ให้เข้าใจชัดเจน เพื่อจะได้พิจารณาคัดเลือกทฤษฎีที่เหมาะสมที่สุด มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ

1. ความหมายของการเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็น ที่มีความสำคัญมากต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์นักการศึกษาให้ ความหมายของการเรียนรู้ ดังนี้

กัลยา สุวรรณแสง (2544, น.155) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่าการเรียนรู้ คือ กระบวนการที่เป็นประสบการณ์ตรง และหรือประสบการณ์ทางอ้อม กระทำให้อินทรีย์เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร แต่ไม่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร

แต่ไม่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากเหตุอื่น เช่น วุฒิภาวะ ความเจ็บป่วย ฤทธิยา สารเคมี ฯลฯ

ครอนบาช (Cronvach,1963, p.71อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549) กล่าวถึงการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

จากความหมายของการเรียนรู้ข้างต้น สรุปได้ว่า การเรียนรู้ คือ กระบวนการที่บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างค่อยข้างถาวร อันเนื่องมาจากประสบการณ์ต่างๆ หรือการฝึกหัด โดยที่การเปลี่ยนแปลงนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งพฤติกรรมภายนอก และพฤติกรรมภายในอีกทั้งเปลี่ยนแปลงได้ทั้งความรู้ อารมณ์ และทักษะ

2. ลักษณะการเรียนรู้

การเรียนรู้ คือ กระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด คนสามารถเรียนรู้ได้จากการได้ยินการสัมผัส การอ่าน การใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้ของเด็กและผู้ใหญ่จะต่างกัน เด็กจะเรียนรู้ด้วยการเรียนในห้อง การซักถาม ผู้ใหญ่มักเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ที่มีอยู่แต่การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ผู้สอนนำเสนอ โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้ที่สร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ที่จะให้เกิดขึ้นเป็นรูปแบบใดก็ได้ เช่น ความเป็นกันเอง ความเข้มงวดกวดขัน หรือความไม่มีระเบียบวินัย สิ่งเหล่านี้ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างเงื่อนไข และสถานการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้น ผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกรูปแบบการสอน รวมทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน

สิ่งที่แสดงถึงการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น พิจารณาได้จากลักษณะต่างๆ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปจากเดิม พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงนั้นเป็นพฤติกรรมที่ถาวรและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น จะต้องต่อเนื่องมาจากประสบการณ์

3. องค์ประกอบทางจิตวิทยาที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้

การที่จะเกิดการเรียนรู้ในเรื่องใดๆ นั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบต่างๆ ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

3.1 วุฒิภาวะ

วุฒิภาวะ เป็นการบรรลุถึงขั้นสูงสุดของความเจริญเติบโต ในระยะใดระยะหนึ่งและพร้อมที่จะประกอบกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ได้อย่างเหมาะสมกับวัย ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาตินี้ ไม่จัดเป็นการเรียนรู้แต่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.2 ความพร้อม

ความพร้อมเป็นสภาวะของบุคคล ที่มีวุฒิภาวะทางกาย ทางอารมณ์ สังคม และทางสติปัญญา ประสบการณ์เดิม และความสนใจที่จะเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง อย่างบังเกิดผลอย่างไรก็ตามความพร้อมในการกระทำกิจกรรมแต่ละอย่าง ย่อมแตกต่างกันออกไป

3.3 การฝึกฝน

การฝึกฝน เป็นการกระทำซ้ำในพฤติกรรมนั้นๆ เพื่อฝึกฝนทักษะใดทักษะหนึ่งให้เกิดความชำนาญ

3.4 การเสริมแรง

การเสริมแรง เป็นการเพิ่มพลังให้บุคคลกระทำพฤติกรรมนั้นๆ ซ้ำหรืออีกนับหนึ่งคือการเพิ่มพฤติกรรมใดๆ ของบุคคลเพิ่มขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากการได้รับผลการกระทำภายหลังการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ

3.5 การถ่ายโยงการเรียนรู้

การถ่ายโยงการเรียนรู้ หมายถึง การที่บุคคลได้เรียนรู้อย่างหนึ่งมาก่อนซึ่งความรู้เดิมที่ได้เรียนรู้มาก่อน มีผลต่อการเรียนรู้ใหม่หรือการกระทำกิจกรรมใหม่

4. ทฤษฎีการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้ นั้น มีนักการศึกษาแบ่งกลุ่มแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ออกเป็นกลุ่มย่อยได้หลายแนวทาง ในที่นี้ขอนำเสนอแนวคิดในการแบ่งของ ทิสนา แจมมณี (2545, น.50-76) สรุปได้ดังนี้

แนวคิดที่ได้รับการยอมรับว่า สามารถใช้อธิบายลักษณะของการเกิดการเรียนรู้หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ทฤษฎีการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 20 นี้มีลักษณะความเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น โดยใช้การทดลองตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาประกอบการนำเสนอ ทฤษฎี โดยแบ่งทฤษฎีการเรียนรู้ยุคนี้ออกเป็น กลุ่มใหญ่ๆ ได้ 4 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม

นักคิดในกลุ่มนี้ มีความเชื่อว่าธรรมชาติของมนุษย์มีลักษณะที่เป็นกลาง คือ ไม่ดี ไม่เลว (Neutral-active) การกระทำต่างๆ ของมนุษย์ เกิดจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอกพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า การเรียนรู้ เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า และการตอบสนอง

4.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มพุทธรินิยม

นักคิดกลุ่มพุทธรินิยม เป็นกลุ่มที่เน้นกระบวนการทางปัญญา โดยขยายขอบเขตของความคิดที่เน้นทางด้านพฤติกรรม ออกไปสู่กระบวนการทางความคิดด้วยความเชื่อที่ว่า การเรียนรู้

ของมนุษย์ไม่ใช่เรื่องของพฤติกรรมที่เกิดจากกระบวนการตอบสนองต่อสิ่งเร้าเท่านั้นแต่การเรียนรู้ของมนุษย์มีความซับซ้อนกว่านั้น กล่าวคือ การเรียนรู้ เป็นกระบวนการทางความคิดที่เกิดจากการสะสมข้อมูล การสร้างความหมาย ความสัมพันธ์ของข้อมูล และการดึงข้อมูลออกมาใช้ ในการกระทำ และการแก้ปัญหาต่างๆ หรืออาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้ เป็นกระบวนการทางสติปัญญาของมนุษย์ในการที่จะสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ตนเอง

4.3 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม

นักคิดกลุ่มนี้ให้ความสำคัญของการเป็นมนุษย์ และมองมนุษย์ว่า มีคุณค่ามีความดีงามมีความสามารถ มีความต้องการ และมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตน หากบุคคลได้รับอิสรภาพ และเสรีภาพมนุษย์จะพยายามพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

4.4 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มผสมผสาน

สำหรับทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มผสมผสานนี้ได้นำแนวคิดของกานเย ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาและนักการศึกษา ไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาหลักสูตรสามารถดำเนินการ โดย นำรูปแบบการสอนที่กานเยคิดค้นขึ้น คือ “รูปแบบการสอนอย่างเป็นระบบ 9 ขั้นไปใช้เป็นยุทธวิธีในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสรุปขั้นตอนทั้ง 9 ได้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ เป็นขั้นที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในบทเรียน

ขั้นที่ 2 แจ่มจุดประสงค์เป็นการบอกให้ผู้เรียนทราบถึง เป้าหมายหรือผลที่ได้รับจากการเรียนในบทเรียนนั้น

ขั้นที่ 3 กระตุ้นให้ผู้เรียนระลึกถึงความเดิมที่จำเป็น เป็นการทบทวนความรู้เดิม

ขั้นที่ 4 เสนอบทเรียนใหม่ๆ เป็นการเริ่มกิจกรรมใหม่ๆ โดยใช้อุปกรณ์ต่างๆ ที่เหมาะสม มาประกอบการเรียนการสอน

ขั้นที่ 5 ใช้แนวทางการเรียนรู้ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมด้วยตนเอง ผู้สอนอาจจะแนะนำวิธีการทำกิจกรรม ให้แนวทางให้ผู้เรียนไปคิดเอง

ขั้นที่ 6 ให้ลงมือปฏิบัติ เป็นการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ

ขั้นที่ 7 ให้ข้อมูลป้อนกลับ ครูให้ข้อมูลป้อนกลับ ในการปฏิบัติกิจกรรมว่ามีความถูกต้องหรือไม่

ขั้นที่ 8 ประเมินคุณภาพการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ เป็นขั้นการวัด และประเมินว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้อย่างไรเพียงใด

ขั้นที่ 9 ส่งเสริมความแม่นยำ และการถ่ายโอนการเรียนรู้ เป็นการสรุปการย้ายทบทวนการเรียนที่ผ่านมา เพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ฝังแน่น

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า พื้นฐานทางด้านจิตวิทยาการเรียนรู้นับได้ว่ามีผลต่อการพัฒนาหลักสูตรในทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การกำหนดจุดมุ่งหมาย การคัดเลือกเนื้อหา และประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดทำโครงสร้างของหลักสูตร การจัดกิจกรรม การเรียนการสอน และการประเมินผล

5. จิตวิทยาการเรียนรู้การสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยมีเป้าหมายที่คุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะเป็นคนดีเป็นคนเก่งและมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, น.2)

จิตวิทยาการเรียนรู้การสอนที่ครูควรนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรมีดังนี้

1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความต้องการที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จ แม้ว่าสิ่งนั้นจะยุ่งยากหรือซับซ้อนเพียงใดก็ยังมีความอดทน มีพลังใจที่จะเผชิญกับปัญหา เพื่อแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปด้วยดีในการสอนครู ควรคอยชี้แนะให้นักเรียนรู้จักตั้งเป้าหมายในชีวิตตามสภาพที่เป็นจริง การมอบหมายงานให้ทำควรมีความยากง่ายเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการทำงาน ฝึกให้ทำงานเป็นกระบวนการ โดยทำงานอย่างมีเป้าหมาย และมีแผนงานดำเนินงานเป็นขั้นตอนตามที่วางแผนไว้ โดยมีครูคอยกระตุ้นและให้กำลังใจ เมื่อนักเรียนประสบความสำเร็จ ในการทำงานบ่อยๆ จะเกิดความมั่นใจในตนเอง มีกำลังใจที่จะต่อสู้กับอุปสรรคถ้าเผชิญปัญหา ไม่ท้อถอย การตรวจผลงาน ครูควรทำลักษณะให้ข้อสังเกต ข้อคิดเห็นคำแนะนำ เพื่อช่วยให้นักเรียนตัดสินใจได้ว่าการกระทำนั้นๆ จะให้ผลดีกว่าเดิม

2. กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) เป็นผลจากการศึกษาของธอร์น ไคค์ (Thorndike) สรุปว่า “สิ่งที่เรียนทำบ่อยๆ ซ้ำๆ กันหลายครั้ง จนเกิดความชำนาญผู้เรียนจะทำสิ่งนั้นได้ดี แต่สิ่งที้นานๆ ทำครั้งจึงทำได้ไม่ดี”

3. กฎความพอใจ (Law of Effect) กฎนี้มีใจความว่า พันธะหรือตัวเชื่อมระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองจะเข้มแข็งหรืออ่อนกำลังลง ย่อมขึ้นอยู่กับผลต่อเนื่องหลังจากที่ได้ตอบสนองไปแล้ว รางวัลจะมีผลให้พันธะระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองเข้มแข็งขึ้น ส่วนการลงโทษนั้นจะไม่มีผลใดๆ ต่อความเข้มแข็ง หรือการอ่อนกำลังของพันธะระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองเลย (Mapler and Webster, 1980, p.12 อ้างถึงในสมพร ขวาไทย, 2547, น.16) ในการเรียนการสอนถ้าผู้เรียนได้ทราบผลการเรียนของตน และผลนั้นทำให้ผู้เรียนพอใจจะทำให้ผู้เรียนสนใจอยากเรียน ครูจึงควรตรวจผลงานของนักเรียนทุกครั้งและให้นักเรียนทราบผลการเรียนของตนอย่างรวดเร็ว

การใช้ถ้อยคำตีชมผลงานของนักเรียนควรใช้อย่างระมัดระวังควรให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้นักเรียนเห็นหนทางที่จะปรับปรุงงานของตนดีกว่าจะบอกเพียงว่า “พอใช้” “ยังใช้ไม่ได้” การสอนบางเรื่องครูอาจให้นักเรียนประเมินผลเพื่อนก็ได้ เช่นการสอนพูดครูอาจออกแบบการประเมินผลการพูดให้นักเรียนช่วยกันประเมินผลวิจารณ์การพูดของเพื่อน (วันชัย สาระบัว, 2544, น.16 อ้างถึงใน เสาวลักษณ์ รอดผล, 2549)

4. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) ครูต้องคำนึงว่านักเรียนแต่ละคนมีความรู้ความสามารถด้านการแต่งกลอน บางคนความสามารถด้านศิลป์ ครูควรช่วยเหลือและส่งเสริมความสามารถของนักเรียน

5. การถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning) การถ่ายโอนการเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานเชื่อมโยงไปสู่ความรู้ใหม่ ในการสอนต้องสอน ทบทวนความรู้เดิมที่เกี่ยวข้อง และนำความรู้ที่ได้เรียนมาแล้วมาใช้ในสถานการณ์ใหม่การถ่ายโอนการเรียนรู้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อการเรียนรู้หรือกิจกรรมในสถานการณ์หนึ่งจะถ่ายโอนในทางบวกไปยังการเรียนรู้หรือกิจกรรมในอีกสถานการณ์หนึ่ง ก็ต่อเมื่อการเรียนรู้ทั้งสองสถานการณ์นั้นมีองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกัน และความคล้ายคลึงที่กล่าวนี้อาจเป็นความคล้ายคลึงด้านเนื้อหา (Content) หรือความคล้ายคลึงกันด้านวิธีการ (Techniques) ของการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างร่วมกันได้ นอกจากนี้ยังรวมความคล้ายคลึงในด้านเจตคติ (Attitude) ของผู้เรียนต่อสถานการณ์การเรียนรู้หรืองานทั้งสองอย่างนั้นด้วย (Hergenhahn, 1976, p.64-74 อ้างถึงใน สมพร ขวาไทย, 2547, น.17)

6. การประยุกต์ทฤษฎีของธอร์นไดค์ (Edwrd L. Thorndike) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

6.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนนั้นจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนเป็นจุดมุ่งหมายที่สังเกตการตอบสนองได้

6.2 ครูต้องจัดแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยๆ ให้ผู้เรียนเรียนทีละหน่วยเพื่อที่ผู้เรียนจะได้เกิดความรู้สึกรู้สึกพอใจในผลที่เขาเรียนในแต่ละหน่วยนั้น การสอนแต่ละหน่วยต้องเริ่มจากสิ่งที่ย่อยๆ ไปหาสิ่งที่ยากๆ เสมอ

6.3 การสร้างแรงจูงใจนับว่ามีความสำคัญ เพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดความพอใจเมื่อเขาได้รับสิ่งที่ต้องการหรือรางวัล ซึ่งเป็นสิ่งที่ควบคุมพฤติกรรมของผู้เรียน ครูต้องสร้างแรงจูงใจภายนอกให้กับผู้เรียน ให้ผู้เรียนรู้ผลของการกระทำหรือผลการเรียน

6.4 ครูจะต้องสอนในสิ่งที่คล้ายกับโลกแห่งความจริงที่เด็กจะออกไปเผชิญให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อที่นักเรียนจะเกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้จากการเรียนในชั้นเรียนไปสู่สังคมภายนอกได้อย่างดี (ประสาท อิศรปริดา, 2538, น.75 อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549)

6. หลักจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

นิตยา ศรีอ่อน (2549, น.30-31) ได้กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตร จำเป็นต้องศึกษาสาระสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งจะประกอบเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการพัฒนาหลักสูตร นำไปสู่การเลือกใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ ให้เหมาะสมในการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ

เพียเจต์ เป็นผู้นำทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา เขามีความเชื่อว่า การเรียนรู้ของเด็กเป็นไปตามพัฒนาการทางสติปัญญาซึ่งจะมีการพัฒนาตามวัยต่างๆ เป็นลำดับขั้น และเป็นสิ่งที่เป็นไปตามธรรมชาติ โดยเพียเจต์เน้นความสำคัญของการเข้าใจธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กมากกว่าการกระตุ้นให้เด็กมีพัฒนาการเร็วขึ้นซึ่งมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. พัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลเป็นไปตามวัยต่างๆ เป็นลำดับขั้นดังนี้

1.1 ขั้นรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 0-2 ปี ความคิดของเด็กวัยนี้ขึ้นอยู่กับรับรู้และการกระทำ เด็กจะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง และยังไม่สามารถเข้าใจความคิดเห็นของผู้อื่น

1.2 ขั้นก่อนปฏิบัติการคิดเป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 2-7 ปี ความคิดของเด็กวัยนี้ขึ้นอยู่กับรับรู้เป็นส่วนใหญ่ ยังไม่สามารถใช้เหตุผลอย่างลึกซึ้ง แต่สามารถเรียนรู้และใช้สัญลักษณ์ได้

1.3 ขั้นการคิดแบบรูปธรรม เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 7-11 ปี เป็นขั้นที่การคิดของเด็กไม่ขึ้นอยู่กับรับรู้จากรูปร่างเท่านั้น เด็กสามารถสร้างภาพในใจ และสามารถคิดย้อนกลับได้ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตัวเลขและสิ่งต่างๆ ได้มากขึ้น

1.4 ขั้นการคิดแบบนามธรรม เป็นการพัฒนาในช่วงอายุ 11-15 ปี เด็กสามารถคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ และสามารถคิดตั้งสมมติฐานและใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้

2. ภาษาและกระบวนการคิดของเด็กแตกต่างจากผู้ใหญ่

3. กระบวนการทางสติปัญญา ประกอบด้วย กระบวนการแรกคือ การซึมซับ หรือการดูดซึมเป็นกระบวนการทางสมองในการรับประสบการณ์เรื่องราวและข้อมูลต่างๆ เข้ามาสะสมไว้ กระบวนการที่สองคือ การปรับ และการจัดระบบคือกระบวนการทางสมอง ในการปรับประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ให้เข้ากันเป็นระบบ และกระบวนการที่สาม คือ การเกิดความสมดุลเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นของการปรับให้เกิดสภาพสมดุลขึ้น

การนำทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสามารถทำได้ดังนี้

1. การจัดเนื้อหาสาระที่จะให้แก่ผู้เรียน ควรคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนพร้อมทั้งจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยกับผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน
2. การให้ความสนใจและสังเกตผู้เรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อทราบถึง ลักษณะเฉพาะตัวของผู้เรียน
3. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สิ่งที่เป็นรูปธรรม ให้ผู้เรียนรับรู้ส่วนรวมก่อน ส่วนย่อย
4. การจัดกิจกรรมต่างๆ ความเริ่มต้นจากสิ่งที่คุณเรียนคุ้นเคย หรือมีประสบการณ์มาก่อนแล้วจึงเสนอสิ่งใหม่ที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเก่า
5. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนดูดซึมข้อมูลเข้าสู่โครงสร้างทางสติปัญญา ของผู้เรียน อันจะเป็นการเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา

7. พื้นฐานทางจิตวิทยา

ข้อมูลพื้นฐานทางด้านจิตวิทยาเป็นสิ่งที่นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องให้ความสำคัญเพื่อจะได้พัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการ ความพร้อม และความสนใจของผู้เรียนดังที่ วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล (2548, น.107) สรุปว่า เด็กแต่ละวัยแต่ละเพศ มีพัฒนาการวุฒิภาวะและความพร้อมในด้านต่างๆ มากน้อยเพียงใด ฯลฯ ซึ่งนักพัฒนาหลักสูตรจะต้องนำข้อมูลพื้นฐานเหล่านี้ไปใช้ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย คาบเรียน เกณฑ์มาตรฐานอายุที่จะให้เข้าเรียนตามความพร้อมส่วนการศึกษาจิตวิทยาการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเรื่องของธรรมชาติการเรียนรู้ และองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การคิดและการแก้ปัญหา จะช่วยให้นักพัฒนาหลักสูตรประมวลความรู้ที่ได้รับนำไปพัฒนาวิธีการจัด โครงสร้างเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผล ประเมินผลเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ส่วนพื้นฐานทางด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ นับว่ามีผลต่อการพัฒนาหลักสูตรในทุกขั้นตอนเริ่มตั้งแต่การกำหนดจุดมุ่งหมายการคัดเลือกเนื้อหา และประสบการณ์เรียนรู้ การจัดทำโครงสร้างของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล

8. องค์ประกอบทางจิตวิทยาที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้

1. วุฒิภาวะ (Maturity) วุฒิภาวะเป็นการบรรลุถึงขั้นสูงสุดของการเจริญเติบโต ในระยะใดระยะหนึ่งและพร้อมที่จะประกอบกิจกรรมอย่างหนึ่ง ได้อย่างเหมาะสมกับวัยทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาตินี้ไม่จัดเป็นการเรียนรู้แต่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ความพร้อม (Readiness) ความพร้อมเป็นสภาวะของบุคคลที่มีวุฒิภาวะทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ประสบการณ์เดิม และความสนใจที่จะเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งจะบังเกิดผลอย่างไรก็ตามความพร้อมในการกระทำกิจกรรมแต่ละอย่างย่อมแตกต่างกัน

3. การฝึกฝน (Practice) การฝึกฝนเป็นการกระทำซ้ำในพฤติกรรมนั้นๆ เพื่อฝึกทักษะใดทักษะหนึ่งให้เกิดความชำนาญ

4. การเสริมแรง (Reinforcement) การเสริมแรง เป็นการเพิ่มพลังให้บุคคลกระทำพฤติกรรมนั้นๆ ซ้ำอีกหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการเพิ่มพฤติกรรมใดๆ ของบุคคลเพิ่มขึ้นอันเป็นผลเนื่องมาจากการได้รับการกระทำภายหลังแสดงพฤติกรรมนั้น

จากการศึกษาพื้นฐานทางจิตวิทยาสรุปได้ว่า ในการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับความต้องการ ความพร้อมและความสนใจของผู้เรียน นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องให้ความสำคัญและศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางด้านจิตวิทยาของเด็กแต่ละเพศ แต่ละวัย วุฒิภาวะ ความพร้อม การฝึกฝนและการเสริมแรง เพราะสิ่งเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จ

9. ทฤษฎีการเรียนรู้

มีนักการศึกษาแบ่งกลุ่มแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ออกเป็นกลุ่มย่อยไปหลายแนวทางด้วยกัน วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล (2548, น.98-104) ได้สรุปทฤษฎีการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (A theory of Meaningful Verbal Learning) ของเดวิด ออซุเบล ซึ่งเดวิด ออซุเบล (David Ausubel) เชื่อว่า การเรียนรู้จะมีความหมายแก่ผู้เรียน หากการเรียนรู้นั้นสามารถเชื่อมโยงกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่รู้มาก่อน การนำทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายของออซุเบล ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ทำได้โดยในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้สอนควรนำเสนอความคิดรวบยอดหรือกรอบมโนทัศน์หรือกรอบความคิด (Advance Organizer) ในเรื่องนั้นๆ ก่อนจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาสาระนั้นอย่างมีความหมาย

2. ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) นักคิดในกลุ่มนี้ให้ความสำคัญของความเป็นมนุษย์ และมองมนุษย์ว่ามีคุณค่า มีความดีงาม มีความสามารถ มีความต้องการและแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตน หากบุคคลได้รับอิสรภาพและเสรีภาพ มนุษย์จะพยายามพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ (Maslow) มาสโลว์ให้แนวคิดหลักไว้ 2 ประการ ดังนี้

3.1 มนุษย์ทุกคนมีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติเป็นลำดับขั้น คือ ชั้นความต้องการทางร่างกาย (Physical Need) ชั้นความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Need) ชั้นความต้องการความรัก (Love Need) ชั้นความต้องการยอมรับและการยกย่องจากสังคม (Esteem Need) และชั้นความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ (Self Actualization)

3.2 มนุษย์มีความต้องการที่จะรู้จักตนเองและพัฒนาตนเอง การนำทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ทำได้ดังนี้

3.2.1 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระ ประสบการณ์การเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความต้องการพื้นฐานของมนุษย์

3.2.2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ควรคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนว่าอยู่ในระดับใดเพื่อใช้ความต้องการนั้นๆ เป็นแรงจูงใจช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

4. ทฤษฎีการเรียนรู้ของโรเจอร์ส (Rogers) โรเจอร์ส มีความเชื่อว่ามนุษย์จะสามารถพัฒนาตนเองได้ดีหากอยู่ในสภาพการณ์ที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่ผ่อนคลายและเอื้อต่อการเรียนรู้และเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูใช้วิธีการสอนแบบชี้แนะและทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การเรียนรู้เน้นกระบวนการเป็นสำคัญ การนำทฤษฎีการเรียนรู้ของโรเจอร์สไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ทำได้ดังนี้

4.1 การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้อบอุ่น ปลอดภัย น่าไว้วางใจ และไม่น่าหวาดกลัวจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดี

4.2 ผู้เรียนแต่ละคนมีศักยภาพ และแรงจูงใจอยู่แล้ว ผู้สอนจึงควรมีพฤติกรรมการสอนแบบชี้แนะ ในการจัดการเรียนการสอนควรเน้นการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเป็นสำคัญ

5. ทฤษฎีเกสตัลท์ (Gestalt Theory) แนวความคิดหลักของทฤษฎีนี้คือ ส่วนรวมมิใช่เป็นเพียงผลรวมของส่วนย่อยส่วนรวมเป็นสิ่งที่มากกว่าผลรวมของส่วนย่อย (The Whole is more than the sum of the parts) กฎการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้สรุปได้ดังนี้

5.1 การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางความคิด ซึ่งเป็นกระบวนการภายในตัวมนุษย์

5.2 บุคคลจะเรียนรู้จากสิ่งเร้าที่เป็นส่วนร่วมได้ดีกว่าส่วนย่อย

5.3 การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ

5.3.1 การรับรู้ (Perception) เป็นกระบวนการที่บุคคล ใช้ประสาทสัมผัสรับสิ่งเร้า แล้วถ่ายโยงเข้าสู่สมองเพื่อผ่านเข้าสู่กระบวนการคิด สมองหรือจิตจะใช้ประสบการณ์เดิมตีความหมายของสิ่งเร้าและแสดงปฏิกิริยาตอบสนองออกไปตามที่สมองและจิตตีความหมาย

5.3.2 การหยั่งเห็น (Insight) เป็นการค้นพบหรือการเกิดความเข้าใจแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างฉับพลันอันเนื่องมาจากผลการพิจารณาปัญหาโดยส่วนรวมและการใช้กระบวนการทางความคิดและสติปัญญาของบุคคลนั้นๆ

5.4 กฎการจัดระเบียบการรับรู้ (Perception) ของทฤษฎีเกสโตลท์ มีดังนี้

5.4.1 กฎการรับรู้ส่วนรวมและส่วนย่อย (Law of Proximity) การได้รับประสบการณ์เดิมมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล การรับรู้ของบุคคลต่อสิ่งเร้าเดียวกันอาจแตกต่างกันได้เพราะการใช้ประสบการณ์เดิมมารับรู้ส่วนรวมและส่วนย่อยต่างกัน

5.4.2 กฎแห่งความคล้ายคลึง (Law of Similarity) สิ่งเร้าใดที่มีลักษณะเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกัน บุคคลมักรับรู้เป็นพวกเดียวกัน

5.4.3 กฎแห่งความใกล้เคียง (Law of Proximity) แม้สิ่งเร้าใดที่มีความใกล้เคียงกันบุคคลมักรับรู้เป็นพวกเดียวกัน

5.4.4 กฎแห่งความสมบูรณ์ (Law of Closure) แม้สิ่งเร้าที่บุคคลรับรู้จะตรงไม่สมบูรณ์แต่บุคคลสามารถรับรู้ในลักษณะสมบูรณ์ได้ถ้าบุคคลมีประสบการณ์เดิมในสิ่งเร้านั้น

5.4.5 กฎแห่งความต่อเนื่อง (Law of Continuity) สิ่งเร้าที่มีความต่อเนื่องกัน หรือมีทิศทางไปในแนวเดียวกัน บุคคลมักจะรับรู้เป็นพวกเดียวกันหรือเรื่องเดียวกัน หรือเป็นเหตุเป็นผล

5.4.6 บุคคลมักความคงที่ในความหมายของสิ่งที่รับรู้ตามความเป็นจริง กล่าวคือเมื่อบุคคลรับรู้สิ่งเร้าในภาพรวมแล้วจะมีความคงที่ในการรับรู้สิ่งนั้นในลักษณะเป็นภาพรวมดังกล่าวถึงแม้สิ่งเร้านั้นจะได้เปลี่ยนแปลงไปเมื่อรับรู้ในแง่มุมอื่น

5.4.7 การรับรู้ของบุคคลอาจผิดพลาด บิดเบือน ไปจากความเป็นจริงได้ เนื่องจากลักษณะของการจัดกลุ่มสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดการลวงตา

5.5 การนำทฤษฎีเกสโตลท์ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตร สามารถดำเนินการ ได้ดังนี้

5.5.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการเสนอภาพรวมให้ผู้เรียนเห็นและเข้าใจก่อนเสนอส่วนย่อยจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี

5.5.2 ในการจัดเนื้อหาของบทเรียนควรจัดให้มีความต่อเนื่องกัน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีและรวดเร็ว

5.5.3 การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์มาก ได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดแก้ปัญหา และคิดริเริ่มได้มากขึ้น และยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีและรวดเร็ว

5.5.4 การจัดประสบการณ์ให้มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของผู้เรียนจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีและง่ายขึ้น

5.5.5 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนไม่จำเป็นต้องเสียเวลาเสนอเนื้อหาทั้งหมดที่สมบูรณ์ ผู้สอนสามารถเสนอเนื้อหาเพียงบางส่วนได้ ทั้งนี้เพราะผู้เรียนสามารถใช้ประสบการณ์เดิมมาเติมให้สมบูรณ์ได้

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง โบราณสถาน เขตสัมพันธวงศ์ ได้นำทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ โรเจอร์ และเกสโตลท์ มาพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณธรรมบนพื้นฐานของของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาเรียนรู้ อย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์ สร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมแสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4 .ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้ เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

1. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3)
2. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)

โครงสร้างเวลาเรียน

การกำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และเพิ่มเติม สถานศึกษาสามารถดำเนินการ ดังนี้ ระดับประถมศึกษา สามารถปรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ต้องมีเวลาเรียนรวมตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และผู้เรียนต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด

การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชน ดังนี้

1. หลักการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดเชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึด

ประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตาม ธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม

1. กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้ จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย

กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนพัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้น ผู้สอน จึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการ จัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การออกแบบการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดสมรรถนะ สำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

4. บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร ทั้งผู้สอนและผู้เรียนควรมีบทบาท ดังนี้

1. บทบาทของผู้สอน

1.1 ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน

1.2 กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะ กระบวนการ ที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการและความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1.3 ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่าง บุคคลและพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย

1.4 จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้

1.5 จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.6 ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับ ธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียน

1.7 วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้ง ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

2. บทบาทของผู้เรียน

1.1 กำหนดเป้าหมาย วางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง

2.2 เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ตั้ง คำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ

2.3 ลงมือปฏิบัติจริง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ในสถานการณ์ต่างๆ

2.4 มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู

2.5 ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียน เข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตร ได้อย่าง มีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้มีหลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และ เครื่องมือ การเรียนรู้ต่างๆ ที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับ ระดับพัฒนาการ และลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน

การจัดหาสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเองหรือปรับปรุง เลือกใช้อย่างมีคุณภาพจากสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวเพื่อนำมาใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ ที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีอย่างพอเพียง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง และผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการดังนี้

1. จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้และการเรียนรู้ และการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าและ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคมโลก

2. จัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ เป็นสื่อการเรียนรู้เลือกและใช้สื่อการเรียนรู้ ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้

3. เลือกและใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
4. ประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ
5. ศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
6. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะๆ และสม่ำเสมอ

ในการจัดทำ การเลือกใช้ และการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในสถานศึกษา ควรคำนึงถึงหลักการสำคัญของสื่อการเรียนรู้ เช่น ความสอดคล้องกับหลักสูตร วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เนื้อหามีความถูกต้อง รูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่าย และน่าสนใจ

การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการคือการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด การพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียนระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินระดับชั้นเรียน เป็นการวัดและประเมินผลที่อยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนดำเนินการเป็นปกติและสม่ำเสมอ ในการจัดการเรียนการสอน ใช้เทคนิคการประเมินอย่างหลากหลาย เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมิน โครงงาน การประเมิน ชิ้นงาน/ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ ฯลฯ โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมินเองหรือเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมิน ในกรณีที่ไม่มีผ่านตัวชี้วัดให้มี การสอนซ่อมเสริม

การประเมินระดับชั้นเรียนเป็นการตรวจสอบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด มีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใด นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนด้วย ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

2. การประเมินระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินที่สถานศึกษาดำเนินการเพื่อตัดสินผลการเรียนรู้เป็นรายปี/รายภาค ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายหรือไม่ ผู้เรียนมีจุดพัฒนาในด้านใด รวมทั้งสามารถนำผลการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติ ผลการประเมินระดับสถานศึกษาจะเป็นข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงการ หรือวิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาและการรายงานผลการจัดการศึกษาต่อ คณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชน

3. การประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ตามภาระความรับผิดชอบ สามารถดำเนินการโดยประเมินคุณภาพผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้วยข้อสอบมาตรฐานที่จัดทำและดำเนินการโดยเขตพื้นที่การศึกษา หรือด้วยความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด ในการดำเนินการจัดสอบ นอกจากนี้ยังได้จากการตรวจสอบทบทวนข้อมูลจากการประเมินระดับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

4. การประเมินระดับชาติ เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมิน ผลจากการประเมินใช้เป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบเคียงคุณภาพการศึกษาในระดับต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ

เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียน

1. การตัดสิน การให้ระดับและการรายงานผลการเรียน

1.1 การตัดสินผลการเรียน

ในการตัดสินผลการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น ผู้สอนต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนเป็นหลัก และต้องเก็บข้อมูลของผู้เรียนทุกด้านอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องในแต่ละภาคเรียนรวมทั้งสอนซ่อมเสริมผู้เรียนให้พัฒนาจนเต็มศักยภาพ

ระดับประถมศึกษา

- (1) ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด
- (2) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

กำหนด

- (3) ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา

(4) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่พิจารณาให้เรียนซ้ำชั้นได้ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงวุฒิภาวะและความรู้ความสามารถของผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2 การให้ระดับผลการเรียน

ระดับประถมศึกษา ในการตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียนรายวิชา สถานศึกษาสามารถให้ระดับผลการเรียนหรือระดับคุณภาพการปฏิบัติของผู้เรียน เป็นระบบตัวเลข ระบบอักษร ระบบร้อยละ และระบบที่ใช้คำสำคัญสะท้อนมาตรฐาน

การประเมินการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ให้ระดับผลการประเมินเป็น ดีเยี่ยม ดี และผ่าน

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะต้องพิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วมกิจกรรมการปฏิบัติกิจกรรมและผลงานของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และให้ผลการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นผ่าน และไม่ผ่าน

ระดับมัธยมศึกษา ในการตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียนรายวิชา ให้ใช้ตัวเลขแสดงระดับผลการเรียนเป็น 8 ระดับ

การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ให้ระดับผลการประเมินเป็น ดีเยี่ยม ดี และผ่าน

1.3 การรายงานผลการเรียน

การรายงานผลการเรียนเป็นการสื่อสารให้ผู้ปกครอง และผู้เรียนทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาต้องสรุปผลการประเมินและจัดทำเอกสารรายงานให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะๆ หรืออย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

การรายงานผลการเรียนสามารถรายงานเป็นระดับคุณภาพการปฏิบัติของผู้เรียนที่สะท้อนมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้

2. เกณฑ์การจบการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดเกณฑ์กลางสำหรับการจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ดังนี้

เกณฑ์การจบระดับประถมศึกษา

1. ผู้เรียนรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชา/กิจกรรมเพิ่มเติมตามโครงสร้างเวลาเรียน ที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด
2. ผู้เรียนต้องมีผลการประเมินรายวิชาพื้นฐาน ผ่านเกณฑ์การประเมินตามสถานศึกษาที่กำหนด
3. ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามสถานศึกษาที่กำหนด
4. ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามสถานศึกษาที่กำหนด
5. ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามสถานศึกษาที่กำหนด

เอกสารหลักฐานการศึกษา

เอกสารหลักฐานการศึกษา เป็นเอกสารสำคัญที่บันทึกผลการเรียน ข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของผู้เรียนในด้านต่างๆ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. เอกสารหลักฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

1.1 ระเบียบแสดงผลการเรียน เป็นเอกสารแสดงผลการเรียนและรับรองการเรียนของผู้เรียนตามรายวิชา ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาและผลการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสถานศึกษาจะต้องบันทึกข้อมูลและออกเอกสารนี้ให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) จบการศึกษาคณะบังคับ (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6) หรือเมื่อลาออกจากสถานศึกษาในทุกกรณี

1.2 ประกาศนียบัตร เป็นเอกสารแสดงวุฒิการศึกษาเพื่อรับรองศักดิ์และสิทธิ์ของผู้จบการศึกษาที่สถานศึกษาให้ไว้แก่ผู้จบการศึกษาคณะบังคับ และผู้จบการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา เป็นเอกสารอนุมัติการจบหลักสูตร โดยบันทึกรายชื่อและข้อมูลของผู้จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) ผู้จบการศึกษาคณะบังคับ (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) และผู้จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6)

2. เอกสารหลักฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด

เป็นเอกสารที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อบันทึกพัฒนาการ ผลการเรียนรู้ และข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับผู้เรียน เช่น แบบรายงานประจำตัวนักเรียน แบบบันทึกผลการเรียนประจำรายวิชา ระเบียบสะสมใบรับรองผลการเรียน และเอกสารอื่นๆ ตามวัตถุประสงค์ของการนำเอกสารไปใช้

การเทียบโอนผลการเรียน

สถานศึกษาสามารถเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนในกรณีต่างๆ ได้แก่ การย้ายสถานศึกษา การเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา การย้ายหลักสูตร การออกกลางคันและขอกลับเข้ารับการศึกษาต่อ การศึกษาจากต่างประเทศและขอเข้าศึกษาต่อในประเทศ นอกจากนี้ ยังสามารถเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์จากแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ เช่น สถานประกอบการ สถาบันศาสนา สถาบันการฝึกอบรมอาชีพ การจัดการศึกษาโดยครอบครัว

การเทียบโอนผลการเรียนควรดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรก หรือต้นภาคเรียนแรก ที่สถานศึกษารับผู้ขอเทียบโอนเป็นผู้เรียน ทั้งนี้ ผู้เรียนที่ได้รับการเทียบโอนผลการเรียนต้องศึกษาต่อเนื่องในสถานศึกษาที่รับเทียบโอนอย่างน้อย 1 ภาคเรียน โดยสถานศึกษาที่รับผู้เรียนจากการเทียบโอนควรกำหนดรายวิชา/จำนวนหน่วยกิต ที่จะรับเทียบโอนตามความเหมาะสม

การพิจารณาการเทียบโอน สามารถดำเนินการได้ ดังนี้

1. พิจารณาจากหลักฐานการศึกษา และเอกสารอื่นๆ ที่ให้ข้อมูลแสดงความรู้ความสามารถของผู้เรียน
2. พิจารณาจากความรู้ ความสามารถของผู้เรียนโดยการทดสอบด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งภาคความรู้และภาคปฏิบัติ
3. พิจารณาจากความสามารถและการปฏิบัติในสภาพจริง การเทียบโอนผลการเรียนให้ เป็นไปตาม ประกาศ หรือ แนวปฏิบัติ ของกระทรวงศึกษาธิการ

2. หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนกุหลาบวิทยา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ความสำคัญ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศไทย และสังคมโลก

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่างๆ ไว้ ดังนี้

1. ศาสนา ศิลปกรรมและจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนร่วม

2. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญการเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การดำเนินชีวิตอย่าง สันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

3. เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

5. ภูมิศาสตร์ ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่างๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่างๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

คุณภาพผู้เรียน

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. มีความรู้เรื่องของจังหวัด ภาค และประเทศของตนเอง ทั้งเชิงประวัติศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพ สังคม ประเพณี และวัฒนธรรม รวมทั้งการเมือง การปกครอง และสภาพเศรษฐกิจ โดยเน้นความเป็นประเทศไทย

2. มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนตามหลักธรรม คำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีส่วนร่วมศาสนพิธี และพิธีกรรมทางศาสนามากยิ่งขึ้น

3. ปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของท้องถิ่น จังหวัด ภาค และประเทศ รวมทั้งได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม ของท้องถิ่นตนเอง มากยิ่งขึ้น

4. สามารถเปรียบเทียบเรื่องราวของจังหวัดและภาคต่างๆ ของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้รับการพัฒนาแนวคิดทางสังคมศาสตร์ เกี่ยวกับศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ เพื่อขยายประสบการณ์ไปสู่การทำความเข้าใจ ในภูมิภาค ชีวโลกตะวันออกและตะวันตกเกี่ยวกับศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต การจัดระเบียบทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากอดีตสู่ปัจจุบัน

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่นำมากำหนดเป็นขอบข่ายในสาระการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง โบราณสถาน เขตสัมพันธวงศ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถ วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง ซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และ 3651 ใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นตัวกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบนักการศึกษา และนักพัฒนาหลักสูตรหลายคน ได้ให้ความหมายของการหลักสูตรไว้หลายทัศนะที่คล้ายกันและแตกต่างกันดังต่อไปนี้

วิโรจน์ วัฒนานิมิตตกุล (2548, น.10) กล่าวว่า หลักสูตรคือ “เอกสารที่บรรจุแผนงานหรือโครงการที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน ทั้งในด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านพฤติกรรมต่างๆ อันเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของสังคมนั้นๆ จะต้องมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ ได้แก่ มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีเนื้อหาสาระ และประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อผู้เรียน มีแนวทางดำเนินงานที่เป็นระบบ และสามารถปฏิบัติได้จริง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สามารถวัดผลประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นๆ ได้”

จากแนวคิดของนักการศึกษา ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า หลักสูตรคือมวลงประสบการณ์ต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดให้กับผู้เรียน โดยวางแผนไว้ล่วงหน้า มุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ด้านเจตคติ และพฤติกรรมต่างๆ อันเป็นสิ่งที่พึงประสงค์ และได้รับการพัฒนาตามกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ในทิศทางที่พึงประสงค์

อนุศักดิ์ เกตุศิริ (2531, น.3) ได้แสดงทัศนะไว้ว่า หลักสูตรหมายถึง แผนการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ โดยกำหนดจุดหมาย เนื้อหา และแนวทางในการจัดกิจกรรมทางการเรียนการสอน รวมถึงวิธีการประเมินผลไว้อย่างชัดเจน

จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ (2532, น.3) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรคือมวลงประสบการณ์ทั้งหลาย ที่นักเรียนแต่ละคนพึงมีในโปรแกรมการจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายทั่วไป และจุดหมายเฉพาะที่ได้มีการวางแผนเอาไว้ในกรอบของทฤษฎี และผลการวิจัยทางการศึกษา หรือการปฏิบัติงานที่ผ่านมาทั้งในอดีตและปัจจุบัน

แรมสมร อยู่สถาพร (2532, น.2) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง ชุดการเรียนรู้และประสบการณ์สำหรับเด็กที่ทางโรงเรียนจัดให้ เพื่อบรรลุเป้าหมายของการศึกษา โดยครอบคลุมด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดที่นำมาจากความรู้ที่สะสมกันมาและนำมารวมเป็นเนื้อหาวิชา เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาสังคมศึกษา วิชาคณิตศาสตร์ เป็นต้น
2. ทักษะที่สำคัญเพื่อใช้แสวงหาความรู้ต่างๆ เช่น ทักษะทางภาษา ซึ่งส่วนมากได้แก่ การอ่าน การเขียนและการพูด รวมทั้งทักษะการติดต่อระหว่างชาติภาษาท่าทาง

3. กระบวนการประเมินและตัดสินใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับบทบาทของแต่ละบุคคลในสังคม

4. กระบวนการทางสมองหรือความสามารถในการแก้ปัญหา ที่ทำให้เด็กสามารถมองเห็นปัญหา สามารถเปรียบเทียบและหาคำตอบได้อย่างมีเหตุผล

5. ประสบการณ์ด้านสุนทรียภาพ เช่น ศิลปะ ดนตรีและการเต้นรำ ซึ่งเป็นมรดกที่สำคัญของแต่ละชาติ ทำให้ชีวิตประจำวันมีความสุข

สังัด อุทรานนท์ (2532, น.16) ได้ให้คำนิยามของหลักสูตรดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรคือสิ่งที่เราสร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชา ซึ่งประกอบด้วย เนื้อหาสาระที่ได้จัดเรียงลำดับความยากง่ายหรือเป็นขั้นตอนอย่างดีแล้ว

2. หลักสูตรประกอบด้วย ประสบการณ์ทางการเรียนซึ่งได้วางแผนไว้เป็นการล่วงหน้าเพื่อมุ่งหวังจะให้เด็กเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการ

3. หลักสูตรเป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นสำหรับเป็นประสบการณ์ทางการศึกษาแก่เด็กในโรงเรียน

4. หลักสูตรประกอบด้วยประสบการณ์ทั้งหมดของนักการศึกษาซึ่งเขาได้ทำ ได้รับรู้และตอบสนองต่อการแนะแนวทางของโรงเรียน

ธำรง บัวศรี (2542, น.7) กล่าวว่า หลักสูตรคือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายการจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆ ตามจุดหมายที่กำหนดไว้

สิริพร บุญญานันต์ (2529, น.5 อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หลักสูตรจึงหมายถึง ทั้งที่เป็นกำหนดการสอนและส่วนที่เป็นกระบวนการ ทั้งปวงเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามข้อกำหนดนั้น

ศุภพงษ์ ปิ่นเวหา (2533, น.7 อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง กระบวนการวิชาที่ประมวล รายวิชา โครงการและประสบการณ์ที่จัดขึ้น เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและพัฒนาผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างดีตามที่แผนการศึกษาที่กำหนดไว้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, น.9) หลักสูตรมีความหมายตั้งแต่ที่เป็นรูปธรรมจนถึงนามธรรม ดังนี้

- 1) หลักสูตร คือ รายวิชาหรือเนื้อหาวิชาที่เรียน (Subjects)
- 2) หลักสูตร คือ แผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ (Plans)
- 3) หลักสูตร คือ กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียน (Activities)
- 4) หลักสูตร คือ จุดหมายที่ผู้เรียนพึงบรรลุ (Objectives)

5) หลักสูตร คือ ประสบการณ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่จัดโดยโรงเรียน (Experiences)

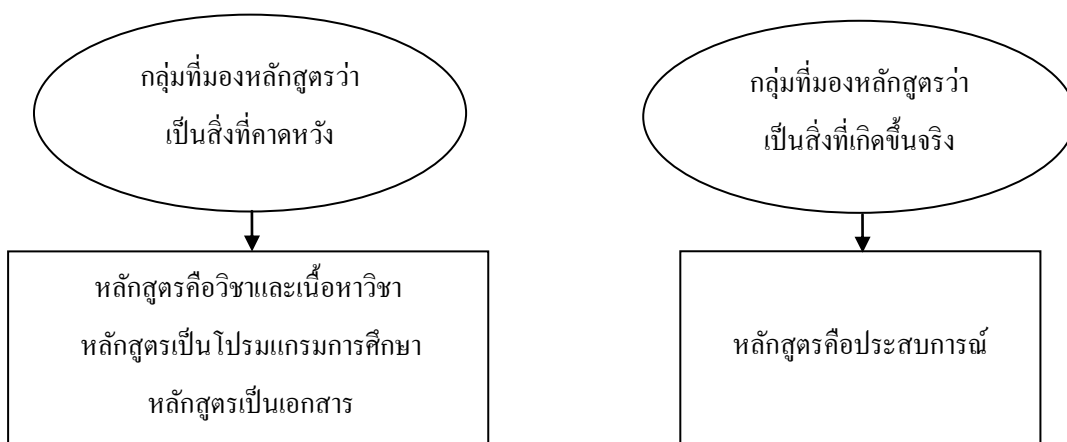
พิศิษฐ์ วรรณศรี (2541, น.25 อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549) กล่าวว่าหลักสูตร หมายถึง โครงการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะ ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย ประมวลรายวิชา โครงการและ ประสบการณ์ที่จัดให้มีการเรียนการสอนทั้งในและนอกโรงเรียน

ไตรรัตน์ กาญญาโรจน์พันธ์ (2541, น.24 อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ประมวล ประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดขึ้นให้กับผู้เรียน โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นนั้น ทำให้ผู้เรียนเกิดการ

เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นไปตามที่สถานศึกษาและตนเอง ต้องการ โดยมีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และตามความต้องการของสังคมปัจจุบัน

นิรันดร์ วัชรโคม (2544, น.10 อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง เนื้อหาวิชา ประสบการณ์กิจกรรมและการสอนของครูที่มีต่อนักเรียน เป็นกระบวนการโดยการส่งวัตถุดิบเข้าไปสู่กระบวนการแล้วจึงได้ผลผลิตที่สมบูรณ์

บุญชม ศรีสะอาด (2546, น.7) หลักสูตร (Curriculum) มีความหมายได้หลายอย่าง เมื่อศึกษา ความหมายของหลักสูตรตามนิยามที่มีผู้ให้ไว้ สามารถจัดเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่ มองหลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่คาดหวัง (Intended) กลุ่มที่มองหลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง (Actual zed) และกลุ่มที่มองหลักสูตรครอบคลุมทั้งสองกลุ่มที่กล่าวมา กลุ่มที่มองหลักสูตรว่าเป็น สิ่งที่คาดหวัง ได้แก่ กลุ่มที่ให้ความหมายว่าหลักสูตรคือ วิชาและเนื้อหาวิชา หลักสูตรเป็นโปรแกรมการศึกษา หลักสูตรเป็นเอกสาร และที่หมายถึงหลักสูตรเป็นแม่บท ส่วนกลุ่มที่มองหลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงได้แก่ กลุ่มที่ให้ความหมายว่า หลักสูตรคือ ประสบการณ์

ภาพที่ 2 ขอบเขตความหมายของหลักสูตร

(บุญชม ศรีสะอาด, 2546, น.7)

1. กลุ่มที่มองหลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่คาดหวัง ในความคิดนี้จะแยกการพัฒนาหลักสูตรกับการสอนออกจากกัน หลักสูตรจะมีความหมายเพียงสิ่งที่จัดเตรียมไว้เพื่อนำไปเป็นแนวหรือนำไปใช้สอนให้ผู้เรียนได้เรียน การสอนจึงว่าเป็นการใช้หลักสูตรในกลุ่มนี้ยังมีความหมายเฉพาะอีกหลายอย่างได้แก่

1) หลักสูตรคือวิชาและเนื้อหาวิชา แนวความคิดที่ยึดถือกันมานาน และในปัจจุบันนี้ก็ยังคงใช้กันอยู่มากคือ ถือว่าหลักสูตรคือวิชาและเนื้อหาที่สอบและเรียน โบเชมพ์ (George Beauchamp) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรโดยเน้นว่าไม่ว่าจะพิจารณาในลักษณะใดก็ตาม เนื้อหาวิชาคือศูนย์กลางของหลักสูตร (Beauchamp, 1968, p.83-86)

ตัวอย่างหลักสูตรตามความหมายนี้ ได้แก่

หลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ของกระทรวงศึกษาธิการ มีสาระเนื้อหาเกี่ยวกับ (กรมวิชาการ, 2545, น.9๗)

สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิต

สาระที่ 2 วิตกับสิ่งแวดล้อม

สาระที่ 3 สารและสมบัติของสาร

สาระที่ 4 แรงและการเคลื่อนที่

สาระที่ 5 พลังงาน

สาระที่ 6 กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก

สาระที่ 7 ดาราศาสตร์และอวกาศ

สาระที่ 8 ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

หลักสูตรวิชาภาษาไทย การศึกษาขั้นพื้นฐาน ของกระทรวงศึกษาธิการมีสาระเกี่ยวกับ (กรมวิชาการ, 2545, น.6๓)

สาระที่ 1 การอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

หลักสูตรตามความหมายนี้จึงอาจหมายถึงเนื้อหาเพียงหนึ่งเรื่อง จนกระทั่งถึงวิชาแต่ละวิชา

2) หลักสูตรคือ โปรแกรมการศึกษา ในความหมายนี้หลักสูตรก็คือชุดของวิชาต่าง ๆ นั่นเอง เช่น หลักสูตรการเตรียมแพทย์ หลักสูตรวิทยาศาสตร์ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต เป็นต้น

ตัวอย่าง เช่น หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม) สาขาวิทยาการวิจัยการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งเป็นหลักสูตรแผนแบบ ก (2) ประกอบด้วยวิชาต่างๆ 3 หมวด ได้แก่ หมวดวิชาเฉพาะหมวดวิชาสัมพันธ์ และหมวดประกอบกรวิจัย (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2545 , น.193 อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549)

เซเลอร์ (J. Galen Saylor) และอเล็กซานเดอร์ (William M. Alexander) ให้ความเห็นว่า ตามรูปของศัพท์ทางหลักสูตรแล้ว น่าจะเรียกชุดของวิชาหรือรายวิชาต่างๆ ดังกล่าวนี้อันเป็นโปรแกรมการศึกษามากกว่าที่จะเรียกว่า หลักสูตร (Saylor and Alexander, 1974, p.3)

3) หลักสูตรเป็นเอกสาร ในความหมายนี้จะรวมถึง ตำรา หนังสือ เรียนแผนการสอน เป็นต้น

4) หลักสูตรหมายถึงหลักสูตรแม่บท หลักสูตรแม่บท คือ หลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดขึ้น เป็นเสมือนแม่บทหรือธรรมนูญทางการศึกษา สำหรับผู้ที่ปฏิบัติงานด้านนี้จะยึดถือเป็นแนวทางดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและบริหารสถานศึกษา สิ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บทประกอบด้วยหัวข้อสำคัญ 3 ข้อคือ

- เป้าประสงค์และจุดหมายของการศึกษา
- นโยบายและหลักการจัดการศึกษาของชาติแต่ละระดับ
- โครงสร้างของหลักสูตร
- เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนไปสู่เป้าหมาย
- เวลาเรียน ได้แก่ จำนวนปีที่ต้องเรียน เวลาเรียนแต่ละปี และเวลาเรียนของแต่ละกลุ่มวิชาในแต่ละสัปดาห์

นอกจากนี้ยังมี

- ข้อกำหนดอื่นๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียน

หลักสูตรแม่บทแต่ละฉบับกำหนดรายละเอียดของหัวข้อต่าง ๆ ทั้ง 6 ข้อนี้ไว้ แตกต่างกับบางฉบับก็ให้ไว้แต่เพียงหัวข้อเรื่อง บางฉบับก็มีรายละเอียดและคำอธิบาย บางฉบับก็เพิ่มบางข้อและลดในบางข้อ เช่น ในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 มีส่วนเพิ่มจากฉบับก่อนๆ 3 ส่วนคือ จุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ความคิดรวบยอดหรือหลักการ และข้อเสนอแนะกิจกรรมการเรียนการสอน

ยังมีนิยามที่จัดได้ว่าอยู่ในกลุ่มที่ 1 อีก เช่น หลักสูตรคือชุดของแผนการเรียน อย่างหนึ่ง ซึ่งจัดขึ้นให้ผู้เรียนบรรลุเป้าประสงค์ทั่วไป และจุดประสงค์เฉพาะอันเป็นหน้าที่ของโรงเรียน (Saylor & Alexander, 1974, p.6 อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549)

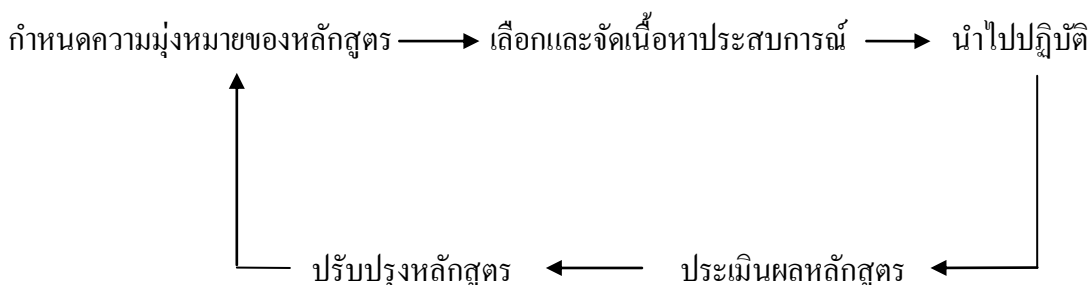
2. กลุ่มที่มองหลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ในแนวคิดนี้จะรวมการสอนเข้าเป็น ส่วนหนึ่งของหลักสูตรด้วย หลักสูตรในความหมายนี้จึงหมายถึง ประสบการณ์ของผู้เรียน มีผู้นิยามในแนวนี้หลายคนดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ประสบการณ์ทั้งปวงของนักเรียนที่โรงเรียนรับผิดชอบ (Ragan & Shepherd, 1971, p.3)

- ประสบการณ์ทั้งปวงที่ผู้เรียนแต่ละคนได้รับจากโปรแกรมการศึกษา ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าประสงค์ทั่วไป และจุดมุ่งเฉพาะทั้งนี้ได้วางแผนไว้โดยใช้ทฤษฎีและผลงานวิจัยหรือการปฏิบัติในวิชาชีพนี้ในอดีตและปัจจุบัน (Hass, 1977, p.5 อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549) หลักสูตรตามความหมายนี้ มีความหมายรวมถึงบริการต่าง ๆ ของโรงเรียนที่ได้วางแผนไว้ เช่น ห้องสมุด บริการสุขภาพ บริการอาหารกลางวัน การศึกษานอกสถานที่ ฯลฯ

เมื่อหลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งปวงที่นักเรียนได้รับภายใต้การแนะแนวของครูหรือที่เป็นความรับผิดชอบของโรงเรียน การจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ย่อมจะต้องผ่านการวางแผนและยึดหลักสูตรแม่บทเป็นหลัก

หลักสูตรเป็นหัวใจในการจัดการศึกษา จำเป็นต้องการพัฒนาและปรับปรุงตลอดเวลา กระบวนการพัฒนาหลักสูตรมีลักษณะเป็นวัฏจักร เริ่มต้นด้วยการกำหนดความมุ่งหมาย เลือกและจัดเนื้อหาวิชา และประสบการณ์ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมาย นำหลักสูตรมาปฏิบัติให้เกิดผลตามความมุ่งหมายประเมินผลหลักสูตร เพื่อหาข้อบกพร่องและนำเอาข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลหลักสูตรไปปรับปรุงตามหลักสูตรดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ของกระบวนการพัฒนาตามหลักสูตร

(สันต์ ธรรมบำรุง, 2527, น.2)

เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (1995, p.4 อ้างถึงใน สันต์ ธรรมบำรุง, 2527, น.2) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง บรรดาความพยายามทั้งหมดของโรงเรียนในการที่จะก่อให้เกิดผลการเรียนที่โรงเรียนพึงปรารถนาทั้งในสถานการณ์ภายในและภายนอกโรงเรียน

วิลเลอร์ (1974, p.11) หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งโรงเรียนหรือสถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน

ฮาส (1978, p.4-6 อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549) ได้ให้ความหมายว่าหลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่ผู้เรียนแต่ละคนได้รับในโปรแกรมทางการศึกษาเพื่อบรรลุจุดประสงค์กว้างๆ และจุดประสงค์เฉพาะ

โครและโคร (1980, p.250 อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549) หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งหมดที่ผู้เรียนได้รับทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาการทั้งในด้านร่างกาย สังคม ปัญญาและจิตใจ

จากให้ความหมายของหลักสูตรของนักเรียนการศึกษาทั้งหลาย ดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า หลักสูตรมีความหมายใน 2 ลักษณะ คือ ความหมายในวงแคบกับความหมายในวงกว้าง ความหมายในวงแคบ หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียน โดยมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นขั้นตอน กำหนดไว้ในเอกสาร เพื่อเป็นแม่บทในการจัดการเรียนการสอนตามระดับชั้นส่วน ความหมายในวงกว้าง หมายถึง ประสบการณ์ต่างๆ ที่โรงเรียนจัดให้แก่ทั้งนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้เด็กมีความรู้ มีทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีเจตคติที่ดีอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิต ดังนั้นหลักสูตรจึงหมายถึงดังต่อไปนี้

1. เอกสารหลักสูตร
2. กระบวนการและวิธีการสอนของครู
3. กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน
4. กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้เด็ก
5. การวัดและประเมินผล

ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตร เป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษา และเป็นเครื่องมือที่ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาก้าวไปในทิศทางใด ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ ดังนี้

นิคม ชมภูหลง (2545, น.52 อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นแบบแผนปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางปฏิบัติงานของครูผู้สอน เพราะหลักสูตรจะกำหนดจุดหมาย เนื้อหา สาระ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลไว้เป็นแนวทาง
2. หลักสูตร เป็นข้อกำหนดแผนการหรือการสอนอันเป็นส่วนรวมของทั้งประเทศ เพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาชาติ
3. หลักสูตรเป็นเอกสารทางราชการ เป็นบัญญัติของรัฐบาล เพื่อให้บุคคลที่ทำการเกี่ยวข้องกับการศึกษา ปฏิบัติตาม
4. หลักสูตร เป็นเกณฑ์มาตรฐานเพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาต่างๆ และยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่ง ในการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ฯลฯ ของการศึกษาของรัฐ ให้แก่สถานศึกษา
5. หลักสูตร เป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษา ที่จะอำนวยความสะดวกและควบคุมดูแล ติดตามผล ให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล
6. หลักสูตร จะกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงาม และพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
7. หลักสูตร จะกำหนดลักษณะ และรูปร่างของสังคมในอนาคตได้ว่า จะเป็นไปในรูปใด
8. หลักสูตร จะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤติ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม
9. หลักสูตร เป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความเจริญของชาติ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน

โครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบหลักสูตรนับว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ความหมายของหลักสูตรสมบูรณ์เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนการประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสมบูรณ์ไปด้วย สำหรับองค์ประกอบของหลักสูตร มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ทัศนะไว้ดังต่อไปนี้

พิชัย เสี่ยมจิตต์ (2529, น.8 อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมีดังนี้

1. ความมุ่งหมาย
2. เนื้อหาวิชาหรือประสบการณ์การเรียนรู้
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผลหลักสูตร

อนุศักดิ์ เกตสิริ (2531, น.13) ได้กล่าวว่าองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้ การนำหลักสูตร ไปใช้และวิธีการวัดและประเมินผล

สังัด อุทรานนท์ (2532, น.235-241) องค์ประกอบหลักสูตรประกอบด้วย

1. ส่วนประกอบของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา การประเมินผล
2. ส่วนประกอบอื่นที่บรรจุไว้ในหลักสูตร ได้แก่ เหตุผลและความจำเป็น การเสนอแนะ แนวทางในการจัดการเรียนการสอน การเสนอแนะการใช้สื่อการเรียนการสอน การเสนอแนะ เกี่ยวกับการช่วยเหลือและส่งเสริมผู้เรียน

ไทเลอร์ กล่าวถึง องค์ประกอบของหลักสูตรว่าประกอบด้วยโครงสร้าง 4 ประการคือ

1. จุดมุ่งหมาย (education purpose) ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดผล
2. ประสบการณ์ (education experience) ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้จุดมุ่งหมายบรรลุผล
3. วิธีการจัดประสบการณ์ (organization of education experience) เพื่อให้การสอนเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การประเมินผล (determination of what to evaluate) เพื่อตรวจสอบจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
 วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2541, น.10) ได้กล่าวว่า หลักสูตรไม่ว่าจะเป็นการออกแบบในลักษณะใด ก็ตาม จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

1. จุดหมายและจุดประสงค์ (aims and objectives)
  - 1.1 จุดหมาย เป็นสิ่งที่กำหนดไว้กว้าง ๆ เน้นคุณลักษณะที่คาดหวังของผู้เรียน
  - 1.2 จุดประสงค์ เป็นสิ่งที่กำหนดเฉพาะเรื่องในระดับกลุ่มวิชา กลุ่มประสบการณ์ และรายวิชา

2. เนื้อหาสาระและประสบการณ์ (contents and experiences) เนื้อหาสาระเป็นส่วนที่จะ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามจุดประสงค์ แบ่งออกได้เป็น 5 ประเภท คือ

- 2.1 ข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดา
- 2.2 ความคิดรวบยอดและหลักการ
- 2.3 การแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์
- 2.4 ทักษะทางกาย
- 2.5 เจตคติและค่านิยม

เนื้อหาสาระ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามจุดประสงค์

ประสบการณ์ เป็นการกำหนดคุณลักษณะ เจตคติ ค่านิยม อันพึงปรารถนาให้ผู้สอนได้นำไป พิจารณาตัดสินใจสร้างเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับสภาพ ผู้เรียนและชั้นเรียน

3. การนำหลักสูตรไปใช้ (curriculum implementation) เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่มีการปรับปรุงตลอดเวลาของการใช้หลักสูตร ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรในหน่วยงานต่างๆ และมีการติดตามผลเป็นระยะๆ องค์ประกอบที่สำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ คือ

3.1 การเตรียมครูผู้สอน หลักสูตรการผลิตครูเป็นหลักสูตรที่ยึดสมรรถภาพเป็นหลัก เน้นด้านความรู้ ด้านเทคนิควิธี ด้านคุณลักษณะและเจตคติ

3.2 ผู้บริหารโรงเรียน มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ โดยให้ความสำคัญ สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรในระดับโรงเรียนซึ่งมีหลักสูตรแกนกลางเป็นแม่บท กำหนดแนวปฏิบัติด้านการเรียนการสอนเป็นแผน ให้สอดคล้องกับหลักสูตรจัดหาแหล่งวิทยากรภายนอกมาเสริมความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน

3.3 ครูผู้สอนต้องมีคุณภาพ ซึ่งส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับกระบวนการผลิตครู แต่เมื่อเข้าสู่วิชาชีพแล้ว ต้องได้รับการส่งเสริมให้พัฒนา สมรรถภาพในความเป็นครูอยู่เสมอๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น การอบรมระยะสั้น การประชุมสัมมนา การฟังหรือการพูดปาฐกถา การเป็นวิทยากร การแสดงผลงาน การทำผลงานทางวิชาการ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้นอกจากจะพัฒนาครูผู้สอนโดยตรงแล้ว ในทางอ้อมยังเกิดผลดีต่อผู้เรียน เพราะผู้สอนมีการศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ให้เกิดความมั่นใจในการสอนเพิ่มมากขึ้น

4. การประเมินผล (evaluation) เป็นการตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร ค้นหาสาเหตุของสิ่งที่ไม่สัมฤทธิ์ผล เป็นงานใหญ่ที่มีขอบเขตกว้างขวางจะต้องวางโครงการประเมินผลไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นกระบวนการประโยชน์ของการประเมินผลหลักสูตรคือ

- ช่วยให้อุดมคติและจุดประสงค์ระดับต่างๆ มีความกระจ่างและชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะถ้าคลุมเครือจะไม่สามารถประเมินผลได้

- ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผล มีผลไปสู่การปรับปรุงหลักสูตร และการสอน ช่วยส่งเสริมการสอนในโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น

- ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลของหลักสูตร จะเป็นสิ่งบ่งบอกที่ใช้ในการพิจารณาตัดสินใจเปลี่ยนแปลงใหม่

ทาบ (Taba, 1962, p.10) มีความเห็นว่า หลักสูตรไม่ว่าอยู่ในรูปแบบใดก็ตาม ควรมีองค์ประกอบ 4 ประเภท

1. ความมุ่งหมาย (Objectives) เป็นการกำหนดว่าต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนอย่างไรหรือจะให้การศึกษาเพื่ออะไร

2. เนื้อหาวิชา (Contents) เป็นการเลือกสรรและจัดเนื้อหาวิชาความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่ความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) เป็นการนำเอาหลักสูตรที่เป็นรูปแบบไปปฏิบัติให้เกิดผล

4. การประเมินผล (Evaluation) เป็นการหาคำตอบว่าการดำเนินการของหลักสูตรเป็นไปตามความมุ่งหมายหรือไม่ เพียงใดและมีอะไรเป็นสาเหตุ

รูปแบบของหลักสูตร

นักการศึกษาได้เสนอแนวคิดรูปแบบหลักสูตร โดยคำนึงถึงจุดเน้นที่เป็นเอกลักษณ์ของหลักสูตร ดังนี้ (เสาวลักษณ์ รอดผล, 2549, น.13-16)

1. หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม (Social Process and Life Function Curriculum)

หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม เป็นหลักสูตรที่มุ่งแก้ไขข้อบกพร่องของหลักสูตร ในกรณี que ผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.1 แนวคิดของหลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม

หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคมเป็นหลักสูตรที่เน้นสังคม และชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นหลัก โดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาวิชาในหลักสูตรกับชีวิตจริงของผู้เรียนหรือภาวะทางสังคม que ผู้เรียนกำลังประสบอยู่ หลักการจัดหลักสูตรประเภทนี้ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของปรัชญาพัฒนาการนิยมและปรัชญาปฏิรูปนิยม โดยมีแนวคิดจากการจัดหลักสูตรนี้ว่ากิจกรรมหรือการกระทำเป็นสิ่งที่จะก่อให้เกิดความคิด และการเรียนรู้ หลักสูตรนี้ยึดเอาสังคม และชีวิตของเด็กเป็นสำคัญ เช่น การมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมประเพณีของสังคมที่แวดล้อมอยู่โดยพยายามให้เนื้อหามีส่วนสัมพันธ์กับชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

1.2 ลักษณะของหลักสูตรเพื่อชีวิต และสังคม

จากแนวคิดในการจัดการหลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคมดังกล่าวแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่า หลักสูตรรูปแบบนี้มีความเชื่อว่า เนื้อหาสาระควรตรงกับการดำเนินชีวิตในสังคมจริง ในการสร้างหลักสูตรจึงควรยึดรากฐานของหน้าที่ทางสังคมหรือการดำรงชีวิตในสังคมเป็นสำคัญซึ่งสามารถสรุป ลักษณะของหลักสูตรเพื่อชีวิต และสังคมได้ดังนี้

- 1) เป็นหลักสูตรที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน
- 2) เป็นหลักสูตรที่จัดเนื้อหาสาระ ให้มีความสัมพันธ์กับชีวิตจริงของคนในสังคม อาทิ การป้องกันชีวิต และสุขภาพ การผลิตอาหาร การประกอบอาชีพการดำรงชีวิตในครอบครัว การแสวงหาความรู้ เป็นต้น
- 3) การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้ เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริง การเรียนการสอนอาจจัดทำเป็นรูปหน่วยหรือรายวิชา

- 4) เป็นหลักสูตรที่มีจุดเน้นเพื่อการปรับปรุงสังคม โดยใช้โรงเรียนเป็นที่อบรมนักเรียนโดยตรง
- 5) การวัดผลประเมินผล เน้นการวัดความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียนในทุกด้าน

1.1 ข้อดีของหลักสูตรเพื่อชีวิต และสังคม มีดังนี้

- 1) ช่วยพัฒนาด้านความคิด และทำให้เข้าใจความหมายของสิ่งที่เรียน ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนสูง
- 2) เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนการสอนในรูปแบบ Active Learning กล่าวคือ การให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยมีส่วนร่วมในการเรียนมากที่สุด
- 3) เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นคุณค่าในการนำไปใช้ปฏิบัติในชีวิตจริง

1.2 ข้อจำกัดของหลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม มีดังนี้

- 1) หลักสูตรแบบนี้อาจส่งผลต่อความสมบูรณ์ของเนื้อหาวิชาได้ เนื่องจากมีจุดเน้นที่ประสบการณ์ และความสนใจของผู้เรียน
- 2) การนำไปปฏิบัติจริง อาจทำได้เพียงบางส่วนเท่านั้น ทั้งนี้เพราะกิจกรรมในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม มีหลายแง่หลายมุม ทำให้ไม่สามารถสอนได้ทั้งหมด
- 3) การจัดหมู่ประสบการณ์การเรียนรู้ ยังไม่สามารถทำให้สมบูรณ์ เพราะผู้จัดไม่อาจยืนยันได้ว่า กิจกรรม และประสบการณ์ชีวิตที่มีค่ามากที่สุดสำหรับผู้เรียนที่จะนำมาสอนอีกทั้งหากมิได้ระมัดระวังเท่าที่ควร อาจส่งผลให้การสอนไม่สัมพันธ์กับชีวิตจริงของผู้เรียน

2. หลักสูตรกิจกรรมหรือประสบการณ์ (Activity of Experience Curriculum)

หลักสูตรกิจกรรมหรือหลักสูตรประสบการณ์ เป็นหลักสูตรที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางแก้ไขการเรียนรู้แบบครูเป็นศูนย์กลาง โดยมีได้คำนึงถึงความต้องการ และความสนใจของผู้เรียนมาเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงออกด้วยการลงมือกระทำ และลงมือวางแผนเพื่อหาประสบการณ์อันเกิดจากการแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง โดยมีแนวคิดลักษณะสำคัญจุดเด่น และข้อจำกัดของหลักสูตรรูปแบบนี้ ดังนี้

2.1 แนวคิดของหลักสูตรกิจกรรม

หลักสูตรกิจกรรม เป็นหลักสูตรที่ได้รับอิทธิพล และแนวคิดจากปรัชญาพัฒนาการนิยมของ จอห์น ดิวอี้ ที่มีความเชื่อว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียน ได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งและจากการที่ได้ทำกิจกรรมนี้ จะเป็นประสบการณ์ของผู้เรียนที่จะช่วยให้

ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้หรือกล่าวอีกในหนึ่งการเรียนรู้ด้วยการกระทำ จะเห็นได้ว่ากิจกรรมและประสบการณ์ เป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นได้

2.2 ลักษณะของหลักสูตรกิจกรรม

จากแนวในการจัดหลักสูตรกิจกรรม ที่กล่าวมาแล้ว หลักสูตรแบบนี้ยึดหลักการที่ว่ามนุษย์เรียนรู้จากประสบการณ์ เรียนรู้จากการกระทำด้วยตนเองเรียนรู้จากประสบการณ์ ที่เป็นชีวิตจริงสรุปได้ ดังนี้

- 1) หลักสูตรกิจกรรมให้ความสำคัญต่อการศึกษาว่า เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องของชีวิต เป็นความงอกงามทั้งตัวของแต่ละบุคคล ที่สอดคล้องกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมของเขา
- 2) เป็นหลักสูตรที่เน้นพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคมไปพร้อมๆ กัน โดยคำนึงถึงความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 3) เป็นหลักสูตรที่จัดเนื้อหาวิชา โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับประสบการณ์ เน้นกิจกรรมในการเรียนรู้ และประสบการณ์จริง
- 4) การจัดการเรียนการสอนยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมุ่งให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้ โดยเน้นการเรียนแบบ Active Learning มีการเร้าความสนใจให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลการเรียน
- 5) การวัดผลประเมินผล เน้นวัดความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียนทุกด้าน โดยเน้นความสามารถในการแก้ปัญหา เน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

2.3 ข้อดีของหลักสูตรกิจกรรม มีดังนี้

- 1) ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2) ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน และเลือกกิจกรรมการเรียน
- 3) เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัด ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน
- 4) ผู้เรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด ก่อให้เกิดการพัฒนาทางสังคม
- 5) ผู้เรียนได้รับความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2.1 ข้อจำกัดของหลักสูตรกิจกรรม มีดังนี้

- 1) เป็นหลักสูตรที่ต้องอาศัยความพร้อมทางด้านสภาพห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์
- 2) การจัดเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้เรียนทำได้ยาก

3) ครูผู้สอนควรมีความรู้ ความเข้าใจลักษณะของหลักสูตรกิจกรรมเพื่อให้สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้ถูกต้อง นอกจากนั้นต้องมีความเข้าใจในจิตวิทยาพัฒนาการของผู้เรียน ขยันขันแข็ง กระตือรือร้นในการจัดกิจกรรม

ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

- 1) สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาของชาติ
- 2) เป็นหลักสูตรที่มาจากวางแผนที่รัดกุมมีขั้นตอนในการดำเนินงาน และตั้งอยู่บนรากฐานที่เชื่อถือได้
- 3) วิธีการกำหนดจุดมุ่งหมาย การเลือกจัดเนื้อหาวิชา การจัดกระบวนการการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ และการสร้างทฤษฎีการสร้างหลักสูตร
- 4) เป็นหลักสูตรที่ได้มาจากแนวคิดของบุคคลหลายฝ่ายที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและสร้างหลักสูตร
- 5) เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับพื้นฐานสำคัญ คือปรัชญา จิตวิทยา เศรษฐกิจ และการปกครอง ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม
- 6) ต้องส่งเสริมความเจริญงอกงามในตัวผู้เรียนทุกด้าน
- 7) เป็นหลักสูตรที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง เนื้อหากิจกรรมเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน
- 8) คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 9) เนื้อหาที่กำหนดสอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิต
- 10) มีเนื้อหาเพียงพอที่จะให้ผู้เรียนได้ความรู้ ทักษะขั้นพื้นฐาน และส่งเสริมให้เก่ง ดี มีสุข
- 11) การบรรจุเนื้อหา กิจกรรมสอดคล้องกับช่วงเวลาที่ให้การศึกษา
- 12) เป็นหลักสูตรที่จัดเนื้อหา และประสบการณ์ไว้อย่างต่อเนื่อง
- 13) เป็นหลักสูตรที่ครูเข้าใจในหลักการ วัดดูประสงค์ และนำไปปฏิบัติได้ง่าย
- 14) จะต้องบอกแนวทางการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลได้เหมาะสม
- 15) มีความคล่องตัว ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ง่าย
- 16) มีการติดตามผล และประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อนำผลมาปรับปรุง และพัฒนา

จากแนวคิดของนักการศึกษาสรุปได้ว่า หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม และหลักสูตรกิจกรรมหรือประสบการณ์ เป็นหลักสูตรที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยอาศัยประสบการณ์และประสบการณ์ทำให้พฤติกรรมเกิดการเปลี่ยนแปลง โดยยึดเอาสังคม และชีวิตของเด็กเป็นสำคัญเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และนำเอาความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

การพัฒนาหลักสูตร

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้มีดังนี้

สันต์ ธรรมบำรุง (2527, น.92-93 อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549) ได้สรุปความหมายของการพัฒนาหลักสูตรว่าเป็นการปรับปรุงคุณภาพของหลักสูตรให้ดีขึ้นทั้งระบบ ตั้งแต่จุดมุ่งหมาย การเรียนการสอนการใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล ผลการสอนของครู ผลการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นต้น

สังัด อุทรานันท์ (2528, น.31) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึงการทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น หรือการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย รวมไปถึงการผลิตเอกสารต่างๆ สำหรับผู้เรียนด้วย

พิชัย เสี่ยมจิตต์ (2529, น.28 อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549) ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรตามที่ต้องการ และได้กำหนดทิศทางโดยมุ่งหวังว่าหลักสูตรจะมีคุณภาพดีขึ้น

อนุศักดิ์ เกตุศิริ (2531, น.57) ได้สรุปความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่าการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการยกร่างหลักสูตรใหม่ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบรรลุถึงเป้าหมายของการศึกษาที่วางไว้

ทาบ (Taba) ได้กล่าวไว้ว่า “ การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงหลักสูตรอันเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชา การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และอื่นๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายอันใหม่ที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบหรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมด ตั้งแต่จุดมุ่งหมายและวิธีการ และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้จะมีผลกระทบกระเทือนทางด้านความคิดและความรู้สึกนึกคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วนโดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวคิดพื้นฐาน หรือรูปแบบของหลักสูตร ”

กู๊ด (Good) ได้ให้ความเห็นว่า “การพัฒนาหลักสูตรเกิดได้ 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรเป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่งเพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการสอน วัสดุอุปกรณ์ วิธีสอน รวมทั้งการประเมินผล ส่วนคำว่าเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึงการแก้ไขหลักสูตรให้แตกต่างไปจากเดิมเป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นใหม่”

เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander) ให้ความหมายว่า “การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือเป็นการจัดทำหลักสูตรใหม่โดยไม่มี

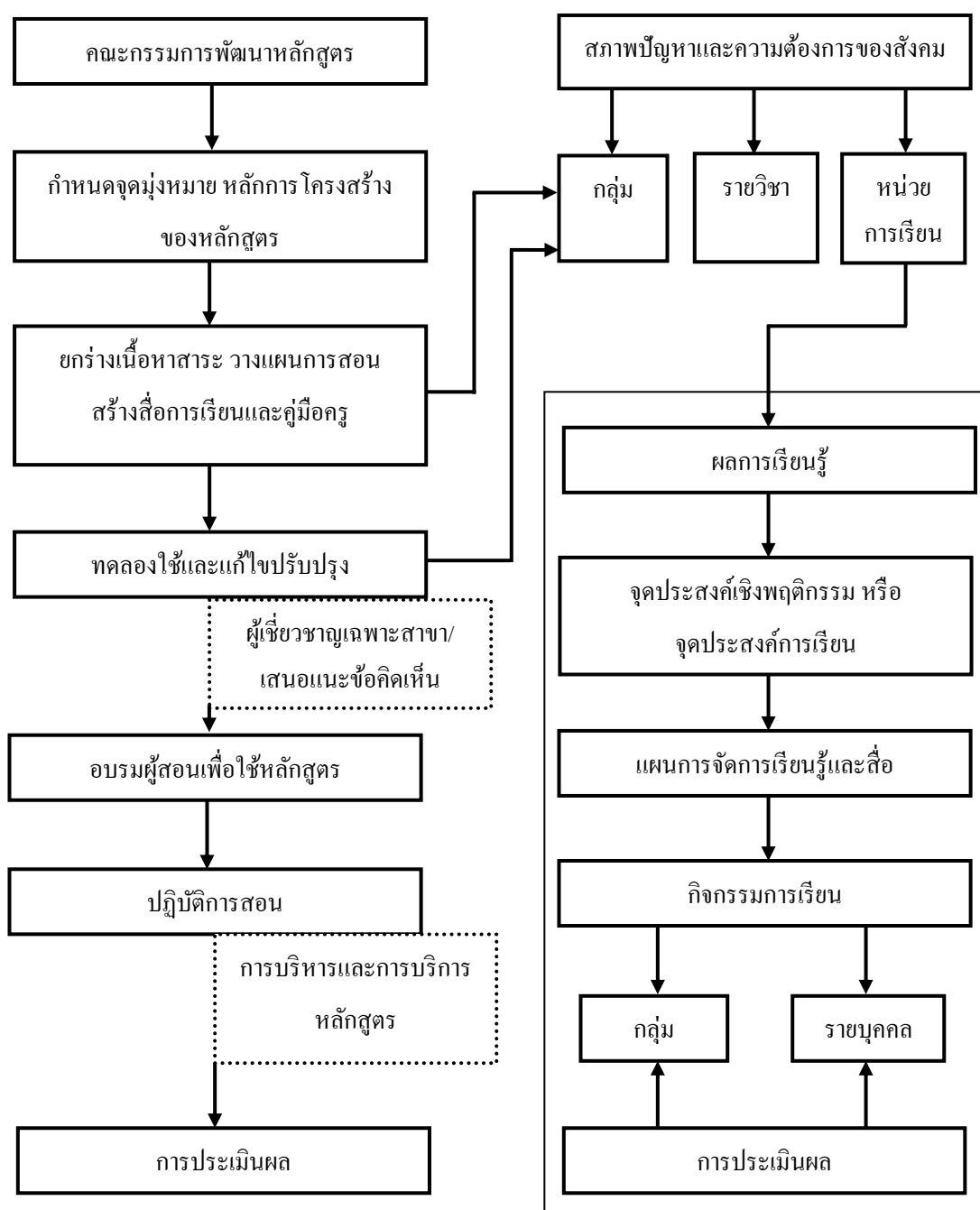
หลักสูตรเดิมอยู่ก่อน การพัฒนาหลักสูตร อาจหมายถึงการสร้างเอกสารอื่นๆ สำหรับนักเรียนด้วย”

สรุป จากคำกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรคือการปรับปรุงการเพิ่มเติมหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ซึ่งผลักดันให้เกิดค่านิยมสากล การแข่งขันทางเศรษฐกิจ การพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้เกิดการศึกษา จึงเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นในการดำเนินการอย่างรวดเร็ว

กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร

นักวิชาการและนักพัฒนาหลักสูตรหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการหรือขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรดังนี้คือ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2521, น.13) ได้เสนอขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรและการสอนไว้ดังนี้

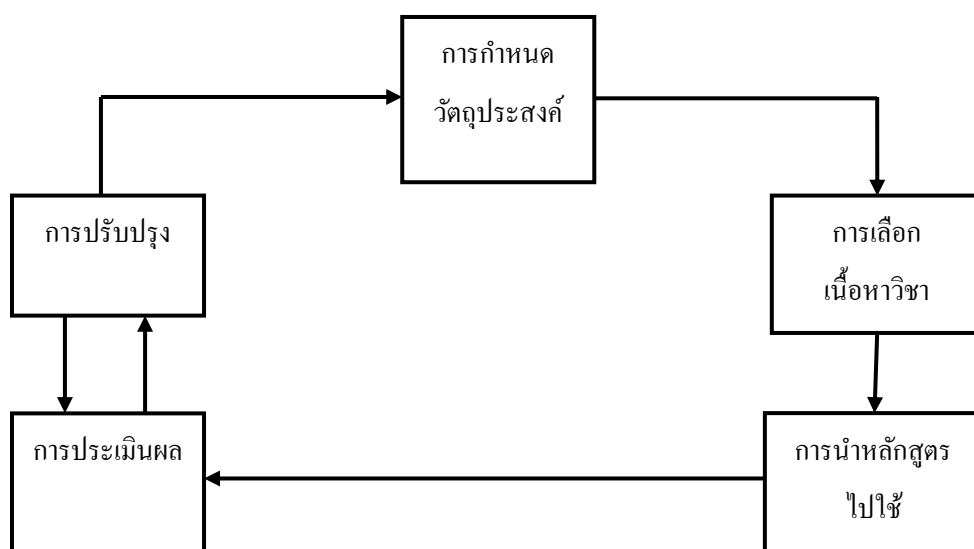
ภาพที่ 4 แสดงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรและการสอน

(วิชัย วงษ์ใหญ่, 2521, น.13)

พิชัย เสงี่ยมจิตต์ (2529, น.39-46 อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549) ขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรควรมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์ สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ
2. กำหนดความมุ่งหมาย
3. การกำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการเลือก และจัดเนื้อหา
4. กำหนดวิธีการประเมินผล
5. ทดลองใช้
6. ทบทวน ปรับปรุง แก้ไข
7. ประการใช้

อนุศักดิ์ เกตุศิริ (2531, น.65) ได้แสดงทัศนะต่อกระบวนการพัฒนาหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ สุมิตร คุณานุกร (2523, น.65) ดังนี้

ภาพที่ 5 แสดงกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

(อนุศักดิ์ เกตุศิริ, 2531, น.65)

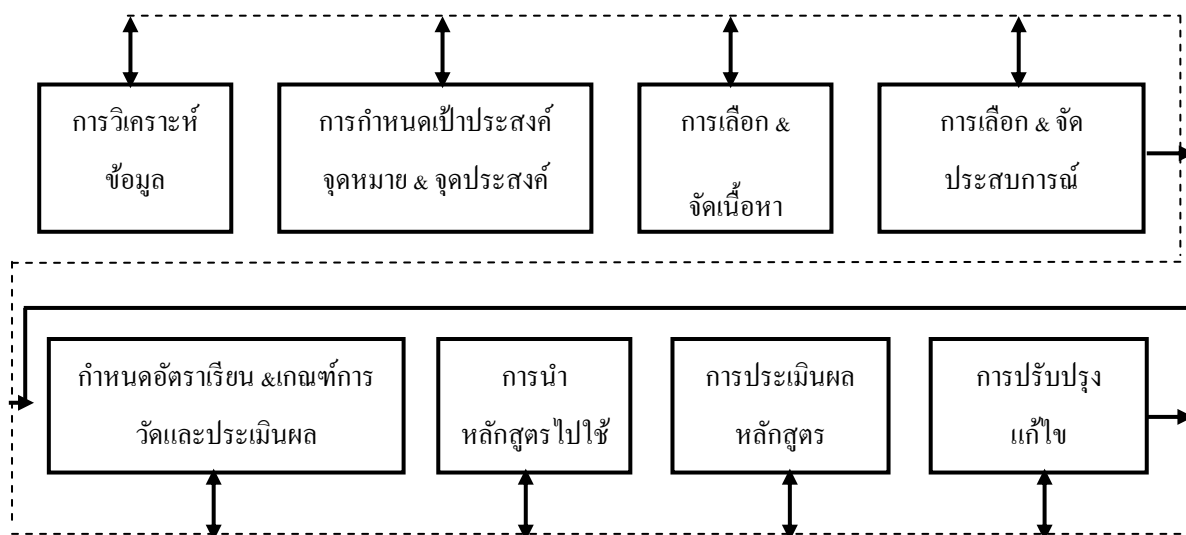
ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2537, น.25-29) เสนอขั้นตอนการพัฒนาไว้ 6 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis of Curriculum Content)
2. การกำหนดเป้าหมาย จุดหมาย และจุดประสงค์ (Formulation of Curriculum Goals, Aim and Objective)
3. ชั้นเลือกและจัดเนื้อหาวิชา (Selection of Curriculum Content)
4. การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of Curriculum Experience)

5. การกำหนดอัตราเวลาเรียนและหลักเกณฑ์ในการวัดผลและประเมินผลการเรียน
(Setting of Learning Period and Criteria of Learning Assessment and Evaluation)

6. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation)

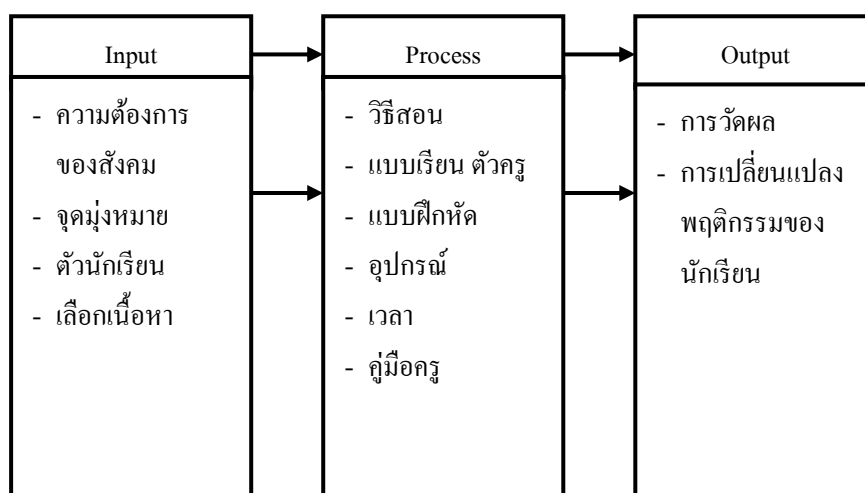
ทั้งนี้โดยมีภาพแสดงกระบวนการดังต่อไปนี้

ภาพที่ 6 แสดงกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

(ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2537, น.29)

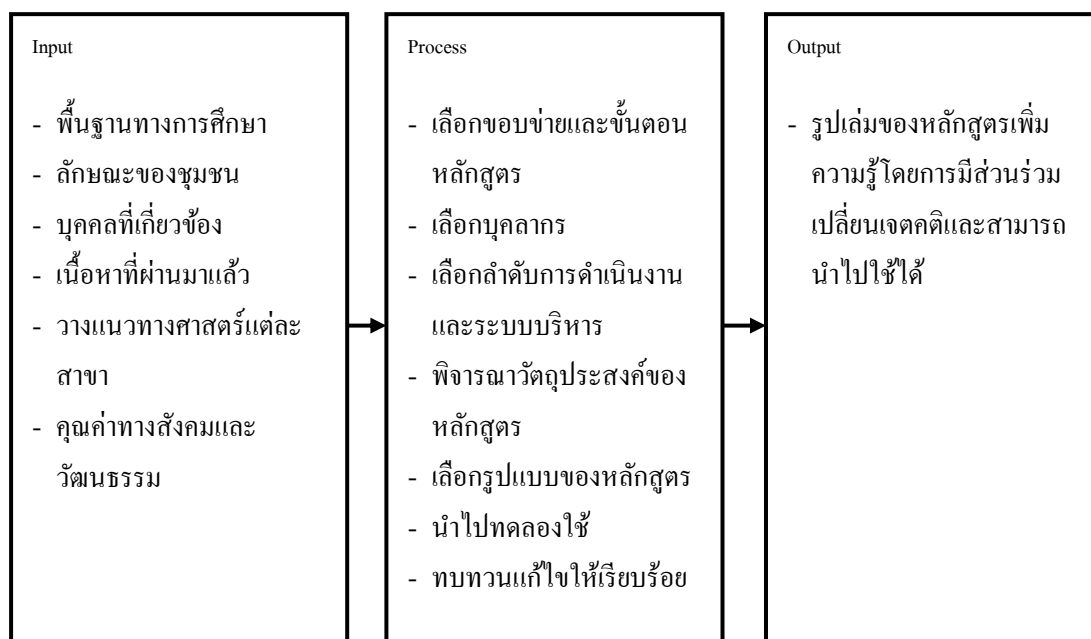
อารี สันทรวี (ม.ป.ป., น.2) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรมีกระบวนการเป็นระบบถ้า เทียบเป็นระบบจะได้ดังนี้

ภาพที่ 7 แสดงระบบพัฒนาหลักสูตร

(อารี สันทรวี, ม.ป.ป., น.2)

Beauchamp (1968, p.145) ได้เสนอกระบวนการสร้างหลักสูตรเป็นระบบดังนี้

ภาพที่ 8 แสดงกระบวนการสร้างหลักสูตรของ Beauchamp

(Beauchamp, 1968, p.145)

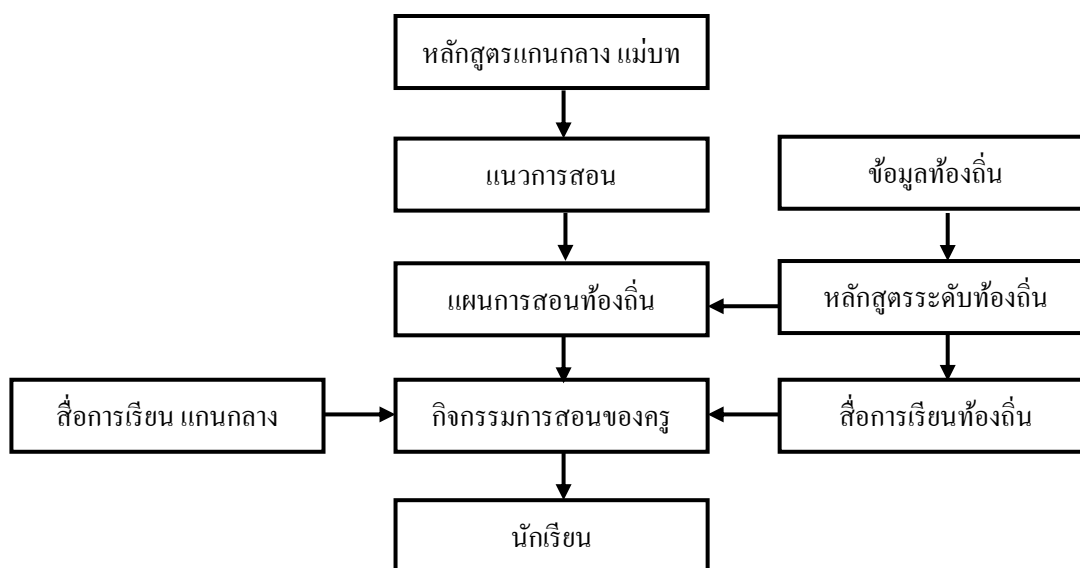
สรุป จะเห็นได้ว่ากระบวนการหรือขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรที่กล่าวมาเบื้องต้นนี้ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ นวัตกรรมต่าง ๆ เป็นที่หลักสูตรจะต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง โดยอาศัยคณะครู – อาจารย์ – นักเรียน – ผู้ปกครอง

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น นักการศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตร ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น ลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่น วิธีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและกระบวนการในพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534, น.7) ให้ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง รายละเอียดเนื้อหาสาระ แผนการสอน สื่อการเรียนการสอน เอกสารความรู้ หนังสือประสบการณ์ ที่จัดทำขึ้นให้สอดคล้องเฉพาะท้องถิ่น ซึ่งมีความหมายแตกต่างกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวของตนเอง ชีวิต เศรษฐกิจ อาชีพ และสังคมอย่างลึกซึ้ง ทั้งสามารถนำประสบการณ์นั้นมาพัฒนาความเป็นอยู่ของชีวิต อาชีพ และสังคมให้ดียิ่งขึ้น หลักสูตรท้องถิ่นจึงเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลาง หรือหลักสูตรแม่บทดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรแกนกลางกับหลักสูตรท้องถิ่น

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534, น.7)

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535, น.34) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นว่าเป็นหลักสูตรที่เกิดจากการนำเอาหลักสูตรมาปรับ เพิ่ม ขยายหรือสร้างหลักสูตรย่อย ในระดับท้องถิ่นขึ้นมาเสริมหลักสูตรแม่บท เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน สาระการเรียนจะสอดคล้องสัมพันธ์กับท้องถิ่นมากขึ้น เป็นการเรียนรู้ที่นำไปใช้ได้จริงในชีวิต

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2536, น.25 อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549) กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึงเนื้อหาสาระและมวลประสบการณ์ที่จัดในท้องถิ่นที่หนึ่งที่ใดโดยเฉพาะ

สุชาติ วงศ์สุวรรณ (2538, น.2 อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นว่า หมายถึง มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษา หรือหน่วยงานและบุคคลในท้องถิ่น จัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ

จิตทิพย์ เชื้อรัตน์พงษ์ (2539, น.43) กล่าวถึงหลักสูตรไว้ว่า เป็นการประมวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาหรือหน่วยงานและบุคคลในท้องถิ่น จัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ โดยการนำหลักสูตรแม่บทมาปรับ เพิ่ม ขยาย หรือสร้างหลักสูตรย่อยในระดับท้องถิ่นขึ้นมาเสริมหลักสูตรแม่บท

กรมวิชาการ (2539, น.63) กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นตามข้อกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาส

เรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่นของตน ครอบครัวและสังคมได้ ความรู้ดังกล่าวอาจมาจาก ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สั่งสมไว้และได้ถ่ายทอดกันมาในแต่ละยุคแต่ละสมัย

จากแนวคิดของนักวิชาการ และหน่วยงานราชการ ที่กล่าวถึง ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น สรุปได้ว่า ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม ประเพณีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนดำรงชีวิตและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอย่างมีความสุข

ลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่น

พนอม แก้วกำเนิด (2534, น.34 อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549) กล่าวถึงลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่น จึงมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากหลักสูตรแม่บทที่ใช้ทั่วประเทศ ดังนี้คือ

1. เป็นหลักสูตรสอดคล้องกับคำอธิบายในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาเป็นหลักสูตรในโครงสร้างรายวิชาบังคับหรือเลือกเสรี
2. มีเนื้อหาสาระสอดคล้องและเป็นไปตามสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคมของแต่ละท้องถิ่น โดยเฉพาะ
3. มีเนื้อหาสาระสัมพันธ์สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติ ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ทรัพยากรมนุษย์ แผน และแนวโน้มของการพัฒนาท้องถิ่น
4. มีวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมท้องถิ่น
5. มีวัตถุประสงค์และเนื้อหาสาระสนองความต้องการของนักเรียนเฉพาะกลุ่ม โดยเฉพาะในการส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการและงานอาชีพ
6. มีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนรู้จักสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง รักท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534, น.69 อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549) กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่นที่ดีที่โรงเรียนจัดทำและพัฒนาขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักชีวิตสภาพท้องถิ่น สภาพตามที่ปรากฏจริงในท้องถิ่นควรมีเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์จำเป็น 5 ประการ คือ

1. เป็นสภาพชีวิต สภาพเศรษฐกิจและสภาพสังคมจริงของท้องถิ่น
2. เป็นสภาพปัญหา ความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนในท้องถิ่น
3. ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นรากฐานสำคัญเพื่อพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่นให้ดีขึ้น

4. ช่วยให้นักเรียนรู้จักสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น มีความรักท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นให้มีสภาพดีขึ้น

5. ส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการให้แก่นักเรียนเฉพาะกลุ่มที่มีความต้องการได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพสูงสุด

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540, น.147 อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549) ได้กล่าวถึง ลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่นที่ดี ไว้ดังนี้

1. มีวัตถุประสงค์และเนื้อหาสาระที่ชี้ให้เห็นปัญหา ความต้องการของบุคคลในท้องถิ่น
2. มีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ และสังคมท้องถิ่น

3. มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนรู้จักสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นของตน รักท้องถิ่น ต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นทั้งในด้านสุขภาพอนามัย เศรษฐกิจปัญหาสังคม ความต้องการของชุมชน อาชีพของชุมชนและท้องถิ่น

4. มีเนื้อหาสาระสอดคล้องและสัมพันธ์กับสภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่น

5. มีเนื้อหาสาระที่ส่งเสริมความสนใจเอาใจใส่ต่อการอนุรักษ์ไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีของท้องถิ่น

6. มีเนื้อหาสาระสัมพันธ์สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น แผนพัฒนาและแนวโน้มทางการพัฒนาท้องถิ่น ใช้แหล่งวิทยาการของชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

7. จัดให้ความรู้อันเป็นวิทยาศาสตร์แก่ผู้เรียน มุ่งผสมผสานความรู้กับการดำเนินชีวิตของสังคมในท้องถิ่น

สรุปได้ว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรที่ท้องถิ่นสร้างขึ้นเอง หรือการพัฒนาจากหลักสูตรแกนกลาง โดยปรับขยาย เพิ่ม หรือสร้างหลักสูตรย่อยขึ้นใหม่โดยมีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวของตน เรียนรู้อาชีพ สภาพเศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมในท้องถิ่น เพื่อนำไปแก้ปัญหา พัฒนาชีวิตของตนเอง ครอบครัวและท้องถิ่นได้

ความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่น

อุดม เขยกิจวงศ์ (2545, น.7-8) กล่าวว่า แม้ว่าหลักสูตรแกนกลางจะเป็นหลักสูตรแม่บทที่กำหนดให้เรียนสิ่งที่จำเป็นต่อพลเมือง แต่ยังมีข้อบกพร่องบางประการ เช่น ไม่สัมพันธ์กับชีวิต

ความเป็นอยู่กับผู้เรียนแต่ละเลยมรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งอันพึงอนุรักษ์ของท้องถิ่น ฯลฯ หลักสูตรท้องถิ่นจึงมีความสำคัญ ดังนี้

1. ตอบสนองการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนตามสภาพปัญหาที่เป็นจริง
2. ตอบสนองความหลากหลายของปัญหา มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับเพศ วัย มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด และทักษะเน้นกระบวนการสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงจนเกิดทักษะและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นได้อย่างเหมาะสม
3. ทำให้การเรียนมีความหมายต่อชีวิตจริง และผู้เรียนสามารถประยุกต์ไปใช้ได้ในชีวิตจริง สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริง และมุ่งเน้นการเรียนรู้อย่างบูรณาการ ไม่แยกส่วนหรือตัดตอนเป็นท่อนๆ ของกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการชี้แนะของผู้สอนอันจะนำไปสู่การคิดเป็น โดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในสังคมตนเองและวิชาการอย่างเหมาะสม
4. ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้เพื่อที่จะนำมาใช้เป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาในชีวิตของตนเองในวันข้างหน้ารวมทั้งวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจที่เหมาะสม (คิดเป็น) กับชีวิตของตนเอง
5. ชุมชนเป็นภูมิปัญญาเบื้องต้น และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชนเอง
6. ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้จากท้องถิ่นของตน เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับชีวิตจริงและการทำงาน รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตน มีการส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา
7. ส่งเสริมความเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของสังคมในด้านศีลธรรม จริยธรรม การธำรงไว้ซึ่งสังคมประชาธิปไตย การร่วมรักษาสีงแวดล้อมก่อนให้เกิดความศรัทธาเชื่อมั่นภูมิใจในภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของท้องถิ่น ชุมชนและชาติ
8. สามารถพัฒนาเพิ่มขึ้นได้ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลา และเมื่อเรื่องนั้นๆ ไม่เป็นที่สนใจและต้องการของท้องถิ่นรวมทั้งล้ำสมัยแล้วสามารถปรับเปลี่ยนได้ทันที

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า หลักสูตรท้องถิ่นมีความสำคัญเนื่องจากเป็นหลักสูตรที่ได้จากการนำสภาพต่างๆ ที่เป็นปัญหาและจุดเด่น มากำหนดเป็นสาระการเรียนรู้ และจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบนพื้นฐานของหลักสูตรแกนกลาง

กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การปรับปรุงหลักสูตรให้เข้ากับสภาพของท้องถิ่น อาจจะทำในในระดับเขตการศึกษา ระดับจังหวัด ระดับอำเภอหรือระดับ โรงเรียนก็ได้ สำหรับกระบวนการดำเนินงานไม่ว่าจะดำเนินการในระดับใด หากจะให้มันเป็นระบบและเป็นขั้นตอนควรดำเนินงานตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ (สงัด อุทรานันท์, 2532, น.314-316)

ขั้นที่ 1 จัดตั้งคณะทำงาน ควรเลือกบุคคลที่มีความสามารถและมีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน โดยการวิจัย สัมภาษณ์ ประชุม และสัมมนาหรือวิธีการอื่นๆ

ขั้นที่ 3 กำหนดจุดมุ่งหมายสำหรับหลักสูตรท้องถิ่นว่าจะทำการพัฒนาโดยการปรับหลักสูตรหรือสร้างหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นมา

ขั้นที่ 4 พิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรแกนกลางกับสภาพท้องถิ่น

ขั้นที่ 5 ดำเนินการเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตรแกนกลาง และ/หรือจัดสร้างกระบวนการเรียนใหม่ ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ในกรณีสร้างเพิ่มเติมควรระบุจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอน และมาตรฐานในการวัดและประเมินผลให้ชัดเจน

ขั้นที่ 6 ดำเนินการใช้หลักสูตร ในขั้นนี้พิเศษและติดตามมีความสำคัญมาก

ขั้นที่ 7 ประเมินผลการใช้หลักสูตร เป็นขั้นที่มีความสำคัญมาก เพราะจะช่วยให้ทราบว่าหลักสูตรที่จัดขึ้นนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่

ขั้นที่ 8 ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีความเหมาะสมต่อไป

จิระพันธุ์ พูลพัฒน์ (2532, น.99-100) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยขั้นตอน 7 ขั้นตอน คือ

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานคือสำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นของสังคม
2. กำหนดจุดมุ่งหมายตามข้อ 1
3. คัดเลือกและจัดเนื้อหาวิชา เพื่อให้ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการคัดเลือกประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสม จัดระเบียบ จัดลำดับเนื้อหา และกิจกรรม
4. กำหนดมาตรการวัดผลและประเมินผล เพื่อจะได้ทราบว่านักเรียนรู้อะไรตรงกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด
5. การนำหลักสูตรไปใช้ นำไปปฏิบัติจริง
6. การประเมินหลักสูตรไปใช้ นำไปปฏิบัติจริง

7. ทำการปรับปรุงและพัฒนาตลอดเวลา เพื่อให้หลักสูตรมีประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด
รายละเอียดแต่ละขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรมีดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 จัดทำระบบข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนจะจัดการศึกษาให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรงกับชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจ และสังคม
ในท้องถิ่นของตน ตลอดจนใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนช่วยในการเรียนการสอน
ของนักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนมีผลต่อการพัฒนาชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นสิ่ง
แรกในโรงเรียนจะต้องมีข้อมูลพื้นฐานสำคัญที่มีการศึกษาวิเคราะห์และประมวลเป็นระบบโดย
ดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น สภาพของโรงเรียนและ
ผู้ปกครองว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร

2. ศึกษาหลักสูตรแต่ละเรื่อง พิจารณาว่า คำอธิบายหลักสูตรเปิดโอกาสให้โรงเรียนมี
ส่วนร่วมดังต่อไปนี้หรือไม่อย่างไร คือ

ปรับเพิ่มรายละเอียดเนื้อหา

ปรับและเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน

พัฒนาวิธีการสอนให้หลากหลาย

จัดทำสื่อการเรียนการสอน เอกสารความรู้เพิ่มเติม

จัดทำหลักสูตรเพิ่มเติม

ขั้นที่ 2 กำหนดความต้องการ ความจำเป็นของท้องถิ่น

นำข้อมูลพื้นฐานมากำหนดความต้องการจำเป็น โดยจัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่จะต้อง
ปรับปรุง เพิ่มเติมหรือสร้างหลักสูตรใหม่ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ขั้นที่ 3 กำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์การเรียนรู้

พิจารณาปัญหา และความจำเป็นของท้องถิ่น พร้อมทั้งศึกษาอธิบายหลักสูตรนำมากำหนด
เป้าหมายและจุดประสงค์การเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

ขั้นที่ 4 จัดคำอธิบายรายวิชาหรือเนื้อหาหรือกิจกรรม

เมื่อโรงเรียนพิจารณาเพิ่มรายละเอียดเนื้อหาปรับปรุง และส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการ
สอนหรือพัฒนาวิธีสอนให้หลากหลาย หรือจัดทำสื่อการเรียนการสอนเพิ่มเติมแล้วจะต้อง
ดำเนินการจัดทำรายละเอียด ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์หลักสูตรหรือเรื่อง

2. จัดทำคำอธิบายรายวิชา เนื้อหา หรือกิจกรรม

3. จัดทำแผนการสอน คู่มือและสื่อต่างๆ

4. วัดผลประเมินผล

ขั้นที่ 5 จัดทำแผนการสอน คู่มือครูและสื่อ

จัดทำแผนการสอน คู่มือครู อุปกรณ์สื่อ หนังสือที่สร้างขึ้น โดยเฉพาะที่ตรงกับสภาพแวดล้อม ปัญหาของท้องถิ่นอย่างแท้จริง และพัฒนานักเรียนแต่ละคนเต็มตามศักยภาพผู้บริหาร ครูและนักเรียนอาจช่วยจัดทำ หรือจัดหา หรือขอความช่วยเหลือจากบุคคลในท้องถิ่น

ขั้นที่ 6 ปรับปรุงพัฒนา

หลักสูตรท้องถิ่นเมื่อร่างโครงเรื่อง เนื้อหาสาระ เสร็จเรียบร้อยแล้วควรนำไปทดลองใช้ และปรับปรุง พัฒนาให้เกิดความสมบูรณ์และเหมาะสมตามเจตนารมณ์ กล่าวคือ จัดกระบวนการเรียนการสอนให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ตรงกับชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นของตนเอง และใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้มิใช่เป็นการเรียนรู้จากครูผู้สอนเท่านั้น การศึกษาจึงมีผลต่อการพัฒนาชีวิตอาชีพ และสังคมท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ในการพัฒนาหลักสูตรนั้น ต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐานในด้านต่างๆ และต้องอาศัยความร่วมมืออันดีจากบุคคลหลายๆ ฝ่าย เช่น ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญ นักเรียน ผู้ปกครอง หรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในด้านการศึกษาอื่นๆ ดังนั้น จึงทำให้กระบวนการและขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรมีหลายขั้นตอน ซึ่งนักศึกษานักวิชาการหรือนักพัฒนาหลักสูตรแต่ละท่านกำหนดไว้นั้น อาจมีความเหลื่อมล้ำกันในแต่ละขั้นตอน แต่ในรายละเอียดนั้นคล้ายคลึงกัน ซึ่งผู้วิจัยพอสรุปได้ ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. การสร้างหลักสูตรฉบับร่าง
3. การตรวจสอบหลักสูตรฉบับร่าง
4. การนำหลักสูตรไปทดลองใช้
5. การประเมินผลการนำหลักสูตรไปทดลองใช้
6. การปรับปรุงแก้ไข

วิธีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

คำว่า การพัฒนา ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Development ซึ่งมีความหมายที่เด่นชัดอยู่ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกหมายถึง ทำให้ดีขึ้น หรือทำให้สมบูรณ์ขึ้น และอีกลักษณะหนึ่งหมายถึง ทำให้เกิดมีขึ้น หรือทำให้สมบูรณ์ขึ้น และอีกลักษณะหนึ่งหมายถึง ทำให้เกิดมีขึ้น โดยเหตุนี้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรจึงอาจมีความหมายใน 2 ลักษณะเช่นเดียวกัน คือความหมายแรกหมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือ สมบูรณ์ขึ้น และอีกความหมายหนึ่งก็คือ การสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย (สงัด อุทรานันท์, 2532, น.30)

ส่วนการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร (Integrated Curriculum Development) หมายถึง ระบบการร่างหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ และระบบการประเมินหลักสูตร (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2533, น.1)

การจัดทำและการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สามารถแยกเป็น 2 ส่วน คือการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

จิราภรณ์ ศรีสมุทร (2530, น.18 อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึงการนำหลักสูตรแม่บท (ระดับชาติ) มาปรับบางอย่างให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

สังค์ อุทรานันท์ (2532, น.312-314) ได้กล่าวถึงวิธีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นว่าสามารถทำได้ 2 รูปแบบ คือ การปรับหลักสูตรระดับชาติให้เข้ากับหลักสูตรระดับท้องถิ่น โดยท้องถิ่นทำการปรับเนื้อหาสาระของหลักสูตรบางส่วนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น และสร้างหลักสูตรในระดับท้องถิ่นขึ้นมาเสริมหลักสูตรกลางโดยมีรูปแบบ ดังนี้

1. แบบที่มีเสรีภาพในกรอบนโยบายส่วนกลาง คือ ท้องถิ่นมีเสรีภาพในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับโรงเรียนในท้องถิ่นของตนเอง ทั้งนี้โดยอาศัยนโยบายที่ส่วนกลางเป็นผู้กำหนดให้ ในระหว่างการดำเนินการส่วนกลางจะควบคุมดูแลและช่วยเหลือ เพื่อให้หลักสูตรสนองนโยบายส่วนกลาง ขณะเดียวกันก็สนองความต้องการของท้องถิ่นด้วย

2. แบบที่ให้เสรีภาพในขอบเขตและในวงกว้าง คือ ให้ส่วนกลางและท้องถิ่นต่างก็กำหนดเกณฑ์อย่างต่ำของเด็กทั้งประเทศ ที่จะต้องรู้และที่เด็กในท้องถิ่นจะต้องเรียนรู้ตามลำดับ (Minimum Essentials) รวมกันเข้าเป็นหลักสูตรแกนซึ่งถือว่าเป็นวิชาบังคับที่ทุกคนต้องเรียนส่วนที่เหลือเป็นวิชาเลือก หรือบังคับเลือก ซึ่งท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดหรือเสนอแนะโดยส่วนกลางก็ได้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534, น.66) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นการปรับและเพิ่มรายละเอียดเนื้อหา ปรับและเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน พัฒนาวิธีการสอนให้หลากหลาย ผลลัพธ์การเรียนการสอนเพิ่มเติมและจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติม การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สามารถทำได้ทันที โดยไม่ต้องขออนุญาตส่วนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่จะต้องขออนุญาตตามขั้นตอนก่อนนำไปใช้

นิคม ชมพูหลง (2542, น.13 อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การที่ท้องถิ่นปรับปรุง ขยายหรือเพิ่มรายละเอียด เนื้อหา สาระ แผนการสอนสู่การเรียนการสอน และกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะท้องถิ่น โดยยึดหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทไม่ขัดเจตนารมณ์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลาง เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และความต้องการของท้องถิ่น

สรุปได้ว่า ท้องถื่นจะดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรได้ดังนี้

- เลือกใช้หลักสูตรที่ส่วนกลางประกาศ ถ้าเห็นว่าเหมาะสม
- ปรับ เพิ่มเติม รายละเอียดเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับท้องถื่น
- เขียนหลักสูตรขึ้นใหม่

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic achievement) หมายถึง คุณลักษณะรวมถึงความรู้ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่างๆ ของสมรรถภาพของสมองซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถของสมรรถภาพสมองของบุคคล เรียนรู้แล้วรู้อะไรบ้าง และมีความสามารถด้านใดมากน้อยเท่าไร เช่น พฤติกรรมด้านความรู้-ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า นอกจากนี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน การฝึกฝน หรือประสบการณ์ต่างๆ ทั้งที่โรงเรียน ที่บ้านและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ รวมทั้งความรู้สึก ค่านิยม จริยธรรมต่างๆ ก็เป็นผลจากการฝึกฝนด้วย (เขาวดี วิบูลศรี, 2546, น.14-15 อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รอดผล, 2549)

จุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง การตรวจสอบระดับความสามารถของสมรรถภาพทางสมองของบุคคลว่า เรียนรู้แล้วรู้อะไรและมีความสามารถด้านใดมากน้อยเท่าใด ซึ่งแบ่งออกเป็น

1. เพื่อทราบว่านักเรียนได้บรรลุเป้าหมายของการเรียนหรือไม่ นักเรียนมีความรู้ความสามารถมากน้อยเพียงใดเพื่อเปรียบเทียบหรือบันทึกความเจริญงอกงามของการเรียนรู้
2. เพื่อแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน โดยถือว่าการวัดผลสัมฤทธิ์เป็นองค์ประกอบหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอน
3. เพื่อประมวลผล การวัดผลสัมฤทธิ์ทุกครั้งจะต้องมีการประเมินทุกครั้ง เพื่อจะได้ทราบว่านักเรียนอยู่ในตำแหน่งใดของกลุ่ม บรรลุเป้าหมายในสิ่งที่สอนเป็นที่พอใจของผู้สอนหรือไม่

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสามารถวัดได้ 2 แบบ ตามจุดมุ่งหมายและลักษณะวิชาที่สอน คือ

1. การวัดด้านปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบความรู้ความสามารถทางการปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงให้เห็นเป็นผลงานปรากฏออกมา ให้ทำการสังเกตและวัดได้ เช่น วิชาศิลปะศึกษา พลศึกษา การช่าง เป็นต้น การวัดแบบนี้จึงต้องวัดโดยใช้ “ข้อสอบภาคปฏิบัติ (Performance test)” ซึ่งการประเมินผลจะพิจารณาที่วิธีปฏิบัติ

2. การวัดเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา (Content) รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่างๆ อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนวิธีการสอบวัดได้ 2 ลักษณะ คือ

2.1 การสอบแบบปากเปล่า (Oral test) การสอบแบบนี้มักกระทำเป็นรายบุคคลซึ่งเป็นการสอบที่ต้องการดูแลเฉพาะอย่าง เช่น การสอบอ่านฟังเสียง การสอบสัมภาษณ์ ซึ่งต้องการการใช้ถ้อยคำในการตอบคำถามรวมทั้งการแสดงความคิดเห็น และบุคลิกภาพต่างๆ เช่น การสอบปริญาณิพนธ์ ซึ่งต้องการวัดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ทดลองจนแง่มุมต่างๆ การสอบปากเปล่าสามารถวัดได้ละเอียดลึกซึ้งและคำถามก็สามารถเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมได้ตามที่ต้องการ

2.2 การสอบแบบให้เขียนตอบ (Paper-pencil test or written test) เป็นการสอบวัดที่ให้ผู้สอบเขียนเป็นตัวหนังสือตอบ ซึ่งมีรูปแบบการตอบอยู่ 2 แบบ คือ

2.2.1 แบบไม่จำกัดคำตอบ (Free response type) ซึ่งได้แก่ การสอบวัดที่ใช้ข้อสอบแบบอัตนัยหรือความเรียง (Essay test) นั้นเอง

2.2.1 แบบจำกัดคำตอบ (Fixed response type) ซึ่งเป็นการสอบที่กำหนดขอบเขตของคำถามที่จะให้คำตอบ หรือกำหนดคำตอบมาให้เลือก ซึ่งมีรูปแบบของคำถามคำตอบอยู่ 4 รูปแบบคือ เลือกรูปแบบทางใดทางหนึ่ง (Alternative) แบบจับคู่ (Matching) แบบเติมคำ (Completion) แบบเลือกตอบ (Multiple choice)

การวัดผลสัมฤทธิ์ด้านเนื้อหาโดยการเขียนตอบนั้น เป็นที่นิยมแพร่หลายในโรงเรียน อันเป็นการวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยหรือความรู้และความคิด โดยเป็นผลจากการเรียนการสอน ซึ่งพฤติกรรมด้านความรู้และความคิดจะประกอบด้วยพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. ความรู้ – ความจำ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในอันที่จะทรงไว้หรือรักษาไว้ซึ่งเรื่องราวต่างๆ ที่ได้รับจากการเรียนการสอนและจากประสบการณ์ต่างๆ รวมทั้งสิ่งที่สัมพันธ์กับประสบการณ์นั้นๆ และสามารถถ่ายทอดสิ่งที่จดจำไว้นั้นออกมาได้ถูกต้อง

2. ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการแปลความ ตีความ และสรุปความเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่ได้พบ ได้เห็นหรือเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ ที่ได้รับรู้ได้ถูกต้อง และสามารถสื่อความเข้าใจที่ตนมีอยู่นั้น ไปสู่ผู้อื่นได้อย่างถูกต้องด้วย

3. การนำไปใช้ หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้ ทฤษฎี หลักการ กฎเกณฑ์และวิธีดำเนินการต่างๆ ซึ่งได้รับจากการเรียนรู้ไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน หรือสถานการณ์ใหม่ที่คล้ายคลึงกันได้ถูกต้องเหมาะสม

4. การวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะเรื่องราว ข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ใดๆ ออกเป็นส่วนย่อยๆ ได้ และสามารถบอกได้ว่าส่วนย่อยๆ นั้นแต่ละส่วนสำคัญอย่างไร ส่วนใดสำคัญที่สุด แต่ละส่วนมีความสัมพันธ์กันอย่างไร และมีหลักการใดร่วมกันอยู่

5. การสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานส่วนย่อยเข้าด้วยกันเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ได้ผลผลิตที่แปลกใหม่ และดีไปกว่าเดิม พฤติกรรมด้านนี้เน้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ นั้นเอง

6. การประเมินค่า หมายถึง ความสามารถใ้สามารถในการวินิจฉัย ติราคา สิ่งต่างๆ หรือเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างมีหลักเกณฑ์เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

กลุ่มพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยนี้ พฤติกรรมย่อยด้านความรู้ ความจำเป็นพฤติกรรมที่มีระดับต่ำสุด ถือเป็นพฤติกรรมขั้นพื้นฐาน ส่วนพฤติกรรมย่อยด้านความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า เป็นพฤติกรรมที่สูงขึ้นตามลำดับ ในการเรียนการสอนนั้น โดยทั่วไปต้องการ ให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมสูงกว่าความรู้ความจำ (คือ เป็นการพัฒนาให้เกิดความคิดนั่นเอง)

ประเภทของการทดสอบผลสัมฤทธิ์ การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ การทดสอบแบบอิงกลุ่ม (norm referenced measurement) กับการทดสอบแบบอิงเกณฑ์ (criterion referenced measurement) ซึ่งมีคุณลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

1. การทดสอบแบบอิงกลุ่ม เป็นการทดสอบที่เกิดจากแนวความเชื่อในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยถือว่าบุคคลมีความสามารถในการกระทำหรือปฏิบัติในเรื่องใดๆ นั้นมีไม่เท่ากัน บางคนมีความสามารถเด่น บางคนมีความสามารถด้อย คนส่วนใหญ่จะมีความสามารถปานกลาง การวัดแบบอิงกลุ่มจึงใช้ในการแยกกลุ่มคนและการจัดประเภทของกลุ่มคนใช้ในการเรียงลำดับที่มีการเปรียบเทียบความสามารถของนักเรียนในด้านความถนัดของการเรียนความสามารถในด้านภาษา และความสามารถทางด้านวิชาการ การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์แบบอิงกลุ่มจะเป็นข้อสอบที่ครอบคลุมเนื้อหาวิชาการทั้งหมดเป็นส่วนใหญ่ข้อสอบแต่ละข้อจะเป็นข้อสอบที่สามารถจำแนกนักเรียนได้และสร้างตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร การทดสอบแบบนี้ยึดเอานักเรียนส่วนใหญ่เป็นหลักในการเปรียบเทียบกับคนอื่นๆ ในกลุ่มเดียว การแปลความหมายของคะแนนแบบนี้จะทำให้ครูทราบว่านักเรียนแต่ละคนนั้นอยู่ในตำแหน่งใดของกลุ่ม นั่นก็คือคนที่มีความสามารถสูงจะได้คะแนนสูง คนที่มีความสามารถด้อยกว่าจะได้คะแนนลดหลั่นลงมาตามลำดับ

2. การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ เป็นการทดสอบที่ยึดแนวความเชื่อ เรื่องการเรียนเพื่อรอบรู้ โดยพยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนทั้งหมด หรือเกือบทั้งหมดประสบความสำเร็จในการเรียน นักเรียนทุกคนควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้ถึงขีดความสามารถสูงสุดของแต่ละคนการวัด

ผลสัมฤทธิ์แบบอิงเกณฑ์ ใช้ในการวัดว่านักเรียนแต่ละคนมีความก้าวหน้าหรือเรียนได้ผลตามวัตถุประสงค์ของกระบวนวิชาเพียงใด เป็นการประเมินความรู้ และทักษะที่นักเรียนได้มีการพัฒนาขึ้นในแต่ละสาขาวิชา แบบวัดผลสัมฤทธิ์จะถูกสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการสอนอย่างละเอียดข้อสอบสร้างจากเนื้อหาวิชาเฉพาะและจำกัด ความสำเร็จของนักเรียนในการทำแบบทดสอบจะพิจารณาเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เป็นมาตรฐาน

สรุปได้ว่า การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ การทดสอบแบบอิงกลุ่ม (norm referenced measurement) กับการทดสอบแบบอิงเกณฑ์ (criterion referenced measurement) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวัดผลแบบอิงเกณฑ์ เนื่องจากผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง จากการเรียนด้วยชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นการตรวจสอบว่า ผู้เรียนมีความรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และการวัดผลแบบนี้จะช่วยให้ครูทราบว่าจะต้องปรับปรุงการสอนในเนื้อหาตอนใด เพื่อที่จะได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทำให้ครูทราบความก้าวหน้าของนักเรียนในการทำแบบทดสอบถ้านักเรียนคนใดไม่ผ่านเกณฑ์ ครูอาจต้องใช้วิธีการสอนเพิ่มเติมแล้วทำการสอนซ่อมเสริมเพื่อให้ผู้เรียนสามารถผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

ภูมิหลังของเขตสัมพันธวงศ์

ที่มาของเขตสัมพันธวงศ์

ปี พ.ศ.2457 (สมัยรัชกาลที่ 6) มีการประกาศฐานะของพื้นที่เขตสัมพันธวงศ์เป็นอำเภอหรือ เขตสัมพันธวงศ์ปัจจุบัน มีการถ่ายโอนพื้นที่การรับผิดชอบหลายครั้งท้ายที่สุดเขตสัมพันธวงศ์มีพื้นที่รับผิดชอบ 3 แขวง คือ แขวงสัมพันธวงศ์ แขวงตลาดน้อย แขวงจักรวรรดิ มีพื้นที่รวม 1.42 ตารางกิโลเมตรหรือเพียงร้อยละ 0.09 ของพื้นที่ทั้งหมดของกรุงเทพฯ จึงถือได้ว่าเขตสัมพันธวงศ์เป็นเขตการปกครองที่มีพื้นที่เล็กที่สุดของประเทศไทย และด้วยว่าเหตุผลข้างต้น เขตสัมพันธวงศ์จึงได้รับสมญานามว่า เมืองจิ๋ว ท่าเลมังกกร

ประวัติศาสตร์

เขตนี้เป็นสถานที่ที่มีชาวจีนอาศัยอยู่มาตั้งแต่ตอนแรกเริ่มกรุงรัตนโกสินทร์แล้ว พวกเขาได้ย้ายมาจากเขตพระนครในปัจจุบัน โดยมีถนนวานิช 1 หรือ "ถนนสำเพ็ง" เป็นศูนย์กลางของชุมชนชาวจีน จวบจนสร้างถนนเขาวราชในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อปี พ.ศ. 2435 ได้กลายมาเป็นศูนย์กลางชาวจีนจนถึงปัจจุบัน

อำเภอสัมพันธวงศ์ สร้างที่ว่าการอำเภอขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2475 ตั้งอยู่ที่สามแยกถนนทรงวาด ตัดกับถนนปทุมคงคา ตำบลศาลเจ้าแม่ทับทิม ซึ่งอยู่ในเขตวัดสัมพันธวงศาราม จึงสันนิษฐานได้ว่า

อำเภอสัมพันธวงศ์คงตั้งชื่อตามวัดที่ตั้งนั่นเอง (ปัจจุบันสำนักงานเขตย้ายไปตั้งที่ถนนโยธา แขวงตลาดน้อย) โดยแบ่งการปกครองออกเป็น 14 ตำบล

ต่อมาได้มีการยุบรวม "อำเภอสามแยก" ซึ่งตั้งที่ว่าการอำเภออยู่ที่ตึกแถวสี่แยกถนนทรงวาดกับถนนเขาวราช มีเขตปกครอง 6 ตำบล และ "อำเภอจักรวรรดิ" ซึ่งตั้งที่ว่าการอำเภออยู่ข้างสถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิ มีเขตปกครอง 18 ตำบล ขึ้นกับอำเภอสัมพันธวงศ์ แล้วแบ่งเขตปกครองใหม่ออกเป็น 3 ตำบล คือ ตำบลสัมพันธวงศ์ ตำบลจักรวรรดิ และตลาดน้อย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 มีประกาศคณะปฏิวัติจัดการบริหารราชการใหม่ในเขตนครหลวงอำเภอสัมพันธวงศ์ได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็น เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร แบ่งเขตปกครองย่อยออกเป็น 3 แขวง ได้แก่

1. จักรวรรดิ (Chakkrawat)
2. สัมพันธวงศ์ (Samphanthawong)
3. ตลาดน้อย (Talat Noi)

ที่ตั้งและอาณาเขต

สัมพันธวงศ์อยู่ในส่วนของในส่วนของใจกลางกรุงเทพมหานคร (City core) จึงมีแนวคิดเกี่ยวกับเขตพระนคร บางรัก ป้อมปราบศัตรูพ่าย และดินแดนน้ำเจ้าพระยาทางทิศใต้ โดยมีอาณาบริเวณ ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ จดเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย โดยถนนเจริญกรุง และถนนพระราม 4 เป็นเส้นแบ่งแนวเขตตั้งแต่สะพานดำรงสถิต(สะพานเหล็ก) ไปจนถึงสะพานเจริญสวัสดิ์

ทิศตะวันตก ครั้งหนึ่งติดคูและกำแพงพระนครซึ่งปัจจุบันก็คือเขตพระนครนั่นเอง โดยคลองโอบีตั้งแต่สะพานเจริญสวัสดิ์ จนถึงสะพานโอสถานนท์ ที่เชิงสะพานพุทธยอดฟ้า เป็นเส้นแบ่งแนวเขต

ทิศตะวันออก จรดเขตบางรัก โดยมีคลองผดุงกรุงเกษม ตั้งแต่เชิงสะพานเจริญสวัสดิ์จนบรรจบแม่น้ำเจ้าพระยาที่โรงบำบัดน้ำเสียสี่พระยาเป็นวันแบ่งแนวเขต

ทิศใต้ จรดแม่น้ำเจ้าพระยา จากเชิงสะพานพุทธยอดฟ้า จนบรรจบกับคลองผดุงกรุงเกษมที่โรงบำบัดน้ำเสียสี่พระยา เป็นเส้นแบ่งแนวเขต

สภาพสังคมและเศรษฐกิจในสัมพันธวงศ์

ในช่วงเวลากว่า 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ได้มีความเปลี่ยนแปลงอย่างช้าๆ ชุมชนสัมพันธวงศ์ได้เริ่มเปลี่ยนแปลงจากสภาพของที่ตั้งของศูนย์กลางชุมชน (Central Place) ไปเป็นศูนย์กลางทางธุรกิจ (Central Business District – C.B.D.) ซึ่งเห็นได้ชัดจากจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรได้ลดลงเฉลี่ย 2 - 3% ต่อปี จาก 47,480 คน ในปี 2532 เหลือเพียง 36,823 คน ในวันที่ 1 มกราคม

2544 แต่ทั้งนี้ การลดลงตามทะเบียนราษฎรนั้น เป็นการเพียงย้ายที่พักอาศัยยามค่ำคืน หลบความแออัดไปหา ความปลอดภัยโปร่งนอกระยะ แต่การทำมาหากินในเวลากลางวัน เมืองจิว ทำเลมังกรทอง ยังเป็นทำเลสำหรับการทำมาค้าขายที่สำคัญ ไม่เคยเปลี่ยนแปลง

เครื่องบ่งชี้ที่สำคัญอีกประการก็คือ การจัดเก็บภาษีท้องถิ่น (โรงเรือน+บำรุงท้องที่+ป้าย) เก็บได้รวม 100 ล้านบาท ซึ่งนับว่าสูงมากสำหรับพื้นที่เพียง 1.42 ตารางกิโลเมตร อย่างไรก็ตาม ตัวเลขนี้คงที่ด้วยสภาพพื้นที่ทางธุรกิจถึงจุดอิ่มตัว แต่ในทางกลับกัน ภาษีสรรพากรกลับมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี

ย้อนกลับดูชีวิตผู้คนในเขตสัมพันธวงศ์ เริ่มตั้งแต่เช้าตลอดกลางวันเป็นเวลาค้าขายปกติ พอตกค่ำ ก็จะมีร้านอาหารริมบาทวิถีบนถนนเยาวราชอัน โด่งดัง ไปถึงต่างประเทศ เป็นเวลาของการพักผ่อน อิ่มเอมกับอาหารอร่อยครั้งตกคึกที่ผู้คนส่วนใหญ่หลับนอน แต่สำหรับที่นี่กลับเป็นเวลาสะดวกสำหรับการละเลียงสินค้า พืช ผัก ผลไม้ อาหารสดที่บริเวณตลาดเก่า ดีดีดีห้าจนถึงเช้าจะเป็นเวลาสำหรับการขายส่งตลอดถนนวานิช1 จะมีพ่อค้ารายย่อยมาจากทั่วสารทิศมาเลือกซื้อเพื่อไปขายต่อ พอเช้าก็เข้าสู่เวลาของธุรกิจปกติ ด้วยเหตุนี้ ถนนหลายสายในเขตสัมพันธวงศ์จึงไม่เคยหลับไหล ทุกโมงยามชีวิตไม่เคยหยุดนิ่ง จะมีก็เพียงช่วงเวลาเทศกาลตรุษจีนบนถนนเยาวราชอย่างยิ่งใหญ่ 2 วัน 2 คืน และเป็นความภาคภูมิใจยิ่ง ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้เสด็จมาทรงเปิดงานติดต่อกันหลายปีแล้ว ช่วงเวลาตรุษจีนที่เคยเจียบสงบ จึงเปลี่ยนเป็นความคึกคักของผู้คนนับแสนเต็มถนนเยาวราช

ด้วยเหตุนี้พื้นที่ของสัมพันธวงศ์ประกอบด้วยถนนเพียงไม่กี่สาย และแต่ละสายมีความจำเพาะทางธุรกิจที่มีประวัติสืบกันมายาวนาน ดังตัวอย่าง เช่น ถนนทรงวาด เพราะเป็นถนนสายเลียบบแม่น้ำ ถนนทรงวาดจึงมีความสำคัญในยุคที่การค้าต้องใช้เรือในการขนส่งเป็นหลัก โดยเฉพาะพืชผลการเกษตร บริษัทเจริญโภคภัณฑ์ หรือรู้จักในชื่อ ซี.พี. ก็ถือกำเนิดจากย่านนี้

ถนนทรงวาด เพราะเป็นถนนสายเลียบบแม่น้ำ ถนนทรงวาดจึงมีความสำคัญในยุคที่การค้าต้องใช้เรือในการขนส่งเป็นหลัก โดยเฉพาะพืชผลการเกษตร บริษัทเจริญโภคภัณฑ์ หรือที่รู้จักกันในชื่อ ซี.พี. ก็ถือกำเนิดจากย่านนี้ในนาม “เจียใต้” ตั้งอยู่ตรงข้ามวัดสัมพันธ(วัดเกาะ) ถนนทรงวาดมีท่าเทียบเรือริมฝั่งเจ้าพระยาหลายแห่ง เพื่อไว้ขนถ่ายสินค้าในสมัยก่อน ปัจจุบันเลิกใช้ไปบ้างหรือมีความสำคัญลดน้อยลงไป แต่ก็มีท่าเรือที่ยังมีความสำคัญอยู่คือ ท่าน้ำราชวงศ์ ปัจจุบันเป็นท่าเรือโดยสาร มีผู้โดยสารขึ้นลงที่ท่าน้ำราชวงศ์วันละประมาณ 25,000 คน อย่างไรก็ตามในอดีตท่าน้ำราชวงศ์เคยเป็นศูนย์กลางของเรือโดยสารและขนส่งสินค้าสู่หัวเมืองชายทะเลรอบอ่าวไทย ชลบุรี จันทบุรี ประจวบ ชุมพร บ้านดอน ฯลฯ

ที่หัวถนนทรงวาดตัดกับถนนเจริญกรุงตรงวงเวียนข้าวหลาม จะเป็นแหล่งค้าขายอะไหล่ เครื่องยนต์และเครื่องจักรกลเก่า เศษเหล็ก เหล็กรูปพรรณ เป็นแหล่งที่รู้จักกันดีในนาม “เซียงกง”

ถนนราชวงศ์ ถนนการเงินสายแรกของประเทศไทยธนาคารที่สำคัญและมีชื่อเสียงล้วนแล้วแต่เริ่มต้นหรือมีสาขาที่ถนนนี้ โดยเริ่มต้นจากทำนั้ราชวงศ์จนไปเชื่อมกับถนนเสือป่า ต่อมาภายหลังจึงได้ย้ายไปอยู่ถนนสีลมในเขตบางรัก และย่านธุรกิจอื่นๆ

ถนนวานิช 1 ไปจรดถนนอิสรานุภาพ (ข้างตลาดเก่า) ช่วงนี้เรียกว่า “ตั้งโต๊ะกัง” ในอดีตเมื่อประมาณ 40 – 50 ปีที่แล้ว บริเวณหน้าร้านตั้งโต๊ะกังจะมีขายปลาตู้ เช่นปลาเงินปลาทอง ปลาสด ปลาหางนกยูง ปลากัด ฯลฯ บางฤดูก็มีจิ้งหรีดมาขายด้วย และจากจุดนี้ลงไปจรดถนนทรงสวัสดิ์ตัดกับทรงวาดที่วงเวียน “ทรงสวัสดิ์” หรือ ทำน้ำสวัสดิ์ ใกล้กับวัดสัมพันธวงศ์เป็นการสิ้นสุดของถนนสายนี้ กิจการค้าของถนนสายนี้แต่เดิม จะเป็นการค้าผ้า โดยเฉพาะในย่านสำเพ็งจะเป็นย่านค้าผ้าพับ ที่ใหญ่ที่สุดของประเทศและปลายถนนจะเป็นร้านขายปลีกของอุปโภคและชิ้นส่วนของเสื้อผ้า เช่น กระดุม ค้าย เข็ม ผ้าลูกไม้ ข้ามถนนจักรวรรดิก็จะมีร้านเพชรแซมอยู่บ้างที่หัวเม็ด ในปัจจุบันถนนสายนี้นอกจากการค้าขายตามที่กล่าว ยังเป็นย่านที่ค้าขายของที่ระลึกหรือของชำร่วย (Gift Shop) ทั้งขายส่งและขายปลีกที่ใหญ่ที่สุดของประเทศอีกด้วยเช่นกัน

ถนนเยาวราชยังเป็นที่ตั้งของ “ตลาดเก่า” ที่มีอายุนับร้อยปี อาหารสดมีคุณภาพขายทั้งปลีกและส่ง ภัตตาคารที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง รวมทั้งภัตตาคารตามโรงแรมในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ ต่อมาจับจ่ายซื้ออาหารแห้งจากเมืองจีนและมีร้านขายซีอิ๊วตราเด็กสมบูรณ์ (ร้านหยั่นห่อหยุน) ที่ฝั่งตรงข้ามตลาดเก่าจะมีตลาดกรมภูเรศ (ตลาดใหม่) ตั้งอยู่บนถนนอิสรานุภาพเช่นกัน

ช่วงถนนเยาวราชจรดถนนเจริญกรุง ชาวจีนเรียก “เล่งบ้วยเอี้ย” ซึ่งก็ขายสินค้าเช่นเดียวกับตลาดเก่า ปากซอยเข้าตลาดนี้ฝั่งเยาวราชจะเป็นร้านขายผลไม้ต่างประเทศที่เก่าแก่และมีชื่อเสียงได้แก่ร้านเฮียจ้อ ในซอยเดียวกันมีร้านขายพริกไทยตรามือ หรือร้านง่วนฮุ้นที่โด่งดังมานานตามสองข้างทางของถนนเยาวราชจะมีป้ายชื่อร้านทั้งไทยและจีนยื่นออกมาไม่แตกต่างถนนนาธานในฮ่องกง เป็นเอกลักษณ์แห่งความเป็น “ไชน่าทาวน์” ที่สมบูรณ์แบบ

ถนนเจริญกรุง เป็นถนนหลักที่ใช้แบ่งเขตสัมพันธวงศ์กับเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย ทั้ง 2 ฝั่งจะมีร้านค้าคล้ายคลึงกันตั้งแต่ช่วงสะพานเหล็กมา ในอดีตจะมีร้านขายแผ่นเสียงจากสี่แยก เอส.เอ. บี. มาจนถึงแยกราชวงศ์ ร้านค้าจะเป็นเครื่องใช้ไฟฟ้า รวมไปถึงแยกวัดตึก (ถนนจักรวรรดิ) ถัดลงไปจากถนนมังกรจนถึงถนนแปลงนามก็จะเป็นร้านขายอุปกรณ์ไฟฟ้าไว้เจ้า รวมทั้งร้านขายอุปกรณ์ในงานแต่งงานของจีน เช่น หมอน ที่นอน เครื่องไหว้ ตัวอักษรจีนซังฮี้ (สุขสันต์คู่บ่าวสาว) และมีผู้รับจ้างเขียนคำอวยพรอักษรจีน (ตุ้ยเลียง) จากนั้นก็จะผ่านมาทางสามแยกหมอมี่ มีร้านขายน้ำขมน้ำเต้าทองและลอดช่องสิงคโปร์ที่เก่าแก่ เลยต่อมาจนบรรจบถนนเยาวราชที่วงเวียนโอเดียน

รอบๆ วงเวียนโอเดียนหลังซุ้มประตูๆ จนถึงถนนทรงวาด จะมีการขายอุปกรณ์เกี่ยวกับการประปา ก๊อกน้ำ วาล์ว (ประตูน้ำ) ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ฯลฯ จากซุ้มประตูเฉลิมพระเกียรติฯ จนถึงวงเวียนข้าวหลาม ก็ย้อนกลับเข้าสู่ย่านเซียงกง

นอกจากนั้นยังมีชอยแยกที่สำคัญๆ ระหว่างถนนเขาวราชและถนนเจริญกรุง โดยเริ่มต้นทางทิศตะวันตกตั้งแต่เชิงสะพานเหล็ก มีถนนเลียบคลองโอ่งอ่าง จะมีสินค้าตามแผง เป็นสินค้าจำพวกไฮเทค เช่นอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เครื่องเสียง เครื่องเล่นเกมฯลฯ ถัดมาจะเป็นถนนมหาจักร แต่รู้จักกันดีในนามคลองถม สินค้าคล้ายคลึงกับถนนเลียบคลองโอ่งอ่าง แต่จะมีสินค้าเลียนแบบบางอย่าง ที่มีมากเช่น แวนตา นาฬิกา ซีดี้ เครื่องใช้ไฟฟ้า แม้กระทั่งเครื่องคิดเลข เป็นต้น เมื่อข้ามถนนราชวงศ์มาจะเป็นถนนมังกรจะเป็นที่ขายสัตว์ปีก และยังมีรถเข็นขายผลไม้ต่างประเทศ เช่น แอปเปิ้ล เซอร์รี่ สาลี่ ลูกพลับ ฯลฯ บนถนนเดียวกัน (ถนนมังกร) จากฝั่งเจริญกรุง ข้ามถนนเขาวราช จะมีร้านขายส่งสินค้าที่ระลึกและกิฟท์ชอปมากมาย

เสน่ห์เมืองจิว เขตสัมพันธวงศ์ถูกจัดอยู่ในโครงการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นโครงการเมืองประวัติศาสตร์ของกรุงเทพฯ

จากการสำรวจของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้มีข้อสรุปว่าพื้นที่ 14% ของเขตสัมพันธวงศ์เป็นที่ตั้งของอาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ซึ่งแยกประเภทได้ดังนี้

อาคารศาสนสถาน

ในเขตสัมพันธวงศ์มีวัดไทยอยู่ 7 แห่ง ที่เก่าแก่ถึงยุคอยุธยาคือ

- วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร (วัดเชิงเลน)
- วัดจักรวรรดิราชมหาราชวรวิหาร
- วงศาวัตปทุมคงคา (วัดสามเพ็ง)
- วัดสัมพันธรัชมารวิหาร (วัดเกาะ) แต่ก็ถูกบูรณะกลายเป็นศิลปะในยุครัตนโกสินทร์

ประวัติวัดบพิตรพิมุขวรวิหาร (วัดเชิงเลน)

วัดบพิตรพิมุข เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิด วรวิหาร ตั้งอยู่ที่เลขที่ 266 ถนนจักรวรรดิ แขวง จักรวรรดิ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร

วัดบพิตรพิมุข มีชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า วัดเชิงเลน ประมาณ พ.ศ.2328 สมเด็จพระเจ้าหลายเธอ เจ้าฟ้ากรมพระอนุรักษ์เทเวศร์ กรมพระราชวังบวรสถานพิมุข (วังหลัง) ทรงสถาปนาใหม่หมดทั้งพระอาราม และน้อมเกล้าฯ ถวายเป็นพระอารามหลวง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับไว้เป็นพระอารามหลวงและพระราชทานนามว่า "วัดบพิตรพิมุข"

เพื่อเฉลิมพระเกียรติกรมพระราชวังบวรสถานพิมุขพระองค์นั้น วัดบพิตรพิมุขได้รับการสมโภช พร้อมกับการสมโภชพระมหานคร สมโภชวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และสมโภชอารามอื่น ๆ

ผู้สร้างและบูรณะปฏิสังขรณ์

วัดบพิตรพิมุข เดิมเป็นวัดราษฎร์ และเป็นวัดโบราณมีมาแต่สมัยพระนครศรีอยุธยา เป็นราชธานี แต่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้าง มีการสันนิษฐานกันว่า คงสร้างภายหลังรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ.2231) เพราะไม่ปรากฏในแผนที่ป้อมเมืองธนบุรี ที่เมอซิเออร์ วอลสัน เดส เวอร์เกนส์ ได้เขียนไว้ใน พ.ศ.2231

รัชการที่ 1 สมเด็จพระเจ้าหลานเธอ เจ้าฟ้ากรมพระอนุรักษ์เทเวศร์ กรมพระราชวังบวรสถานพิมุข ทรงสถาปนาใหม่ทั้งอาราม เช่น ทรงสร้างศาลาการเปรียญ กุฏิและถาวรวัตถุอื่น ๆ ด้วยเครื่องไม้ ทรงปฏิสังขรณ์พระอุโบสถและพระวิหารเป็นต้น

รัชกาลที่ 2 คงไม่มีการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์มากนัก ในรัชการนี้ชื่อของวัดบพิตรพิมุขได้ปรากฏในพระราชพงศาวดาร เพราะใช้เป็นที่เผาศพราษฎรที่ถึงแก่กรรมด้วยอหิวาตกโรค ซึ่งเผาและฝังไม่ทัน ต้องนำศพมากองสุมกันไว้ตามป่าช้า และศาลาดั้นราวกับกองฟืน นำสังเขย ยี่งัก

รัชกาลที่ 3 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รื้อเสนาสนะและถาวรวัตถุที่เป็นเครื่องไม้และสร้างใหม่ด้วยก่ออิฐถือปูนทั้งหมด การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ คือ พระอุโบสถ พระพุทธปฏิมาประธานในพระอุโบสถ พระวิหาร พระเจดีย์ กุฏิเก๋งจีน (กุฏิเก๋งจีน พระยาโชฎึกราชเศรษฐีจีน (ทองจีน) เจ้ากรมท่าซ้าย สร้างถวายเดิมสร้างแบบศิลปะจีนทั้งหมด ต่อมาได้ซ่อมปนศิลปะไทยเข้าไปบ้าง โดยเฉพาะเครื่องบนเปลือยให้เป็นการเข้าไม้ตามแบบเก่าของจีน)

รัชกาลที่ 4 สมัยหม่อมเจ้าพระญาณวราภรณ์ (หม่อมเจ้ารอง) มีการสร้างหอไตร กุฏิค่านัก และกุฏิสงฆ์ โดยจัดเป็นกลุ่มกุฏิ 4 หลัง แต่ละกลุ่มมีหอไตรด้วยสำหรับกุฏิค่านักนั้นเป็นที่ประทับของหม่อมเจ้าพระญาณวราภรณ์

รัชกาลที่ 5 สมัยพระธรรมวโรดม (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ธรรมสิริ ฤทธิ) พระธรรมวโรดมเป็นเจ้าอาวาสเป็นผู้เอาใจใส่ในกิจการพระศาสนา และชวนขวายนบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุให้อยู่ในสภาพดีเสมอ จนเป็นที่โปรดปรานของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และทรงมีพระราชกระแสชมเชยว่า

“สมเด็จพระพุฒาจารย์ เป็นสมภารมีสิริ อยู่วัดไหนก็เจริญวัดนั้น เช่น วัดบพิตรพิมุขก็เคยเจริญมาครั้งหนึ่งแล้ว จึงได้นิมนต์มาไว้วัดอรุณฯ ก็มาทำความเจริญให้แก่วัดอรุณฯ เป็นที่เจริญความเลื่อมใส ให้บอกอนุโมทนาด้วยความยินดีไปให้ท่านทราบ”

ต่อมาในสมัยของพระราชเมธี (พระธรรมดิลก จันทสิริ อิม) และพระราชโมลี (พระธรรมปิฎก จันทสุวณฺโณ น่วม) มีการบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุหลายประการเช่นกัน

รัชกาลที่ 6-7-8 ได้มีการบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุและเสนาสนะหลายประการเช่นกัน

ประวัติวัดจักรวรรดิราชาวาสวรมหาวิหาร

วัดจักรวรรดิราชาวาสตามสภาพปัจจุบันตั้งอยู่ที่ เลขที่ 225 ถนนจักรวรรดิ ท้องที่สถานีตำรวจนครบาล จักรวรรดิ แขวงจักรวรรดิ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร 10100 วัดจักรวรรดิราชาวาส วรมหาวิหาร (พระอารามหลวงชั้นโท) มีชื่อเรียกทั่วไป 2 ชื่อ คือ

1. วัดนางปลี้ม หรือ วัดสามปลี้ม แต่ชื่อที่คุ้นหูสำหรับคนทั่วไปคือ "วัดสามปลี้ม" เป็นชื่อที่ใช้เรียกกันมาแต่โบราณ ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

2. วัดจักรวรรดิราชาวาส เป็นชื่อที่ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 เมื่อปี พ.ศ.2368

วัดจักรวรรดิราชาวาส ตั้งอยู่บนเนื้อที่ 21 ไร่ 1 งาน 58 ตาราง มีอาณาเขตดังนี้

ด้านทิศเหนือ ติดต่อกับตึกแถวให้เช่าของวัดและถนนสำเพ็ง (ถนนวานิช 1)

ด้านทิศใต้ ติดต่อกับตึกแถวให้เช่าของพระคลังข้างที่และถนนจักรวรรดิ กับถนนอนุวงศ์

ด้านทิศตะวันออก ติดต่อกับถนนมหาจักร

ด้านทิศตะวันตก ติดต่อกับตึกแถวให้เช่าของพระคลังข้างที่และตึกแถวของวัด

วัดจักรวรรดิราชาวาส เป็นวัดเก่า มีมาแต่ครั้ง กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เรียกกันว่า "วัดนางปลี้ม" บ้าง หรือ "วัดสามปลี้ม" บ้าง แต่ชื่อที่คุ้นหูสำหรับคนทั่วไปก็คือ "วัดสามปลี้ม" หลักฐานรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ยังหาไม่พบ

ประวัติวัดปทุมคงคา (วัดสามเพ็ง)

วัดปทุมคงคา เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดราชวรวิหาร เดิมชื่อวัด "สำเพ็ง" ตามชื่อถนนที่วัดตั้งอยู่ คือถนนสำเพ็ง ต่อมาในรัชกาลที่ 1 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระราชทานนามใหม่ว่า "วัดปทุมคงคา" ปัจจุบันตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งพระนคร ถนนทรงวาดติดต่อกับถนน สำเพ็ง เลขที่ 1620 แขวงสัมพันธวงศ์ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร.

ประวัติการสร้างวัด

วัดปทุมคงคา เป็นวัดโบราณ มีมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา มีอาณาเขตและอุปการวัดกว้างขวาง ครั้งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก แรกสร้างกรุงรัตนโกสินทร์ โดยทรงเห็นว่า เมืองธนบุรี ซึ่งอยู่ในฝั่งตะวันตกนั้น คับแคบ ป้อมกันศัตรูได้ยาก อีกทั้งพระราชนิเวศน์มณเฑียรสถานนั้นก็ขยายไม่ได้ เพราะตั้งอยู่ในเขตวัดแจ้ง(วัดอรุณราชวราราม) และวัดท้ายตลาด (วัดโมลีโลกยาราม) ส่วนในฝั่งตะวันออกนั้น (ฝั่งพระนคร) เป็นชัยภูมิดีกว่า โดยเป็นที่แหลม มีลำแม่น้ำเป็น

ขอบเขตกว่าครึ่ง ถัดตั้งพระนครข้างฝั่งตะวันออก แม่น้ำเจ้าพระยาเข้ามาติดชานพระนคร ก็พอจะสู้ป้องกันได้ง่ายกว่าฝั่งตะวันตก เสียแต่ว่าเป็นที่ลุ่มอยู่บ้าง จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้พระยาธรรมาธิกรณ (บุญรอด บุนนาค) กับพระวิจิตรนาวิ เป็นแม่กองคุมช่างและไพร่ไปกะที่สร้างพระนครใหม่ ณ ฝั่งตะวันออก และที่ซึ่งสร้างพระราชวังใหม่และเสนาหลักเมืองนั้น เป็นที่ของพระยาราชาเศรษฐีกับพวกคนจีนได้อาศัยตั้งบ้านเรือนอยู่ก่อนแล้ว ก็โปรดเกล้าฯ ให้พระยาราชาเศรษฐี และพวกคนจีนย้ายไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่สวน ตั้งแต่คลองวัดสามปลื้ม (วัดจักรวรรดิราชาวาส) ไปจนถึงคลองวัดสำเพ็ง (วัดปทุมคงคา)

ประวัติวัดสัมพันธวงศาราม วรวิหาร (วัดเกาะ)

วัดสัมพันธวงศาราม หรือ วัดเกาะแก้วสังการาม เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหาร ตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำเจ้าพระยา ในท้องที่ตำบลสัมพันธวงศ์ อำเภอสัมพันธวงศ์ จังหวัดพระนคร

วัดสัมพันธวงศาราม เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหาร ตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งตะวันออก ในท้องที่ ตำบล สัมพันธวงศ์ อำเภอสัมพันธวงศ์ จังหวัดพระนคร เดิมเป็นวัดราษฎร์ มีนามว่าวัดเกาะ

วัดที่สร้างในสมัยรัตนโกสินทร์ที่สำคัญคือวัดไตรมิตรวิทยารามวรวิหาร ซึ่งมีพระพุทธรูปทองคำใหญ่ที่สุดในโลกประดิษฐานอยู่ นอกจากนี้ยังมีวัดญวนอีก 5 วัด อาทิ วัดอุภัยราชบำรุง ในศาสนาคริสต์ก็มีโบสถ์วัดกัลป์วาร ศิลปะแบบโกธิค มีมัสยิดมิมิตลอิสลาม (สุเหร่าวัดเกาะ) ซึ่งเป็นแบบสถาปัตยกรรมตะวันตกในสมัยรัชกาลที่ 5 และที่ต้องกล่าวถึงก็คือศาลเจ้าจีน ซึ่งมีอยู่มากถึง 22 แห่งรองรับศรัทธาของชุมชน

อาคารสาธารณะ

ที่โดดเด่นก็คือ โรงเรียนเหยอิง โรงพยาบาลเทียนฟ้ามูลนิธิ ซึ่งเคยถูกใช้ถ่ายภาพยนตร์บ่อยครั้ง นอกจากนี้ยังมีอาคารโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในวัดอีกหลายแห่ง

ประวัติเหยอิง

โรงเรียนเหยอิงตั้งอยู่เลขที่ 831 ถนนทรงวาด แขวงจักรวรรดิ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร มีตัวอาคารติดกับศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง หรือที่เรียกว่าศาลเจ้าเก่า ทั้งสองแห่งนี้อยู่ในซอย อิศรานภาพ ด้านหน้าของโรงเรียนหันหน้าไปทางแม่น้ำเจ้าพระยา

ผู้ริเริ่มก่อตั้ง พระอนุวัตราชนิม (แต่ตั๊ยง) ร่วมด้วยนายกอสุยเจียะ นายไคว่ปี้จี้ นายเซียวเกียงลิ่ง นายตั้งเหาะซัง กับบรรดาพ่อค้าจีนอีกหลายท่าน การก่อสร้าง เริ่มสร้างเมื่อ พ.ศ.2459 จากเงินที่เรียกรายได้ 300,000 บาท แต่ต่อมาเกิดอุปสรรคเพราะเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 อุปกรณ์ก่อสร้างราคาขึ้นสูง ผู้รับเหมาก่อสร้างขาดทุน การก่อสร้างจึงต้องชะงักไป ดังนั้นคณะผู้ริเริ่มก็พยายามเรียกรายเงินจากคหบดี และพ่อค้าชนชาวจีนมาก่อสร้างต่อเติมจนแล้วเสร็จใน พ.ศ.2463 รวมเวลา

ก่อสร้าง 3 ปี การดำเนินงานอยู่ในความอุปถัมภ์ของคณะกรรมการ โรงเรียน การดำเนินการสอนเปิดสอนเป็นปฐมฤกษ์เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2463 ตั้งชื่อว่า "โรงเรียนป้วยเอง" สอนภาษาจีนแต่เช้า สอนภาษาจีนเต็มวัน โดยมีนายลีเต็กอเป็นผู้จัดการ นับว่าเป็นโรงเรียนจีนที่ใหญ่โอ้อ่าที่สุดในยุคนั้น

ปลายปี ค.ศ. 1935 เนื่องด้วยคณะกรรมการฯ เลิกจ้างครูใหญ่ไทย ได้เกิดภาวะวิกฤตขึ้น โดยถูกคำสั่งปิดกิจการจากกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนซึ่งดำเนินมา 16 ปี จึงได้ถึงแก่กาลอวสาน เมื่อโรงเรียนถูกสั่งปิด คณะกรรมการฯ รีบดำเนินการแก้ไข โดยยื่นขอตั้งโรงเรียนเจ้าโจววงสวยขึ้น ณ สถานที่เดิมเปิดสอนในปี ค.ศ.1936 ครูเส้นยู่ลาออก ทางคณะกรรมการฯ ได้เชิญนายเซี่ยเหอแทน เดือนเมษายน ค.ศ. 1936 ทางโรงเรียนได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ โดยสอนภาษาไทยเป็นหลักกล่าวคือ สอนภาษาไทยสัปดาห์ละ ยี่สิบชั่วโมงครึ่ง ภาษาจีนลดเหลือ 10 ชั่วโมง เป็นโรงเรียนประเภทประถมศึกษา สอนวิชาภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ เนื่องด้วย

ครั้งอาคาร โรงเรียนก่อสร้างเสร็จ เงินทุนก็ได้ใช้จ่ายหมด เศษบุญที่นายเงินอู๋บิน ฯลฯ รวม 16 ท่าน ด้วยความศรัทธา ได้ช่วยกันจ่ายทดลองก่อนห้าร้อยบาท จึงสามารถติดตั้งไฟฟ้า น้ำประปาซื้อหาเครื่องใช้ไม้สอยอุปกรณ์การเรียนการสอนจนครบ และก็เริ่มประกาศรับสมัครนักเรียน ได้โอนนักเรียนโรงเรียนชินหมิง จงหัว หนันผิง และเหลียนเหอ รวม 4 โรงเรียน ซึ่งก่อตั้งโดยชาวจีนแต่เช้า โพนทะเลและนักเรียนที่เปิดรับสมัครใหม่รวมทั้งหมด 506 คน และเปิดทำการสอนเป็นทางการ เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 1920 บริหารโดยนายหลี่เต้อี่ ผู้จัดการคนแรกของโรงเรียน โดยตั้งชื่อว่า "โรงเรียนเหยอิง" มีความหมายว่า "ผลิตบุคลากรทรงคุณภาพ" ขณะที่การเตรียมการสถาปนาโรงเรียนแล้วเสร็จ ก็ได้แต่งตั้งคณะกรรมการโรงเรียน โดยเลือกตั้งขึ้น 60

ประวัติมูลนิธิเทียนฟ้า และศาลเจ้าแม่กวนอิม

มูลนิธิเทียนฟ้าตั้งขึ้นเมื่อ ร.ศ.127 เป็นมูลนิธิแห่งแรกของประเทศไทย โดยการรวมตัวของชาวจีนกลุ่ม 5 ภาษา ได้ก่อตั้งขึ้น เพื่อสงเคราะห์ผู้ป่วยไข้ที่ยากไร้ ให้ได้รับการรักษาพยาบาล มีทั้งการรักษาแบบแพทย์ปัจจุบัน และแพทย์แผนจีน

ศาลเจ้าแม่กวนอิม ตั้งขึ้นมาแต่เดิม องค์เจ้าแม่อัญเชิญมาจากจีน ราว พ.ศ.2501 องค์เจ้าแม่กวนอิมเป็นไม้แกะสลัก ศิลปะแบบราชวงศ์ถัง ปางประทานพร แกะสลักจากไม้เนื้อหอมลงรักปิดทอง เศียรมีรูปพระโพธิสัตว์

เมื่อชี้หมายถึงการแผ่เมตตา 3 ภพ คือสวรรค์ โลกมนุษย์และได้พิภพเครื่องทรงสไตส์อินเดีย รูปร่างกำยำล่ำสัน เท้าใหญ่คู่มือเหมือนผู้หญิง ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะและ

ความเชื่อ ศรัทธาเชื่อถือกันอย่างมาก โดยเฉพาะกับญาติของผู้ป่วย ที่มักจะมาอธิษฐานต่อพระแม่กวนอิมให้หายจากอาการป่วยไข้ความเชื่อในการมากราบเจ้าแม่กวนอิมที่มูลนิธิเทียนฟ้าก็เพื่อขอพรให้คุ้มครองดูแลสุขภาพ

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เขตสัมพันธวงศ์

ในยุคที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมบรมกษัตริย์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ทรงเริ่มสร้างกรุงในปี พ.ศ. 2325 ทรงดำริให้พื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาที่เป็นที่ตั้งของพระบรมมหาราชวัง สมัยนั้นชาวจีนได้ตั้งบ้านเรือนทำการค้าขายอยู่ จึงทรงโปรดให้ย้ายชุมชนชาวจีนไปยังบริเวณลำเพ็ญและสร้างพระบรมมหาราชวังในบริเวณนั้นแทน

ชาวจีนจึงตั้งบ้านเรือนบริเวณบริเวณคลองโองอ่าง ไปจนถึงคลองผดุงกรุงเกษมและขยายบ้านเรือนไปอย่างกว้างขวาง จนกลายเป็นย่านการค้าชื่อดังก็คือย่านลำเพ็ญ และเยาวราช เขตสัมพันธวงศ์เป็นเขตปกครองที่มีขนาดเล็กที่สุดของกรุงเทพฯ มีพื้นที่เพียง 1.42 ตารางกิโลเมตร แม้จะเล็กที่สุดแต่เป็นแหล่งค้าขายที่สำคัญที่สุดเช่นกัน

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตสัมพันธวงศ์จึงเป็นสถานที่บอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของย่านการค้าแห่งนี้ได้เป็นอย่างดี พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ตั้งอยู่ที่โรงเรียนวัดปทุมคงคา ที่ตึกจีนเทียนประสิทธิ์ ชั้นสองมีห้องจัดแสดง 2 ห้องที่บอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ สถานที่สำคัญอาชีพและวิถีชีวิตของคนในย่านนี้

ห้องจัดแสดงห้องแรกบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ของชาวจีนที่เข้ามาค้าขายในประเทศไทย ตั้งแต่ยุคที่นั่งเรือสำเภาเข้ามาเป็นจับกัง รับจ้างแบกหามทั่วไปจนเริ่มมีกิจการค้าขายของตัวเองด้วยความขยัน อดทน และอดออมของชาวจีน เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าธุรกิจมากมายและระบบเศรษฐกิจต่างๆ ก็เกิดจากการขับเคลื่อนของชาวจีนเช่นกัน สิ่งที่ไม่ควรพลาดในนิทรรศการห้องแรกนี้ก็คือภาพวาดสีน้ำรูปชาวจีนในอิริยาบถต่างๆ ของอาจารย์จักรพันธุ์ โปษยกฤต

นอกจากนี้ยังมีนิทรรศการที่บอกเล่าที่มาของชื่อตรอกต่างๆ ในเขตนี้ เช่นตรอกเชียงกง มีที่มาจาก ที่ตรอกดั้งเดิมมีศาลเจ้าพ่อเชียงกง ต่อมาจึงกลายเป็นชื่อสัญลักษณ์ของย่านที่มีการขายอะไหล่และเครื่องจักรต่างๆ ไปโดยที่คำว่าเชียงกงไม่ได้แปลว่าอะไหล่ และสัญลักษณ์ที่สำคัญ 3 อย่างของคนจีนก็นำมาแสดง ในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ด้วยก็คือ โคมจีนสีแดงสดที่คนจีนใช้ในงานต่างๆ ป้องแป้ง ซึ่งแต่เดิมเป็นของใช้ของคนรับจ้างย้อมผ้าตามบ้านที่ใช้ส่งเสียงเรียกลูกค้า ปัจจุบันเป็นของเล่นของเด็กๆ และสิ่งสุดท้ายก็คือ ลูกคิด สัญลักษณ์แห่งการค้าขายของคนจีน

ในห้องแรกยังมีรายละเอียดอีกมากมายที่เกี่ยวข้องกับคนจีนเช่น ศาลเจ้าต่างๆ ในชุมชนชื่อย่านเก่า และกลุ่มคนจีนแต่ละเชื้อสายที่อพยพเข้ามาเช่น จีนฮกเกี้ยน ที่ชำนาญการค้าขายทางเรือ จีนกวางตุ้ง ที่ชำนาญงานช่างกลึง ช่างเหล็ก จีนแต้จิ๋วที่ชำนาญด้านการเพาะปลูก และยังมีชาวจีนอีก

หลายเชื้อสายผู้นำชมยังเปิดให้ดูประตูลีๆ ที่ฝาผนังหลังนิทรรศการซึ่งเป็นที่เก็บอัฐิของเจ้าของตึกแห่งนี้ด้วย แต่ไม่ทราบว่าเป็นใครคงต้องสืบค้นกันต่อไป

ห้องที่สอง จำลองร้านค้าที่สำคัญในยุคแรกๆ ของเขตสัมพันธวงศ์มาอย่างได้บรรยากาศเหมือนจริงแม้จะเป็นร้านเล็กๆ แต่เครื่องมือเครื่องใช้ครบครัน เริ่มจากร้านแรกด้านในเป็นร้านขายเครื่องยาจีนชื่อ “ไต้ฮั่นตั้ง” ซึ่งเป็นชื่อร้านขายยาเก่าแก่จริงๆ ที่ปัจจุบันได้เลิกกิจการไปแล้วและลูกหลานได้บริจาคสิ่งของมาจัดแสดงที่น่าสนใจก็คือ โตะหั่นยาที่วางไว้ด้านหน้าที่ดูไปคล้ายเครื่องประหารชีวิตของเปาบุ้นจิ้น แต่จริงๆ แล้วเป็นเครื่องหั่นยาสมุนไพร ก่อนที่จะนำไปตากแห้ง แก้อีที่มีช่องใบมีดตรงกลางสำหรับ ผานท่อนยาที่มีความหนา ท่อนไม้สี่เหลี่ยมที่วางบนโตะที่มองเผินๆ เหมือนไม้ทับกระดาษก็ล้วนแต่เป็นเครื่องยาจีนทั้งสิ้น ข้าวของเครื่องใช้ ผู้เก็บยาเหล่านี้เคยผ่านการใช้งานจริงทั้งหมดจึงยิ่งเพิ่มเสน่ห์ให้ส่วนจัดแสดงส่วนนี้ ร้านที่สองเป็นร้านขายข้าวสารชื่อ “เม่งเส็ง” ก็เป็นชื่อร้านข้าวสารเก่าแก่ของจริง ด้านใน มีเครื่องชั่งตวงข้าวสาร และตาชั่งข้าวสารบรรยากาศเหมือนร้านจริงๆ และคนจีนก็ทำกิจการค้าขายข้าวจนร่ำรวยมาจนถึงทุกวันนี้ ถัดไปเป็นร้านขายของชำชื่อ “ฮกไช้พานิช” ชื่อร้านของจริงอีกแล้วและข้าวของภายในก็เป็นของชำแบบชาวจีนเช่น ไหกระเทียมดอง กระจุกตั้งฉ่าย เต้าหู้ยี้ และอีกหลายชนิด สิ่งที่ทำให้บรรยากาศของร้านนี้เหมือนมีชีวิตก็คือป้านน้ำชาจีนและลูกคิด ดูแล้วชวนจินตนาการว่ามีเจ้าแก่นั่งอยู่ แต่ตอนนี้เจ้าแก่นร้านอาจจะเดินไปคุยกับร้านข้างๆ หรือเข้าไปดูคลังสินค้าอยู่ในร้านก็ได้

ร้านสุดท้ายที่ไม่พูดถึงไม่ได้ก็คือ ร้านทองซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของถนนเยาวราชนั่นเองชื่อห้างทอง “อี ชุ่น มู่” มีอุปกรณ์การทำทองและเครื่องชั่งน้ำหนักทองแสดงอยู่ แต่ไม่มีทองของจริงมาวางเพราะกลัวหาย แต่ก็ได้รับบรรยากาศเหมือนย่านการค้าของจริง มองไปตรงข้ามจะเห็นซุ้มประตูสีแดงจำลองจากของจริง ที่ตั้งอยู่ที่วงเวียนโอเดียน

เดินชมพิพิธภัณฑ์แห่งนี้แล้วอยากจะไปเที่ยวเพิ่มเติมในชุมชนในเขตสัมพันธวงศ์จริงๆ แต่ยังไม่รู้จะเริ่มตรงไหน ที่นี่มีนิทรรศการเกี่ยวกับสถานที่สำคัญที่ควรไปเที่ยวของเขตสัมพันธวงศ์แสดงไว้ด้วย สามารถหาข้อมูลและขอคู่มือท่องเที่ยวได้จากเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์

เจ้าหน้าที่เล่าว่าพิพิธภัณฑ์แห่งนี้เดิมตั้งอยู่ที่วัดไตรมิตร และย้ายมาที่โรงเรียนวัดปทุมคงคา นิทรรศการต่างๆ จึงไม่สามารถตั้งเรียงเรื่องราวได้อย่างสมบูรณ์แบบ แต่ก็ถือว่าถ้าใครได้เข้าชมพิพิธภัณฑ์แห่งนี้แล้วได้ไปเดินเที่ยวต่อในเขตสัมพันธวงศ์ก็จะมีความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ร้านค้าและย่านต่างๆ ได้มากขึ้น ถ้าสังเกตุดีๆ ตรงทางเข้าจะมีแผนที่ทำเลมั่งกรทองที่แสดงจุดร้านค้าต่างๆ ไว้ด้วย ดูแล้วรู้สึกคลั่งกอยากจะไปเดินให้ทั่วทัศนากันเงินในเมืองไทย และช่วยจับจ่ายขับเคลื่อนเศรษฐกิจเสียจริงๆ มั่นหนา ชุ่มผล : เขียน/ถ่ายภาพ

อาคารเอกชน

ที่เป็นอาคารขนาดใหญ่ เช่น ธนาคารไทยพาณิชย์สาขาลาดน้อย นอกเหนือจากนี้ส่วนใหญ่เป็นอาคารพาณิชย์ที่สร้างขึ้นในอดีต กระจายอยู่ทั่วทั้งเขต ด้วยรูปทรงแบบอาร์ต เดโค จั่วหลังคาที่มีลักษณะงดงามเฉพาะและมีหลากหลายรูปแบบไม่ซ้ำกัน กรอบหน้าต่างที่รับกันซุ้มโค้ง หลังคา มีลายปูนปั้นประดับประดาอย่างงดงามและทรงคุณค่ายิ่งซึ่งพบเห็นได้ในเขตสัมพันธวงศ์นี้

ประวัติความเป็นมาธนาคารไทยพาณิชย์

ธนาคารไทยพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินแห่งแรกของคนไทยเริ่มต้นดำเนินการ เมื่อปี พ.ศ.2447 (ร.ศ.123) มีที่ทำการอยู่ที่ตึกแถวของพระคลังข้างที่ ณ ตำบลบ้านหม้อ ในชื่อ “บุคคัลย์” โดยพระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย พระโอรสในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงริเริ่มดำเนินการ ธนาคารพาณิชย์เป็นการทดลองในนาม “บุคคัลย์” (BOOK CLUB) บุคคัลย์ได้ดำเนินการเรื่อยมาจนถึงวันที่ 30 มกราคม พ.ศ.2449 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯพระราชทาน พระบรมราชานุญาตให้ตั้ง “บริษัทแบงก์สยามกัมมาจล ทุนจำกั๊ด” ขึ้นจากบุคคัลย์ นับเป็นธนาคารพาณิชย์แห่งแรกของคนไทยโดยได้รับพระราชทานตราอาร์มแผ่นดินให้เป็นตราประจำธนาคาร

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงยกเลิก ตราอาร์มแผ่นดิน เปลี่ยนเป็นตราครุฑ โดยมีข้อความจารึกพิเศษว่า “ตั้งโดยพระบรมราชานุญาต” อยู่ในแถบแพรเป็นกรณีพิเศษตั้งแต่นั้นมา บริษัทแบงก์สยามกัมมาจล ทุนจำกั๊ดได้ดำเนินการด้วยความเจริญรุดหน้า มาเป็นลำดับและกิจการขยายตัวอย่างรวดเร็ว

ในช่วงก่อนหน้าที่จะเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ไม่นานนัก (พ.ศ.2482) ได้มีการเปลี่ยนชื่อประเทศจาก “สยาม” มาเป็น “ไทย” ส่งผลให้ชื่อของสถาบัน องค์กรต่างๆที่เคยใช้คำว่า “สยาม” ต้องปรับเปลี่ยน มาใช้คำว่า “ไทย” แทน เพื่อความสอดคล้องและความเหมาะสม บริษัทแบงก์สยามกัมมาจล ทุนจำกั๊ด จึงเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด” เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ และยุคสมัยนับตั้งแต่วันที่ 27 มกราคม 2482 โดยมีสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์และกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ ธนาคารไทยพาณิชย์ ได้ดำเนินการ รุดหน้าไปด้วยดีและเป็นรากฐานให้กับระบบธนาคารไทย จนมีธนาคารพาณิชย์อื่นๆเกิดขึ้นอีกมากมายหลายธนาคาร จวบจนกระทั่งปี พ.ศ.2514 ธนาคารไทยพาณิชย์ จึงได้ขยายงานรองรับความเติบโตโดยย้ายสำนักงานใหญ่ จากตำบลลาดน้อยมาอยู่ที่ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ซึ่งเป็นถนนสายธุรกิจที่เกิดขึ้นใหม่ ในขณะนั้น

ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2518 ธนาคารไทยพาณิชย์ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและเปลี่ยนชื่อให้สอดคล้องกับสถานภาพ โดยใช้ชื่อว่า “ธนาคารไทยพาณิชย์

จำกัด (มหาชน)” และใช้ชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า “SIAM COMMERCIAL BANK PUBLIC COMPANY LIMITED” ซึ่งเป็นชื่อที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

ธนาคารไทยพาณิชย์ยังคงดำเนินงานภายใต้ปณิธานอันแน่วแน่ด้วยคุณภาพควบคู่คุณธรรม และด้วยวิสัยทัศน์อันก้าวไกลในการปรับตัวเพื่อเตรียมพร้อมสู่ยุค เศรษฐกิจและนโยบาย การก้าวสู่ระดับมาตรฐานสากลธนาคารไทยพาณิชย์จึงได้สร้าง สำนักงานใหญ่ที่ทันสมัยสมบูรณ์พร้อมด้วยเทคโนโลยี บริเวณถนนรัชดาภิเษก ใกล้สี่แยกรัชโยธิน โดยเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2539)

ประวัติความเป็นมาของวัดแม่พระลูกประคำ (วัดกาลหว่าร์)

“วัดกาลหว่าร์” เป็นวัดเก่าแก่มีความเป็นมาจะเรียกได้ว่าพร้อมกับกรุงรัตน โกสินทร์เลยทีเดียว จากประวัติศาสตร์ ทำให้สามารถพูดได้อย่างเต็มปากว่า เป็นวัดคาทอลิกคู่กรุงรัตน โกสินทร์ที่ว่าได้

เพื่อความเข้าใจอย่างถูกต้อง ที่มาของ “คาทอลิก” ในประเทศไทยเสียก่อน ชาวโปรตุเกสเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่อยุธยา ก่อนที่พระสงฆ์คณะมิสซังต่างประเทศจะมาถึงนานพอดู และพวกนักบวชคณะต่าง ๆ เช่น คณะมินิกัน และคณะอื่น ๆ จึงเข้ามาภายหลัง และแต่ละคณะก็จะมีการสร้างวัด และบ้านของตนเอง

ครั้นเมื่อทางสันตะสำนัก (กรุงโรม) ประกาศแต่งตั้งประมุข มิสซังสยาม อันได้แก่ คณะสงฆ์มิสซังต่างประเทศ ซึ่งเป็นชาวฝรั่งเศส จึงทำให้ชาวโปรตุเกสแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งยอมรับอำนาจการปกครองของบรรดาประมุขมิสซังฯ ส่งบุตรหลานเข้าเรียน และช่วยเหลือกิจการของมิสซัง เช่น ที่บ้านเฉลี้นักบุญยอแซฟ (บ้านเฉลีแห่งแรกในกรุงสยาม ที่อยุธยา) และบ้านเฉลีใหญ่อีกกลุ่มหนึ่ง ไม่ยอมรับอำนาจของประมุขมิสซัง และชาวฝรั่งเศส จะยอมรับเฉพาะพระสงฆ์ชาวโปรตุเกส

ปี ค.ศ. 1767 ทหารพม่าบุกเข้ายึดกรุงศรีอยุธยา พวกพระสงฆ์โปรตุเกสยอมมอบตัวแก่ทหารพม่า ส่วนพระสังฆราช และพระสงฆ์ชาวฝรั่งเศสถูกจับเป็นเชลย วัดนักบุญยอแซฟถูกทำลายทรัพย์สินสมบัติถูกยึดไปมากมาย บรรดาคริสตังชาวโปรตุเกสและชาวญวนจำนวนหนึ่งที่รอดจากการถูกจับ หรือถูกฆ่า ได้พากันอพยพลมายังบางกอก (กรุงเทพฯ) โดยล่องมาตามลำน้ำเจ้าพระยา กลุ่มชาวโปรตุเกส ที่ไม่ยอมรับอำนาจของพระสังฆราชประมุขมิสซัง ได้นำเอาทรัพย์สินสมบัติไปด้วย และในบรรดาสมบัติดังกล่าวนี้ มีรูปปั้นมีค่ายิ่งสองรูป รูปแรก คือ รูปแม่พระลูกประคำ (คือรูปที่ใช้แห่ทุก ๆ ปี ในโอกาสฉลองวัดในปัจจุบันนี้) อีกรูปหนึ่ง คือ รูปพระศพของพระเยซูเจ้า (ซึ่งใช้แห่กันทุกปีในวันศุกร์ศักดิ์สิทธิ์ จนปัจจุบัน)

วัดหลังแรก (ค.ศ. 1787 – 1837)

ชาวโปรตุเกสที่อยู่ ณ ค่ายแม่พระลูกประคำ ได้ทำการสร้างวัดหลังแรกเสร็จในปี ค.ศ. 1787 ลักษณะเป็นแบบบ้านไม้หลังใหญ่ ยกพื้นสูงเพราะน้ำท่วม ลักษณะเป็นห้องประชุมใหญ่ มีห้องซาคริสเทีย และด้านข้างมีบ้านพักพระสงฆ์หลังเล็ก ๆ 1 หลัง และในวัดหลังนี้เอง พวกเขาได้นำรูปแม่พระลูกประคำ ที่นำมาด้วยจาก กรุงศรีอยุธยา ประดิษฐานไว้ด้านหลังพระแท่น ส่วนรูปพระศพของพระเยซูเจ้านั้น พวกเขาเก็บไว้ในตู้ ปิดกุญแจ วางไว้ในห้องซาคริสเทีย (ห้องหลังวัด) และจากพระรูปนี้เอง จึงเป็นที่มาของชื่อ “วัดกาลหว่าร์”

ขณะนั้น มีคริสตังชาวโปรตุเกส 137 คน แต่ไม่มีพระสังฆราชมาอยู่ประจำ มีเพียงพระสงฆ์ชาวฝรั่งเศสมาถวายมิสซาบ้างเป็นบางครั้ง เมื่อไม่มีพระสงฆ์โปรตุเกสมาประจำอยู่ พวกเขาค่อย ๆ ขอมรับพระสังฆราชชาวฝรั่งเศส ซึ่งได้รับการแต่งตั้งอย่างถูกต้อง จากสมเด็จพระสันตะปาปา ดังนั้น พระคุณเจ้า ฟลอรังส์ จึงเข้าปกครองวัดกาลหว่าร์ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1822 เป็นต้นมา

ต่อมาชาวโปรตุเกส จากค่ายแม่พระลูกประคำนี้ จึงอพยพโยกย้ายไปทำมาหากิน ตามที่ต่าง ๆ ทำให้ลดจำนวนลงเรื่อย ๆ จนแทบไม่หลงเหลืออยู่อีกต่อไป มีพระสงฆ์ไทยมาทำมิสซาบ้างเป็นบางโอกาส

ในปี ค.ศ. 1820 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 2 ทรงพระราชทานที่ดินแปลงหนึ่ง ตั้งอยู่ที่ วัดกาลหว่าร์ลงไปเล็กน้อย เพื่อตั้งกงสุลโปรตุเกส และในภายหลังได้กลายเป็นสถานเอกอัครราชทูตโปรตุเกสในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม เสน่ห์ที่แท้จริงของเขตสัมพันธวงศ์ก็คือ กลิ่นอายและวิถีชีวิตของชุมชนชาวจีนที่ยังสืบคุณค่าและประเพณีจากรุ่นสู่รุ่นที่ไม่เคยขาดสาย พลังทางวัฒนธรรมที่สานตัวกันอย่างเหนียวแน่นในพื้นที่เล็กๆ เพียง 1.42 ตารางกิโลเมตรนี้ เป็นมนต์ขลังที่พลังในตัวเองยิ่งนัก

แนวคิดเกี่ยวกับโบราณสถาน โบราณวัตถุ

โบราณสถานเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของมนุษยชาติในปี ปัจจุบัน โบราณสถานเป็นตัวแทนของเรื่องราวและความภาคภูมิใจในอดีตของมนุษย์ สำหรับจิตสำนึกในการอนุรักษ์โบราณสถานปรากฏเป็นแนวคิด และแนวทางในการปฏิบัติซึ่งมีพัฒนาการมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่ อดีตจวบจนถึงปี ปัจจุบัน

ความคิดดั้งเดิมของคนไทยที่เกี่ยวกับการรักษาโบราณสถาน ปรากฏอยู่ โดยทั่วไปในเอกสารทางประวัติศาสตร์ จารึก และตำนานต่างๆ เช่น จารึกวัดเชียงมั่นได้ กล่าวถึงการก่อ ออกวนหรือการก่อ อกรอบเจดีย์ องค์ใหม่ กรอบเจดีย์วัดเชียงมั่นเดิมเมื่อพังทลาย (หม่อมหลวงสุรสวัสดิ์สุขสวัสดิ์, 2536, น.157) หรือศิลาจารึกที่ใด จากวังจันทร์เกษม จังหวัดพระนครศรีอยุธยาใด กล วาถึงการบูรณะวัดเทพจัน โดยสมภารเหมือนในสมัยพระเจ้าบรมโกศ พ.ศ.2277(ประสาน บุญประคอง, 2507, น.54) เอกสารชั้นด นเหล่า นนี้ วนแสดงให้

เห็นแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถานตามความเชื่อดั้งเดิมของคนไทยซึ่งล้วนเกี่ยวข้องกับ ความเชื่อ ความศรัทธา ค่านิยมในศาสนาทั้งผู้ปกครอง และ ผู้ถูกปกครองเป็นสำคัญ (วสันตเทพสุริยานนท์, 2539, น.5)

กฎหมายตราสามดวงในหมวด“พระไอยการลักษณะโจร” ได้กล่าวถึงบทลงโทษและ การกระทำผิดอันเกี่ยวเนื่องกับศาสนาหลายมาตรา เช่น “49 มาตราหนึ่ง ถ้าโจรนั้นขูดล้าง พระพุทธรูปพระสถูป (พระเจดีย์ วิหານ) พระศรีมหาโพธิ์จับได้พิจารณาเป็นสัจให้ตัดนิ้วมือ เสียให้ทวนด้วยลวดหนัก 60 ที่ถ้าโจรทำหลายเครื่องหลายคราวให้ทะเลนสามวันให้ผ้ออก เสีย” (กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1 - 3 2515, น.7)

สรุป จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับโบราณสถาน จะเห็นว่า คนไทยมีจิตสำนึกในการ อนุรักษ์โบราณสถานปรากฏเป็นแนวคิดและแนวทางในการปฏิบัติซึ่งมีพัฒนาการมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ความหมายของโบราณสถาน โบราณวัตถุ

“โบราณสถาน” ความหมายโดยทั่วไป หมายถึง อาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้น มีความเก่าแก่ มีประวัติความเป็นมาที่เป็นประโยชน์ทางด้านศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือ โบราณคดี นอกจากนี้ยังรวมถึงสถานที่หรือเนินดินที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ หรือมีร่องรอยกิจกรรม ของมนุษย์ปรากฏอยู่ เช่น วัดไชยวัฒนาราม แหล่งประวัติศาสตร์ทุ่งภูเขาทอง จังหวัด พระนครศรีอยุธยา แหล่งภาพเขียนสีผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จังหวัด อุรธานี อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

สำหรับ “โบราณสถาน” ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 หมายถึง “อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติ ของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือ โบราณคดี ทั้งนี้ให้รวมถึง สถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย”

คำว่า "โบราณวัตถุ" นั้น ตามพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ.2504 ได้ให้ความหมายไว้ใน มาตรา 4 ว่า "สังหาริมทรัพย์ที่เป็นของโบราณ" ไม่ว่าจะเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตาม ธรรมชาติ หรือเป็น ส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน ซากมนุษย์หรือซากสัตว์ ซึ่งโดยอายุหรือ โดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์ หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของสังหาริมทรัพย์นั้น เป็น ประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี"

ความหมายของคำว่า "โบราณวัตถุ" ข้างต้น มีส่วนที่คล้ายคลึงกับคำว่า "โบราณสถาน" ตรง ที่ว่า มุ่งเน้นไปที่ ศาสตร์ 3 แขนง คือ ศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี แต่ที่เห็นแตกต่างอย่าง

ชัดเจน ก็คือคำว่า "โบราณสถาน" นั้น กฎหมายกำหนดไว้ว่า เป็นอสังหาริมทรัพย์ คือ ทรัพย์ที่เคลื่อนที่ไม่ได้ ส่วนคำว่า "โบราณวัตถุ" นั้น กฎหมายกำหนดไว้ว่าเป็นสังหาริมทรัพย์ คือ ทรัพย์ที่เคลื่อนที่ได้นั่นเอง ดังนั้นของบางอย่างแม้ดั้งเดิมจะเคยเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน แต่เมื่อหลุดหรือแยก จากโบราณสถาน ก็อาจกลายเป็นโบราณวัตถุได้

คำว่า "ศิลปวัตถุ" นั้น ตามพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. 2504 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้ให้ความหมายไว้ในมาตรา 4 ว่า "สิ่งที่ทำขึ้นด้วยฝีมืออย่างประณีต และมีคุณค่าสูงในทางศิลปะ"

จากความหมายข้างต้น สรุปว่าหากนำไปเปรียบเทียบกับคำว่า "โบราณวัตถุ" แล้ว จะเห็นว่าคำว่า "ศิลปวัตถุ" มิได้กำหนดว่า เป็นของโบราณ ดังนั้นสิ่งที่ทำขึ้นใหม่ ก็อาจเป็นศิลปวัตถุได้ หากมีลักษณะ ตามที่กฎหมายกำหนด คือ ทำด้วยฝีมืออย่างประณีต และมีคุณค่าสูงในทางศิลปะ

การอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ

โบราณสถานและโบราณวัตถุ ไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเกิดขึ้นได้เอง แต่เป็นทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทหนึ่งที่มีมนุษย์ใช้สติปัญญา และความรู้ความสามารถสร้างขึ้นใหม่ทั้งหมด หรือดัดแปลงจากทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นประโยชน์ต่อตน และสังคมในสมัยนั้น ๆ สถานที่และสิ่งของเหล่านั้น เมื่อตกทอดเป็นมรดกมาถึงคนรุ่นเรา ก็กลายเป็นโบราณสถานและโบราณวัตถุ เช่นเดียวกับอาคารและวัตถุที่เราสร้างขึ้นสมัยนี้ ก็จะเป็นโบราณสถานและโบราณวัตถุของคนในอนาคตสืบต่อไป แบบนี้ไม่ขาดตอน ฉะนั้น โบราณสถานและโบราณวัตถุจึงเป็นหลักฐานประวัติศาสตร์ประเภทหนึ่งที่บอกความเป็นมาของบรรพบุรุษที่อยู่ในสังคมระดับต่าง ๆ ตั้งแต่กลุ่มชนขนาดเล็ก จนถึงหมู่บ้านเมือง และประเทศชาติ ต่อเนื่องมาจนถึงสมัยเรา ประวัติศาสตร์หรือความเป็นมาดังกล่าวแสดงพัฒนาการของผู้สร้างสมัยก่อน ส่วนการอนุรักษ์สิ่งเหล่านั้นไว้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ที่เป็นหน้าที่ของคนรุ่นเราและรุ่นต่อ ๆ ไป การ"อนุรักษ์" และการ"พัฒนา" จึงเป็นหลักการที่ต่อเนื่องกัน ไม่ใช่ "ปฏิบัติ" กันอย่างที่บางคนเข้าใจ

ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนกุหลาบวิทยา

สงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติ ทุกสิ่งทุกอย่างเริ่มเข้าสู่ปกติ พ่อค้าคหบดีของวัดกาลหว่าร์ได้ร่วมกันจัดตั้งโรงเรียนขึ้นในบริเวณวัดกาลหว่าร์ โดยใช้สถานที่อาคารของวัด การใช้จ่ายต่างๆ ถ้าไม่พอก็ร่วมกันออกให้พอเพียง กิจการได้ดำเนินไปด้วยดี ณ อาคารและสถานที่นี้ได้ให้นักเรียนมาเป็นจำนวนมาก เพราะตั้งแต่สร้างมาประมาณอายุไม่น้อยกว่า 60 ปี มีลูกหลานเป็นจำนวนมากมา โรงเรียนได้ดำเนินต่อมาในความควบคุมของคณะกรรมการสมาคม จนกระทั่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศให้โรงเรียนที่เปิดสอนโดยมิได้รับอนุญาต ไปยื่นขอจัดตั้งภายใน

วันที่ 26 มีนาคม 2491 นายโก เชียงอันเป็นประธาน ได้ให้นายซัซ นาคะทัต ช่วยจัดการยื่นขอต่อกระทรวงศึกษาธิการ โดยให้นายเซ่งยีน แซ่ก้วย เป็นเจ้าของและผู้จัดการ นายซัซ นาคะทัต เป็นครูใหญ่ ยื่นขอในวันที่ 26 มีนาคม 2491 ซึ่งเป็นวันสุดท้ายและวันนี้เป็นวันเกิดอันถูกต้องของโรงเรียน “เทียนจู้เจี้ยวเหมยก้วยเซี่ยะเสี่ยว” เป็นชื่อที่ยาวและค่อนข้างจะจำยากมาก เมื่อสมาคมโอนโรงเรียนนี้มอบให้แก่วัดได้เปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียน “ชินเหมยก้วย” และโรงเรียน “กุหลาบวิทยา” เพื่อต้องตามประสงค์ของกระทรวงศึกษาธิการ และตรงกับนามของวัดคือ Rosary Church.

28 มิถุนายน 2491 สมาคมมอบโรงเรียนให้กับบาทหลวงโอลลิเออร์ คุณพ่อเจ้าวัดได้รับไว้ และแต่งตั้งให้บาทหลวงบุญไทย สิงห์เสนห์ เป็นเจ้าของและเป็นผู้จัดการ ต่อมา บาทหลวงอาเมสตอยส์ รักษาการและเป็นคุณพ่อเจ้าวัด และบาทหลวงถาวร กิจสกุล เป็นผู้จัดการแทน หลังจากนั้น ได้มีความคิดที่จะขยายชั้นเรียนให้สูงขึ้น จึงขออนุญาตพระสังฆราชหลุยส์โซแรง และได้รับอนุญาตเปลี่ยนสภาพเป็น โรงเรียนมัธยมวิสามนัญศึกษาสอนภาษาอังกฤษแทน ขอรับเงินอุดหนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ ขณะที่บาทหลวงราแปง เป็นคุณพ่อเจ้าวัดได้เชิญ บราเดอร์อาเทอร์ จากคณะเซนต์คาเบรียลมาช่วยเหลืองานโรงเรียน และได้ขยายชั้นเรียนถึง ม.ศ.3 (ม.6) ขยายห้องเรียนเป็น 33 ห้อง รับนักเรียนได้ 1,310 คน

นับแต่นั้นจนถึงยุคสมัยของ บาทหลวงกิมฮั้ง ดำรงตำแหน่งคุณพ่อเจ้าวัด และมี บราเดอร์ เอ็ดวาร์ด อี.เจ. เป็นอธิการโรงเรียน ได้เริ่มออกแบบและวางแผนก่อสร้าง อาคารเรียน 4 ชั้น จนมาสำเร็จลุล่วงในสมัยของ บราเดอร์เดชนัน เกิดสว่าง อาคารเรียน 4 ชั้นหลังนี้ได้วางศิลาฤกษ์ ในวันอาทิตย์ที่ 1 พฤษภาคม 2509 โดย คุณพ่อกิมฮั้ง คุณพ่อเจ้าวัด เป็นประธานและทำพิธี ครั้นมาถึงสมัยที่ ภราดาวิจารณ์ ทรงเสด็จย้ายมาดำรงตำแหน่งอธิการโรงเรียน ในปี พ.ศ.2514 ท่านได้จัดตั้งสภานักเรียนขึ้น เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2516 เพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของนักเรียน และแบ่งเบาภาระของครู ต่อมา ได้มีนโยบายที่จะให้การบริหารโรงเรียนเป็นของบาทหลวงสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ นับตั้งแต่ 16 กันยายน 2516 เป็นต้นไป โดยมี คุณพ่อประสาร คุรุตันสุวรรณ เป็นบาทหลวงองค์แรกที่เป็นอธิการโรงเรียนและเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดกาลหว่าร์ด้วย ซึ่งขณะนั้น คุณพ่อเสวียง สุระสรางค์ เป็นเจ้าอาวาสและในสมัยคุณพ่อประสารนี้เอง ได้เริ่มก่อสร้างอาคารเรียน 5 ชั้นขึ้น วันที่ 1 พฤษภาคม 2522 ถึง 10 พฤษภาคม 2524 คุณพ่อชววิช พันธุมจินดา ย้ายมาดำรงตำแหน่งแทนคุณพ่อประสารและในวันที่ 20 พฤษภาคม 2523 นี้เองได้เปิดใช้อาคารเรียน 5 ชั้น และทำพิธีเสกและเปิดอย่างเป็นทางการในวันที่ 5 ตุลาคม 2523 โอกาสฉลองวัดกาลหว่าร์ 10 พฤษภาคม 2524 ถึง 8 เมษายน 2526 บาทหลวงไชโย กิจสกุล คุณพ่อได้จัดสร้างห้อง Sound Lab บนชั้น 5 เพื่อความก้าวหน้าในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และมีห้องสมุดเพิ่มขึ้นด้วย เพื่อให้คุณครูและนักเรียนได้ค้นคว้าสรรพวิชาต่าง ๆ 8 เมษายน 2526 ถึง 1 พฤษภาคม 2528 บาทหลวงสุทศ ประมวล

พร้อม คุณพ่อได้จัดตั้งกองทุนสวัสดิการครูอันเป็นประโยชน์แก่คุณครูทุกคนมาจนถึงปัจจุบัน 21 มิถุนายน 2528 ถึง 30 เมษายน 2530 บาทหลวงธนนันชัย กิจสมักร คุณพ่อได้จัดหาเพลงมาร์ชกุหลาบวิทยา ซึ่งเป็นเพลงประจำโรงเรียน และให้ติดคำขวัญไว้หน้าตึก 5 ชั้นว่า “เวลาและวารีไม่คอยใคร” คุณพ่อดำรงตำแหน่งครูใหญ่ที่เป็นพระสงฆ์องค์แรกแทนครูใหญ่ซัด นาคะทัต ซึ่งเกษียณอายุแล้ว 9 มิถุนายน 2530 ถึง 1 กันยายน 2533 บาทหลวงวิทยา คู่วิรัตน์ เป็นครูใหญ่องค์ต่อมา คุณพ่อได้แบ่งหน้าที่ผู้ช่วยครูใหญ่ออกเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายธุรการ และ ฝ่ายบริการ คุณพ่อจัดให้มีการอบรมสัมมนาอย่างหลากหลาย เพื่อเพิ่มพูนความรู้แก่คุณครูทุกท่าน

2 กันยายน 2533 ถึง 30 เมษายน 2538 บาทหลวงศุภศิลาปี สุขสุศิลป์ คุณพ่อดำรงตำแหน่งครูใหญ่นานถึง 5 ปีได้จัดสร้างห้องคอมพิวเตอร์บนตึกชั้น 5 เพื่อฝึกให้นักเรียนเรียนรู้ก้าวหน้าทันความเจริญของโลก 2538 – 2543 บาทหลวงวุฒิเลิศ แห่งล่อม ในสมัยของคุณพ่อได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงห้องพักครูและเปลี่ยนโต๊ะทำงานใหม่หมด ติดเครื่องปรับอากาศ เพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้อเนกประสงค์ สร้างหลังคาบริเวณที่ว่างบนตึกชั้น 3 ให้ใช้ประโยชน์แทนการปล่อยไว้ให้ว่างเปล่า มีห้องกิจกรรม ห้องคำสอน ห้องโสต ทักษะอุปกรณ์ ทาสีห้องเรียนตึก 4 ชั้นและ 5 ชั้น ทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนรื่นรมย์ไม่อับทึบ พ.ศ. 2543 – 2547 สมัยบาทหลวงศุภกิจ เลิศจิตรเลขา เป็นเจ้าอาวาสและครูใหญ่ และมีบาทหลวง สุชาติ อุดมสิทธิพัฒนา เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส ได้ดำเนินการปรับปรุงเขื่อนริมน้ำเป็นท่าเทียบเรือ (ท่าปิด) ปรับพื้นที่สนามบริเวณลานหน้าวัดและจัดทำลานอเนกประสงค์ ปรับปรุงโรงอาหารได้อาคารเรียนริมน้ำ เป็น ผู้ร่วมส่งเสริมและผลักดันให้ก่อตั้งสมาคมศิษย์เก่าและครู โรงเรียนกุหลาบวิทยา อีกทั้งยังดำเนินการต่อเติมหลังคาบริเวณหน้าอาคารเรียน 5 ชั้น มีการปรับรั้วที่กั้นบริเวณ โรงเรียนกุหลาบวัฒนาและกุหลาบวิทยาให้เป็นรั้วโปร่งในด้านวิชาการ โรงเรียนเข้าร่วมเป็นโรงเรียนเครือข่ายนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ริเริ่มให้คนในชุมชนเข้ามาสอนภาษาจีนให้กับนักเรียน และให้ชาวต่างชาติที่เป็นเจ้าของภาษา อังกฤษเข้ามาสอนภาษาให้กับนักเรียน พ.ศ. 2547 บาทหลวงสุรสิทธิ์ ชุ่มศรีพันธุ์ เป็นผู้ลงนามแทนผู้รับใบอนุญาตและเจ้าอาวาส มีบาทหลวงสุชาติ อุดมสิทธิพัฒนา เป็นครูใหญ่ โรงเรียนได้เข้ารับการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภายนอกครั้งแรก ปรับปรุงห้องสมุดและสร้างห้องคอมพิวเตอร์ชั้นใหม่ ได้รับนโยบายจากอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการรวมกิจการ โรงเรียนกุหลาบวัฒนาและกุหลาบวิทยาให้เป็นสหศึกษา ได้สนับสนุนส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ก่อตั้งวงโยธวาทิตและวงดนตรีไทยประจำโรงเรียน พ.ศ. 2548 บาทหลวงสุรสิทธิ์ ชุ่มศรีพันธุ์ เป็นผู้ลงนามแทนผู้รับใบอนุญาตและเจ้าอาวาส มี บาทหลวงธนากร เลาหบุตร เป็นผู้อำนวยการ ปรับปรุงห้องปฏิบัติการชั้นล่าง เริ่มดำเนินการในการรวมกิจการโรงเรียนกุหลาบวัฒนาเข้ากับกุหลาบวิทยา โดยที่

คณะอัครสุลินได้ส่งมอบโรงเรียนกุหลาบวัฒนาคืนให้กับอัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ ในพิธีบูชาขอบพระคุณ วันที่ 25 มีนาคม 2548 รวมทั้งปรับสภาพต่างๆ ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น พ.ศ. 2549 บาทหลวงสุรสิทธิ์ ชุ่มศรีพันธุ์ เป็นผู้ลงนามแทนผู้รับใบอนุญาตและเจ้าอาวาส มีบาทหลวงอนุศักดิ์ กิจบำรุง เป็นผู้อำนวยการ เริ่มกิจการ โรงเรียนกุหลาบวิทยาเป็นแบบสหศึกษามีการปรับภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบโรงเรียน เปิดรับสมัครนักเรียนก่อนปฐมวัย โรงเรียนได้ผ่านการประเมินคุณภาพ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานภายนอกสอง จัดทำหลักสูตร เตรียมสถานที่เตรียมบุคลากร สำหรับการเปิดการศึกษาขั้นปฐมวัยและมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาบุคลากรโดยร่วมกับคณะ ครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ จัดอบรม พัฒนามาตรฐานวิชาชีพครู ปรับปรุงห้องวิทยาศาสตร์ทั้ง 2 ห้อง และห้องคอมพิวเตอร์ จัดทำห้องซ่อมดนตรีสากล พ.ศ. 2550 บาทหลวงสุรสิทธิ์ ชุ่มศรีพันธุ์ เป็นผู้ลงนามแทนผู้รับใบอนุญาตและเจ้าอาวาส บาทหลวงอนุศักดิ์ กิจบำรุง เป็นผู้อำนวยการ มีการปรับสภาพโรงอาหารและจัดทำอ่างล้างมือและแปรงฟันสำหรับนักเรียน สั่งซื้อโต๊ะอาหารให้เหมาะสมกับการใช้งาน ปรับภูมิทัศน์บริเวณโรงเรียน และปรับพื้นที่สนามใต้อาคารกุหลาบให้เป็นที่พักผ่อนจัดทำบันไดอาคารริมน้ำสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อความสะดวกและปลอดภัยกับการใช้อาคาร มีการปรับปรุงห้องพักครู โดยเพิ่มห้องพักครูอีก 1 ห้อง ส่งเสริมการตรวจสุขภาพบุคลากรประจำปี เข้าร่วมกับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการส่งนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพมาจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย และเป็นสถานที่สำหรับการจัดการอบรมพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครู โดยให้การสนับสนุนด้านสถานที่ ซึ่งจัดโดยฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ ร่วมกับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2551 บาทหลวงสุรสิทธิ์ ชุ่มศรีพันธุ์ เป็นผู้ลงนามแทนผู้รับใบอนุญาตและเจ้าอาวาส บาทหลวงอนุศักดิ์ กิจบำรุง เป็นผู้อำนวยการปีที่ 3 มีการจัดทำหลังคาหน้าเวทีเพื่อเพิ่มพื้นที่ร่มให้มากขึ้น เปิดบริการ สระว่ายน้ำ และห้องสมุดประชาชนตามนโยบายของเขตสัมพันธวงศ์ รวมทั้งปรับเปลี่ยนห้องเรียนชั้นอนุบาล 3 โดยจัดซื้อโต๊ะเรียนเพื่อให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน ปรับปรุงระบบเครื่องเสียง ติดตั้งสัญญาณอินเทอร์เน็ตไร้สาย เพื่ออำนวยความสะดวกในการสืบค้นข้อมูลด้านการศึกษา รวมทั้งการติดตั้งโทรทัศน์วงจรปิด ครอบคลุมทั่วบริเวณโรงเรียน เพื่อความเป็นระเบียบและความปลอดภัยของนักเรียนในโรงเรียน เข้าร่วมกับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และวิทยาลัยแสงธรรม ในการส่งนิสิต ฝึกประสบการณ์วิชาชีพมาจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พ.ศ. 2552 บาทหลวงไพฑูรย์ หอมจินดา เป็นผู้ลงนามแทนผู้รับใบอนุญาตและเจ้าอาวาสเป็นปีแรก บาทหลวงอนุศักดิ์ กิจบำรุง เป็นผู้อำนวยการเป็นปีที่ 4 มีการจัดทำบอร์ดเรียนไทยเพื่อความสวยงามและอนุรักษ์ความ

เป็นไทย จัดทำห้องน้ำนักเรียนเพื่อสุขอนามัยที่ดี และเพิ่มจำนวนห้องให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน จัดทำหลังคาบริเวณอาคารอัญญาให้มีพื้นที่ใช้สอยมากขึ้น ปรับพื้นที่สนามของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 และเป็นสัดส่วนมากขึ้น ดำเนินการเข้าร่วมกับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และวิทยาลัยแสงธรรมในการส่งนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพมาจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ต่อเนื่องกันเป็นปีที่ 3 และยังปรับโครงสร้างการบริหารงานโดยเพิ่มฝ่ายนโยบายและแผนงาน เพื่อให้การบริหารงานของโรงเรียนมีความครอบคลุม คล่องตัว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพิ่มระบบ ICT ด้านต่างๆ โดยผ่านการใช้บัตรนักเรียน พ.ศ. 2553 บาทหลวงไพฑูรย์ หอมจินดา เป็นผู้ลงนามแทนผู้รับใบอนุญาต และเจ้าอาวาส เป็น ปีที่สอง บาทหลวงอนุศักดิ์ กิจบำรุง เป็นผู้อำนวยการเป็นปีที่ห้า ในปีการศึกษานี้มีการติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์เพื่อการบริหารจัดการทั้งระบบ โดยเริ่มต้นในส่วนงานการเงิน งานวัดผล งานพยาบาล ฝ่ายปกครอง ฝ่ายวิชาการ และปรับเปลี่ยนบัตรนักเรียนให้ใช้เป็นบัตรที่สามารถลงเวลาเรียนและเติมเงิน เพื่อซื้ออาหารและสินค้าต่างๆ ภายในโรงเรียน ปรับปรุงห้องชั้น 5 อาคารอัญญา ให้เป็นห้องประชุมที่สามารถรองรับการจัดประชุมได้ประมาณ 70 คน ห้องรับรองวิทยากร ห้องน้ำ ห้องพัก อีกทั้งยังร่วมกับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการรับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพมาจัดการเรียนการสอนต่อเนื่องเป็นปีที่ 4 พ.ศ. 2554 บาทหลวงไพฑูรย์ หอมจินดา เป็นผู้ลงนามแทนผู้รับใบอนุญาตและเจ้าอาวาสเป็นปีที่สาม และบาทหลวงอิทธิพล ศรีรัตนะ เป็นผู้อำนวยการเป็นปีแรก ได้จัดห้องพักครูให้หนึ่งเป็นกลุ่มสาระเพื่อการประชุม ปรึกษางานภายในกลุ่มได้สะดวกยิ่งขึ้น ปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารงาน โดยให้แผนกอนุบาลอยู่ในสายงานการบังคับบัญชาของฝ่ายวิชาการ เพิ่มแผนการเรียนแผนศิลป์คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เพื่อรองรับความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง ดำเนินการเข้าร่วมกับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการส่งนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพมาจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ต่อเนื่องกันเป็นปีที่ 5

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

งานวิจัยภายในประเทศ

ศรียรรณ จันทร์หงษ์ (2542) ศึกษา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องงานจักสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศึกษากรณีโรงเรียนวัดยงกระบัตร์ (ชูบราษฎร์นุสรณ์) จังหวัดสมุทรสาคร โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร

เพื่อถ่ายถอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องงานจักสาน ควรมีเนื้อหาให้ครอบคลุม ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร พบว่า โครงร่างหลักสูตรมีองค์ประกอบต่างๆ ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องที่สามารถนำไปทดลองใช้ได้ ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร พบว่า ผู้สอนและปราชญ์ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจในการนำหลักสูตรไปใช้ และนักเรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม ขั้นตอนที่ 4 การประเมินหลักสูตร พบว่า ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจมีทักษะในการเจียรระไนไม้ และมีเจตคติที่ดีต่อการเจียรระไนไม้ และควรมีการปรับปรุงในเรื่องของคาบเวลาเรียน

พชณี พงษ์สุภา (2544, น.ง) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องงานใบตองสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยวิธีการปรับรายละเอียดของเนื้อหา ในกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ และประเมินหลักสูตรโดยวิธี Puissance Measure (P.M.) ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรมีคุณภาพและมีความสอดคล้องกับท้องถิ่นเหมาะสมกับผู้เรียน หลักการทดลองใช้หลักสูตรพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประสิทธิ์ ศรีเดช (2544, น.ง) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพลงพื้นบ้านสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดระยอง โดยการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เพลงพื้นบ้านจากข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดระยอง และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรท้องถิ่น เพลงพื้นบ้านสำหรับนักเรียนประถมศึกษา จังหวัดระยองมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้หลักสูตรท้องถิ่น เพลงพื้นบ้านสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เจตคติที่มีต่อเพลงพื้นบ้าน หลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทักษะการร้องเพลง พื้นบ้านหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เพลงพื้นบ้านสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ยุพิน บุญญานาม (2544, น.ง) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องจังหวัดระยอง กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง จังหวัดระยอง มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง จังหวัดระยองสูงกว่าการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและมีความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

ธัญวิษณุ ไตรรัตน์ (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตร โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แผนงานเลือก เรื่องพืชสมุนไพรในชุมชนสระคู ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านสภาวะแวดล้อมของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีจุดหมายส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ โครงสร้างของหลักสูตร มีความเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน การแบ่งเนื้อหาสอดคล้องกับแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื้อหาหลักสูตรสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน และอาชีพของผู้ปกครอง แต่อัตราเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรไม่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น บริเวณอาคารสถานที่ มีความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน เอกสารประกอบการสอน มีเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีผู้รู้ในชุมชนที่พร้อมจะร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ครูและนักเรียนพร้อมและมั่นใจในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร แต่มีเครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับให้นักเรียนปฏิบัติไม่เพียงพอ

3. ด้านกระบวนการ มีจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ปลูกฝังให้นักเรียนรัก ห่วงแหน และภาคภูมิใจในท้องถิ่น นักเรียนได้ปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ รู้จักวางแผนในการทำงาน มีการเชิญผู้รู้ในชุมชนมาร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล เน้นกระบวนการเท่ากับผลงาน

4. ด้านผลผลิต นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพร อยู่ในระดับมาก นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เกิดความรัก และห่วงใยในท้องถิ่นของตน เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น มีทักษะใช้การใช้มือและเครื่องมือในการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ปรับปรุงการทำงานของตนเองอยู่เสมอ รู้จักวางแผนและแก้ปัญหาในการทำงานของตนเองอยู่เสมอ มีนิสัยรักการทำงาน เห็นคุณค่าของการทำงาน

มณฑา วงศ์รัตน์ (2545) ได้วิจัยพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ประเพณีท้องถิ่นอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าหลักสูตรท้องถิ่นที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก หลักสูตรมีองค์ประกอบครบถ้วนมีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีเจตคติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

กนกวรรณ รุกขชาติ (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การศึกษานอกโรงเรียนสาขาอาชีพจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ในศตวรรษที่ 21 ผลวิจัยพบว่าหลักสูตรท้องถิ่น การศึกษานอกโรงเรียนสาขาอาชีพ จากภูมิปัญญาชาวบ้านในศตวรรษที่ 21 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการจัดการต่อชีวิตและทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เกิดความตระหนัก และ

เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาไทยที่มีความสัมพันธ์ต่อชีวิต สังคม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น และจะเป็นหลักสูตรที่ให้องค์กรชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น ตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ไปจนถึง การประเมินผล เนื้อหาความรู้ จะเป็น เนื้อหาที่มีการเชื่อมโยงกับชีวิตของผู้สอนที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง บทบาทของผู้สอนจะเป็นผู้นำด้านวิถีคิดวิธีการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน การเรียนการสอนมีการใช้สื่อที่เป็นจริง สื่อที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติได้จริงการวัดและประเมินผล เป็นการประเมินจากการปฏิบัติได้จริง หลังจากเรียนรู้ไปแล้วสามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

นิตยา ศรีอ่อน (2549) ได้วิจัยพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องสมุนไพรในชุมพร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า เป็นหลักสูตรที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรได้ออกแบบเพื่อแสดงจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหา สาระ กิจกรรม และประสบการณ์ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายตามหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น สูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เสาวลักษณ์ รอดผล (2549) ได้วิจัยพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดชุมพร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเสดิมวิทยา พบว่า ได้หลักสูตรท้องถิ่นที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก หลักสูตรมีองค์ประกอบครบถ้วนมีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น สูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความพึงพอใจพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด

งานวิจัยต่างประเทศ

ซาบอท (Chabot, 1988, p.596 A) ได้ศึกษาการรับรู้ของครูประถมต่องานด้านหลักสูตรโดยใช้กรอบทฤษฎีของ กูดแลด และบัลลิส การศึกษาครั้งนี้ทำให้มลรัฐคอนเนคติกัสผู้ตอบแบบสอบถามเป็น กลุ่มตัวอย่างที่สั่งสมมาจากครู ที่มีความสามารถในการสอนของโรงเรียน ประถมศึกษาจำนวน 18 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 66 ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในหลายสาขาวิชาในรอบ 4 ปี ที่ผ่านมารวมทั้งไม่พบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญระหว่างครูในเมืองกับชนบท

ฮอปกินส์ (Hopkins, p.1824-1825 A) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับ Valley View School ผลการวิจัยสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อการจัดหลักสูตร คือ ปัญหาปรับใช้แผนปฏิบัติการของ โรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของ โรงเรียนขาด

หลักสูตรที่มีเฉพาะท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นไม่เรียกร้องให้มีการจัดหลักสูตรระดับท้องถิ่นของตน ไม่มีการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อปรับปรุงหลักสูตร

วิเวียน (Vivian, 1995, p. 2118 A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและรูปแบบการคัดเลือกรื้อการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรดูแลสุขภาพ พบว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดังกล่าว ช่วยให้การเรียนรู้เกี่ยวกับความเชื่อในการดูแลสุขภาพ แต่ละท้องถิ่นเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ยังให้ผลสัมฤทธิ์คงเดิมเมื่อนำไปใช้กับท้องถิ่นในลักษณะเดียวกัน การนำไปทดลองสอนพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ด้านการฝึกอบรม ส่วนด้านเนื้อหา ด้านทักษะ และโดยรวมไม่แตกต่างกัน สำหรับรูปแบบการคิด ด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ และโดยรวมไม่แตกต่างกัน

คันชา (Cuncha, 1997, p.2884 A) ได้ทำการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตร โภชนาการ ศึกษา มีจุดประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยให้บุคลากรในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตร พบว่า การให้ชุมชนมีอำนาจในการกำหนดนโยบายกระบวนการ และการวางแผนทำให้สามารถส่งเสริมการปฏิบัติงานร่วมกันของประชาชนสามารถพัฒนาแนวทางสู่ความสำเร็จ และทำให้ประชาชนมีความเสียสละมองเครื่องมือที่ส่งเสริมหลักสูตรพร้อมทั้งทำให้ประชาชนและผู้มีความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรสามารถออกแบบหลักสูตรร่วมกันได้

จากการศึกษานงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นเป็นไปตามบริบทของท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง และหลักสูตรท้องถิ่น ยังมุ่งที่จะปลูกฝังให้นักเรียนเกิดความรักและหวงแหนต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน มีความภาคภูมิใจและรู้จักใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างรู้คุณค่าเกิดประโยชน์สูงสุดและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จะทำให้ชุมชน ท้องถิ่นมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ดำเนินการแล้วพบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น นักเรียนสามารถเรียนได้ตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร มีการดำเนินการ โดยการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้มีการเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนปัญหาที่พบ คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่มีเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน ขาดแคลนงบประมาณการสนับสนุน ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ให้ความสนใจในการนิเทศหลักสูตร ไม่มีความรู้เรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น อัตราเวลาเรียนไม่มีความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ศึกษานิเทศก์และครูไม่มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งครูมีความต้องการให้มีการอบรมจากวิทยากรโดยตรง มีวิทยากรมาให้คำแนะนำเรื่องการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เกิดจากการเรียนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นและศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นที่ 2 การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

การดำเนินการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการ โดยมีรายละเอียด มีดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนโยบายการศึกษาของชาติ ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษา

โดยการศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษา ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนกุหลาบวิทยา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

2. วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1 หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศจึงกำหนดหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 จุดหมาย

เพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2.3 โครงสร้าง

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษาจึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ศึกษาสภาพทั่วไป ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสภาพปัจจุบัน จุดเด่น จุดด้อย และความต้องการของชุมชน ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

3.1 วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสภาพปัจจุบัน จุดเด่น จุดด้อย และความต้องการของชุมชน

3.2 ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในขั้นตอนการศึกษาสภาพทั่วไป ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสภาพปัจจุบัน จุดเด่น จุดด้อย และความต้องการของชุมชน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 10 คน โดยการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อมและสังคมของเขตสัมพันธวงศ์

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ คือ แบบสัมภาษณ์จำนวน 1 ฉบับ เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน เขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากนักวิชาการ ผู้นำชุมชน เกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อมและสังคมของเขตสัมพันธวงศ์ ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง และมีแนวทางในการสัมภาษณ์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

ตอนที่ 2 ข้อมูลความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนในการสร้างดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีจากหนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
- 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวล เพื่อกำหนดเป็น โครงสร้างของเครื่องมือ และขอบเขตของเนื้อหาในพฤติกรรมบ่งชี้ โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาภาคินพนธ์
- 3) สร้างแบบสัมภาษณ์ตามขอบเขตเนื้อหา ในพฤติกรรมบ่งชี้ที่กำหนดจากนั้นนำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาภาคินพนธ์ตรวจสอบ เพื่อให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุง
- 4) นำแบบสัมภาษณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา และด้านการวัด และประเมินผล จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์
- 5) นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งหนึ่ง
- 6) นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมจำนวน 5 คน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง ก่อนนำไปใช้

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์ กับผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 10 คน ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ 7 วัน

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อหาข้อสรุป เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

4. ตำราความต้องการของนักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4.1 วัตถุประสงค์

เพื่อสำรวจความต้องการของนักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4.2 ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในขั้นตอนการสำรวจความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ ได้แก่ นักเรียน ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอนกลุ่มสาระ

การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผู้ปกครองนักเรียน และผู้รู้ในท้องถิ่น จำนวน 25 คน

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ครั้งนี้เป็นแบบสำรวจความต้องการและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ชื่อ เพศ อาชีพของผู้ปกครอง อายุ (ของผู้ตอบแบบสอบถาม)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความต้องการของนักเรียนในการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งมีประเด็นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

ผู้ถ่ายทอดความรู้ เนื้อหา และความจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตร

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังต่อไปนี้

1) ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีจากหนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวล เพื่อกำหนดเป็น โครงสร้างของเครื่องมือและขอบเขตของเนื้อหาในพฤติกรรมบ่งชี้ โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์สร้างแบบสอบถามตามขอบเขตเนื้อหาในพฤติกรรมบ่งชี้ที่กำหนด

3) นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างส่วนประกอบของแบบสอบถามกับพฤติกรรมการเรียนรู้ (Index of Item - Objective Congruence ; IOC) เพื่อหาคุณภาพของหลักสูตร (Rovinelli & Hambleton, 1973 อ้างถึงใน วิราพรพงษ์อาจารย์, 2543. น.89)

ค่า IOC ที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 แสดงว่า ส่วนประกอบของแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของกลุ่มพฤติกรรม

ผลการพิจารณาลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญค่าดัชนีความสอดคล้องพบว่ามีค่าระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งถือว่าข้อสอบมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

4) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งหนึ่ง

5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนผู้บริหาร

คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผู้ปกครองนักเรียน ประชาชนชาวบ้าน และพระสงฆ์ จำนวน 25 คน เพื่อนำผลมาวิเคราะห์ แบบสอบถามรายข้อจำนวน 30 ข้อ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ ได้แบบสอบถาม ความพึงพอใจที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.78

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องด้วยตนเอง โดยใช้ แบบสอบถาม

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ใช้ค่าร้อยละ ในตอนที่ 1 และ วิเคราะห์เนื้อหา ในตอนที่ 2 เขียนเป็นความเรียง ในตอนที่ 3

5. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ และรูปแบบของ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร ปรัชญาและจิตวิทยาการศึกษา และงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องเพื่อนำไปเป็นแนวทางและประกอบการร่างหลักสูตรและออกแบบหลักสูตร

จากขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยสามารถสรุปวิธีการ ดังตารางที่ 1 ตารางที่ 1 การดำเนินงาน ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอน การวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้
ขั้นที่ 1 การศึกษา ข้อมูลขั้น พื้นฐาน	1. เพื่อศึกษา นโยบายการศึกษา ของชาติ	ศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับนโยบาย การศึกษาของชาติ	1. รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักร พ.ศ. 2540 2. พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2642	นโยบายการจัด การศึกษาของชาติที่ เกี่ยวข้องกับภูมิ ปัญญาท้องถิ่น
ขั้นที่ 1 การศึกษา ข้อมูลขั้น พื้นฐาน	2. วิเคราะห์ หลักสูตรแกนกลาง	วิเคราะห์หลักสูตร	1. หลักสูตร แกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	ข้อมูลจุดมุ่งหมาย และโครงสร้างของ หลักสูตรกลุ่มสาระ การเรียนรู้

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้
	การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม		พุทธศักราช 2551 2. หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนกุหลาบวิทยา	สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน	3. วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	วิเคราะห์หลักสูตร	2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 3. หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนกุหลาบวิทยา	ข้อมูลจุดมุ่งหมายและโครงสร้างของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน	4. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสภาพปัจจุบัน	สัมภาษณ์	ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ	สภาพทั่วไป ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสภาพปัจจุบัน จุดเด่น จุดด้อย และ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้
	จุดเด่น จุดด้อย และความต้องการของชุมชน		วัฒนธรรม ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 10 คน	ความต้องการของชุมชน
ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน	5. สำรวจความต้องการของนักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์ โบราณสถาน เขตสัมพันธวงศ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	แบบสอบถาม	ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผู้ปกครองนักเรียน ปราชญ์ชาวบ้าน และพระสงฆ์ จำนวน 25 คน	ความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์ โบราณสถาน เขตสัมพันธวงศ์

ขั้นที่ 2 การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาโครงร่างหลักสูตรที่ได้จากการสังเคราะห์ในขั้นที่ 1 มากำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร และกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ แหล่งเรียนรู้ โบราณสถาน เวลาเรียน แนวทางการจัดการเรียนรู้วิธีการวัดและประเมินผล และสื่อแหล่งเรียนรู้ ในการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การพัฒนาโครงร่างหลักสูตรฉบับร่าง

1.1 กำหนดหลักการของหลักสูตร

การกำหนดหลักการของหลักสูตร ผู้วิจัยได้นำข้อมูลพื้นฐานที่ได้ มาพิจารณากำหนดหลักการของหลักสูตรว่ามีลักษณะและจุดเน้นอย่างไร มุ่งการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มใด และดำเนินการจัดอย่างไรจึงเหมาะสม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ข้อ 8 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม

ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มาตรฐาน ส.2.1 : ปฏิบัติตามหน้าที่การเป็นพลเมืองดี ตามกฎหมายประเพณี และวัฒนธรรม ไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข และมาตรฐาน ส.4.3 : เข้าใจความเป็นมาของชนชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความภาคภูมิใจใน และธำรงความเป็นไทย

1.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยดูจากสภาพปัญหาและความจำเป็นที่เกิดขึ้น ในท้องถิ่น ในการที่จะช่วยสนองความต้องการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในการจัดการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ขึ้นตามความต้องการของท้องถิ่น และด้วยความ คาดหวังว่ากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา

1.3 กำหนดโครงสร้างของหลักสูตร

ศึกษาและวิเคราะห์จากหลักสูตรแกนกลาง และคำอธิบายที่กำหนดไว้แล้วกำหนดเป็น โครงสร้าง

1.4 กำหนดขอบข่ายเนื้อหาสาระ

กำหนดขอบข่ายเนื้อหาสาระ เป็นการนำข้อมูลพื้นฐานที่รวบรวมได้มาพิจารณาเนื้อหา สาระของหลักสูตรการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดย กำหนดเนื้อหาของหลักสูตรเป็น 2 ส่วน คือ หลักสูตรภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ภาคทฤษฎี ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติเขตสัมพันธวงศ์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แหล่งโบราณ สถานที่น่าสนใจ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 สภาพภูมิประเทศ และส่วนหลักสูตรภาคปฏิบัติ ในหน่วยการ เรียนรู้ที่ 4 การจัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียน

1.5 กำหนดเวลาเรียน

ศึกษาหลักสูตรแม่บท และ พิจารณาจากโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรว่าจะสอน เรื่อง ละกี่คาบ ต่อสัปดาห์

1.6 กิจกรรมการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่างๆ มากำหนดเป็นแนวทาง ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคำนึงถึงธรรมชาติ ความต้องการ ความแตกต่าง และศักยภาพของผู้เรียน โดยยึดแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากหลักสูตร

เพื่อชีวิตและสังคม เป็นหลักในการพัฒนา นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยจัดกิจกรรมตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 22 มาตรา 44 และตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น โดย การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นทักษะ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ นักเรียนได้เห็นคุณค่าของการคิด วิเคราะห์ การทำงานเป็นกลุ่ม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม รักท้องถิ่น รักประเทศชาติ เห็นคุณค่าอนุรักษ์พัฒนาศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมตลอดจนเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน

1.7 สื่อ/แหล่งเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารคู่มือการใช้สื่อการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยการวิเคราะห์ จุดประสงค์ คำอธิบายรายวิชา คาบเวลาเรียน ว่าวิชาหรือรายวิชานี้มุ่งให้ผู้เรียนเกิด ความรู้ เจตคติ ค่านิยม ทักษะและการปฏิบัติอย่างไร มีขอบข่ายเนื้อหาเพียงใดเพื่อกำหนดสื่อการเรียนการสอนที่จะใช้ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สื่อที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้แก่ ใบความรู้ วิซีดี แผ่นภาพบุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้ และสถานที่ๆ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ

1.8 การวัดผลประเมินผล

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เอกสารวัดผลประเมินผลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาเป็นแนวทางในการวัดผลประเมินผลและการกำหนดเกณฑ์โดยให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ใช้วิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ได้แก่การประเมินผลจากผลงานนักเรียน การนำเสนอข้อมูลหน้าชั้นเรียน และประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการวัดและประเมินครอบคลุม ทั้ง 3 ด้านคือ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านความคิดเห็น

1.9 แผนการจัดการเรียนรู้

เมื่อพัฒนาโครงร่างหลักสูตรเสร็จแล้ว นำหลักสูตรมาใช้ประกอบการสร้างแผนการสอน ดังนี้

1. กำหนดเนื้อหาสาระและคาบเวลาเรียนตามโครงร่างหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น
2. นำเนื้อหาสาระในข้อ 1 มาเขียนเป็นสาระสำคัญเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาที่จะให้ผู้เรียนเรียน
3. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยให้สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา และจุดประสงค์การเรียนรู้ในแนวการสอนของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น
4. กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยประกอบด้วยขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน

และขั้นสรุป ให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนในแนวการสอนของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

5. กำหนดสื่อการเรียนการสอนและการประเมินผลตามแนวการสอนในหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

2. การประเมินโครงสร้างหลักสูตรฉบับร่าง

เมื่อร่างโครงสร้างหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้เสร็จ จัดดำเนินการประเมินหลักสูตรฉบับร่าง โดยการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรด้านความเหมาะสม และความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรโดยพิจารณากำหนดรายละเอียด ดังนี้

2.1 ความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตร

ความเหมาะสมและความสอดคล้องของส่วนประกอบของหลักสูตรตั้งแต่หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง คำอธิบายวิชา ขอบข่ายเนื้อหาสาระแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรหรือไม่

2.2 ผู้ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร

นำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปตรวจสอบก่อนนำไปใช้ โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ ตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องด้านส่วนประกอบของหลักสูตร จากนั้นนำแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา ด้านการวัดและประเมินผลเอกสารหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 คน ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของหลักสูตรฉบับร่าง ซึ่งประกอบด้วย

2.2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ตรวจสอบความสอดคล้องของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่และตรวจสอบความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นว่าสอดคล้องกับหลักสูตรหรือไม่

2.2.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ตรวจสอบเกี่ยวกับความถูกต้องของเนื้อหาและระยะเวลาในการทดลองให้หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

2.2.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของการประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรและการประเมินผลแผนการจัดการเรียนรู้

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร

เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ ได้แก่ แบบการประเมินความสอดคล้องของส่วนประกอบของหลักสูตรฉบับร่าง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบประเมิน โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence; IOC) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา ด้านการวัดและประเมินผล เอกสารหลักสูตรและแผนการ

จัดการเรียนรู้เป็นผู้ประเมินความเหมาะสม ความสอดคล้องและข้อเสนอแนะ ก่อนนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์โบราณสถาน โดยประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เมื่อคำนวณได้ ต้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 จึงมีความสอดคล้องและเหมาะสมในการนำผลการพิจารณาถึงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญหาค่าดัชนีความสอดคล้องพบว่า มีค่าระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งถือว่าข้อสอบมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา นำไปใช้ในการทดสอบได้

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น พร้อมทั้งหลักสูตรฉบับร่างให้ ผู้เชี่ยวชาญ แต่ละคนพิจารณาตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฉบับร่าง กำหนดระยะเวลาประมาณ 1 สัปดาห์

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านส่วนประกอบของหลักสูตรฉบับร่าง โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากนั้นนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และนำเสนอโดยการเขียนพรรณนาความ

3. การปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรฉบับร่าง

นำผลการประเมินหลักสูตรฉบับร่างของอาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรฉบับร่าง เพื่อให้หลักสูตรมีความเหมาะสมที่จะนำไปทดลองใช้ จากขั้นที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยได้สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปวิธีดำเนินการวิจัยขั้นที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้
ขั้นที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร	เพื่อร่างโครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์โบราณสถาน	เขียนโครงสร้างหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้	ผลการศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน	โครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์โบราณสถาน
ขั้นที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร	เพื่อประเมินความสอดคล้องของโครงสร้าง หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์โบราณสถาน	ผู้เชี่ยวชาญประเมินโครงสร้างหลักสูตรและให้ข้อเสนอแนะ	ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน อาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ 2 คน	โครงสร้าง หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์ โบราณสถาน ผ่านการประเมินสอดคล้อง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้
ขั้นที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร	เพื่อประเมินความเหมาะสมของโครงร่าง หลักสูตร ท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ โบราณสถาน และตรวจสอบความถูกต้องของแผนการจัดการเรียนรู้	ผู้เชี่ยวชาญประเมินโครงร่างหลักสูตรและให้ข้อเสนอแนะ และอาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องของแผนการจัดการเรียนรู้	ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน อาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ 2 คน	โครงร่าง หลักสูตร ท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ โบราณสถานและแผนการจัดการเรียนรู้ ผ่านการประเมินความเหมาะสม
ขั้นที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร	เพื่อปรับปรุงโครงร่าง หลักสูตร ท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ โบราณสถาน	นำโครงร่างหลักสูตรท้องถิ่นที่สร้างและแผนการจัดการเรียนรู้ปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้	อาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ 2 คน	โครงร่าง หลักสูตร ท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ โบราณสถานและแผนการจัดการเรียนรู้ ผ่านการปรับปรุง

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

วัตถุประสงค์เพื่อทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องการอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา ผู้วิจัยนำหลักสูตรที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพฯ ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ปีการศึกษา 2555

จำนวน 178 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพฯ ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ปีการศึกษา 2555 จำนวน 45 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1.1 ศึกษาทฤษฎีและหลักการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการศึกษา

2.1.2 ศึกษาและวิเคราะห์มาตรฐาน/สาระการเรียนรู้ช่วงชั้น เนื้อหา และความคิดรวบยอดที่กำหนดในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.1.3 กำหนดสาระและจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน เขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.1.4 กำหนดเค้าโครงแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้

2.1.5 ศึกษาและค้นคว้าเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากเอกสารงานวิจัย และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ตามขอบข่ายของเนื้อหาที่วิเคราะห์จากคำอธิบาย ที่จะนำมาสร้างเป็นแผนการจัดการเรียน โดยแบ่งออกเป็น 6 แผน ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ประวัติเขตสัมพันธวงศ์

- ประวัติความเป็นมาและที่ตั้ง
- ลักษณะภูมิประเทศ
- สภาพเศรษฐกิจ
- เชื้อชาติ/วัฒนธรรม ประเพณี
- การปกครอง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโบราณสถาน

- ความหมายของโบราณสถาน
- ประเภทของโบราณสถาน
- สาเหตุของการเสื่อมของโบราณสถาน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ประวัติความเป็นมาของโบราณสถาน

- ประวัติความเป็นมาโบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์
- ลักษณะของโบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์
- ที่ตั้งโบราณสถาน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ความสำคัญของการอนุรักษ์โบราณสถาน

- ประวัติความเป็นมาของโบราณสถาน
- ลักษณะของโบราณสถาน
- ที่ตั้งโบราณสถาน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน

- การปฏิบัติกิจกรรมการอนุรักษ์โบราณสถาน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง การจัดนิทรรศการแสดงผลงาน

- การปฏิบัติกิจกรรมการอนุรักษ์โบราณสถาน

2.1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียน จำนวน 4

แผน ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจหาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้

2.1.7 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง เพื่อประเมินหาความเหมาะสมของแผนการจัดการ เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.1.8 นำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างขึ้นไปทดลองหาประสิทธิภาพ เพื่อปรับปรุง และพัฒนาให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองกับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน เขตสัมพันธวงศ์ ซึ่งเป็นข้อสอบแบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ ชนิด 4 ตัวเลือก ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้าง และหาคุณภาพ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบ เพื่อนำมาวิเคราะห์ในการกำหนดประเด็นการสร้างแบบทดสอบ เพื่อวัดความรู้ความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ของนักเรียนเกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อมสังคม และแหล่งโบราณสถานที่สำคัญของเขตสัมพันธวงศ์

2.2.2 วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหาสาระ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางในการร่างแบบทดสอบ

2.2.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ ชนิด 4 ตัวเลือก เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.2.4 นำแบบทดสอบให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อตรวจสอบและหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยมีเกณฑ์ ดังนี้

คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบนั้นมีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อสอบนั้นมีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบนั้นไม่มีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

โดยพิจารณาค่า IOC คัดเลือกข้อสอบที่มีค่ามากกว่า 0.5 ขึ้นไป ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

2.2.5 นำผลการพิจารณาลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่า มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งถือว่าข้อสอบมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา นำไปใช้ในการทดสอบได้

2.2.6 นำแบบทดสอบที่ได้รับการตรวจสอบเรียบร้อยแล้วไปทดสอบใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 45 คน เพื่อนำผลมาวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อ หาค่าความยากง่าย (P) ระหว่าง 0.22-0.76 และค่าอำนาจจำแนก (DR) ระหว่าง 0.33-0.75

2.2.7 นำข้อสอบที่มีคุณภาพรายข้อจำนวน 40 ข้อมาวิเคราะห์ หาค่าความเชื่อมั่นโดยการวิเคราะห์หาความเชื่อด้วย โปรแกรมวิเคราะห์ข้อสอบด้วยคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น 0.97

2.3 แบบทดสอบความพึงพอใจของนักเรียน

ความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

2.3.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัดความพึงพอใจในแต่ละด้าน ทั้ง 4 ด้าน เพื่อใช้เป็นแนวทางการเขียนข้อคำถาม

2.3.2 การกำหนดขอบข่ายในการสร้างแบบสอบถาม ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะตามตัวแปรที่ศึกษา

2.3.3 สร้างข้อคำถามฉบับร่าง ตามขอบข่ายที่กำหนดทั้ง 4 ด้าน

2.3.4 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 15 ข้อ โดยใช้แบบมาตราประมาณค่า 5 อันดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเกิร์ต โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด

4 หมายถึง พึงพอใจมาก

3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง

2 หมายถึง พึงพอใจน้อย

1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

การแปลความหมายของแบบสอบถามความพึงพอใจ 5 อันดับลิเคิร์ต (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น.103) โดยถือเกณฑ์การประเมินคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 พึงพอใจมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 พึงพอใจมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 พึงพอใจปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 พึงพอใจน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 พึงพอใจน้อยที่สุด

2.3.5 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นพร้อมกับโครงร่างหลักสูตรเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสม และความชัดเจนของคำถาม ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะ และนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

2.3.6 เสนอร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นพร้อมกับโครงร่างหลักสูตร ไปให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนประเมินความเหมาะสม และความสอดคล้อง โดยผู้วิจัยประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญด้วย

2.3.7 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน แล้วนำมาหาค่า ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.80 (Cronbach, 1971, p. 202 – 204)

2.3.8 นำข้อมูลจากการทดลองใช้มาปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลในการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองหนึ่งกลุ่ม สอบก่อนเรียน และสอบหลังเรียน (One Group Pretest – Posttest Design) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, 59 – 60) ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

ตารางที่ 3 แบบแผนการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	สอบก่อนเรียน	การทดลอง	สอบหลังเรียน
R	O ₁	X	O ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย

O₁ แทน การทดสอบก่อนเรียน

O₂ แทน การทดสอบหลังเรียน

X แทน การสอนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีพหุปัญญา

R แทน กลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่ม

วิธีการดำเนินงานในการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ มีวิธีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ ต่อผู้บริหารโรงเรียนกุหลาบวิทยา

2. เลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ จังหวัดกรุงเทพฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ปีการศึกษา 2555 จำนวน 1 ห้อง นักเรียน 45 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์

4. ดำเนินการสอนโดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนเองโดยใช้เวลาในการสอน 14 ชั่วโมงมีแผนการจัดการเรียนรู้ โดยแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอนที่ประกอบด้วยกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้

5. เมื่อสิ้นสุดการสอนตามกำหนดการแล้ว จึงทำการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน

เขตสัมพันธวงศ์

6. ใช้แบบสอบถาม เพื่อวัดความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์

7. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน

4.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังใช้หลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test)

4.3 หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น จากขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยสามารถสรุปวิธีการ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การดำเนินงานขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้
ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร	เพื่อทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา	ออกแบบทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น ทดสอบก่อนและหลังการใช้ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้	กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 45 คน	ผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ขั้นที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

วัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลหลักสูตรและประเมินเอกสารหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา แล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข ให้เป็นหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ ที่มีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้จริงต่อไป ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1.การประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร ในการประเมินผลหลักสูตรผู้วิจัยดำเนินการ ประเมินการ 2 ระยะ 2 คือ

1.1 การประเมินผลระหว่างการใช้หลักสูตร

สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา ระหว่างเรียน โดยใช้แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมแบบพรรณนาความ

1.2 การประเมินผลหลังการใช้หลักสูตร

การประเมินผลหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.2.1 เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา เกี่ยวกับความสำคัญของสถาปัตยกรรมศาสตร์ สิ่งแวดล้อมและสังคมของเขตสัมพันธวงศ์ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของสถาปัตยกรรมศาสตร์สิ่งแวดล้อมและสังคมของเขตสัมพันธวงศ์ ก่อนและหลังเรียน ซึ่งเป็นแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 2 ฉบับ เป็นแบบทดสอบแบบคู่ขนานกัน แล้วนำผลการทดสอบมาหาค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเรียน

1.2.2 เพื่อประเมินผลงานของนักเรียน โดยพิจารณาจากผลงานต่างๆ เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมศาสตร์ สิ่งแวดล้อมและสังคมของเขตสัมพันธวงศ์ ของนักเรียนแต่ละกลุ่มโดยใช้แบบประเมินผลงานนักเรียน

1.2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสถาปัตยกรรมศาสตร์สิ่งแวดล้อมและสังคมของเขตสัมพันธวงศ์

2. ปรับปรุงหลักสูตร หลังจากนำหลักสูตรไปทดลองใช้ เพื่อให้ได้หลักสูตรท้องถิ่นที่มีลักษณะสมบูรณ์

หลังจากนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไปทดลองใช้ จึงได้ปรับปรุงแก้ไข โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่กำหนดดังต่อไปนี้

จากขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ผู้วิจัยสามารถสรุปวิธีการดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การดำเนินงานขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้
ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร	1. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลักจากนำไปทดลอง	ประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรตามเกณฑ์ที่กำหนด	ข้อมูลจากการทดลองการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีความสมบูรณ์และเหมาะสม
	2. เพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความสมบูรณ์	ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรในส่วนที่บกพร่อง	ผลการประเมินประสิทธิภาพและข้อเสนอแนะ	

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล เป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร

ตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

ตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน

1. ผลการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 1 มาตรา 7 กำหนดไว้ในส่วนที่เป็นบททั่วไปความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 7: เป้าหมายกระบวนการเรียนรู้มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริม สิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความภาคภูมิใจ ในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันสากลตลอดจน อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพรู้จักตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ, 2542, น.1 – 30) และมาตรา 27 ได้กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนด หลักสูตรแกนกลางเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบ อาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ โดยให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดทำสาระหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับ สภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดี ของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542, น.26-27)

2. ผลการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกใน ความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ

การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ โดยจุดหมายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า องค์กรประกอบต่างๆ ในหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนของพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นั้นเนื่องจากบริบทที่เกี่ยวข้องได้แก่ สภาพความต้องการของท้องถิ่น สภาพความพร้อมของบุคลากร สภาพแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์มีความเหมาะสมที่จะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3. ผลการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร สรุปได้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์หลักสูตรศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร จากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ศึกษาขอบข่ายเนื้อหาสาระของหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.2 การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล

3.3 การทดลองใช้หลักสูตร

3.4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

4. ผลการศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 10 คน โดยวิเคราะห์ข้อมูลจาก สถานภาพและข้อมูลทั่วไป ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ปัญหาอุปสรรค แนวทางการแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีรายละเอียดดังนี้

สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประชาชนชาวบ้าน โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งการทำงาน ประสบการณ์การทำงานและประสบการณ์การอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่และค่าร้อยละ (%)

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	จำนวน
1. เพศ	
ชาย	4
หญิง	6
รวม	10
2. อายุ	
30 – 40 ปี	3
41 – 50 ปี	3
51 – 60 ปี	4
รวม	10
3. ตำแหน่งการทำงาน	
ผู้บริหาร โรงเรียน	3
ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	5
ปราชญ์ชาวบ้าน	2
รวม	10
4. ประสบการณ์การทำงาน	
ต่ำกว่า 10 ปี	2
10 – 20 ปี	3
21 – 30 ปี	5
รวม	10
5. ประสบการณ์การอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	
เคย	6
ไม่เคย	4
รวม	10

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นเพศชายจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และเพศหญิงจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 90 ด้านอายุพบว่าส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 51 – 60 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมาได้แก่ อายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ด้านตำแหน่งการทำงานพบว่า ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 70 เป็นปราชญ์ชาวบ้านจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และเป็นผู้บริหาร

โรงเรียน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ด้านประสบการณ์การทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 21 – 30 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 70 และประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ด้านประสบการณ์การอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นพบว่า เคยอบรม จำนวน 8 คน และไม่เคยอบรม จำนวน 2 คน ซึ่งเคยอบรมโดยหน่วยงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1

5. ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของผู้บริหารโรงเรียน ปราชญ์ชาวบ้าน และครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

5.1 ด้านความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมว่า ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ปราชญ์ชาวบ้าน มีความต้องการที่จะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในเรื่องการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งมีสภาพการดำเนินการโดยให้สถานศึกษาร่วมกับคนในท้องถิ่น ผู้รู้ ประชาชน รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ต่างๆ จัดการศึกษาหรือจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น และให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

5.2 ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยภาพรวมพบว่าควรสนับสนุนและส่งเสริมให้โรงเรียนได้พัฒนาหลักสูตร ในลักษณะที่หน่วยงานต้นสังกัดให้ความรู้เพื่อปูพื้นฐานสำหรับการจัดทำหลักสูตร โดยการจัดอบรมเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และให้ศึกษาดูงานเพื่อเป็นตัวอย่างในการจัดทำหลักสูตรและควรมีการมีการเชิญปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้รู้ในท้องถิ่นที่มีความรู้ในเรื่องราวต่างๆ มาเผยแพร่ความรู้

5.3 ด้านเนื้อหา แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมพบว่า ควรจัดเนื้อหาเกี่ยวกับ สภาพภูมิศาสตร์ สถานที่สำคัญ และสภาพภูมิประเทศ สำหรับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรจัดกิจกรรมในลักษณะการปฏิบัติการศึกษา โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการศึกษาค้นคว้าสำรวจแหล่งข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายเพื่อให้เกิดความรู้ร่วมกัน และควรให้นักเรียนได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้จริง ส่วนการวัดและประเมินผล ควรจัดผลตามสภาพจริงทั้งด้านความรู้ความเข้าใจและเจตคติโดยการสังเกตพฤติกรรม นอกจากนี้ควรให้ประเมินโดยเพื่อน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และประเมินตนเอง

5.4 ปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ประชาชน ชาวบ้าน และพระสงฆ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

5.5 ด้านปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขในการพัฒนาหลักสูตรโดยภาพรวม พบว่า มีปัญหาคือ ด้านความรู้ เนื่องจากหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ จัดทำขึ้นเพื่อต้องการให้ผู้เรียน ได้ตระหนักถึง โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ มีความรักและภูมิใจ ท้องถิ่น เกิดความต้องการที่จะอนุรักษ์โบราณสถานของเขตสัมพันธวงศ์ สามารถให้ความรู้และอธิบายกับบุคคลอื่นในท้องถิ่นอื่น ได้ จึงจำเป็นต้องประสานงานกับประชาชนชาวบ้าน ที่มีความรู้เกี่ยวกับสถานที่โบราณสถานในเขตสัมพันธวงศ์ ตลอดจนประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำนักเรียนไปศึกษาดูงาน ด้านเวลาในการเชิญประชาชนชาวบ้าน มาให้ความรู้กับนักเรียนนั้น ควรมีการติดต่อประสานงานระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับครูท่านอื่นๆ เพื่อปรับเวลาให้สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

5.6 ด้านข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยภาพรวม พบว่า ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เด็กเกิดทั้งความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติ สำหรับในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นนั้นควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้รู้ที่จะให้ความรู้ และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และควรติดตามประเมินผลในด้านผู้เรียนและผู้ใช้หลักสูตรด้วย เพื่อจะได้ทราบผลการใช้หลักสูตรและปรับปรุงแก้ไขหากมีการนำไปใช้ครั้งต่อไป สำหรับด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นั้นควรจัดกิจกรรมให้ลักษณะให้นักเรียนได้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะ และควรให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้จากผู้รู้ในท้องถิ่น และจากแหล่งเรียนรู้จริง เพื่อจะได้สามารถเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

ตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลการประเมินโครงร่างหลักสูตร จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ผลการประเมิน ดังนี้

1. ผลการประเมินโครงร่างหลักสูตร

ผลการประเมินความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรพบว่ามีค่าเฉลี่ย 4.96 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าตั้งแต่ 0.25 แสดงว่าทุกองค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร

ผลการประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร พบว่า ดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง 0.67 – 1.00 แสดงว่า โครงร่างหลักสูตรมีความสอดคล้องกันทุกประเด็น

3. ผลการปรับปรุงโครงร่างหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้

ผู้วิจัยได้ปรับปรุงโครงร่างหลักสูตรตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้ ได้ผลดังต่อไปนี้

3.1 ปรับเวลาเรียนให้มากขึ้น ซึ่งเดิมมีเวลาน้อย ไม่เหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงปรับเวลาเรียนให้มากขึ้นอีก 2 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง

3.2 ปรับแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นการปฏิบัติจริงและกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุด

3.3 ปรับแนวการวัดผลประเมินผล โดยเพิ่มการประเมินตามสภาพจริงและประเมินผลที่หลากหลาย นอกเหนือจากการทดสอบ เป็นการประเมินด้วยชิ้นงานและการปฏิบัติงาน

3.4 การวัดผลประเมินผลปรับปรุงการใช้ภาษาในแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

ตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลการทดลองใช้หลักสูตร ดังนี้

ผลการทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยได้ทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนเขต 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 1 ห้อง นักเรียน 45 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน 16 คาบ โดยผู้วิจัยนำเสนอเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร แสดงรายละเอียดในตารางที่ 7 และตารางที่ 8

ตารางที่ 7 คะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ
ก่อนการทดลอง	30	16.76	1.38	56.67
หลังการทดลอง	30	27.73	1.01	93.33

จากตารางที่ 7 พบว่า ก่อนเรียนหลักสูตรท้องถิ่นนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 16.76 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 56.67 หลังเรียนหลักสูตรท้องถิ่นนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 27.73 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 93.33

ตารางที่ 8 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น ด้วยคะแนนที (t-test)

คะแนน	$\bar{X}$	df	T
ก่อนสอน	16.76	44	44.41*
หลังสอน	27.73		

* ค่า t มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ค่าวิกฤติของ t ที่ระดับ .05, $df_{44} = 2.00$)

จากตารางที่ 8 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรท้องถิ่น

1. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลปรากฏดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์
โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. เนื้อหาของเรื่องที่เรียนมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.53	0.69	มากที่สุด
2. เนื้อหาที่เรียนเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น	4.51	0.73	มากที่สุด
3. เนื้อหาที่เรียนนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้	4.58	0.66	มากที่สุด
4. เนื้อหาส่งเสริมให้นักเรียนหันมาสนใจสภาพท้องถิ่น	4.62	0.61	มากที่สุด
5. เนื้อหาที่มีความยากง่ายเหมาะสมกับความสามารถและความสนใจ ของนักเรียน	4.64	0.65	มากที่สุด
6. เนื้อหาที่เรียนสอดคล้องกับความรู้และความรู้เดิมของนักเรียน	4.67	0.60	มากที่สุด
ภาพรวมด้านเนื้อหา	4.54	0.70	มากที่สุด
7. วิธีการสอนมีหลากหลาย เหมาะสมกับความสนใจและความสามารถของนักเรียน	4.67	0.60	มากที่สุด
8. นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น	4.62	0.61	มากที่สุด
9. อุปกรณ์ประกอบการสอนมีความเหมาะสม	4.62	0.58	มากที่สุด
10. กิจกรรมมีความหลากหลาย ช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเกิดการเรียนรู้	4.64	0.57	มากที่สุด
11. บรรยากาศในห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอน	4.51	0.69	มากที่สุด
12. ครูสาธิตให้นักเรียนดูก่อนปฏิบัติจริง	4.53	0.66	มากที่สุด
13. นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตรงกับเนื้อหาที่เรียน	4.56	0.66	มากที่สุด
14. ครูบันทึกผลพร้อมข้อเสนอแนะหรือวิธีการแก้ไขทุกครั้งที่มีการปฏิบัติงาน	4.62	0.61	มากที่สุด
15. มีกิจกรรมการเรียนรู้ฝึกการปฏิบัติตนให้มีคุณธรรมและจริยธรรม	4.56	0.62	มากที่สุด
ภาพรวมด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.59	0.63	มากที่สุด
16. ครูนำสื่อที่หลากหลายมาใช้ในการประกอบการเรียนการสอน	4.53	0.69	มากที่สุด
17. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ใช้สัมพันธ์กับเนื้อหาที่เรียน	4.67	0.60	มากที่สุด

ตารางที่ 9 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	ความหมาย
18. อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ใช้สัมพันธ์กับเนื้อหาที่เรียน	4.58	0.69	มากที่สุด
19. นักเรียนมีโอกาสได้ไปศึกษาตามแหล่งเรียนรู้	4.64	0.65	มากที่สุด
20. มีการเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้	4.60	0.62	มากที่สุด
ภาพรวมด้านสื่อการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้	4.59	0.67	มากที่สุด
21. มีการวัดและประเมินผลจากความสนใจและการตั้ง ในเรียน	4.58	0.66	มากที่สุด
22. มีการวัดและประเมินผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมและ ความพึงพอใจของนักเรียน	4.67	0.60	มากที่สุด
23. มีการวัดและประเมินผลจากกระบวนการปฏิบัติงาน	4.69	0.60	มากที่สุด
24. มีการวัดและประเมินผลการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.58	0.66	มากที่สุด
25. มีการวัดและประเมินผลความรับผิดชอบต่อผลงาน	4.60	0.69	มากที่สุด
26. มีการวัดและประเมินผลด้วยแบบทดสอบก่อนเรียน	4.67	0.60	มากที่สุด
27. มีการวัดและประเมินผลด้วยแบบทดสอบหลังเรียน	4.56	0.66	มากที่สุด
28. มีการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน	4.53	0.69	มากที่สุด
29. มีวิธีการประเมินผลหลายครั้งด้วยวิธีการที่ หลากหลาย	4.67	0.60	มากที่สุด
30. มีวิธีการประเมินผลโดยดูจากผลงาน	4.69	0.56	มากที่สุด
ภาพรวมด้านการวัดและประเมินผล	4.63	0.67	มากที่สุด
ภาพรวมทั้งหมด	4.59	0.65	มากที่สุด

จากตารางที่ 9 พบว่า ความพึงพอใจต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, *S.D.* = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุดในทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.63$, *S.D.* = 0.64) และรองลงมาตามลำดับ คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.59$, *S.D.* = 0.63) ด้านสื่อการสอน แหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.59$, *S.D.* = 0.67) และด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.54$, *S.D.* = 0.70)

จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะเรียน พบว่า นักเรียนมีความสนใจและความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ มีการซักถามในเรื่องที่นักเรียนสงสัย นักเรียนมีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนสามารถให้ความรู้และอธิบายกับบุคคลอื่นเกี่ยวกับเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติโบราณสถาน สังเกตได้จากการจัดนิทรรศการและแสดงผลงานของนักเรียน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วัดอุปถัมภ์ของการวิจัยมีดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก่อนการเรียน และหลังการเรียน ตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา มีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน

1. ศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
2. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร
3. การศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร
4. สืบหาความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ประชาชนชาวบ้าน

ตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร

การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็นการนำผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการจากขั้นตอนที่ 1 มาเขียนเป็นโครงร่างหลักสูตร ตรวจสอบโครงร่างหลักสูตร และปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้ โครงร่างของหลักสูตรที่เขียนขึ้นประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล การประเมินผล

และปรับปรุงโครงร่างหลักสูตร โดยเสนอโครงร่างหลักสูตรท้องถิ่นต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง เพื่อให้โครงร่างหลักสูตรสมบูรณ์

การวิเคราะห์ผลของข้อมูลนำเสนอในรูปแบบของค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และดัชนีความสอดคล้อง

ตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

เป็นการนำหลักสูตร ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานครฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 1 ห้อง นักเรียน 45 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 รูปแบบการทดลองใช้เป็นกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
  2. แบบสำรวจความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
  3. แบบสอบถามความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
  4. แบบประเมินโครงร่างหลักสูตร
  5. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
  6. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  7. แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน หลักจากเรียนรู้แต่ละแผนการเรียนรู้
- การดำเนินการทดลองเริ่มจากการทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างแล้วดำเนินการใช้หลักสูตรท้องถิ่นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ภายหลังจากเสร็จสิ้นทดลองใช้หลักสูตรจึงทำการสอนกับนักเรียนกลุ่มเดิมอีกครั้ง โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดิม

การวิเคราะห์ข้อมูล เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการทดลองโดยใช้หลักสูตร สถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าที (t-test)

ตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

การประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร ดูจากผลการทดลองหลังใช้หลักสูตรท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้หลักสูตร

ท้องถิ่นสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรท้องถิ่น และระดับความพึงพอใจต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตั้งแต่ 4.51 ขึ้นไป

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ได้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา ที่สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียน หลักสูตรมีองค์ประกอบครบถ้วน และมีความเหมาะสมประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้หลักสูตร ท้องถิ่นสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรท้องถิ่น

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุดในทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.64) และรองลงมาตามลำดับคือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.63) ด้านสื่อการสอน แหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.67) และด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.70)

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1.ผลจากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้หลักสูตรที่มีองค์ประกอบครบถ้วน หลักสูตรมีคุณภาพสูง มีความถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของชุมชนและความต้องการของผู้เรียน อีกทั้งนักเรียนมีความพึงพอใจในหลักสูตรท้องถิ่นในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างมีระบบ และเป็นขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และสำรวจความต้องการของชุมชนโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประชาชนชาวบ้าน เกี่ยวกับสภาพทั่วไปในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสภาพปัจจุบัน จุดเด่น จุดด้อย และความต้องการของชุมชน และสำรวจความต้องการของชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักเรียน ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผู้ปกครองนักเรียน ประชาชนชาวบ้าน ซึ่งการสำรวจครั้งนี้มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับโบราณสถานในเขตสัมพันธวงศ์ จากนั้นนำผลการสำรวจมาคัดเลือกเนื้อหาสาระมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนโดยคำนึงถึงความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพชุมชน และความต้องการของผู้เรียน ซึ่งในขั้นตอนนี้ทำให้ได้ข้อมูลสำหรับนำมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อการตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทาบ (Taba, 1982, อ้างถึงใน รุจิรุ ภูสาระ, 2545, น.60 -65) ที่กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรควรเริ่มต้นจากการรวบรวมข้อมูลของชุมชนและของโรงเรียนซึ่งอาจเป็นทั้งความต้องการที่มีอยู่เดิมผสมผสานเข้ากับความต้องการใหม่แล้วสรุปเป็นความเห็นเดียวกันกับความต้องการของท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรของ สัจจ อุทรานนท์ (2532, น.38) ได้กล่าวว่า การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและเป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาความต้องการของชุมชนและผู้เรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรของ อุดม เขยกิจวงศ์ (2545, น.33-37) ที่กล่าวว่า การสำรวจสภาพปัญหาชุมชน เป็นการศึกษาข้อมูล ความเป็นอยู่ของชุมชน และผู้เรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศรีวรรณ จันทร์หงษ์ (2542, น.๗) ศึกษา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องงานจักสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศึกษากรณี โรงเรียนวัดคอกกระบัตร์ (ชุบรายภูร์นุสรณ์) จังหวัดสมุทรสาคร โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องงานจักสาน ควรมีเนื้อหาให้ครอบคลุม ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร พบว่า โครงร่างหลักสูตรมีองค์ประกอบต่างๆ ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องที่สามารถนำไปทดลองใช้ได้ ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

พบว่า ผู้สอนและประชาชนชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจในการนำหลักสูตรไปใช้ และนักเรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม ขั้นตอนที่ 4 การประเมินหลักสูตร พบว่า ผู้เรียนมีความรู้ มีความเข้าใจมีทักษะในการเจียระไนดิน และมีเจตคติที่ดีต่อการเจียระไนดิน และควรมีการปรับปรุงในเรื่องของคาบเวลาเรียน

ตอนที่ 2 การประเมิน โครงร่างหลักสูตรก่อนนำไปใช้ ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่าทุกองค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรมีความเหมาะสม ส่วนผลการประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร พบว่า ดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.0 แสดงว่า โครงร่างหลักสูตรมีความสอดคล้องกันทุกประเด็น หลังจากนั้นนำโครงร่างหลักสูตรไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้ โดยในขั้นตอนนี้ทำให้ทราบจุดบกพร่องของหลักสูตร นำมาปรับปรุงแก้ไขให้หลักสูตรถูกต้องเหมาะสมก่อนนำไปทดลองใช้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของธำรงบัวศรี (2542, น.296 – 297) ที่กล่าวว่า การประเมินผลเบื้องต้นของหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ เพราะเป็นการทบทวนตรวจสอบหลักสูตรที่จัดทำขึ้นว่ามีสิ่งใดที่บกพร่องและสมควรปรับปรุงแก้ไข

ตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ 5 แผน และให้วิทยากรในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ด้วยโดยผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตการณ์ และบันทึกผลการสอน ทำให้ทราบถึงข้อดีและข้อบกพร่องของหลักสูตรเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, น.38) ที่กล่าวว่า “การนำหลักสูตรไปทดลองใช้เป็นการตรวจสอบหลักสูตรว่าสามารถนำไปใช้ได้ดีกับสถานการณ์จริงเพียงใด”

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร ทั้งนี้เนื่องมาจากหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้แก่ กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน การแสดงบทบาทสมมุติ วิธีสอนแบบ โครงงาน และการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้ด้วยการเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้กับนักเรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ในการอนุรักษ์โบราณสถานในท้องถิ่น จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า และมีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนจัดกลุ่มเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน มีการมอบหมายงานให้รับผิดชอบ ช่วยกันศึกษาค้นคว้า จัดทำผลงานและสรุปการเรียนรู้ร่วมกัน ผลของการเรียนรู้แบบร่วมมือนี้ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากผู้เรียน ได้เรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการวิเคราะห์ผลการทำงาน อีกทั้งผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันได้เรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้ตัว ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะโบราณสถานของเขตสัมพันธวงศ์มากขึ้น จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของจอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson & Johnson, p. 1.3-1.4 อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2545, น.101) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือกันนั้น ช่วยทำให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมาย เป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และการเรียนรู้มีความคงทนมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ข้อค้นพบเพิ่มเติมได้แก่ คนที่เรียนเก่งภายในกลุ่มจะให้ความช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกจนเพื่อนเกิดความเข้าใจ สามารถเป็นตัวแทนของกลุ่มออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นได้อย่างมั่นใจสอดคล้องกับวัฒนา ระเบียบทุกข์ (2541, น.45) ที่กล่าวว่า การแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มจะเปิดโอกาสผู้เรียนได้พูดคุย อภิปราย ซักถาม จนเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังพัฒนาความคิดของผู้เรียนสังเกตได้จากนักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากเพื่อน โดยไม่กลัวผิด การสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนเป็นปัจจัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการสอน ทั้งนี้เพราะบรรยากาศการเรียนการสอนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบตลาดนัดวิชาส่งผลให้นักเรียนมีความสนุกสนานกับการเรียนที่ได้เปลี่ยนอิริยาบถจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปตลาดนัดวิชาโดยการนำเสนอผลงานที่แตกต่างกันออกไปตามความสามารถของแต่ละคน บรรยากาศการเรียนรู้ที่คิดดังกล่าวส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตดีมีความตั้งใจใช้เวลาในการเรียนเต็มที่ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา แคมมณี (2545, น.89) กล่าวว่า กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวทั้งร่างกายสติปัญญา ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถรับรู้และเรียนได้ดี นอกจากนี้สิ่งที่ค้นพบเพิ่มเติมจากหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นยังมีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และเหมาะสมกับผู้เรียนทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และกิจกรรมด้วย ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีความสนุกสนานสนใจเรียน และภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาจิตพิสัยของ บลูม (Bloom, 1956 อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2545, น.235) ที่กล่าวว่า การพัฒนาความรู้สึกเป็นผลจากการที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับค่านิยมนั้น

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนหลังเรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด จึงกล่าวได้ว่าหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนทั้งด้านเนื้อหาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

สุกัญญา ร้อยพิลา (2542) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องบุคคลสำคัญระดับท้องถิ่นในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า นักเรียนมีความพอใจในเนื้อหาสาระกิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับดีมาก นักเรียนคิดว่าเนื้อหาของเรื่องที่เรียนทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นคนอีสาน และรักท้องถิ่นอีสานมากที่สุดและนักเรียนชอบสื่อที่ครูนำมาใช้สอนเรื่องนี้มากที่สุด

จากผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา เป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่มีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวของโบราณสถาน ตลอดจนสภาพแวดล้อมของเขตสัมพันธวงศ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้

1. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา มีความเหมาะสมตามสภาพของสถานศึกษา ชุมชน สามารถปรับอัตราเวลาเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

2. การจัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานทำให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองมีความภาคภูมิใจเห็นความสำคัญของตนเอง และท้องถิ่น สามารถนำไปสู่การพัฒนาและการอนุรักษ์ด้านอื่นในท้องถิ่นสืบต่อไป

3. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา สามารถนำไปสอนบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์สิ่งต่างๆ ในชุมชน ต่อไป เช่น วัฒนธรรมประเพณี ของท้องถิ่น แหล่งท่องเที่ยว หรืออาหารท้องถิ่น เพื่อเป็นการอนุรักษ์สิ่งเหล่านี้ ให้อยู่คู่กับชุมชนต่อไป

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ รุกขชาติ. (2541). แนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นการศึกษานอกโรงเรียน
สายอาชีพจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ในศตวรรษที่ 21.วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร
มหาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
กรมวิชาการ. (2545) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545.
กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
----- (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.
กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.
กรุงเทพฯ : ม.ป.ป.
กัลยา สุวรรณแสง. (2544). จิตวิทยาทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา
กาสัก เต๊ะขันหมากและถวัลย์ มาศจรัส. (2549). เทคนิคการวิจัยเบื้องต้นจากทฤษฎีสู่
การปฏิบัติจริง. กรุงเทพฯ : ชารอักษร.
ฉันท ชาติทอง. (2552). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช 2551. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์.
จิระพันธุ์ พูลพัฒน์. (2532). การศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ใจทิพย์ เชื้อรัตน์พงษ์. (2537). การพัฒนาหลักสูตร หลักการและแนวทางปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ออลีน เพรส.
ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2541). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ :
เทพมิตร.
ชูศักดิ์ จรูญสวัสดิ์. (2551). การวิเคราะห์ข้อมูลและการใช้สถิติในการวิจัย.
กรุงเทพฯ : ส.เจริญมิตรการพิมพ์.
ทรงเกียรติ เมณฑกา. (2549). ประวัติวัดกันมาตุยาราม. กรุงเทพฯ : ทรงสิทธิ์วรรณ.

- ทศนา เขมมณี. (2545). **กลุ่มสัมพันธ์ เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน.**
 กรุงเทพฯ : นิชินแอดเวอร์ไทซิงกรุ๊ป.
- ทศนา เขมมณี. (2552). **ศาสตร์การสอน.** (พิมพ์ครั้งที่ 11) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศนา เขมมณีและสร้อยสน สกลรักษ์. (2540). **แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา.**
 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธานีป พรกุล. (2544, 7 กันยายน). **คดีพระราชบัญญัติการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง..** 744, 60-62.
- ธัญวิษณุ ไตรรัตน์. (2544). **การพัฒนาหลักสูตรโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกลุ่มแรงงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แขนงงานเลือก เรื่องพืชสมุนไพรในชุมชนสระคูณ.**
 วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ธำรง บัวศรี. (2545). **ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและการพัฒนา** (พิมพ์ครั้งที่ 2).
 กรุงเทพฯ : ธนรัชการพิมพ์.
- .(ม.ป.ป). **ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและการพัฒนา** (พิมพ์ครั้งที่ 2).
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ลาดพร้าว.
- นงนภัส คู่ขวัญ เทียงกมล. (2551). **การวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัยพินิจ คชภักดี. (2534). **พัฒนาสมองลูกให้ล้ำเลิศ.** กรุงเทพฯ : แพลนพับลิชชิง.
- นิตยา ศรีอ่อน. (2549). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สารการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องสมุนไพรในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.**
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น.** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- .(2535). **การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือมาตรฐานค่ากับกลุ่มตัวอย่าง.**
 วารสารการวัดผลการศึกษา มศว. มหาสารคาม, 74, 2-3.
- ประยูทธ มหากิจศิริ. (2543). **ซุ้มประตูเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา.**
 กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิง.

- ประวิทย์ พันธุ์วิโรจน์. (2545). **เสน่ห์เมืองจิว ท่าเลม้งกรทอง**. กรุงเทพฯ : บริษัท
แปลนพรีนติ้ง.
- . คู่มือการท่องเที่ยวกรุงเทพฯ. วารสาร กลุ่มรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ,
ประสิทธิ์ ศรีเดช. (2544). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพลงพื้นบ้านสำหรับนักเรียนประถมศึกษา
ในจังหวัดระยอง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการ
สอน มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุลและสุภาพ นัฏราภรณ์. (2549). **การออกแบบการวิจัย Research Design**.
(พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระสิรินันทเมธีและคณะ. (2552). **วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร เล่ม 8**. กรุงเทพฯ :
บางประแก้วพรีนติ้งเซ็นเตอร์.
- พชนี พงษ์สุภา. (2544). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง งานใบตอง สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการ
สอน มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์. (2542). **การบริหารสมอง**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ภาควิชา
การศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พินิจ กาญจนชูศักดิ์. **สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว**.
กรุงเทพฯ : ม.ป.ป.
- ภัทรา นิคมานนท์. (2540). **การประเมินผลการเรียน (LEARNING EVALUATION)**.
(พิมพ์ครั้งที่ 2). ม.ป.ป.
- มณฑา วงศ์รัตน์. (2545). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ประเพณีท้องถิ่นอำเภอบ้านบึง
จังหวัดชลบุรี ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ยุทธ ไถยวรรณ. (2550). **หลักการทํางานวิจัยและทําวินิจฉัย**. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. (2543). **เทคนิคและวิธีการสอน**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.

- ยุพิน บุญญานาม. (2544). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง จังหวัดระยอง กลุ่มสร้างเสริม
 ประสบการณ์ชีวิต สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา
 มหามบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เขาวดี วิบูลย์ศรี. (2545). การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ :
 สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่ง แก้วแดง. (2543). ปฏิวัติการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : มติชน.
- แรมสมร อยู่สถาพร. (2535). แนวโน้มการจัดการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาในกิจกรรม
 สื่อการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วสันต์ ทองไทย. (2549). การประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตและวิทยาศาสตรดุษฎี
 บัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ (หลักสูตรปรับปรุง 2545).
 กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2546). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรใหม่. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
 สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน ภาคปฏิบัติ.
 กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ศรีวรรณ จันทร์หงส์. (2542). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง
 งานจักสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ศึกษากรณีโรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชุมชนภูธรานุสรณ์)
 จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน
 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- สังัด อุทรานันท์. (2532). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมใจ ปราบพล. (2549). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
 เรื่อง ภูมิปัญญาไทยใส่ใจสุขภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.
 วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 บ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

สมศักดิ์ ภู่วิภาดาพรรณ. (2537). เทคนิคการส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ (พิมพ์ครั้งที่ 3).

กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.

สันต์ ธรรมบำรุง. (2527). หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

สิทธิ์ ชีรสรณ์. (ม.ป.พ.). เทคนิคการเรียนรายงานการวิจัย. ม.ป.ป.

สุทธิ ชัดดียะและ วิไลลักษณ์ สุวจิตานนท์. (2553). แบบแผนการวิจัยและสถิติ.

กรุงเทพฯ : เปเปอร์เฮาส์.

สุนีย์ ภูมิพันธุ์. (2546). แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ :

ดวงกมลสมัย.

----- (2546). แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตรยุคปฏิรูปการศึกษาไทย.

กรุงเทพฯ : เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2547). 19 วิธีจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ.

กรุงเทพฯ : การพิมพ์.

เสาวลักษณ์ รอดผล. (2549). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดชุมพร

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสะอาดเผดิมวิทยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร

มหาบัณฑิตสาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

อนุศักดิ์ เกตุศิริ. (2531). หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร. อุบลราชธานี : วิทยาลัยครูอุบลราชธานี,

อภิรัชศักดิ์ รัชนิวงศ์. (2550). คลังเครื่องมือวิจัยและประเมินผล. กรุงเทพฯ : สำนักงาน

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด. (2548). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการเรียนการสอน.

กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา,

อุดม เขยทิววงศ์. (2545). หลักสูตรท้องถิ่น ยุทธศาสตร์ การปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ :

กรุงธนพัฒนา.

อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน. (2537). แบบแผนการวิจัยและสถิติ. (พิมพ์ครั้งที่ 13).

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Allen & Nancy J. (1997). **Indigenous Models for Science and Culture Curriculum**

Development. New York : Silver Platter International.

Beauchamp. (1968). **Curriculum theory.** Itasca : Fe Peacock.

Chabot,A.L. (1988). **Elementary teacher's perception of curriculum word.** A descriptive study using self-report data and teacher's views on selected variable : Dissertation Abstracts International.

Cuncha,Z.D. (1997). **A case study of curriculum development process in nutrition education.** N.P.: Dissertation Abstracts International.

Hopkins, W.W. (1985). **A case study of curriculum planning under the valley view school district.** N.P. : Abstracts International.

Kentucky State Dept.of Education. (1995). **"Transformation : Kentucky's Curriculum Framework Volume I and II,"** In Educational Resources Information Center. Kentucky : Silver Platter International.

Taba,Hilda. (1962). **Curriculum Development:Theory and Practice.** New York : Harcourt,Brace&world.

Titus,E.M. (1988). **Integration of the curriculum:Opinions and ideas for curriculum design from a selected group of the Kansas public.** N.P. : Dissertation Abstracts International.

Tye, Barbara B. & Kenneth A. (1998). **"Global Education as a Strategy for School Improvement,"** In Educational Resources Information Center. New York : Silver Platter International.

Vivian,O.W. (1996). **Curriculum development and cognitive styles Cultural Competency in genetic counseling. counseling.** N.P. : Dissertation Abstracts International.

Wheeler. (1974). **Curriculum Processes.** London : University of London Press Ltd.

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

1. รศ.ดร.วิโพภรณ์ วัฒนานิมิตกุล	อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
2. อาจารย์ทวิศักดิ์ จงประดับเกียรติ	อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
3. นางสนองจิต วัชรโรทัย	ตำแหน่ง ครูวิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดทองเพลง สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท คณะครุ ศาสตร์ สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ภาคผนวก ข
หนังสือราชการ

ที่ ศธ ๐๕๖๔.๑๔/๒๒

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
๑๐๖๑ ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐

๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.วิโพธิ์ วัฒนานามิตกุล

ด้วยนางสาวกวินาฏ กล้าหนองกก นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อินทรสมพันธ์	ประธานกรรมการ
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เปรมสุรีย์ เชื้อมทอง	กรรมการที่ปรึกษาร่วม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ดังกล่าวข้างต้น ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ สอดคล้องกับหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งคำแนะนำของท่านจะเกิดประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยของนักศึกษาให้มีคุณภาพและเหมาะสมเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัย ดังแนบมาพร้อมนี้และบัณฑิตศึกษา ขอขอบคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภรณสวณี เรืองไชยศรี
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย)

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐-๒๔๗๓-๗๐๐๐ ต่อ ๑๘๑๐, ๑๘๑๓

ที่ ศธ ๐๕๖๔.๑๔/๒๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
๑๐๖๑ ถนนอิสรภาพ แขวงทิวสุกรี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐

๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ

ด้วยนางสาวกนิษฐา กล้าหนองกก นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อินทรสมพันธ์	ประธานกรรมการ
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เปรมสุรีย์ เชื่อมทอง	กรรมการที่ปรึกษาร่วม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ดังกล่าวข้างต้น ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ สอดคล้องกับหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งคำแนะนำของท่านจะเกิดประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยของนักศึกษาให้มีคุณภาพและเหมาะสมเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัย ดังแนบมาพร้อมนี้และบัณฑิตศึกษา ขอขอบคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เปรมสุรีย์ เรืองไชยศรี)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐-๒๔๗๓-๗๐๐๐ ต่อ ๑๘๑๐, ๑๘๑๓

ที่ ศธ ๐๕๖๔.๑๔/๒๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
๑๐๖๑ ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐

๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน นางสาวจงจิตต์ วัชรไทย์

ด้วยนางสาวกวิณนาฏ กล้าหนองกก นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อินทรสมพันธ์	ประธานกรรมการ
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เปรมสุรีย์ เชื้อมทอง	กรรมการที่ปรึกษาร่วม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ดังกล่าวข้างต้น ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ สอดคล้องกับหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งคำแนะนำของท่านจะเกิดประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยของนักศึกษาให้มีคุณภาพและเหมาะสมเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัย ดังแนบมาพร้อมนี้และบัณฑิตศึกษา ขอขอบคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวณี เรืองไชยศรี)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐-๒๔๗๓-๗๐๐๐ ต่อ ๑๘๑๐, ๑๘๑๓

ภาคผนวก ค
ผลการวิเคราะห์เครื่องมือ

ตารางที่ 5 ค่าความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบประเมินโครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง โบราณสถานเขตลัมพินชวงศ์

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
1. จุดหมายของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5	0	0	0	1	2
1.1 มีความชัดเจนเข้าใจง่าย					
1.2 มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของท้องถิ่น	0	0	0	0	3
1.3 ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจและกระบวนการของการศึกษา	0	0	0	0	3
1.4 มีความเหมาะสมกับนักเรียนและระดับชั้น	0	0	0	0	3
2. ด้านโครงสร้าง/สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร					
2.1 โครงสร้างของหลักสูตรสอดคล้องกับกระบวนการเรียนการ สอน	0	0	0	1	2
2.2 โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้	0	0	0	0	3
2.3 โครงสร้างของหลักสูตรมีความหมายเหมาะกับนักเรียน	0	0	0	0	3
2.4 โครงสร้างของหลักสูตรจัดได้พอเหมาะกับเวลา	0	0	0	0	3
2.5 โครงสร้างของหลักสูตรสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ได้	0	0	0	1	2
2.6 เนื้อหาของหลักสูตรจัดได้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของ ผู้เรียนและท้องถิ่น	0	0	0	0	3
2.7 เนื้อหาของหลักสูตรมีความชัดเจนไม่สับสน น่าสนใจ	0	0	0	0	3
2.8 เนื้อหาของหลักสูตรเป็นไปตามขั้นตอนการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการ จัดการเรียนการสอน	0	0	0	0	3
2.9 เนื้อหาของหลักสูตรสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	0	0	0	0	3
2.10 เนื้อหาของหลักสูตรมีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยผู้เรียนและ ชั้น	0	0	0	0	3
3. ด้านอัตราเวลาเรียนของหลักสูตรท้องถิ่น					
3.1 อัตราเวลาเรียนที่กำหนดมีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้	0	0	0	1	2

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
3.2 อัตราเวลาเรียนที่กำหนดมีความเหมาะสมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้	0	0	0	0	3
3.3 เวลาเรียนที่กำหนดมีความเหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียน	0	0	0	0	3
4. ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้					
4.1 กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตร	0	0	0	1	2
4.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	0	0	0	0	3
4.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	0	0	0	0	3
4.4 กระบวนการจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับผู้เรียน	0	0	0	0	3
4.5 กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	0	0	0	1	2
4.6 กระบวนการจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับเวลา	0	0	0	0	3
4.7 กระบวนการจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	0	0	0	0	3
5. ด้านสื่อ แหล่งเรียนรู้ วัสดุ อุปกรณ์หลักสูตรท้องถิ่น					
5.1 สภาพชุมชนหรือท้องถิ่นมีความสัมพันธ์และสอดคล้องต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรนี้	0	0	0	0	3
5.2 สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ สามารถจัดหาได้ง่าย มีในท้องถิ่น เหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้	0	0	0	0	3
5.3 สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและระดับชั้น	0	0	0	0	3
5.4 ใบงาน ใบความรู้เหมาะสมและเพียงพอต่อผู้เรียน	0	0	0	1	2
5.5 ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ความรู้และถ่ายทอดได้เหมาะสม	0	0	0	0	3
6. ด้านการวัดและประเมินผล					
6.1 การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	0	0	0	0	3
6.2 การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	0	0	0	0	3
6.3 การวัดประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	0	0	0	1	2
6.4 การวัดประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ครอบคลุมทั้งพุทธรพีสัย จิตพิสัย แลทักษะพิสัย	0	0	0	0	3
6.5 วัดผลประเมินผลตามสภาพจริง	0	0	0	0	3

ตารางที่ 6 ค่าความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบประเมินโครงร่างหลักสูตรท้องถิ่น

รายการประเมิน	สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่ สอดคล้อง
1. หลักการกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	3	0	0
2. หลักการกับเนื้อหา	3	0	0
3. หลักการกับกิจกรรมการเรียนรู้	3	0	0
4. จุดมุ่งหมายกับเนื้อหาสาระของหลักสูตร	3	0	0
5. จุดมุ่งหมายกับกิจกรรมการเรียนรู้	3	0	0
6. จุดมุ่งหมายกับการประเมินผลหลักสูตร	3	0	0
7. เนื้อหาสาระกับกิจกรรมการเรียนรู้	3	0	0
8. เนื้อหาสาระกับสื่อและแหล่งเรียนรู้	3	0	0
9. เนื้อหาสาระกับการวัดและประเมินผล	3	0	0
10. กิจกรรมการเรียนรู้กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้	3	0	0
11. กิจกรรมการเรียนรู้กับการประเมินผล	3	0	0

ตารางที่ 7 ค่าความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง
โบราณสถานเขตลัมพินช่วงศั

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. สารสำคัญของเรื่อง/หน่วยการเรียนรู้					
1.1 สารสำคัญถูกต้องตามหลักวิชาการ	3	0	0	0	0
1.2 มีความเข้าใจง่าย	2	1	0	0	0
1.3 มีความสัมพันธ์ สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น	3	0	0	0	0
1.4 เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น	3	0	0	0	0
2. จุดประสงค์การเรียนรู้					
2.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชา	3	0	0	0	0
2.2 ภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย	3	0	0	0	0
2.3 เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	2	1	0	0	0
2.4 สอดคล้องด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย	3	0	0	0	0
3. สารการเรียนรู้					
3.1 สารการเรียนรู้ถูกต้องตามเนื้อหา	3	0	0	0	0
3.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	0	0	0	0
3.3 เหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียน	3	0	0	0	0
3.4 เหมาะสมกับเวลาเรียน	3	0	0	0	0
3.5 เหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียน	3	0	0	0	0
4. กระบวนการจัดการเรียนรู้					
4.1 เรียงลำดับกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสม	3	0	0	0	0
4.2 สอดคล้องกับสารการเรียนรู้	3	0	0	0	0
4.3 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	0	0	0	0
4.4 เหมาะสมกับเวลาสอน	2	1	0	0	0

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
4.5 ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับการกระบวนการเรียนรู้	3	0	0	0	0
4.6 เน้นกระบวนการทำงานเป็นขั้นตอน	3	0	0	0	0
4.7 ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	3	0	0	0	0
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้					
5.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	3	0	0	0	0
5.2 เหมาะสมกับระดับช่วงชั้นและวัยผู้เรียน	3	0	0	0	0
5.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ	2	1	0	0	0
5.4 สื่อเหมาะสมกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น	3	0	0	0	0
5.5 สามารถหาใช้ได้ง่าย	3	0	0	0	0
5.6 กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน	3	0	0	0	0
6. การวัดและประเมินผล					
6.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	3	0	0	0	0
6.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	0	0	0	0
6.3 สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้	3	0	0	0	0
6.4 ครอบคลุมทั้งพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย	3	0	0	0	0
6.5 ใช้วิธีวัดและประเมินผลที่หลากหลาย	3	0	0	0	0
6.6 เสนอแนะเกณฑ์การวัดและประเมินผลไว้ชัดเจน	3	0	0	0	0

ตารางที่ 8 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อที่	ระดับพฤติกรรม	ผู้เชี่ยวชาญ			ดัชนีความ สอดคล้อง	แปลผล
		1	2	3		
1.	ความรู้-ความจำ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.	ความรู้-ความจำ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.	ความรู้-ความจำ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.	ความเข้าใจ	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้
5.	ความรู้-ความจำ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6.	ความรู้-ความจำ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7.	ความรู้-ความจำ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8.	ความเข้าใจ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9.	ความรู้-ความจำ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10.	ความรู้-ความจำ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
11.	ความรู้-ความจำ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
12.	ความรู้-ความจำ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
13.	ความเข้าใจ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
14.	การนำไปใช้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15.	วิเคราะห์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
16.	สังเคราะห์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
17.	วิเคราะห์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
18.	วิเคราะห์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
19.	การนำไปใช้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
20.	วิเคราะห์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
21.	วิเคราะห์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
22.	ความรู้-ความจำ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
23.	สังเคราะห์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
24.	สังเคราะห์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
25.	สังเคราะห์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
26.	การนำไปใช้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	ระดับพฤติกรรม	ผู้เชี่ยวชาญ			ดัชนีความ สอดคล้อง	แปลผล ใช้ได้
		1	2	3		
27.	การนำไปใช้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
28.	ความรู้-ความจำ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
29.	ความเข้าใจ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
30.	ความรู้-ความจำ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 9 ค่าความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอน
หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องโบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
ด้านเนื้อหา					
1. เนื้อหาของเรื่องที่เรียนมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย	0	0	0	0	3
2. เนื้อหาที่เรียนเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น	0	0	0	1	2
3. เนื้อหาที่เรียนนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้	0	0	0	0	3
4. เนื้อหาส่งเสริมให้นักเรียนหันมาสนใจสภาพท้องถิ่น	0	0	0	0	3
5. เนื้อหาที่มีความยากง่ายเหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของนักเรียน	0	0	0	0	3
6. เนื้อหาที่เรียนสอดคล้องกับความรู้และความรู้เดิมของนักเรียน	0	0	0	0	3
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้					
7. วิธีการสอนมีหลากหลาย เหมาะสมกับความสนใจและความสามารถของนักเรียน	0	0	0	0	3
8. นักเรียนมีโอกาสดำเนินการความคิดเห็น	0	0	0	0	3
9. อุปกรณ์ประกอบการสอนมีความเหมาะสม	0	0	0	1	2
10. กิจกรรมมีความหลากหลาย ช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเกิดการเรียนรู้	0	0	0	0	3
11. บรรยากาศในห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอน	0	0	0	0	3
12. ครูสาธิตให้นักเรียนดูก่อนปฏิบัติจริง	0	0	0	1	2
13. นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตรงกับเนื้อหาที่เรียน	0	0	0	0	3
14. ครูปรับที่ผลพร้อมข้อเสนอแนะหรือวิธีการแก้ไขทุกครั้งที่มีการปฏิบัติงาน	0	0	0	1	2
15. มีกิจกรรมการเรียนรู้ฝึกการปฏิบัติตนให้มีคุณธรรมและจริยธรรม	0	0	0	0	3
ด้านสื่อการเรียนการสอนแหล่งเรียนรู้					
16. ครูนำสื่อที่หลากหลายมาใช้ในการเรียนการสอน	0	0	0	1	2

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
17. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ใช้สัมพันธ์กับเนื้อหาที่เรียน	0	0	0	0	3
18. อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ใช้สัมพันธ์กับเนื้อหาที่เรียน	0	0	0	0	3
19. นักเรียนมีโอกาสได้ไปศึกษาตามแหล่งเรียนรู้	0	0	0	0	3
20. มีการเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้	0	0	0	1	2
ด้านการวัดและประเมินผล					
21. มีการวัดและประเมินผลจากความสนใจและการตั้งใจเรียน	0	0	0	0	3
22. มีการวัดและประเมินผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมและความพึงพอใจของนักเรียน	0	0	0	1	2
23. มีการวัดและประเมินผลจากกระบวนการปฏิบัติงาน	0	0	0	0	3
24. มีการวัดและประเมินผลการทำงานร่วมกับผู้อื่น	0	0	0	1	2
25. มีการวัดและประเมินผลความรับผิดชอบต่อผลงาน	0	0	0	0	3
26. มีการวัดและประเมินผลด้วยแบบทดสอบก่อนเรียน	0	0	0	0	3
27. มีการวัดและประเมินผลด้วยแบบทดสอบหลังเรียน	0	0	0	0	3
28. มีการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน	0	0	0	0	3
29. มีวิธีการประเมินผลหลายครั้งด้วยวิธีการที่หลากหลาย	0	0	0	0	3
30. มีวิธีการประเมินผลโดยดูจากผลงาน	0	0	0	0	3

ตารางที่ 10 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดย นักเรียน ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผู้ปกครองนักเรียน ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 30 คน

ข้อที่	$\bar{x}$	S.D.
1.	4.47	0.63
2.	4.43	0.73
3.	4.63	0.67
4.	4.50	0.73
5.	4.53	0.73
6.	4.20	0.85
7.	4.43	0.77
8.	4.37	0.61
9.	4.60	0.50
10.	4.43	0.57
11.	4.40	0.62
12.	4.40	0.89
13.	4.67	0.61
14.	4.77	0.57
15.	4.70	0.60
16.	4.67	0.55
17.	4.77	0.63
18.	4.40	0.77
19.	4.47	0.68
20.	4.60	0.62
21.	4.63	0.61
22.	4.73	0.52
23.	4.70	0.60
24.	4.50	0.73

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง
 โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดย นักเรียน ผู้บริหาร
 คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 ผู้ปกครองนักเรียน ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 30 คน (ต่อ)

ข้อที่	$\bar{x}$	S.D.
25.	4.47	0.63
26.	4.50	0.73
27.	4.43	0.73
28.	4.47	0.63
29.	4.33	0.76
30.	4.47	0.57

จำนวนคนที่วิเคราะห์	30 คน
ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	4.52
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	0.09
ค่าความเชื่อมั่น	0.78

ตารางที่ 11 ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (B) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผล
สัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง โบราณสถานเขตลุ่มพินชวงค์

ข้อที่	ความยากง่าย (P)	ค่าอำนาจจำแนก (D,R)	แปลผล
1.	0.04	0.06	ค่าจำแนกใช้ได้
2.	0.17	0.27	ค่าจำแนกใช้ได้
3.	0.11	0.11	ค่าจำแนกใช้ได้
4.	0.52	0.54	ค่าจำแนกใช้ได้
5.	0.72	0.46	ค่าจำแนกใช้ได้
6.	0.58	0.65	ค่าจำแนกใช้ได้
7.	0.51	0.55	ค่าจำแนกใช้ได้
8.	0.60	0.67	ค่าจำแนกใช้ได้
9.	0.55	0.63	ค่าจำแนกใช้ได้
10.	0.76	0.52	ค่าจำแนกใช้ได้
11.	0.71	0.50	ค่าจำแนกใช้ได้
12.	0.55	0.24	ค่าจำแนกใช้ได้
13.	0.52	0.49	ค่าจำแนกใช้ได้
14.	0.76	0.58	ค่าจำแนกใช้ได้
15.	0.69	0.67	ค่าจำแนกใช้ได้
16.	0.68	0.38	ค่าจำแนกใช้ได้
17.	0.59	0.66	ค่าจำแนกใช้ได้
18.	0.51	0.75	ค่าจำแนกใช้ได้
19.	0.58	0.50	ค่าจำแนกใช้ได้
20.	0.42	0.48	ค่าจำแนกใช้ได้
21.	0.50	0.68	ค่าจำแนกใช้ได้
22.	0.46	0.49	ค่าจำแนกใช้ได้
23.	0.38	0.52	ค่าจำแนกใช้ได้
24.	0.36	0.50	ค่าจำแนกใช้ได้

ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (B) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง โบราณสถานเขตลัมพินวงษ์ (ต่อ)

ข้อที่	ความยากง่าย (P)	ค่าอำนาจจำแนก (D,R)	แปลผล
25.	0.73	0.67	ค่าจำแนกใช้ได้
26.	0.34	0.52	ค่าจำแนกใช้ได้
27.	0.49	0.47	ค่าจำแนกใช้ได้
28.	0.73	0.61	ค่าจำแนกใช้ได้
29.	0.56	0.63	ค่าจำแนกใช้ได้
30.	0.75	0.67	ค่าจำแนกใช้ได้

ค่าความยากง่าย (P) ระหว่าง 0.04 – 0.76

ค่าอำนาจจำแนก (D,R) ระหว่าง 0.06 - 75

ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ 0.97

ตารางที่ 12 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น
เรื่อง โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ โดยนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 50 คน

ข้อที่	$\bar{x}$	S.D.
1.	4.42	0.70
2.	4.18	0.75
3.	4.18	0.63
4.	4.32	0.77
5.	4.50	0.61
6.	4.12	0.63
7.	4.16	0.79
8.	4.20	0.61
9.	3.96	0.45
10.	4.16	0.58
11.	3.80	0.61
12.	4.12	0.63
13.	4.16	0.47
14.	4.16	0.58
15.	3.96	0.20
16.	3.98	0.47
17.	3.92	0.40
18.	4.14	0.50
19.	3.90	0.30
20.	3.94	0.55
21.	4.02	0.65
22.	3.72	0.45
23.	3.70	0.46
24.	3.72	0.45
25.	3.72	0.54
26.	3.90	0.74

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง
โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ โดยนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 50 คน (ต่อ)

ข้อที่	$\bar{x}$	S.D.
27.	3.88	0.56
28.	3.90	0.66
29.	4.18	0.63
30.	4.13	0.79
รวม	4.06	0.62

จำนวนคนที่วิเคราะห์	50 คน
ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	4.06
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)	0.62
ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค	0.80

ตารางที่ 13 คะแนนผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียน

เลขที่	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน	คะแนนผลต่าง
1.	18	29	11
2.	16	27	11
3.	17	28	11
4.	15	28	13
5.	18	28	10
6.	19	29	10
7.	18	30	12
8.	20	30	10
9.	20	28	8
10.	18	28	10
11.	17	26	9
12.	16	26	10
13.	18	27	9
14.	18	27	9
15.	16	29	13
16.	16	29	13
17.	15	28	13
18.	16	26	10
19.	16	27	11
20.	18	28	10
21.	18	27	9
22.	17	26	9
23.	17	26	9
24.	16	28	12

เลขที่	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน	คะแนนผลต่าง
25.	17	28	11
26.	18	27	9
27.	16	27	11
28.	15	28	13
29.	16	27	11
30.	16	28	12
31.	16	27	11
32.	15	28	13
33.	17	27	10
34.	18	28	10
35.	18	28	10
36.	18	27	9
37.	16	28	12
38.	14	29	15
39.	14	29	15
40.	16	29	13
41.	16	28	12
42.	17	27	10
43.	17	28	11
44.	16	27	11
45.	15	28	13
รวม	754	1248	t = 38.00
ค่าเฉลี่ย	16.76	27.73	
S.D.	1.38	1.01	

* ค่า t มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ค่าวิกฤติของ t ที่ระดับ .05 , $df_{34} = 2.000$)

ตารางที่ 14 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องโบราณสถาน
เขตสามพันหวงศ์

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
ด้านเนื้อหา					
1. เนื้อหาของเรื่องที่เรียนมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย	0	0	5	11	29
2. เนื้อหาที่เรียนเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น	0	0	6	10	29
3. เนื้อหาที่เรียนนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้	0	0	4	11	30
4. เนื้อหาส่งเสริมให้นักเรียนหันมาสนใจสภาพท้องถิ่น	0	0	3	11	31
5. เนื้อหาที่มีความยากง่ายเหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของนักเรียน	0	0	4	8	33
6. เนื้อหาที่เรียนสอดคล้องกับความรู้และความรู้เดิมของนักเรียน	0	0	3	9	33
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้					
7. วิธีการสอนมีหลากหลาย เหมาะสมกับความสนใจและความสามารถของนักเรียน	0	0	3	9	33
8. นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น	0	0	3	11	31
9. อุปกรณ์ประกอบการสอนมีความเหมาะสม	0	0	2	13	30
10. กิจกรรมมีความหลากหลาย ช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเกิดการเรียนรู้	0	0	2	12	31
11. บรรยากาศในห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอน	0	0	5	12	28
12. ครูสาธิตให้นักเรียนดูก่อนปฏิบัติจริง	0	0	4	13	28
13. นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตรงกับเนื้อหาที่เรียน	0	0	4	12	29
14. ครูบันทึกผลพร้อมข้อเสนอแนะหรือวิธีการแก้ไขทุกครั้งที่มีการปฏิบัติงาน	0	0	3	11	31

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
15. มีกิจกรรมการเรียนรู้ฝึกการปฏิบัติตนให้มี คุณธรรมและจริยธรรม	0	0	3	14	28
ด้านสื่อการเรียนการสอนแหล่งเรียนรู้					
16. ครุภัณฑ์ที่หลากหลายมาใช้ประกอบการเรียน การสอน	0	0	4	10	24
17. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเตรียมอุปกรณ์ การเรียนการสอนที่ใช้สัมพันธ์กับเนื้อหาที่เรียน	0	0	3	9	33
18. อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ใช้สัมพันธ์กับ เนื้อหาที่เรียน	0	0	5	9	31
19. นักเรียนมีโอกาสได้ไปศึกษาตามแหล่งเรียนรู้	0	0	4	8	33
20. มีการเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้	0	0	3	12	30
ด้านการวัดและประเมินผล					
21. มีการวัดและประเมินผลจากความสนใจและ การตั้งใจเรียน	0	0	4	11	30
22. มีการวัดและประเมินผลจากการเข้าร่วม กิจกรรมและความพึงพอใจ ของนักเรียน	0	0	3	9	33
23. มีการวัดและประเมินผลจากกระบวนการ ปฏิบัติงาน	0	0	3	8	34
24. มีการวัดและประเมินผลการทำงานร่วมกับผู้อื่น	0	0	4	11	30
25. มีการวัดและประเมินผลความรับผิดชอบต่อ ผลงาน	0	0	5	8	32
26. มีการวัดและประเมินผลด้วยแบบทดสอบก่อน เรียน	0	0	3	9	33
27. มีการวัดและประเมินผลด้วยแบบทดสอบหลัง เรียน	0	0	4	12	29
28. มีการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับเนื้อหาที่ เรียน	0	0	5	11	29

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
29. มีวิธีการประเมินผลหลายครั้งด้วยวิธีการที่หลากหลาย	0	0	3	9	33
30. มีวิธีการประเมินผลโดยดูจากผลงาน	0	0	2	10	33

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์
โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา
(สำหรับผู้ปกครอง ผู้รู้ในท้องถิ่น และครูในโรงเรียน)

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลสำหรับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน
เขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยาให้เป็นอย่างมี
ประสิทธิภาพมากที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่
5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา

นางสาวกวิณาภรณ์ กล้าหนองกก
นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 เพศ หญิง ชาย

1.2 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ปกครอง ผู้รู้ในท้องถิ่น ครูในโรงเรียน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา

1. ท่านคิดว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา

.....

.....

2. ท่านคิดว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา มีความสำคัญ และจำเป็นต่อการจัดการศึกษาหรือไม่

.....

.....

3. ท่านคิดว่าบุคคลใดมีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์

.....

.....

4. ท่านคิดว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา ควรมีแนวในการจัดการเรียนการสอนอย่างไร

.....

.....

5. ท่านคิดว่าท่านมีความพร้อมในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ เพียงใด

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

แบบสอบถาม

ความต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นเพื่อสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา โดยมีผู้รู้ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แบบสอบถามมี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

นางสาวกวิณาภรณ์ กล้าหนองกก
นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ .....ปี
3. นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับโบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์หรือไม่
 มี ไม่มี

ตอนที่ 2 ความต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่องโบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา

คำชี้แจง

โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความต้องการของท่าน

1. นักเรียนต้องการเรียน เรื่องโบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ หรือไม่
 ต้องการเพราะ.....
 ไม่ต้องการเพราะ.....
2. นักเรียนต้องการเรียน เรื่องโบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ อย่างไร
 ครูเป็นผู้สอน เพราะ.....
 วิทยากรในท้องถิ่นเป็นผู้แนะนำ เพราะ.....
 ครูร่วมกับวิทยากรในท้องถิ่นเป็นผู้ให้คำแนะนำ เพราะ.....
 อื่นๆ ระบุ .....
3. นักเรียนมีความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่องโบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ ด้วยวิธีใดบ้าง (เลือกได้มากกว่า 1 รายการ)
 แสดงบทบาทสมมติ
 ศึกษาในห้องเรียน จากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
 กิจกรรมกลุ่ม
 เรียนรู้ด้วยการทำโครงการ
 นำเสนอผลงานด้วยการจัดนิทรรศการ
 อื่นๆ ระบุ.....
4. นักเรียนต้องการให้มีการวัดผล ประเมินผลอย่างไร (เลือกได้มากกว่า 1 รายการ)
 ตนเองประเมิน
 เพื่อนประเมิน
 ครูประเมิน
 ผู้ปกครองประเมิน

5. ผลงานที่นำมาประเมิน (เลือกได้มากกว่า 1 รายการ)

- ประเมินจากชิ้นงาน
- ประเมินด้วยการปฏิบัติกิจกรรม
- ประเมินจากการทดสอบ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ.....

.....

.....

แบบประเมินโครงร่างหลักสูตร

หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนกุหลาบวิทยา

คำชี้แจง

แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ท่านซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ ได้กรุณาพิจารณาความเหมาะสม และความสอดคล้ององค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตร ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน และขอความกรุณาเขียนข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

แบบประเมิน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร เป็นการพิจารณาส่วนประกอบต่างๆ ของโครงร่างหลักสูตรว่า มีความเหมาะสมเพียงใด

ตอนที่ 2 ประเมินความสอดคล้ององค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตร เป็นการพิจารณาส่วนประกอบต่างๆ ของโครงร่างหลักสูตรว่า มีความสอดคล้องเพียงใด

แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

ตอนที่ 1 ความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหมายเลขด้านขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านที่มี
ต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน

ระดับคุณภาพ

- 5 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความในระดับมาก
3 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความในระดับปานกลาง
2 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความในระดับน้อย
1 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความในระดับน้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
1. จุดหมายของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5					
1.1 มีความชัดเจนเข้าใจง่าย					
1.2 มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของท้องถิ่น					
1.3 ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจและกระบวนการของการศึกษา					
1.4 มีความเหมาะสมกับนักเรียนและระดับชั้น					
2. ด้านโครงสร้าง/สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร					
2.1 โครงสร้างของหลักสูตรสอดคล้องกับกระบวนการเรียนการสอน					
2.2 โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้					
2.3 โครงสร้างของหลักสูตรมีความหมายเหมาะกับนักเรียน					
2.4 โครงสร้างของหลักสูตรจัดได้พอเหมาะกับเวลา					
2.5 โครงสร้างของหลักสูตรสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
2.6 เนื้อหาของหลักสูตรจัดได้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของผู้เรียนและท้องถิ่น					
2.7 เนื้อหาของหลักสูตรมีความชัดเจนไม่สับสน น่าสนใจ					
2.8 เนื้อหาของหลักสูตรเป็นไปตามขั้นตอนการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน					
2.9 เนื้อหาของหลักสูตรสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่จัดขึ้น					
2.10 เนื้อหาของหลักสูตรมีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยผู้เรียนและชั้น					
3. ด้านอัตราเวลาเรียนของหลักสูตรท้องถิ่น					
3.1 อัตราเวลาเรียนที่กำหนดมีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้					
3.2 อัตราเวลาเรียนที่กำหนดมีความเหมาะสมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้					
3.3 เวลาเรียนที่กำหนดมีความเหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียน					
4. ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้					
4.1 กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตร					
4.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน					
4.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ					
4.4 กระบวนการจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับผู้เรียน					
4.5 กระบวนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้					
4.6 กระบวนการจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับเวลา					
4.7 กระบวนการจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
5. ด้านสื่อ แหล่งเรียนรู้ วัสดุ อุปกรณ์หลักสูตรท้องถิ่น					
5.1 สภาพชุมชนหรือท้องถิ่นมีความสัมพันธ์และสอดคล้องต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรนี้					
5.2 สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ สามารถจัดหาได้ง่าย มีในท้องถิ่นเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้					
5.3 สื่อ วัสดุ อุปกรณ์มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและระดับชั้น					
5.4 ใบงาน ใบความรู้เหมาะสมและเพียงพอต่อผู้เรียน					
5.5 ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ความรู้และถ่ายทอดได้เหมาะสม					
6. ด้านการวัดและประเมินผล					
6.1 การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้					
6.2 การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้					
6.3 การวัดประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้					
6.4 การวัดประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ครอบคลุมทั้งพุทธิพิสัย จิตพิสัย แลทักษะพิสัย					
6.5 วัดผลประเมินผลตามสภาพจริง					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 ความสอดคล้ององค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหมายเลขด้านขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

รายการประเมิน	สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง
1. หลักการกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร			
2. หลักการกับเนื้อหา			
3. หลักการกับกิจกรรมการเรียนรู้			
4. จุดมุ่งหมายกับเนื้อหาสาระของหลักสูตร			
5. จุดมุ่งหมายกับกิจกรรมการเรียนรู้			
6. จุดมุ่งหมายกับการประเมินผลหลักสูตร			
7. เนื้อหาสาระกับกิจกรรมการเรียนรู้			
8. เนื้อหาสาระกับสื่อและแหล่งเรียนรู้			
9. เนื้อหาสาระกับการวัดและประเมินผล			
10. กิจกรรมการเรียนรู้กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้			
11. กิจกรรมการเรียนรู้กับการประเมินผล			

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
 .....

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน
 (.....)

แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
 ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์
 (สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหมายเลขด้านขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. สาระสำคัญของเรื่อง/หน่วยการเรียนรู้					
1.1 สาระสำคัญถูกต้องตามหลักวิชาการ					
1.2 มีความเข้าใจง่าย					
1.3 มีความสัมพันธ์ สอดคล้องกับสภาพ ของท้องถิ่น					
1.4 เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น					
2. จุดประสงค์การเรียนรู้					
2.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ รายวิชา					
2.2 ภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย					
2.3 เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน					
2.4 สอดคล้องด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย					
3. สาระการเรียนรู้					
3.1 สาระการเรียนรู้ถูกต้องตามเนื้อหา					
3.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้					
3.3 เหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียน					
3.4 เหมาะสมกับเวลาเรียน					
3.5 เหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียน					
4. กระบวนการจัดการเรียนรู้					
4.1 เรียงลำดับกระบวนการจัดการเรียนรู้ ได้เหมาะสม					
4.2 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
4.3 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้					
4.4 เหมาะสมกับเวลาสอน					
4.5 ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับกระบวนการเรียนรู้					
4.6 เน้นกระบวนการทำงานเป็นขั้นตอน					
4.7 ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้					
5.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้					
5.2 เหมาะสมกับระดับช่วงชั้นและวัยผู้เรียน					
5.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ					
5.4 สื่อเหมาะสมกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น					
5.5 สามารถหาใช้ได้ง่าย					
5.6 กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน					
6. การวัดและประเมินผล					
6.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้					
6.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้					
6.3 สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้					
6.4 ครอบคลุมทั้งพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย					
6.5 ใช้วิธีวัดและประเมินผลที่หลากหลาย					
6.6 เสนอแนะเกณฑ์การวัดและประเมินผลไว้ชัดเจน					

แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอน
หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

คำชี้แจง

1. ให้นักเรียนบอกถึงความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งระดับความคิดเห็น มี 5 ระดับ คือ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย และพึงพอใจน้อยที่สุด

2. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่แสดงระดับความพึงพอใจตามความรู้สึกของนักเรียนเอง

ระดับความพึงพอใจ

5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด

4 หมายถึง พึงพอใจมาก

3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง

2 หมายถึง พึงพอใจน้อย

1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
ด้านเนื้อหา					
1. เนื้อหาของเรื่องที่เรียนมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย					
2. เนื้อหาที่เรียนเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น					
3. เนื้อหาที่เรียนนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้					
4. เนื้อหาส่งเสริมให้นักเรียนหันมาสนใจสภาพท้องถิ่น					
5. เนื้อหาที่มีความยากง่ายเหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของนักเรียน					
6. เนื้อหาที่เรียนสอดคล้องกับความรู้และความรู้เดิมของนักเรียน					
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้					
7. วิธีการสอนมีหลากหลาย เหมาะสมกับความสนใจและความสามารถของนักเรียน					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
8. นักเรียนมีโอกาสดังความคิดเห็น					
9. อุปกรณ์ประกอบการสอนมีความเหมาะสม					
10. กิจกรรมมีความหลากหลาย ช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเกิดการเรียนรู้					
11. บรรยากาศในห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอน					
12. ครูสาธิตให้นักเรียนดูก่อนปฏิบัติจริง					
13. นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตรงกับเนื้อหาที่เรียน					
14. ครูบันทึกผลพร้อมข้อเสนอแนะหรือวิธีการแก้ไขทุกครั้งที่มีการปฏิบัติงาน					
15. มีกิจกรรมการเรียนรู้ฝึกการปฏิบัติตนให้มีคุณธรรมและจริยธรรม					
ด้านสื่อการเรียนการสอนแหล่งเรียนรู้					
16. ครูนำสื่อที่หลากหลายมาใช้ประกอบการเรียนการสอน					
17. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ใช้สัมพันธ์กับเนื้อหาที่เรียน					
18. อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ใช้สัมพันธ์กับเนื้อหาที่เรียน					
19. นักเรียนมีโอกาสได้ไปศึกษาตามแหล่งเรียนรู้					
20. มีการเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้					
ด้านการวัดและประเมินผล					
21. มีการวัดและประเมินผลจากความสนใจและการตั้งในเรียน					
22. มีการวัดและประเมินผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมและความพึงพอใจของนักเรียน					
23. มีการวัดและประเมินผลจากกระบวนการปฏิบัติงาน					
24. มีการวัดและประเมินผลการทำงานร่วมกับผู้อื่น					
25. มีการวัดและประเมินผลความรับผิดชอบต่อผลงาน					
26. มีการวัดและประเมินผลด้วยแบบทดสอบก่อนเรียน					
27. มีการวัดและประเมินผลด้วยแบบทดสอบหลังเรียน					
28. มีการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน					
29. มีวิธีการประเมินผลหลายครั้งด้วยวิธีการที่หลากหลาย					
30. มีวิธีการประเมินผลโดยดูจากผลงาน					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เรื่อง โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องผลการประเมิน

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นไม่วัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อสอบ	ผลการประเมิน			ความคิดเห็นเพิ่มเติม
		+1	0	-1	
เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของโบราณสถานในท้องถิ่น	1.				
	2.				
	3.				
	4.				
	5.				
เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญเห็นคุณค่าของโบราณสถานของท้องถิ่น	6.				
	7.				
	8.				
	9.				
	10.				
เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน	11.				
	12.				
	13.				
	14.				
	15.				
เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งโบราณสถานในท้องถิ่นของตนเอง	16.				
	17.				
	18.				
	19.				
	20.				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อสอบ	ผลการประเมิน			ความคิดเห็น เพิ่มเติม
		+1	0	-1	
เพื่อให้ผู้เรียนมีความตระหนักรู้ ห่วงแหนภาคภูมิ และผูกพันต่อ ท้องถิ่น	21.				
	22.				
	23.				
	24.				
	25.				
เพื่อให้นักเรียนสามารถแนะนำ สถานที่สำคัญในเขตสัมพันธวงศ์	26.				
	27.				
	28.				
	29.				
	30.				

โรงเรียนกุหลาบวิทยา

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน/หลังเรียน

หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องการอนุรักษ์โบราณสถานเขตลัม
พันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบชุดนี้มีจำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน ใช้เวลา 50 นาที
2. แบบทดสอบนี้เป็นชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก
3. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด จากตัวเลือก ก – ง เพียงคำตอบเดียวแล้วเขียนเครื่องหมาย X ในกระดาษคำตอบให้ตรงกับตัวเลือกที่ต้องการ

ตัวอย่าง - ถ้านักเรียนต้องการตอบข้อ ข ให้เขียนเครื่องหมาย ดังนี้

ข้อ	ก	ข	ค	ง
0.		X		

- ถ้านักเรียนต้องการเปลี่ยนคำตอบจากข้อ ข เป็นข้อ ง ให้เขียนเครื่องหมายดังนี้

ข้อ	ก	ข	ค	ง
0.		~~X~~		~~X~~

4. ห้ามนักเรียนเขียนข้อความหรือเครื่องหมายใดๆ ลงในแบบทดสอบ
5. ให้นักเรียนกรอกรายละเอียดในหัวกระดาษคำตอบให้สมบูรณ์
6. เมื่อนักเรียนทำแบบทดสอบเสร็จแล้ว ให้ส่งกระดาษคำตอบพร้อมแบบทดสอบให้
ผู้คุมห้องสอบ

โรงเรียนกุหลาบวิทยา
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน/หลังเรียน
หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน เขตสัมพันธวงศ์
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2557

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว

1. เขตสัมพันธวงศ์มีกลุ่มชนเชื้อสายใดอาศัยมากที่สุด (ความรู้ – ความจำ) ก. ไทย ข. จีน ค. อังกฤษ ง. พม่า 2. กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในเขตสัมพันธวงศ์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพใด (ความรู้ – ความจำ) ก. ทำสวน ทำไร่ ข. รับราชการ ค. พนักงานขับรถ ง. ค้าขาย 3. วัดบพิตรพิมุขในสมัยรัชการที่ 1 ใช้เป็นสถานที่สำหรับทำอะไร (ความรู้ – ความจำ) ก. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ข. เป็นสถานศึกษาเกี่ยวกับอาวุธ ค. เป็นที่เผาศพราษฎรที่ถึงแก่กรรม ง. เป็นที่จัดงานประเพณี	4. ข้อใดเกี่ยวข้องกับโบราณสถานมากที่สุด (ความเข้าใจ) ก. เป็นแหล่งประวัติศาสตร์ ข. เป็นแหล่งแสดงให้เห็นความเจริญในอดีต ค. เป็นสถานที่ ง. เป็นแหล่งที่ท่องเที่ยวของชาวต่างชาติ 5. วัดบพิตรพิมุขเดิมมีชื่อว่าวัดอะไร (ความรู้ – ความจำ) ก. วัดเชิงเลน ข. วันสำเพ็ง ค. วัดเกาะ ง. วันแม่พระ 6. สถานที่สำคัญที่อยู่ในเขตสัมพันธวงศ์ สถานที่ใดไม่ใช่วัดไทย (ความรู้ – ความจำ) ก. วัดสามปลื้ม ข. วัดเกาะ ค. วัดเชิงเลน ง. วันแม่พระ

7. วัดไทยเก่าแก่ของเขตสัมพันธวงศ์มีทั้งหมดกี่วัด (ความรู้ – ความจำ)
- ก. 4
ข. 5
ค. 6
ง. 7
8. ข้อใดคือลักษณะภูมิประเทศของเขตสัมพันธวงศ์ (ความเข้าใจ)
- ก. เป็นป่าและภูเขา
ข. เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ
ค. เป็นที่ราบสูง
ง. เป็นดินเลนใช้ประโยชน์ไม่ได้
9. วัดแม่พระลูกประคำมีชื่อเรียกอีกชื่อว่าอะไร (ความรู้ – ความจำ)
- ก. วัดสำเพ็ง
ข. วัดเชิงเลน
ค. วัดกาลหว่าร์
ง. วัดเกาะ
10. สิ่งใดที่ทำให้โบราณสถานโบราณวัตถุเสื่อมได้เร็วที่สุด (ความรู้ – ความจำ)
- ก. ภัยจาก
ข. ภัยจากน้ำท่วม
ค. ภัยจากดินถล่ม
ง. ภัยจากการกระทำของมนุษย์
11. ข้อใดไม่ใช่สาเหตุการเกิดการชำรุดเสียหายของโบราณวัตถุ (ความรู้ – ความจำ)
- ก. คน
ข. ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ค. จุลชีววิทยา
ง. สัตว์ประเภทเลี้ยงลูกด้วยนม
12. กฎหมายเพื่อลงโทษผู้ทำลายมรดกทางวัฒนธรรมหรือโบราณสถานใช้ครั้งแรกคือกฎหมายข้อใด (ความรู้ – ความจำ)
- ก. กฎหมายรัฐธรรมนูญ
ข. กฎหมายตราสามดวง
ค. กฎหมายแพ่ง
ง. กฎหมายอาญา
13. ข้อใดไม่ใช่ความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของโบราณสถาน (ความเข้าใจ)
- ก. เกิดความรักหวงแหน
ข. เป็นแหล่งท่องเที่ยวของคนต่างชาติ
ค. ภูมิใจในท้องถิ่นตนเอง
ง. ได้ทราบประวัติความเป็นมาของประวัติท้องถิ่น

14. ข้อใดเป็นสาเหตุความเสื่อมของโบราณสถานที่ไม่ได้เกิดจากธรรมชาติ (การนำไปใช้)
- ภัยพิบัติทางธรรมชาติ น้ำท่วมแหล่งโบราณสถาน
  - เกิดแผ่นดินไหวเป็นครั้งคราวใกล้ๆ แหล่งโบราณสถาน
  - เกิดพายุใกล้ๆ เขตโบราณสถาน และรอบๆ
  - การตัดถนนผ่านไปใกล้โบราณสถาน
15. ข้อใดไม่ใช่วิธีการอนุรักษ์โบราณสถาน (วิเคราะห์)
- เที่ยวชม
  - ป้องกัน
  - ซ่อมแซม
  - สงวนรักษา
16. ฐานะนักเรียนเป็นคนเขตสัมพันธ์วงศ์จะมีวิธีประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปรู้จักและร่วมกันอนุรักษ์โบราณสถานอย่างไร (สังเคราะห์)
- เชิญชวนมาเที่ยว
  - เชิญชวนมาเที่ยวแนะนำการอนุรักษ์แหล่งประวัติศาสตร์
  - แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวโบราณสถาน
  - แต่งหนังสือโบราณสถานท้องถิ่นแจก
17. นักเรียนสามารถทำเป็นผลงานทางการอนุรักษ์โบราณสถานได้ยกเว้นข้อใดที่ลงทุนมากที่สุด (วิเคราะห์)
- วาดภาพโบราณสถานขาย
  - ถ่ายภาพโบราณสถานขาย
  - เอกสารแผ่นพับเผยแพร่
  - ทำเป็น CD VDO เล่าประวัติและวิธีการอนุรักษ์
18. ข้อใดเป็นผลงานที่สอดคล้องการอนุรักษ์ได้ง่ายที่สุด (วิเคราะห์)
- เด็กชายธนา ทำ CD เรื่องการอนุรักษ์ขาย
  - เด็กชายพล ทำหน้าที่เป็นประชาสัมพันธ์ของแหล่งโบราณสถาน
  - เด็กชายกร เขียนคำขวัญการอนุรักษ์ประชาสัมพันธ์ให้เพื่อนๆ ฟัง
  - เด็กชายธง เป็นมัคคุเทศก์ที่โบราณสถาน
19. ถ้านักเรียนไปเที่ยวชมโบราณสถานควรปฏิบัติตามข้อใด (การนำไปใช้)
- บันทึกความทรงจำโดยการเขียนฝาผนัง
  - บันทึกประวัติความเป็นมาและเล่าต่อ
  - ซื้อของที่ระลึกมาฝากพ่อแม่
  - วิเคราะห์ข้อมูลเก็บเป็นความรู้คนเดียว

20. ข้อใดมีผลน้อยที่สุดของการไปเที่ยวชมตามแหล่งเรียนรู้ต่างๆ (วิเคราะห์)
- มีความคิดที่ก้าวไกล
  - ทำให้มีเพื่อน
  - มีความรู้เพิ่มขึ้น
  - สร้างประสบการณ์ให้กับชีวิต
21. เมื่อนักเรียนไปเที่ยวชมนักเรียนคิดว่าโบราณสถานบ่งบอกถึงสิ่งใดในอดีต (วิเคราะห์)
- ความเจริญรุ่งเรืองในอดีต
  - การทำสงครามในอดีต
  - ความลำบากของคนในอดีต
  - ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในอดีตที่ชัดเจน
22. โบราณสถานข้อใดถูกต้อง (ความรู้ – ความจำ)
- โบสถ์ วิหาร
  - ถ้ำ ชามสังคโลก
  - ภาคบุคคลสำคัญ
  - พระพุทธรูป
23. เมื่อนักเรียนเห็นบุคคลที่มาเที่ยวทำลายแหล่งโบราณสถานนักเรียนควรทำอย่างไร เหมาะสมที่สุด (สังเคราะห์)
- แนะนำให้ความรู้
  - กลับไปบอกผู้นำชุมชน
  - แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ
  - แจ้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ
24. นักเรียนมีความคิดอย่างไรต่อการประชาสัมพันธ์แหล่งประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นของตนเอง (สังเคราะห์)
- เป็นหน้าที่ของฝ่ายประชาสัมพันธ์ที่ต้องทำหน้าที่
  - ต้องการโฆษณาท้องถิ่นตนให้คนทั่วไปทราบ
  - ภาคภูมิใจในท้องถิ่นตนเอง
  - รักและหวงแหน และภาคภูมิใจในท้องถิ่นตนเอง
25. ในฐานะนักเรียนเป็นคนเขตสัมพันธวงศ์คิดว่าโบราณสถานควรอนุรักษ์ไว้ในลักษณะใดที่เหมาะสมที่สุด (สังเคราะห์)
- เที่ยวชม
  - ป้องกัน
  - สงวน รักษา
  - ซ่อมแซม
26. ข้อใดเป็นการเผยแพร่ความรู้จากการเที่ยวชมโบราณสถานที่ลงทุนน้อยที่สุด (การนำไปใช้)
- บันทึกเทปให้เพื่อนฟัง
  - นำภาพถ่ายให้เพื่อนดู
  - เล่าประสบการณ์ให้ฟัง
  - ถ่ายภาพในกล้องดิจิทัลให้เพื่อนดู

27. ข้อใดเป็นอุปสรรคน้อยที่สุดในการไป
เที่ยวชมโบราณสถาน (การนำไปใช้)
- ความไม่สนใจและไม่เก็บเกี่ยวความรู้
  - การไม่เตรียมความพร้อมของผู้เที่ยวชม
  - บางสถานที่ไม่มีผู้แนะนำให้ความรู้ที่ถูกต้อง
  - งบประมาณค่าใช้จ่ายในการเดินทาง
28. พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นสัมพันธวงศ์ตั้งอยู่ที่ใด
(ความรู้ – ความจำ)
- วันบพิตรพิมุขวรวิหาร
  - โรงเรียนวัดปทุมคงคา
  - วัดสัมพันธวงศารามวรวิหาร
  - โรงเรียนเหยือก
29. ข้อใดกล่าวถึงการอนุรักษ์ได้อย่างถูกต้อง
(ความเข้าใจ)
- สมชายไปเที่ยวชมโบราณสถานซื้อของที่ระลึกมาฝากเพื่อน
  - เจนไปเที่ยวชมโบราณสถานแล้วกลับมาเล่าให้เพื่อนฟัง
  - หนูดีไม่ไปเที่ยวโบราณสถานเพราะกลัวจะทำให้สถานที่เสียหาย
  - แดงไปเที่ยวชมโบราณสถานพบก้อนหินสีสวยจึงหยิบมาฝากครู
30. แหล่งโบราณสถานในข้อใดคือวัด
คาทอลิก (ความรู้ – ความจำ)
- วัดนางปลื้ม
  - วัดเกาะ
  - วัดกาลหว่าร์
  - วัดปทุมคงคา

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เรื่อง โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1. ข	11. ง	21. ก
2. ง	12. ข	22. ก
3. ค	13. ข	23. ก
4. ข	14. ง	24. ง
5. ก	15. ก	25. ค
6. ง	16. ข	26. ค
7. ง	17. ง	27. ง
8. ข	18. ค	28. ข
9. ค	19. ข	29. ข
10. ง	20. ข	30. ค

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน เขตสัมพันธวงศ์

หลักการของหลักสูตร

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 29 ระบุว่า ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กร องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการที่เรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรมมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการ รวมทั้งหาวิธีสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ พัฒนาระหว่างชุมชน และ มาตรา 30 ระบุว่าให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

จากแนวคิดดังกล่าว การปฏิบัติหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในยุคปฏิรูปการเรียนรู้ สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในเรื่องต่าง ๆ ที่มีในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ ของสภาพเศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างหลากหลายที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นหรือบริบทของชุมชนนั้นๆ เพื่อประโยชน์ผู้เรียนอย่างแท้จริง หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ เป็นหลักสูตรที่อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น มีความสามารถการจัดทำผลงานและมีความคิดที่ดีต่อการอนุรักษ์โบราณสถาน เขตสัมพันธวงศ์ ของตนเองอย่างแท้จริง

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของโบราณสถาน และแหล่งโบราณสถานในท้องถิ่นของตน (ความรู้-ความจำ)
2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญ ของคุณค่าโบราณสถานของท้องถิ่น และสามารถแยกแยะพฤติกรรมที่เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่โบราณสถานได้ (วิเคราะห์)
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ และการทำลายโบราณสถาน (การนำไปใช้)
4. เพื่อให้ผู้เรียนให้เหตุผลในการอนุรักษ์โบราณสถาน เกิดความรัก ผูกพัน ห่วงแทนภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน และสามารถแนะนำสถานที่สำคัญในเขตสัมพันธวงศ์ (ความเข้าใจ)

5. เพื่อให้ผู้เรียนสรุปภาพรวมของการอนุรักษ์โบราณสถานในท้องถิ่นของตนเองได้
(สังเคราะห์)

เนื้อหาสาระ

โครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน
เขตสัมพันธวงศ์

1. ประวัติเขตสัมพันธวงศ์
  - ประวัติความเป็นมาและที่ตั้ง
  - ลักษณะภูมิประเทศ
  - สภาพเศรษฐกิจ
  - เชื้อชาติ/วัฒนธรรม ประเพณี
  - การปกครอง
2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ โบราณสถาน
  - ความหมายของโบราณสถาน
  - ประเภทของโบราณสถาน
  - สาเหตุของการเสื่อมของโบราณสถาน
3. ประวัติความเป็นมาของ โบราณสถาน
  - ประวัติความเป็นมาโบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์
  - ลักษณะของโบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์
  - ที่ตั้งโบราณสถาน
4. ความสำคัญของการอนุรักษ์โบราณสถาน
  - ประวัติความเป็นมาของโบราณสถาน
  - ลักษณะของโบราณสถาน
  - ที่ตั้งโบราณสถาน
5. การอนุรักษ์โบราณสถาน
  - การปฏิบัติกิจกรรมการอนุรักษ์โบราณสถาน
6. การจัดนิทรรศการแสดงผลงาน
  - การปฏิบัติกิจกรรมการอนุรักษ์โบราณสถาน

เวลาเรียน

หลักสูตรสถานศึกษากำหนดเวลาเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไว้

เนื้อหา	เวลาเรียน (ชั่วโมง)
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติเขตสัมพันธวงศ์	2
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโบราณสถาน	2
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ประวัติความเป็นมาของโบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์	6
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ความสำคัญของการอนุรักษ์โบราณสถาน	2
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การอนุรักษ์โบราณสถาน	2
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การจัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียน	2
รวม	16

โครงสร้าง

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ เป็นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยปรับรายละเอียดของเนื้อหาซึ่งได้จัดประสบการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่าของโบราณสถานในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งมีโครงสร้างของเนื้อหาที่จัดให้ผู้เรียน ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติเขตสัมพันธวงศ์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโบราณสถาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ประวัติความเป็นมาของโบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ความสำคัญของการอนุรักษ์โบราณสถาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การอนุรักษ์โบราณสถาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การจัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียน

การวิเคราะห์หลักสูตร

การวิเคราะห์หลักสูตรจะต้องวิเคราะห์ให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ เวลาเรียน และการวัดและประเมินผล สำหรับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ เป็นการปรับเนื้อหาวิชาขึ้นใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและท้องถิ่น รายละเอียดเนื้อหาวิชา มีดังนี้

วิเคราะห์มาตรฐานชั้นปีเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัดชั้นปี
<p>สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์</p> <p>มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่นของประชากรในภูมิภาค 2. อธิบายอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดวิถีชีวิตและการสร้างสรรค์วัฒนธรรมในภูมิภาค 3. นำเสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการรักษาและการทำลายสภาพแวดล้อมและเสนอแนวคิดในการรักษาสภาพแวดล้อมในภูมิภาค

ตารางวิเคราะห์สาระการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัดชั้นปี	สาระการเรียนรู้
มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่นของประชากรในภูมิภาค	- ประวัติเขตสัมพันธวงศ์
	อธิบายอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดวิถีชีวิตและการสร้างสรรค์วัฒนธรรมในภูมิภาค	- ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโบราณสถาน - ประวัติความเป็นมาของโบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ - ความสำคัญของการอนุรักษ์โบราณสถาน - การอนุรักษ์โบราณสถาน
	นำเสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการรักษาและการทำลายสภาพแวดล้อมและเสนอแนวคิดในการรักษาสภาพแวดล้อมในภูมิภาค	- การจัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียน

แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ดังนี้

1. ยึดหยุ่นตามสภาพความต้องการของท้องถิ่น
2. ใช้วิทยากรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
3. เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. เน้นกิจกรรมกลุ่ม
5. ปฏิบัติจริง
6. นำเสนอผลงานของนักเรียน
7. สอดแทรกความรักหวงแหนท้องถิ่นและภูมิใจใจท้องถิ่นตนเอง

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. เอกสารใบความรู้
2. ใบงาน
3. รูปภาพ
4. วิทยากรท้องถิ่น
5. แผ่นพับ
6. โบราณสถาน

การวัดประเมินผล

ตารางการวัดผลและประเมินผล

สิ่งที่วัด	วิธีวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์การวัด
ด้านความรู้	ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน	แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ทำแบบทดสอบได้คะแนนร้อยละ 60 เป็นอย่างต่ำ
ด้านกระบวนการ	1.สังเกตการณ์ปฏิบัติงานในกิจกรรมการเรียนรู้ 2.ตรวจผลงาน	1.แบบสังเกตการปฏิบัติงาน 2.แบบตรวจผลงาน	ดี = 4-5 พอใช้ = 2-3 ปรับปรุง = 1 ได้ระดับคุณภาพ 3 เป็นอย่างต่ำ
ด้านคุณลักษณะ	ประเมินคุณลักษณะ	แบบประเมินคุณลักษณะ	ดี = 4-5 พอใช้ = 2-3 ปรับปรุง = 1 ได้ระดับคุณภาพ 3 เป็นอย่างต่ำ

แผนการจัดการเรียนรู้

รายวิชา สาระท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 เวลา 2 คาบ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ประวัติเขตสัมพันธวงศ์

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด (ผลการเรียนรู้)

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ป.5.1 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่นของประชากรในภูมิภาค

ป.5.2 อธิบายอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดวิถีชีวิตและการสร้างสรรค์วัฒนธรรมในภูมิภาค

ป.5.3 เสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการรักษาและการทำลายสภาพแวดล้อมและเสนอแนวคิดในการรักษาสภาพแวดล้อมในภูมิภาค

จุดประสงค์การเรียนรู้/ตัวชี้วัด

1. นักเรียนสามารถอธิบายประวัติความเป็นมาและสภาพทั่วไปของเขตสัมพันธวงศ์ได้
2. นักเรียนสามารถเขียนความรู้สึกของตนเองที่เกิดในเขตสัมพันธวงศ์ได้

สาระสำคัญ/แนวคิด

ถึงแม้เขตสัมพันธวงศ์ จะเป็นเขตที่เล็กที่สุดของกรุงเทพมหานคร แต่เนื่องด้วยอยู่ในส่วนของใจกลางกรุงเทพมหานคร สภาพพื้นที่ประกอบไปด้วยแหล่งการค้าที่หนาแน่น แหล่งการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมมากมาย และนั่นเองทำให้เขตสัมพันธวงศ์เป็นสถานที่น่าสนใจอีกที่หนึ่งของกรุงเทพมหานคร ไม่ว่าจะเป็นในยามค่ำคืนที่คนส่วนใหญ่หลับไหล

หรือจะเป็นเวลากลางวันถนนหลายสายในเขตสัมพันธวงศ์ไม่เคยหลับไหล ทุกโมงยามชีวิตไม่เคยหยุดนิ่ง

สาระการเรียนรู้

ความรู้

- ประวัติความเป็นมาและที่ตั้ง
- ลักษณะภูมิ
- สภาพเศรษฐกิจ
- นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

ทักษะกระบวนการ

- กระบวนการคิด และปฏิบัติ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

- มุ่งมั่น
- รักและรับใช้

ชิ้นงาน/ภาระงาน

- ใบงานที่ 1 ประวัติเขตสัมพันธวงศ์

การประเมินผล (เกณฑ์การประเมิน)

1. วิธีการประเมินผล
  - ตรวจสอบใบงานที่ 1
  - ประเมินทักษะการทำงานร่วมกัน
2. เครื่องมือวัดและประเมิน
  - แบบประเมินใบกิจกรรมกลุ่ม
  - แบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกันด้านพฤติกรรมการทำงานร่วมกัน
3. เกณฑ์การวัดและประเมินผล
  - ทำใบงานกิจกรรมกลุ่มได้ถูกต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป
  - ประเมินทักษะการทำงานร่วมกันผ่านเกณฑ์ในระดับดี โดยมีเกณฑ์

การประเมินทักษะการทำงานร่วมกัน ซึ่งมีมาตรฐานค่าดังนี้

- 4 หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติไม่ต่ำกว่า 3 ครั้ง
- 3 หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติไม่ต่ำกว่า 2 ครั้ง
- 2 หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ 1 ครั้ง
- 1 หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนไม่เคยปฏิบัติเลย

กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมที่ 1 ประวัติเขตสัมพันธวงศ์ จำนวน 2 คาบ เน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1. ครูให้นักเรียนเข้ากลุ่มและศึกษาใบความรู้ที่ 1
2. นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์สิ่งที่ศึกษามาจากใบความรู้ สรุปผล
3. นักเรียนศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากเว็บไซต์ และห้องสมุดครูให้เวลาในการศึกษาค้นคว้าเป็นเวลา 20 นาที
4. นักเรียนร่วมกันสรุปที่ได้จากการค้นคว้า เปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากใบความรู้กับที่ตนเองได้ไปศึกษาค้นคว้ามา
5. นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมาสรุปสิ่งที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้าให้เพื่อนฟัง โดยการจับฉลากเพื่อเลือกกลุ่มออกไปนำเสนอหน้าชั้นเรียน โดยมีครูร่วมกันสรุปและช่วยตอบข้อสงสัยหลังจากนักเรียนนำเสนอจบ
6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและให้นักเรียนทำใบงานที่ 1

สื่อการเรียนรู้ (อุปกรณ์ใช้ประกอบการสอนและสาธิตการทำงาน)

- รูปตัวอย่าง
- เว็บไซต์

แหล่งการเรียนรู้ (เป็นแหล่งค้นคว้าประกอบการเรียน)

อินเทอร์เน็ต ครูผู้สอน ชุมชน

ลงชื่อ.....นางสาวกวิณนาฏ กล้าหนองกก.....ครูผู้สอน

ใบความรู้ที่ 1

ประกอบการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

เรื่อง ประวัติเขตสัมพันธวงศ์

เขตสัมพันธวงศ์เดิมชื่อ อำเภอสำเพ็ง เป็น 1 ใน 7 อำเภอที่ตั้งขึ้นจากการ รวมอำเภอชั้นใน ตามประกาศกระทรวงนครบาล ลงวันที่ 5 มิถุนายน ร.ศ.127 (พ.ศ.2452) ยกปลัดอำเภอตรอกเต้า ตรอกเข้าสาร สามแยกเขาวราช ตลาดน้อย สวนกว้างตู่ ถนนเขาวราชตอนบนรวม 7 แห่ง มาสมทบ กับนายอำเภอ ตั้งที่ว่าการอำเภอที่สี่แยกถนนเขาวราชและถนนทรงวาด ต่อมาในปีพุทธศักราช 2458 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้ แบ่งเขตกรุงเทพพระมหานคร เป็นจังหวัด พระนครและจังหวัดธนบุรี ตั้งอำเภอสัมพันธวงศ์เป็น 1 ใน 25 อำเภอชั้นในของจังหวัดพระนคร แบ่งท้องที่อำเภอสำเพ็งออกเป็น 3 อำเภอ คือ อำเภอสัมพันธวงศ์ อำเภอจักรวรรดิ อำเภอสามแยก ในปีพุทธศักราช 2474 ได้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ รัฐบาลต้องประหยัดงบประมาณค่าใช้จ่ายของแผ่นดิน พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยุบอำเภอจักรวรรดิ อำเภอสามแยกให้ขึ้นกับอำเภอสัมพันธวงศ์ ซึ่งตั้งที่ว่าการอำเภออยู่ ณ ที่ป้อมปิดบึงจันท์ ตำบลวัด กะละหว่า ตรอกกรมเจ้าท่าและธนาคารสยามกัมมาจลตรงข้ามกับโรงน้ำแข็ง บี.เอ็ม.ซี. (ที่ตั้งที่ว่าการเขตสัมพันธวงศ์ในปัจจุบัน) ในปีพุทธศักราช 2516 เมื่อจัดตั้งกรุงเทพมหานครได้มีพระราช กฤษฎีกาแบ่ง กรุงเทพมหานครออกเป็นเขต (24 เขต) เขตสัมพันธวงศ์ ประกอบด้วยแขวง 3 แขวง คือ แขวงสัมพันธวงศ์ (มีพื้นที่ 0.483 ตารางกิโลเมตร) แขวงจักรวรรดิ (มีพื้นที่ 0.484 ตาราง กิโลเมตร) และแขวงตลาดน้อย (มีพื้นที่ 0.449 ตารางกิโลเมตร)

ตั้งที่ว่าการเขต ณ ที่อยู่ในปัจจุบันนี้ (ที่ว่าการอำเภอเดิม) และในปีพุทธ-ศักราช 2528 เปลี่ยนชื่อจากที่ว่าการเขตสัมพันธวงศ์ เป็นสำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ ประวัติท้องที่ พระยาอนุমান ราชชน อธิบายคำว่า “สัมพันธวงศ์” หมายถึง วงศ์ซึ่งเกิดเกี่ยวดองกันใช้เป็นคำนำหน้าประกอบพระ นามอิสริยยศเจ้านายซึ่งเกี่ยวข้องเป็นพระญาติ อันใกล้ชิดกับพระมหากษัตริย์และสมเด็จพระพี่นาง เป็น ต้น เมื่อทรงสถาปนาเป็นพระองค์เจ้าขึ้นไป ภายหลังดูเหมือนจะเป็นในรัชกาลที่ 5 ทรงแยกคำเฉลิม พระนามเจ้านายเป็นสองลักษณะ ถ้าเป็นเจ้านายร่วมพระชนกชนนีเดียวกันกับพระมหากษัตริย์ใช้คำ นำหน้าว่า พระประพันธวงศ์ ถ้าร่วมแต่พระชนกเท่านั้น ก็ใช้คำว่า พระสัมพันธวงศ์ อำเภอหรือ เขตสัมพันธวงศ์ ได้ชื่อมาจากวัดชื่อนี้ วัดสัมพันธวงศ์ เดิมชื่อวัดเกาะ เป็นวัดโบราณสร้างในสมัย อยุรยา มีคลองคูล้อมรอบวัดเชื่อมต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยา จึงเรียกว่า วัดเกาะ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระ พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พ.ศ.2339 พระเจ้าหลานเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงพิทักษ์มนตรี (จ้อย) พระโอรส สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากรมพระศรีสุदारัตน์ (แก้ว) และเจ้าขรัวเงิน (ต้นราชสกุล มนตรีกุล) ทรงศรัทธาบูรณปฏิสังขรณ์พระอารามใหม่ทั้งหมด เมื่อเสร็จแล้วน้อมเกล้าถวายฯ พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามใหม่ว่า วัดเกาะแก้วลังการาม เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระศรีสุภดารัตน์ ซึ่งมีพระนามเดิมว่า แก้ว ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้นุรณปฏิสังขรณ์อีกครั้ง โปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนามวัดเกาะแก้วลังการาม เป็นวัดสัมพันธวงศาราม เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระสัมพันธวงศ์ เจ้าฟ้ากรมหลวงพิทักษ์มนตรี เพราะสมเด็จพระราชชนนี (กรมสมเด็จพระสุริเยนทรามาตย์) ทรงเป็นพระเชษฐภคินีของเจ้ากรมหลวงพิทักษ์มนตรี จึงนับว่า สัมพันธวงศ์กัน) ต่อมา มีการเปลี่ยนแปลงนิยายภายในวัดเป็นวัดฝ่ายธรรมยุติกนิกาย น.ณ.ปากน้ำในหนังสือชื่อศิลปกรรมกรุงเทพมหานคร เล่าว่า สมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมต้องแพ้ความคืบคั่งของเจ้าอาวาสสัมพันธวงศ์ในการรื้อพระอุโบสถเก่าของวัดทิ้ง อย่างไรก็ตามสิ่งอันสวยงามที่ยังเหลืออยู่คือ ชุ่มประตู่และกำแพงวัด ซึ่งออกแบบเป็นชุ่มพระปรารักษ์โดยฝีมือสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์

เขตสัมพันธวงศ์ เป็นสถานที่ที่มีชาวจีนอาศัยอยู่มาตั้งแต่ตอนแรกเริ่มกรุงรัตนโกสินทร์แล้ว พวกเขาได้ย้ายมาจากเขตพระนครในปัจจุบัน โดยมีถนนวานิช 1 หรือ "ถนนสำเพ็ง" เป็นศูนย์กลางของชุมชนชาวจีน จวบจนสร้างถนนเขาวราชในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อปี พ.ศ. 2435 ได้กลายมาเป็นศูนย์กลางชาวจีนจนถึงปัจจุบัน อำเภอสัมพันธวงศ์ สร้างที่ว่าการอำเภอขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2475 ตั้งอยู่ที่สามแยกถนนทรงวาดตัดกับถนนปทุมคงคา ตำบลศาลเจ้าแม่ทับทิม ซึ่งอยู่ในเขตวัดสัมพันธวงศาราม จึงสันนิษฐานได้ว่าอำเภอ สัมพันธวงศ์คงตั้งชื่อตามวัดที่ตั้งนั่นเอง (ปัจจุบันสำนักงานเขตย้ายไปตั้งที่ถนนโยธา แขวงตลาดน้อย) โดยแบ่งการปกครองออกเป็น 14 ตำบล ต่อมาได้มีการยุบรวม "อำเภอสามแยก" ซึ่งตั้งที่ว่าการอำเภออยู่ที่ตึกแถวสี่แยกถนนทรงวาดกับถนนเขาวราช มีเขตปกครอง 6 ตำบล และ "อำเภอจักรวรรดิ" ซึ่งตั้งที่ว่าการอำเภออยู่ข้างสถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิ มีเขตปกครอง 18 ตำบล ขึ้นกับอำเภอสัมพันธวงศ์ แล้วแบ่งเขตปกครองใหม่ออกเป็น 3 ตำบล คือ ตำบลสัมพันธวงศ์ ตำบลจักรวรรดิ และตำบลตลาดน้อย ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 มีประกาศคณะปฏิวัติจัดการบริหารราชการใหม่ในเขตนครหลวง อำเภอสัมพันธวงศ์ได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็น เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร แบ่งเขตปกครองย่อยออกเป็น 3 แขวง ได้แก่ จักรวรรดิ (Chakkrawat) สัมพันธวงศ์ (Samphanthawong) และตลาดน้อย (Talat Noi)

ในช่วงเวลากว่า 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ได้มีความเปลี่ยนแปลงอย่างช้าๆ ชุมชนสัมพันธวงศ์ ได้เริ่มเปลี่ยนแปลงจากสภาพของที่ตั้งของศูนย์กลางชุมชน (Central Place) ไปเป็นศูนย์กลางทางธุรกิจ (Central Business District – C.B.D.) ซึ่งเห็นได้ชัดจากจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร ได้ลดลงเฉลี่ย 2 - 3% ต่อปี จาก 47,480 คน ในปี 2532 เหลือเพียง 36,823 คน ในวันที่ 1 มกราคม 2544 แต่ทั้งนี้ การลดลงตามทะเบียนราษฎรนั้น เป็นการเพียงย้ายที่พักอาศัยยามค่ำคืน หลบความแออัดไปหา ความปลอดภัยโปร่งนอกเขต แต่การทำมาหากินในเวลากลางวัน เมืองจิว ทำเลมังกรทอง

ยังเป็นทำเลสำหรับการทำมาค้าขายที่สำคัญ ไม่เคยเปลี่ยนแปลง เครื่องบ่งชี้ที่สำคัญอีกประการก็คือ การจัดเก็บภาษีท้องถิ่น (โรงเรือน+บำรุงท้องที่+ป้าย) เก็บได้รวม 100 ล้านบาท ซึ่งนับว่าสูงมาก สำหรับพื้นที่เพียง 1.42 ตารางกิโลเมตร อย่างไรก็ตาม ตัวเลขนี้คงที่ด้วยสภาพพื้นที่ทางธุรกิจถึงจุดอิ่มตัว แต่ในทางกลับกัน ภาษีสรรพากรกลับมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี

ย้อนกลับดูชีวิตผู้คนในเขตสัมพันธวงศ์ เริ่มตั้งแต่เช้าตลอดกลางวันเป็นเวลาค้าขายปกติ พอตกค่ำ ก็จะมีร้านอาหารริมบาทวิถีบนถนนเยาวราชอันโด่งดังไปถึงต่างประเทศ เป็นเวลาของการพักผ่อน อิ่มเอมกับอาหารอร่อยครั้นตึกที่ผู้คนส่วนใหญ่หลับนอน แต่สำหรับที่นี่กลับเป็นเวลาสะดวกสำหรับการละเลียงสินค้า พืช ผัก ผลไม้ อาหารสดที่บริเวณตลาดเก่า ดีดีดีห้าจนถึงเช้าจะเป็นเวลาสำหรับการขายส่งตลอดถนนพานิช 1 จะมีพ่อค้ารายย่อยมาจากทั่วสารทิศมาเลือกซื้อเพื่อไปขายต่อ พอเช้าก็เข้าสู่เวลาของธุรกิจปกติ ด้วยเหตุนี้ ถนนหลายสายในเขตสัมพันธวงศ์จึงไม่เคยหลับใหล ทุกโมงยามชีวิตไม่เคยหยุดนิ่ง จะมีก็เพียงช่วงเวลาเทศกาลตรุษจีนบนถนนเยาวราชอย่างยิ่งใหญ่ 2 วัน 2 คืน และเป็นความภาคภูมิใจยิ่ง ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้เสด็จมาทรงเปิดงานติดต่อกันหลายปีแล้ว ช่วงเวลาตรุษจีนที่เคยเจียบสงบ จึงเปลี่ยนเป็นความคึกคักของผู้คนนับแสนเต็มถนนเยาวราช

ด้วยเหตุนี้พื้นที่ของสัมพันธวงศ์ประกอบด้วยถนนเพียงไม่กี่สาย และแต่ละสายมีความจำเพาะทางธุรกิจที่มีประวัติสืบกันมายาวนาน ดังตัวอย่าง เช่น ถนนทรงวาด เพราะเป็นถนนสายเลียบแม่น้ำ ถนนทรงวาดจึงมีความสำคัญในยุคที่การค้าต้องใช้เรือในการขนส่งเป็นหลัก โดยเฉพาะพืชผลการเกษตร บริษัทเจริญโภคภัณฑ์ หรือรู้จักในชื่อ ซี.พี. ก็ถือกำเนิดจากย่านนี้

ถนนทรงวาด เพราะเป็นถนนสายเลียบแม่น้ำ ถนนทรงวาดจึงมีความสำคัญในยุคที่การค้าต้องใช้เรือในการขนส่งเป็นหลัก โดยเฉพาะพืชผลการเกษตร บริษัทเจริญโภคภัณฑ์ หรือที่รู้จักกันในชื่อ ซี.พี. ก็ถือกำเนิดจากย่านนี้ในนาม “เจียใต้” ตั้งอยู่ตรงข้ามวัดสัมพันธ(วัดเกาะ) ถนนทรงวาดมีท่าเทียบเรือริมฝั่งเจ้าพระยาหลายแห่ง เพื่อไว้ขนถ่ายสินค้าในสมัยก่อน ปัจจุบันเลิกใช้ไปบ้างหรือมีความสำคัญลดน้อยลงไป แต่ก็มีท่าเรือที่ยังมีความสำคัญอยู่คือ ท่าน้ำราชวงศ์ ปัจจุบันเป็นท่าเรือโดยสาร มีผู้โดยสารขึ้นลงที่ท่าน้ำราชวงศ์วันละประมาณ 25,000 คน อย่างไรก็ตามในอดีตท่าน้ำราชวงศ์เคยเป็นศูนย์กลางของเรือโดยสารและขนส่งสินค้าสู่หัวเมืองชายทะเลรอบอ่าวไทย ชลบุรี จันทบุรี ประจวบ ชุมพร บ้านดอน ฯลฯ

ที่หัวถนนทรงวาดตัดกับถนนเจริญกรุงตรง วงเวียนข้าวหลาม จะเป็นแหล่งค้าขายอะไหล่ เครื่องยนต์และเครื่องจักรกลเก่า เศษเหล็ก เหล็กรูปพรรณ เป็นแหล่งที่รู้จักกันในนาม “เซียงกง”

ถนนราชวงศ์ ถนนการเงินสายแรกของประเทศไทยธนาคารที่สำคัญและมีชื่อเสียงล้วนแล้วแต่เริ่มต้นหรือมีสาขาที่ถนนนี้ โดยเริ่มต้นจากทำนน้ำราชวงศ์จนไปเชื่อมกับถนนเสือป่า ต่อมาภายหลังจึงได้ย้ายไปอยู่ถนนสีลมในเขตบางรัก และย่านธุรกิจอื่นๆ

ถนนวานิช 1 ไปจรดถนนอิสราณูภาพ (ข้างตลาดเก่า) ช่วงนี้เรียกว่า “ตั้งโต๊ะกัง” ในอดีตเมื่อประมาณ 40 – 50 ปีที่แล้ว บริเวณหน้าร้านตั้งโต๊ะกังจะมีขายปลาตู้ เช่นปลาเงินปลาทอง ปลาสอด ปลาหางนกยูง ปลากัด ฯลฯ บางฤดูก็มีจิ้งหรีดมาขายด้วย และจากจุดนี้ลงไปจรดถนนทรงสวัสดิ์ตัดกับทรงวาดที่วงเวียน “ทรงสวัสดิ์” หรือ ทำน้ำสวัสดิ์ ใกล้กับวัดสัมพันธวงศ์เป็นการสิ้นสุดของถนนสายนี้ กิจกรรมค้าของถนนสายนี้แต่เดิม จะเป็นการค้าผ้า โดยเฉพาะในย่านสำเพ็งจะเป็นย่านค้าผ้า พบที่ใหญ่ที่สุดของประเทศและปลายถนนจะเป็นร้านขายปลีกของอุปกรณและชิ้นส่วนของเสื้อผ้า เช่น กระดุม ค้าย เข็ม ผ้าลูกไม้ ข้ามถนนจักรวรรดิก็จะมีร้านเพชรแซมมอยู่ข้างที่หัวเม็ด ในปัจจุบันถนนสายนี้นอกจากการค้าขายตามที่กล่าว ยังเป็นย่านที่ค้าขายของที่ระลึกหรือของขวัญ (Gift Shop) ทั้งขายส่งและขายปลีกที่ใหญ่ที่สุดของประเทศอีกด้วยเช่นกัน

ถนนเยาวราชยังเป็นที่ตั้งของ “ตลาดเก่า” ที่มีอายุนับร้อยปี อาหารสดมีคุณภาพขายทั้งปลีกและส่ง ภัตตาคารที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง รวมทั้งภัตตาคารตามโรงแรมในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ ต่อมาจับจ่ายซื้ออาหารแห้งจากเมืองจีนและมีร้านขายซีอิ๊วตราเด็กสมบูรณ์ (ร้านหยั่นห่อหยุ่น) ที่ฝั่งตรงข้ามตลาดเก่าจะมีตลาดกรมภูเรศ (ตลาดใหม่) ตั้งอยู่บนถนนอิสราณูภาพเช่นกัน

ช่วงถนนเยาวราชจรดถนนเจริญกรุง ชาวจีนเรียก “เล่งบ้วยเอี้ย” ซึ่งก็ขายสินค้าเช่นเดียวกับตลาดเก่า ปากซอยเข้าตลาดนี้ฝั่งเยาวราชจะเป็นร้านขายผลไม้ต่างประเทศที่เก่าแก่และมีชื่อเสียงได้แก่ร้านเฮียจือ ในซอยเดียวกันมีร้านขายพริกไทยตรามือ หรือร้านง่วนฮุ้นที่โด่งดังมานานตามสองข้างทางของถนนเยาวราชจะมีป้ายชื่อร้านทั้งไทยและจีนยื่นออกมาไม่แตกต่างถนนนาธานในฮ่องกง เป็นเอกลักษณ์แห่งความเป็น “ไชน่าทาวน์” ที่สมบูรณ์แบบ

ถนนเจริญกรุง เป็นถนนหลักที่ไ้แบ่งเขตสัมพันธวงศ์กับเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย ทั้ง 2 ฝั่งจะมีร้านค้าค้าปลีกถึงกันตั้งแต่ช่วงสะพานเหล็กมา ในอดีตจะมีร้านขายแผ่นเสียงจากสี่แยก เอส.เอ. บี. มาจนถึงแยกราชวงศ์ ร้านค้าจะเป็นเครื่องใช้ไฟฟ้า รวมไปถึงแยกวัดตึก (ถนนจักรวรรดิ) ถัดลงไปจากถนนมังกรจนถึงถนนแปลงนามก็จะเป็นร้านขายอุปกรณไหว้เจ้า รวมทั้งร้านขายอุปกรณในงานแต่งงานของจีน เช่น หมอน ที่นอน เครื่องไหว้ ตัวอักษรจีนซังฮี้ (สุขสันต์คู่บ่าวสาว) และมีผู้รับจ้างเขียนคำอวยพรอักษรจีน (ตุ้ยเลียง) จากนั้นก็จะผ่านมาทางสามแยกหมอมี่ มีร้านขายน้ำขมน้ำเต้าทองและลอดช่องสิงคโปร์ที่เก่าแก่ เลยต่อมาจนบรรจบถนนเยาวราชที่วงเวียนโอเดียน รอบๆวงเวียนโอเดียนหลังซุ้มประตูฯ จนถึงถนนทรงวาด จะมีการขายอุปกรณเกี่ยวกับการประปา ก๊อกน้ำ

วาล์ว (ประตูน้ำ) ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ฯลฯ จากซุ้มประตูเฉลิมพระเกียรติฯ จนถึงวงเวียนข้าวหลาม ก็ย้อนกลับเข้าสู่ย่านเชิงกง

นอกจากนี้ยังมีซอยแยกที่สำคัญๆ ระหว่างถนนเขาวราชและถนนเจริญกรุง โดยเริ่มต้นทางทิศตะวันตกตั้งแต่เชิงสะพานเหล็ก มีถนนเลียบบคลองโอ่งอ่าง จะมีสินค้าตามแผง เป็นสินค้าจำพวกไฮเทค เช่นอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เครื่องเสียง เครื่องเล่นเกมฯลฯ ถัดมาจะเป็นถนนมหาจักร แต่รู้จักกันดีในนามคลองถม สินค้าคล้ายคลึงกับถนนเลียบบคลองโอ่งอ่าง แต่จะมีสินค้าเลียนแบบบางอย่าง ที่มีมากเช่น แวนตา นาฬิกา ซีดี้ เครื่องใช้ไฟฟ้า แม้กระทั่งเครื่องคิดเลข เป็นต้น เมื่อข้ามถนนราชวงศ์มาจะเป็นถนนมังกรจะเป็นที่ขายสัตว์ปีก และยังมีรถเข็นขายผลไม้ต่างประเทศ เช่น แอปเปิ้ล เชอร์รี่ สาลี่ ลูกพลับ ฯลฯ บนถนนเดียวกัน (ถนนมังกร) จากฝั่งเจริญกรุง ข้ามถนนเขาวราช จะมีร้านขายส่งสินค้าที่ระลึกและกิฟท์ชอปมากมาย

เสน่ห์เมืองจิว เขตสัมพันธวงศ์ถูกจัดอยู่ในโครงการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นโครงการเมืองประวัติศาสตร์ของกรุงเทพฯ

ใบงานที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ศึกษาความรู้จากใบความรู้แล้วสรุปองค์ความรู้ ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของเขตสัมพันธวงศ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ที่ตั้ง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ลักษณะภูมิประเทศ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. สภาพเศรษฐกิจ

.....

.....

.....

.....

.....

5. เชื้อชาติ/วัฒนธรรมประเพณี

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

6. การปกครอง

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

7. จงร่วมกันแสดงความรู้สึกต่อการที่ตนเองมีถิ่นฐานบ้านเกิดเป็นชาวสามพันวังค์

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ชื่อกลุ่ม.....

รายชื่อสมาชิก

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

แผนการจัดการเรียนรู้

รายวิชา สาระท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 เวลา 2 คาบ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโบราณสถาน

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด (ผลการเรียนรู้)

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ป.5.1 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่นของประชากรในภูมิภาค

ป.5.2 อธิบายอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดวิถีชีวิตและการสร้างสรรค์วัฒนธรรมในภูมิภาค

ป.5.3 เสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการรักษาและการทำลายสภาพแวดล้อมและเสนอแนวคิดในการรักษาสภาพแวดล้อมในภูมิภาค

จุดประสงค์การเรียนรู้สู่ตัวชี้วัด

1. นักเรียนอธิบายความหมายของโบราณสถานได้
2. นักเรียนบอกประเภทของโบราณสถานได้
3. นักเรียนอธิบายสาเหตุการเสื่อมของโบราณสถานได้

สาระสำคัญ/แนวคิด

โบราณสถาน คือ อสังหาริมทรัพย์หรือสิ่งก่อสร้างซึ่งโดยอายุหรือลักษณะการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานทางประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี

โบราณสถาน แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือโบราณสถานที่ร้างแล้ว และโบราณสถานที่ยัง
ยังไม่ร้าง

สาเหตุการเสื่อมของโบราณสถานโบราณวัตถุ คือ สาเหตุภายใน และสาเหตุภายนอก

สาระการเรียนรู้

ความรู้

- ความหมายของโบราณสถาน
- ประเภทของโบราณสถาน
- สาเหตุของการเสื่อมของ
- นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

ทักษะกระบวนการ

- กระบวนการคิด และปฏิบัติ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

- มุ่งมั่น
- รักและรับใช้

ชิ้นงาน/ภาระงาน

ใบงานที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโบราณสถาน

การประเมินผล (เกณฑ์การประเมิน)

1. วิธีการประเมินผล
  - ตรวจใบงานที่ 2
  - ประเมินทักษะการทำงานร่วมกัน
2. เครื่องมือวัดและประเมิน
  - แบบประเมินใบกิจกรรมกลุ่ม
  - แบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกันด้านพฤติกรรมการทำงานร่วมกัน
3. เกณฑ์การวัดและประเมินผล
  - ทำใบงานกิจกรรมกลุ่มได้ถูกต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป
  - ประเมินทักษะการทำงานร่วมกันผ่านเกณฑ์ในระดับดี โดยมีเกณฑ์

การประเมินทักษะการทำงานร่วมกัน ซึ่งมีมาตรฐานค่าดังนี้

- 4 หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติไม่ต่ำกว่า 3 ครั้ง
- 3 หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติไม่ต่ำกว่า 2 ครั้ง
- 2 หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ 1 ครั้ง

1 หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนไม่เคยปฏิบัติเลย

กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโบราณสถาน จำนวน 2 คาบ

คาบเรียนที่ 1 เน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1. ครูให้นักเรียนดูภาพเกี่ยวกับโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่ถูกทำลาย และร่วมสนทนาเกี่ยวกับโบราณสถาน โบราณวัตถุ และให้นักเรียนเขียนความรู้ต่อการที่โบราณสถาน โบราณวัตถุถูกทำลาย พร้อมทั้งให้นักเรียน 1-2 คน มาอ่านให้เพื่อนฟัง ครูและนักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น
2. แบ่งนักเรียนออกเป็น 5-6 กลุ่ม แล้วให้นักเรียนทุกกลุ่มศึกษา ใบความรู้ที่ 2 ดังนี้
  - ความหมายของโบราณสถาน โบราณวัตถุ
  - ประเภทของโบราณสถาน โบราณวัตถุ
  - สาเหตุของการเสื่อมของโบราณสถาน โบราณวัตถุ
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอ ได้อย่างหลากหลาย เช่น แผ่นพับ อภิปรายหน้าชั้นเรียน ฯลฯ
4. ให้นักเรียนที่เหลือร่วมกันซักถาม และร่วมแสดงความคิดเห็นขณะที่เพื่อนนำเสนอหน้าชั้นเรียน
5. ให้นักเรียนช่วยกันบอกแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุที่รู้จักในอำเภอพนมทวน
6. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปถึงความหมาย ประเภทและสาเหตุการเสื่อมโบราณสถาน โบราณวัตถุ สรุปความรู้ได้สมุดงานของตนเอง

สื่อการเรียนรู้ (อุปกรณ์ใช้ประกอบการสอนและสาธิตการทำงาน)

1. ภาพโบราณสถาน โบราณวัตถุ
2. ใบความรู้ที่ 2
3. ใบงานที่ 2

แหล่งการเรียนรู้ (เป็นแหล่งค้นคว้าประกอบการเรียน)

อินเทอร์เน็ต ครูผู้สอน

ลงชื่อ.....นางสาวกวิณนาฏ กล้าหนองกก.....ครูผู้สอน

ใบความรู้ที่ 2

ประกอบการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

เรื่อง โบราณสถานประกอบด้วย

1. ความหมายของโบราณสถาน

คำว่า “โบราณสถานในทางสากล” ให้คำจำกัดความตรงกับคำว่า monuments and sites หมายถึง อนุสรณ์สถาน และบริเวณมิได้ครอบคลุมเฉพาะงานก่อสร้างทางสถาปัตยกรรมอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังหมายถึงสถานที่ตั้งของเมืองและชุมชนซึ่งพบหลักฐานของอารยธรรมอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นพิเศษในบริเวณนั้น ซึ่งเป็นหลักฐานความเจริญก้าวหน้าที่สำคัญหรือเป็นหลักฐานเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ความหมายนี้มีได้จำเพาะเฉพาะงานศิลปะที่ยิ่งใหญ่เท่านั้น แต่ยังใช้กับผลงานตามความสำคัญที่มีผู้สร้างในอดีตและตกทอดมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมในปัจจุบัน” (นิคม มุสิกคามะ 2538, 12-13)

โบราณสถานตามความหมายในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มาตรา 4 คือ อสังหาริมทรัพย์ ซึ่งโดยอายุ หรือ โดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปประวัติศาสตร์ หรือ โบราณคดีทั้งนี้ให้รวมถึงสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2530, 490) ให้ความหมายของโบราณสถานหมายถึง สิ่งที่เคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น โบสถ์ วิหาร วัง มีอายุกว่า 100 ปีขึ้นไป

ส่วนความหมายของโบราณสถานในทางโบราณคดี หมายถึง สิ่งที่ติดแน่นอยู่กับดินและมีขนาดใหญ่เกินกว่าที่จะนำเคลื่อนที่ไปได้ เมื่อเวลาจะศึกษาหรือหาหลักฐานใด ๆ เกี่ยวกับโบราณสถานก็จะต้องไปศึกษายังสถานที่ ซึ่งโบราณสถานนั้นตั้งอยู่ (ปรีชา กาญจนาคม 2522 : 11)

2. การจัดอันดับความสำคัญของโบราณสถาน

นิคม มุสิกคามะ (2538, 14-16) กล่าวว่าโบราณสถานมีขนาดรูปร่าง ฝีมือและประวัติความเป็นมาไม่เท่าเทียมกัน จึงกำหนดแบ่งความสำคัญของโบราณสถานออกเป็น 4 ระดับดังนี้

2.1 โบราณสถานมีความสำคัญระดับชาติ (national criteria) ได้แก่ สถานที่ หรือ สิ่งก่อสร้างที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของชาติ ถือเป็นตัวแทนยุคสมัยในประวัติศาสตร์ของชนแต่ละเผ่า สิ่งก่อสร้างนั้นจะต้องแสดงถึงความก้าวหน้าทางเทคนิค รูปแบบศิลปกรรมหรืองานศิลปะตกแต่งที่มีความงามเป็นพิเศษ และเกี่ยวข้องกับภาพรวมของประเทศนั้น ๆ ใช้วัสดุและเทคนิคของการก่อสร้างที่เป็นแบบฉบับ และมีอิทธิพลต่องานสร้างสรรค์ในรุ่นต่อมา หรือเป็นการประดิษฐ์

คิดค้นขึ้นในประวัติศาสตร์ เป็นตัวอย่างที่พึงรักษาไว้เพื่อเป็นประโยชน์ในการค้นคว้าทางวิชาการ หรือมีประวัติในการก่อสร้าง

2.2 โบราณสถานมีความสำคัญในระดับเมือง (regional criteria) ได้แก่ สถานที่ หรือ สิ่งก่อสร้างที่แพร่หลายในขอบเขตของภูมิภาคนั้น ๆ เช่น การก่อสร้างสถาปัตยกรรม ในศิลปะ ล้านนาไทย การสร้างสิม (โบสถ์) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การสร้างเรือนปั้นหย่าในภาคใต้ ฯลฯ สถานที่และสิ่งก่อสร้างดังกล่าวนี้ อาจมีความสำคัญในระดับชาติก็ได้ หากได้รับการคัดเลือกจาก คณะกรรมการที่ทางราชการแต่งตั้ง

2.3 โบราณสถานมีความสำคัญในระดับท้องถิ่น (local criteria) เป็นสถานที่หรือ สิ่งก่อสร้างที่เกี่ยวกับประวัติของพื้นที่นั้น ๆ เช่น ศาลเจ้าประจำเมือง โบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อของท้องถิ่น เืองผาหน้าถ้ำหรือภูเขา หรือต้นไม้ที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติ ตำนานเมือง เช่น เขาอกทะลุ เขาเมืองที่เกี่ยวข้องกับตำนานเมืองพัทลุง กล่องข้าวน้อยฆ่าแม่ จังหวัดยโสธร เป็นต้น

2.4 คุณภาพของโบราณสถานในบัญชีมรดกโลก (world criteria) เกิดจาก อนุสัญญา เกี่ยวกับการปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ เป็นหนึ่งในสามของอนุสัญญาขององค์การ ยูเนสโก ที่ประชุมสามัญขององค์การยูเนสโก ณ กรุงปารีส ได้อนุมัติสัญญานี้ เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน ค.ศ. 1972 และรัฐบาลของ 131 ประเทศได้ให้สัตยาบันในอนุสัญญาดังกล่าว ส่วน ประเทศไทยเพิ่งให้สัตยาบัน เมื่อปี พ.ศ. 2530 ซึ่งอนุสัญญานี้ เป็นพันธะที่จะร่วมกัน อนุรักษ์และปกป้องมรดกทั้งทางวัฒนธรรม และธรรมชาติของโลกโดยรัฐบาลของแต่ละประเทศจะ เป็นผู้คัดเลือกโบราณสถานประจำชาติที่เห็นว่ามีคุณค่าเป็นพิเศษที่โลกจะต้องร่วมกันพิทักษ์ รักษา ไว้ไม่ให้สูญหายข้อกำหนด/หลักการในการพิจารณาแหล่งวัฒนธรรมเป็นมรดกโลกนั้น มี 3 ข้อ คือ

2.4.1 เป็นลักษณะสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาของคนในอดีต เช่น งานสถาปัตยกรรม ผลงานที่เป็นอนุสรณ์ในเชิงจิตรกรรม หรือประติมากรรม โครงสร้างทาง ธรรมชาติที่เป็นหลักฐานทาง โบราณคดีที่มีคุณค่าและความสำคัญ ทางประวัติศาสตร์ ศิลปะหรือ วิทยาศาสตร์ในระดับสากล

2.4.2 เป็นกลุ่มอาคาร ซึ่งมีความกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันหรือลักษณะทาง ภูมิสถาปัตย์ มีคุณค่าหรือความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ศิลปะในระดับสากล

2.4.3 เป็นที่ตั้งของสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผลงานของมนุษย์ โดยเฉพาะหรือเป็น ที่ตั้งของมนุษย์และธรรมชาติร่วมกัน รวมทั้งเป็นที่ตั้งที่มีหลักฐานทางโบราณคดีซึ่งล้วนมีคุณค่า หรือความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ ชาติพันธุ์วิทยาหรือมานุษยวิทยา ในระดับสากล

การที่ลักษณะทั้ง 3 ประการดังกล่าวข้างต้นจะถูกจัดว่ามีความสำคัญและชื่อเสียงระดับโลก หรือไม่นั้นต้องเข้าเกณฑ์ข้อหนึ่งข้อใดใน 5 ข้อดังนี้

ก. เป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของความสำเร็จทางด้านศิลปะซึ่งเป็นต้นแบบหรือแบบฉบับต่อมา

ข. เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาด้านสถาปัตยกรรม ศิลปะ ผังเมือง หรือ ภูมิสถาปัตย์ในแหล่งอารยธรรมแหล่งใดแหล่งหนึ่งของโลก

ค. เป็นหลักฐานเฉพาะแสดงถึงความเป็นอารยธรรมที่สูญหายหรือล่มสลายไปแล้ว

ง. เป็นรูปแบบของอาคาร หรือผลงานด้านสถาปัตยกรรมที่มีชื่อเสียง ซึ่งปรากฏชัดเจนในช่วงสำคัญของประวัติศาสตร์

จ. เป็นรูปแบบของการตั้งถิ่นฐานที่มีชื่อเสียงอันสะท้อนลักษณะวัฒนธรรมในช่วงที่สำคัญแต่มีชื่อเสียงในระดับสากล

3. ประเภทของโบราณสถาน

การแบ่งประเภทของโบราณสถานนั้นสามารถแบ่งได้หลายวิธี โดยมีเกณฑ์การแบ่งแตกต่างกันไป อาทิแบ่งตามรูปทรง ดังที่กรมศิลปากร (2542 ค, 43-44) โดยแบ่งไว้ดังนี้

3.1 โบราณสถาน que เห็นรูปทรงชัดเจน ได้แก่ พระราชวัง ป้อม วัง กำแพง เมือง คูเมือง คลอง สะพาน บ่อ สระ ตระพัง เขื่อน เจดีย์ ปราสาท กู่ ธาตุ พระธาตุ ถ้ำ เพิงผา บ้านเรือน ศาลากลาง จวนเก่า กุ่มหลวง แหล่งเตาเผา ฯลฯ ซึ่งบางแห่งอาจจะยังใช้ประโยชน์ได้ เช่น วัดพระราชวัง พระธาตุคอกยสุเทพ เป็นต้น

3.2 ซากโบราณสถาน หมายถึง สิ่งก่อสร้างหรือสถาปัตยกรรมที่เคยมีรูปทรงและได้ใช้ประโยชน์มาแต่อดีต แต่เนื่องจากชำรุดผุพัง จนมองไม่เห็นรูปทรงชัดเจน โบราณสถานเหล่านี้ไม่ได้ใช้ประโยชน์อีกต่อไปแล้ว แต่ยังมีคุณค่าในฐานะที่เป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญ ได้แก่ กุ้ยกันดิน (คูเมืองหรือกำแพง) ถนนโบราณ เนินดินที่ปกคลุมเจดีย์ เนินดินที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย อนุสรณ์สถาน เป็นต้น

นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งประเภทโบราณสถานตามลักษณะการใช้ประโยชน์ โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะตามหลักของ ปรีชา กาญจนาคม (2538, 12) ดังนี้

ก. โบราณสถานที่ร้างแล้ว (dead monument) ได้แก่ สิ่งก่อสร้างในสมัยโบราณที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์และไม่มีผู้อยู่อาศัย หรือ ได้แก่ โบราณสถานที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของการก่อสร้าง เช่น วัดร้างที่ไม่มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา หรือวังโบราณที่ไม่มีเจ้านายประทับอยู่ ถนนโบราณ เป็นต้น

ข. โบราณสถานที่ยังไม่ร้าง (living monument) ได้แก่ สิ่งก่อสร้างในสมัยโบราณที่ยังคงใช้ประโยชน์และยังมีผู้อยู่อาศัยไม่ร้าง เช่น วัดที่ยังคงมีพระภิกษุอยู่จำพรรษาอยู่ ได้แก่ วัดมหาธาตุฯ วัดพระเชตุพนฯ ซึ่งวัดดังกล่าวเป็นวัดโบราณแต่ยังมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา หรือวังโบราณ ได้แก่

พระบรมมหาราชวังซึ่งยังคงมีเจ้านายประทับอยู่ สะพาน บ้านเรือน เป็นต้น หรือได้แก่ โบราณสถานที่ยังใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของการก่อสร้าง และยังมีคนอยู่อาศัยหรือเข้าไปใช้ประโยชน์อยู่

4. สาเหตุความเสื่อมของโบราณสถาน

กรมศิลปากร (2527, 2) อธิบายถึงสาเหตุการชำรุดเสื่อมสภาพของโบราณสถานมีหลายสาเหตุและหลายประการซึ่งจะเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน มีความสัมพันธ์กันไม่สามารถแยกออกจากกันได้เด็ดขาดสาเหตุที่คาดว่าทำให้เกิดการชำรุดเสื่อมสภาพ แบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

4.1 สาเหตุภายใน (intrinsic factors) หมายถึง กระบวนการเสื่อมโทรมของโบราณสถานซึ่งเกิดจากสาเหตุภายในตัวโบราณสถานเอง ได้แก่ ชนิดและคุณสมบัติของวัสดุที่เป็นรากฐานของโบราณสถาน สถานที่ตั้ง ลักษณะโครงสร้าง และน้ำหนักของโบราณสถาน การคำนวณ และการออกแบบโครงสร้างไม่ถูกต้อง ความผิดพลาดทางด้านเทคนิคการก่อสร้าง เป็นต้น

4.2 สาเหตุภายนอก (extrinsic factors) หมายถึง กระบวนการเสื่อมสภาพของโบราณสถานที่เกิดขึ้นจากการกระทำของสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เคมี ชีววิทยา และจุลชีววิทยา สาเหตุเหล่านี้อาจแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มดังนี้

4.2.1 สาเหตุจากมนุษย์ (man – made causes) มนุษย์เป็นศัตรูที่ก่อให้เกิดการชำรุดเสียหายต่อโบราณสถาน โบราณวัตถุและเกิดขึ้นในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น เก็บรักษาไม่ถูกต้อง การเคลื่อนย้าย การจับถือหรือจับต้องโดยขาดความระมัดระวัง และการรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือแม้กระทั่งการลักลอบขุดทำลายเพื่อหาวัตถุมีค่า การจงใจทำลายทำให้โบราณสถาน โบราณวัตถุแตกหักเสียหายสึกกร่อน อีกประการที่น่าคำนึงถึงคือการพัฒนาบ้านเมือง ได้แก่ การสร้างอาคารตึก ถนนการขยายพื้นที่ทำการเกษตร การก่อสร้างอาคาร ฯลฯ มีส่วนที่เป็นภัยต่อโบราณสถาน โบราณวัตถุ เช่น การตัดถนนผ่านไปใกล้โบราณสถาน โบราณวัตถุก่อให้เกิดการสั่นสะเทือน ทำให้แตกร้าวหรือทรุดเสียหายได้

4.2.2 สาเหตุจากธรรมชาติ (natural causes)

4.2.2.1 ความชื้นและอุณหภูมิของอากาศมีผลต่อ โบราณวัตถุชนิดต่าง ๆ ในลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น วัตถุจำพวกอินทรีย์วัตถุ จะประกอบไปด้วยเซลล์ที่มีลักษณะดูดน้ำและความชื้นได้ดี เมื่อมีความชื้นสูง เซลล์ในวัตถุจะดูดน้ำเข้าไปทำให้เกิดการพองตัวแต่เมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น ความชื้นลดลง อากาศจะร้อนน้ำที่ดูดเข้าไปจะระเหยออกมาทำให้เซลล์หดตัวถ้าการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้เป็นไปอย่างรวดเร็ว มีมากขึ้นและติดต่อกันเป็นระยะเวลานานจะทำให้วัตถุนั้นชำรุดเสียหายรูปทรงไป แตกร้าวหรือบิดเบี้ยว อีกประการหนึ่งการที่ความชื้นถูกสะสมอยู่บนตัวเป็นเวลานานจะก่อให้เกิดเชื้อเห็ด รา สาหร่าย ตะไคร่น้ำบนวัตถุได้ พวกเชื้อราจะดูดความชื้นจึงทำให้วัตถุขาดความแข็งแรงเปื่อยหรือขาดได้ง่ายหรือเกิดรอยเปื้อนบนวัตถุซึ่งยากจะแก้ไขให้ดีเหมือนเดิม

4.2.2.2 ความไม่บริสุทธิ์ของบรรยากาศ โดยปกติอากาศมักจะมีแก๊สเสียปะปนอยู่มาก พวกนี้มักจะเป็นกรดแก๊ส โดยเฉพาะบริเวณที่มีโรงงานอุตสาหกรรมหรือในเมืองที่มีการจราจรแออัด ของเสียเหล่านี้ได้แก่ คาร์บอนไดออกไซด์ ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ไอของกำมะถัน เขม่า คาร์บอน คาร์บอนดำต่าง ๆ แก๊สเหล่านี้จะมีผลต่อวัตถุต่าง ๆ มากมาย เพราะแก๊สเหล่านี้เมื่อถูกความชื้นในอากาศจะเปลี่ยนสภาพเป็นกรดกำมะถัน และกรดคาร์บอนิกซึ่งทำลายเซลล์ของวัตถุให้เกิดชำรุดเสียหายได้

4.2.2.3 แสงสว่าง ไม่ว่าจะเป็นแสงธรรมชาติ หรือแสงประดิษฐ์จะมีแสงอุลตราไวโอเล็ตอยู่ด้วย ซึ่งจะทำลายเนื้อวัตถุประเภทอินทรีย์ได้มาก เช่น ทำให้สีซีด เนื้อวัตถุเปราะกรอบ ขาดง่าย ขาดความเหนียวเกิดการหดตัว ขยายตัว ทำให้รูปทรงบิดเบี้ยวเสียลักษณะเดิมไป การชำรุดเสียหายจากแสงสว่างที่เกิดกับวัตถุนั้นจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับชนิดของแสง ระยะเวลาที่ถูกแสง ปริมาณของแสง ลักษณะการตกกระทบของแสง และประเภทของวัตถุด้วย

4.2.2.4 เนื่องจากจุลชีวะเช่น พวกเห็ด รา สาหร่าย ตะไคร่น้ำ แบคทีเรียต่าง ๆ พวกนี้เกิดได้ดีในที่ที่มีความชื้นสูง คือมีความชื้นสัมพัทธ์ตั้งแต่ 70 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไปและอุณหภูมิที่ค่อนข้างอบอุ่นมากกว่าประมาณ 20-25 องศาเซลเซียส เมื่อพวกจุลชีวะเกิดขึ้นบนวัตถุใด ๆ จะทำให้เกิดรอยเปื้อนบนวัตถุ ทำให้เนื้อวัตถุขาดความแข็งแรง เปื่อยขาดเพราะความชื้นสะสมไว้นาน อีกประการหนึ่งพวกจุลชีวะจะมีคุณสมบัติดูดความชื้นได้ดี เมื่อมีความชื้นสะสมไว้มากจะก่อให้เกิดการชำรุดกับวัตถุได้ดังนั้นจึงจำเป็นต้องควบคุมสิ่งแวดล้อม ควบคุมความชื้นของบรรยากาศให้พอเหมาะ ทำให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก

4.2.2.5 ภัยพิบัติทางธรรมชาติ เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว แต่เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงได้ เช่น แผ่นดินไหว วนถล่ม อุทกภัย อัคคีภัย ไฟป่า พายุ ลูกเห็บ พายุหมุน เป็นต้น

สรุปได้ว่าการที่โบราณสถาน โบราณวัตถุเสื่อมโทรมมีสาเหตุ 2 ประการ คือ เกิดจากการเสื่อมสภาพภายในตัวโบราณสถาน โบราณวัตถุเองและอีกประการหนึ่งคือการเสื่อมโทรมของโบราณสถาน โบราณวัตถุที่เกิดขึ้นจากการกระทำของสิ่งแวดล้อมภายนอก ทั้งทางกายภาพ เคมีและชีวภาพ

แผนการจัดการเรียนรู้

รายวิชา สาระท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 เวลา 6 คาบ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ประวัติความเป็นมาของโบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด (ผลการเรียนรู้)

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ป.5.1 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่นของประชากรในภูมิภาค

ป.5.2 อธิบายอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดวิถีชีวิตและการสร้างสรรค์วัฒนธรรมในภูมิภาค

ป.5.3 เสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการรักษาและการทำลายสภาพแวดล้อมและเสนอแนวคิดในการรักษาสภาพแวดล้อมในภูมิภาค

จุดประสงค์การเรียนรู้สู่ตัวชี้วัด

1. นักเรียนอธิบายประวัติความเป็นมาของโบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ได้
2. นักเรียนอธิบายลักษณะโบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ได้
3. นักเรียนบอกที่ตั้งโบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ได้

สาระสำคัญ/แนวคิด

ถึงแม้เขตสัมพันธวงศ์จะเป็นเพียงเขตเล็กๆ แต่ก็มีวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมายาวนาน รวมถึงโบราณสถานซึ่งยังไม่ร้าง ซึ่งเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ที่บอกถึงความเจริญ และวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมายาวนานของเขตสัมพันธวงศ์

สาระการเรียนรู้

ความรู้

- ประวัติความเป็นมาของโบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์
- ลักษณะของโบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์
- ที่ตั้งโบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์
- นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นไม่ทำให้อื่นเดือดร้อน

ทักษะกระบวนการ

- กระบวนการคิด และปฏิบัติ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

- มุ่งมั่น
- รักและรับใช้

ชิ้นงาน/ภาระงาน

ใบงานที่ 3 ประวัติความเป็นมาของโบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์

การประเมินผล (เกณฑ์การประเมิน)

1. วิธีการประเมินผล
  - ตรวจใบงานที่ 3
  - ประเมินทักษะการทำงานร่วมกัน
2. เครื่องมือวัดและประเมิน
  - แบบประเมินใบกิจกรรมกลุ่ม
  - แบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกันด้านพฤติกรรมการทำงานร่วมกัน
3. เกณฑ์การวัดและประเมินผล
  - ทำใบงานกิจกรรมกลุ่มได้ถูกต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป
  - ประเมินทักษะการทำงานร่วมกันผ่านเกณฑ์ในระดับดี โดยมีเกณฑ์

การประเมินทักษะการทำงานร่วมกัน ซึ่งมีมาตรฐานค่าดังนี้

- 4 หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติไม่ต่ำกว่า 3 ครั้ง
- 3 หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติไม่ต่ำกว่า 2 ครั้ง
- 2 หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ 1 ครั้ง
- 1 หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนไม่เคยปฏิบัติเลย

กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมที่ 1 ประวัติความเป็นมาของโบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์

คาบเรียนที่ 1 เน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3 คาบ

1. ครูร่วมสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับแหล่งโบราณวัตถุของเขตสัมพันธวงศ์
2. แบ่งนักเรียนออกเป็น 5-6 กลุ่ม ให้นักเรียนเล่นเกม
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาความรู้จากใบความรู้ที่อยู่ด้านหลังของภาพที่ต่อเสร็จ และตอบคำถามจากใบงานโดยสามารถแลกเปลี่ยนกันศึกษาภาพความรู้กับกลุ่มอื่นๆได้เพื่อให้ได้คำตอบครบใบงาน
4. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาสรุปความรู้ที่ได้จากการศึกษา ให้เพื่อนฟัง
5. นักเรียน และครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ลักษณะ และที่ตั้งของแหล่งโบราณสถาน
6. ครูแจกใบงานให้นักเรียนทุกคนสรุปความรู้เป็นการบ้าน

คาบเรียนที่ 2 เน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3 คาบ (ต่อ)

1. ครูร่วมสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับแหล่งโบราณวัตถุของเขตสัมพันธวงศ์
2. แบ่งนักเรียนออกเป็น 5-6 กลุ่ม ให้นักเรียนเล่นเกม
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาความรู้จากใบความรู้ที่อยู่ด้านหลังของภาพที่ต่อเสร็จ และตอบคำถามจากใบงานโดยสามารถแลกเปลี่ยนกันศึกษาภาพความรู้กับกลุ่มอื่นๆได้เพื่อให้ได้คำตอบครบใบงาน
4. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาสรุปความรู้ที่ได้จากการศึกษา ให้เพื่อนฟัง
5. นักเรียน และครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ลักษณะ และที่ตั้งของแหล่งโบราณสถาน
6. ครูแจกใบงานให้นักเรียนทุกคนสรุปความรู้เป็นการบ้าน

สื่อการเรียนรู้ (อุปกรณ์ใช้ประกอบการสอนและสาธิตการทำงาน)

- ใบความรู้
- รูปตัวอย่างโบราณสถาน

แหล่งการเรียนรู้ (เป็นแหล่งค้นคว้าประกอบการเรียน)

อินเทอร์เน็ต ครูผู้สอน ชุมชน

ลงชื่อ.....นางสาวกวิณนาฏ กล้าหนองกก.....ครูผู้สอน

ใบความรู้ที่ 3

ประกอบการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

เรื่อง ประวัติ และการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ เขตสัมพันธวงศ์

โบราณสถานและโบราณวัตถุ ไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเกิดขึ้นได้เอง แต่เป็นทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทหนึ่งที่มีมนุษย์ใช้สติปัญญาและความรู้ความสามารถสร้างขึ้นใหม่ทั้งหมดหรือดัดแปลงจากทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นประโยชน์ต่อคน และสังคมในสมัยนั้น ๆ

สถานที่และสิ่งของเหล่านั้น เมื่อตกทอดเป็นมรดกมาถึงคนรุ่นเรา ก็กลายเป็น โบราณสถาน และโบราณวัตถุ เช่นเดียวกับอาคารและวัตถุที่เราสร้างขึ้นสมัยนี้ ก็จะเป็น โบราณสถานและโบราณวัตถุของคนในอนาคตสืบต่อไป แบบนี้ไม่ขาดตอน

ฉะนั้น โบราณสถานและโบราณวัตถุจึงเป็นหลักฐานประวัติศาสตร์ประเภทหนึ่งที่บอกความเป็นมาของบรรพบุรุษที่อยู่ในสังคมระดับต่าง ๆ ตั้งแต่กลุ่มชนขนาดเล็ก จนถึงหมู่บ้านเมือง และประเทศชาติ ต่อเนื่องมาจนถึงสมัยเรา

ประวัติศาสตร์หรือความเป็นมาดังกล่าวแสดงพัฒนาการของผู้สร้างสมัยก่อน ส่วนการอนุรักษ์สิ่งเหล่านั้นไว้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ที่เป็นหน้าที่ของคนรุ่นเราและรุ่นต่อ ๆ ไป การ "อนุรักษ์" และการ "พัฒนา" จึงเป็นหลักการที่ต่อเนื่องกัน ไม่ใช่ "ปฏิบัติ" กันอย่างที่บางคนเข้าใจ ประวัติพิพิธภัณฑ์ เขตสัมพันธวงศ์ และห้องจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ เขตสัมพันธวงศ์

พิพิธภัณฑ์ประจำท้องถิ่น

1) ความหมาย

พิพิธภัณฑ์ ในความหมายกว้างๆ หมายถึง สถานที่ๆ จัดแสดงสิ่งของต่างๆ อันเป็นหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ เพื่อให้ความรู้และความเพลิดเพลินแก่ผู้เข้าชม เป็นสถานที่ที่ให้บริการแก่สังคมและมีส่วนในการพัฒนาสังคม นอกจากนี้พิพิธภัณฑ์ยังควรมีการดูแลรักษา ศึกษาค้นคว้า เผยแพร่และจัดแสดงวัตถุเหล่านั้น

2) ความสำคัญ

พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคนและธรรมชาติ สำหรับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นก็จะเป็นแหล่งปลูกจิตสำนึกเกี่ยวกับท้องถิ่นให้กับคนในชุมชนของตนและเพื่อแสดงให้เห็นถึงธรรมชาติ และภูมิปัญญาหรือวัฒนธรรมประจำถิ่นนั้นๆ ได้อีกด้วยในบางแห่งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของแผนส่งเสริมการท่องเที่ยว

3) ประเภท

พิพิธภัณฑ์แบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

(1) **พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ** หมายถึง “สถานที่ที่เก็บรักษาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ อันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน” และเป็น “สถานที่ที่รัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เป็นพิพิธภัณฑ์สถานซึ่งอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของกรมศิลปากร”

(2) **พิพิธภัณฑ์สำหรับท้องถิ่น** หมายถึง สถานที่ที่เก็บรักษาโบราณวัตถุศิลปวัตถุ เช่นกันแต่เน้นเป้าหมายหลักคือ จัดแสดงสิ่งของต่างๆ อันเป็นหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ในท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อให้คนในท้องถิ่นได้รู้จักตนเองมากขึ้นเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้คนในชุมชนนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของเยาวชนที่จะเจริญเติบโตขึ้นมาในภายภาคหน้า พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจึงเปรียบเสมือนสถานที่ที่สามารถเล่าประวัติความเป็นมาของผู้คนในชุมชนนั้นได้อย่างชัดเจน ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน และอาจรวมถึงแนวโน้มที่จะเป็นในอนาคตด้วย เรื่องราวในพิพิธภัณฑ์ประจำท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งก็ควรจะต้องสัมพันธ์กับเรื่องราวประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์สังคม และชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในท้องถิ่นนั้น หรือกล่าวง่ายๆ ก็คือ เนื้อหาในการจัดแสดงสิ่งของในพิพิธภัณฑ์ประจำท้องถิ่นควรจะต้องแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร เขตสัมพันธวงศ์ เป็นตัวอย่างหนึ่งของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

จากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ตามมาตรา 46 ที่ให้สิทธิแก่ท้องถิ่นในการจัดการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณีท้องถิ่นด้วยตนเอง ทำให้การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ขึ้นในแต่ละท้องถิ่นเป็นสิ่งที่กระทำได้ง่ายขึ้น

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เขตสัมพันธวงศ์

ในยุคที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมบรมกษัตริย์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ทรงเริ่มสร้างกรุงในปี พ.ศ. 2325 ทรงดำริให้พื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาที่เป็นที่ตั้งของพระบรมมหาราชวัง สมัยนั้นชาวจีนได้ตั้งบ้านเรือนทำการค้าขายอยู่ จึงทรงโปรดให้ย้ายชุมชนชาวจีนไปยังบริเวณสำเพ็งและสร้างพระบรมมหาราชวังในบริเวณนั้นแทน

ชาวจีนจึงตั้งบ้านเรือนบริเวณบริเวณคลองโอ่งอ่างไปจนถึงคลองผดุงกรุงเกษมและขยายบ้านเรือนไปอย่างกว้างขวาง จนกลายเป็นย่านการค้าชื่อดังก็คือย่านสำเพ็ง และเขาวราช เขตสัมพันธวงศ์เป็นเขตปกครองที่มีขนาดเล็กที่สุดของกรุงเทพฯ มีพื้นที่เพียง 1.42 ตารางกิโลเมตร แม้จะเล็กที่สุดแต่เป็นแหล่งค้าขายที่สำคัญที่สุดเช่นกัน

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตสัมพันธวงศ์จึงเป็นสถานที่บอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของย่านการค้าแห่งนี้ได้เป็นอย่างดี พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ตั้งอยู่ที่โรงเรียนวัดปทุมคงคา ที่ตึกจินเทียนประสิทธิ์ ชั้นสองมีห้องจัดแสดง 2 ห้องที่บอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ สถานที่สำคัญอาชีพและวิถีชีวิตของคนในย่านนี้

ห้องจัดแสดงห้องแรกบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ของชาวจีนที่เข้ามาค้าขายในประเทศไทย ตั้งแต่ยุคที่นั่งเรือสำเภาเข้ามาเป็นจับกัง รับจ้างแบกหามทั่วไปจนเริ่มมีกิจการค้าขายของตัวเองด้วยความขยัน อดทน และอดออมของชาวจีน เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าธุรกิจมากมายและระบบเศรษฐกิจต่างๆ ก็เกิดจากการขับเคลื่อนของชาวจีนเช่นกัน สิ่งที่ไม่ควรพลาดในนิทรรศการห้องแรกนี้ก็คือภาพวาดสีน้ำรูปชาวจีนในอิริยาบถต่างๆ ของ อ.จักรพันธุ์ โปษยกฤต

นอกจากนี้ยังมีนิทรรศการที่บอกเล่าที่มาของชื่อตรอกต่างๆ ในเขตนี้ เช่นตรอกเชียงกง มีที่มาจาก ที่ตรอกดั้งเดิมมีศาลเจ้าพ่อเชียงกง ต่อมาจึงกลายเป็นชื่อสัญลักษณ์ของย่านที่มีการขายอะไหล่และเครื่องจักรต่างๆ ไปโดยที่คำว่าเชียงกงไม่ได้แปลว่าอะไหล่ และสัญลักษณ์ที่สำคัญ 3 อย่างของคนจีนก็นำมาแสดง ในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ด้วยก็คือ โคมจีนสีแดงสดที่คนจีนใช้ในงานต่างๆ ป้องแป้ง ซึ่งแต่เดิมเป็นของใช้ของคนรับจ้างย้อมผ้าตามบ้านที่ใช้ส่งเสียงเรียกลูกค้า ปัจจุบันเป็นของเล่นของเด็กๆ และสิ่งสุดท้ายก็คือ ลูกคิด สัญลักษณ์แห่งการค้าขายของคนจีน

ในห้องแรกยังมีรายละเอียดอีกมากมายที่เกี่ยวข้องกับคนจีนเช่น ศาลเจ้าต่างๆ ในชุมชน ชื่อย่านเก่า และกลุ่มคนจีนแต่ละเชื้อสายที่อพยพเข้ามาเช่น จีนฮกเกี้ยน ที่ชำนาญการค้าขายทางเรือ จีนกวางตุ้ง ที่ชำนาญงานช่างกลึง ช่างเหล็ก จีนแต้จิ๋วที่ชำนาญด้านการเพาะปลูก และยังมีชาวจีนอีกหลายเชื้อสายผู้นำชมยังเปิดให้ดูประตูลี้ๆ ที่ฝาผนังหลังนิทรรศการซึ่งเป็นที่เก็บอัฐิของเจ้าของตึกแห่งนี้ด้วย แต่ไม่ทราบว่าเป็นใครคงต้องสืบค้นกันต่อไป

ห้องที่สอง จำลองร้านค้าที่สำคัญในยุคแรกๆ ของเขตสัมพันธวงศ์มาอย่างได้บรรยากาศเหมือนจริงแม้จะเป็นร้านเล็กๆ แต่เครื่องมือเครื่องใช้ครบครัน เริ่มจากร้านแรกด้านในเป็นร้านขายเครื่องยาจีนชื่อ “ไต้ฮั่นตั้ง” ซึ่งเป็นชื่อร้านขายยาเก่าแก่จริงๆ ที่ปัจจุบันได้เลิกกิจการไปแล้วและลูกหลานได้บริจาคสิ่งของมาจัดแสดง ที่น่าสนใจก็คือโตะหั่นยาที่วางไว้ด้านหน้าที่ดูไปคล้ายเครื่องประหารชีวิตของเปาบุ้นจิ้นแต่จริงๆ แล้วเป็นเครื่องหั่นยาสมุนไพร ก่อนที่จะนำไปตากแห้ง แก้อีที่มีช่องใบมีดตรงกลางสำหรับฝานท่อนยาที่มีความหนา ท่อนไม้สี่เหลี่ยมที่วางบนโตะที่มองเห็นๆ เหมือนไม้ทาบกระดาษก็ล้วนแต่เป็นเครื่องยาจีนทั้งสิ้น ข้าวของเครื่องใช้ ผู้เก็บยาเหล่านี้เคยผ่านการใช้งานจริงทั้งหมดจึงยิ่งเพิ่มเสน่ห์ให้ส่วนจัดแสดงส่วนนี้ ร้านที่สองเป็นร้านขายข้าวสารชื่อ “เม่งเส็ง” ก็เป็นชื่อร้านข้าวสารเก่าแก่ของจริง ด้านในมีเครื่องชั่งตวงข้าวสาร และตาชั่งข้าวสารบรรยากาศเหมือนร้านจริงๆ และคนจีนก็ทำกิจการค้าขายข้าวจนร่ำรวยมาจนถึงทุกวันนี้ ถัดไปเป็นร้านขายของชำชื่อ “ฮกไ้ซ่านิช” ชื่อร้านของจริงอีกแล้วและข้าวของภายในก็เป็นของชำแบบชาวจีนเช่น ไหกระเทียมดอง กระจุกตังฉ่าย เต้าหู้ยี้ และอีกหลายชนิด สิ่งที่ทำให้บรรยากาศของร้านนี้เหมือนมีชีวิตก็คือป้ายน้ำชาจีนและลูกคิด ดูแล้วชวนจินตนาการว่ามีเก้าอี้เก้าอี้ตั้งอยู่แต่ตอนนี้เก้าอี้ร้านอาจจะเดินไปคุยกับร้านข้างๆ หรือเข้าไปดูคลังสินค้าอยู่ในร้านก็ได้

ร้านสุดท้ายที่ไม่พูดถึงไม่ได้ก็คือ ร้านทองซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของถนนเยาวราชนั่นเองชื่อ ห้างทอง “อี ชุ่น มุย” มีอุปกรณ์การทำทองและเครื่องชั่งน้ำหนักทองแสดงอยู่ แต่ไม่มีทองของจริง มาวางเพราะกลัวหาย แต่ก็ได้รับบรรยากาศเหมือนย่านการค้าของจริง มองไปตรงข้ามจะเห็นซุ้มประตู สีแดงจำลองจากของจริง ที่ตั้งอยู่ที่วงเวียนโอเดียน

เดินชมพิพิธภัณฑ์แห่งนี้แล้วอยากจะไปเที่ยวเพิ่มเติมในชุมชนในเขตสัมพันธวงศ์จริงๆ แต่ยังไม่รู้จะเริ่มต้นตรงไหน ที่นี้มีนิทรรศการเกี่ยวกับสถานที่สำคัญที่ควรไปเที่ยวของเขตสัมพันธวงศ์ แสดงไว้ด้วย สามารถหาข้อมูลและขอคู่มือท่องเที่ยวได้จากเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์

เจ้าหน้าที่เล่าว่าพิพิธภัณฑ์แห่งนี้เดิมตั้งอยู่ที่วัดไตรมิตร และย้ายมาที่โรงเรียนวัดปทุมคงคา นิทรรศการต่างๆ จึงไม่สามารถตั้งเรียงเรื่องราวได้อย่างสมบูรณ์แบบ แต่ก็ถือว่าถ้าใครได้เข้าชม พิพิธภัณฑ์แห่งนี้แล้วได้ไปเดินเที่ยวต่อในเขตสัมพันธวงศ์ก็就会有ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ร้านค้าและย่านต่างๆ ได้มากขึ้น ถ้าสังเกตดีๆ ตรงทางเข้าจะมีแผนที่ทำเลมั่งกรทองที่แสดงจุด ร้านค้าต่างๆ ไว้ด้วย คุณแล้วรู้สึกคึกคักอยากจะไปเดินให้ทั่วทัศนากินเงินในเมืองไทย และช่วยจับจ่าย ขับเคลื่อนเศรษฐกิจเสียจริงๆ

ประวัติวัดบพิตรพิมุขวรวิหาร (วัดเชิงเลน)

วัดบพิตรพิมุข เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิด วรวิหาร ตั้งอยู่ริมคลองโอง่างฝั่งใต้ที่ เลขที่ 266 ถนนจักรวรรดิ แขวง จักรวรรดิ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร

วัดบพิตรพิมุข เดิมมีชื่อว่าวัดเชิงเลนหรือวัดต้นเลนที่เรียกเช่นนี้เพราะอยู่ริมแม่น้ำซึ่งเป็น เลนในพระอุโบสถมีภาพเขียน ไม้กรอบ ประดับไว้ตามผนัง มีกุกุิดำหนักแบบไทยและกุกุิดำหนักแบบ ก็นจีน สร้างในสมัย รัชกาลที่ 3 ประมาณ พ.ศ.2328 สมเด็จพระเจ้าหลายเธอ เจ้าฟ้ากรมพระอนุรักษ เทเวศร์ กรมพระราชวังบวรสถานพิมุข (วังหลัง) ทรงสถาปนาใหม่หมดทั้งพระอาราม และน้อมเกล้าฯ ถวายเป็นพระอารามหลวง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับไว้เป็นพระอารามหลวงและพระราชทานนามว่า "วัดบพิตรพิมุข" เพื่อเฉลิมพระเกียรติ กรมพระราชวังบวรสถานพิมุขพระองค์นั้น วัดบพิตรพิมุขได้รับการสมโภช พร้อมกับการสมโภช พระมหานคร สมโภชวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และสมโภชอารามอื่น ๆ

ผู้สร้างและบูรณะปฏิสังขรณ์

วัดบพิตรพิมุข เดิมเป็นวัดราษฎร์ และเป็นวัดโบราณมีมาแต่สมัยพระนครศรีอยุธยาเป็นราชธานี แต่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้าง มีการสันนิษฐานกันว่า คงสร้างภายหลังรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ.2231) เพราะไม่ปรากฏในแผนที่ป้อมเมืองธนบุรี ที่เมอซิเออร์ วอลตันเดส เวอร์เกนส์ ได้เขียนไว้ใน พ.ศ.2231

รัชการที่ ๑ สมเด็จพระเจ้าหลานเธอ เจ้าฟ้า กรมพระอนุรักษ์เทเวศร์ กรมพระราชวังบวรสถานพิมุข ทรงสถาปนาใหม่ทั้งอาราม เช่น ทรงสร้างศาลาการเปรียญ กุฏิและถาวรวัตถุอื่น ๆ ด้วยเครื่องไม้ ทรงปฏิสังขรณ์พระอุโบสถและพระวิหารเป็นต้น

รัชกาลที่ 2 คงไม่มีการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์มากนัก ในรัชการนี้ชื่อของวัดบพิตรพิมุขได้ปรากฏในพระราชพงศาวดาร เพราะใช้เป็นที่เผาศพราษฎรที่ถึงแก่กรรมด้วยอหิวาตกโรค ซึ่งเผาและฝังไม่ทัน ต้องนำศพมากองสุมกันไว้ตามป่าช้า และศาลาดั้นราวกับกองฟืน นำสังเขยขึ้นนั่ง

รัชกาลที่ 3 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หรือเสนาสนะและถาวรวัตถุที่เป็นเครื่องไม้และสร้างใหม่ด้วยก่ออิฐถือปูนทั้งหมด การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ คือ พระอุโบสถ พระพุทธปฏิมาประธานในพระอุโบสถ พระวิหาร พระเจดีย์ กุฏิเก๋งจีน (กุฏิเก๋งจีน พระยาโชฎึกราชเศรษฐีจีน (ทองจีน) เจ้ากรมท่าซ้าย สร้างถวายเดิมสร้างแบบศิลปะจีนทั้งหมด ต่อมาได้ซ่อมปนศิลปะไทยเข้าไปบ้าง โดยเฉพาะเครื่องบนเปลือยให้เป็นการเข้าไม้ตามแบบเก่าของจีน)

รัชกาลที่ 4 สมัยหม่อมเจ้าพระญาณวราภรณ์ (หม่อมเจ้ารอง) มีการสร้างหอไตร กุฏิค้ำหนัก และกุฏิสงฆ์ โดยจัดเป็นกลุ่มกุฏิ 4 หลัง แต่ละกลุ่มมีหอไตรด้วยสำหรับกุฏิค้ำหนักนั้นเป็นที่ประทับของหม่อมเจ้าพระญาณวราภรณ์

รัชกาลที่ 5 สมัยพระธรรมวโรดม (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ธรรมสิริ ฤทธิ) พระธรรมวโรดมเป็นเจ้าอาวาสเป็นผู้เอาใจใส่ในกิจการพระศาสนา และชวนขวายนบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุให้อยู่ในสภาพดีเสมอ จนเป็นที่โปรดปรานของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และทรงมีพระราชกระแสชมเชยว่า

“สมเด็จพระพุทธาจารย์ เป็นสมภารมีสิริ อยู่วัดไหนก็เจริญวัดนั้น เช่น วัดบพิตรพิมุขก็เคยเจริญมาครั้งหนึ่งแล้ว จึงได้นิมนต์มาไว้ วัดอรุณฯ ก็มาทำความเจริญให้แก่วัดอรุณฯ เป็นที่เจริญความเลื่อมใส ให้บอกอนุโมทนาด้วยความยินดีไปให้ท่านทราบ”

ต่อมาในสมัยของพระราชเมธี (พระธรรมดิลก จันทสิริ อิม) และพระราชโมลี (พระธรรมปิฎก จันทสุวณฺโณ น่วม) มีการบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุหลายประการเช่นกัน

รัชกาลที่ 6-7-8 ได้มีการบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุและเสนาสนะหลายประการเช่นกัน

ประวัติวัดจักรวรรดิราชมหาราชวรวิหาร

วัดจักรวรรดิราชมหาราช ตามสภาพปัจจุบันตั้งอยู่ที่ เลขที่ 225 ถนนจักรวรรดิ ท้องที่สถานีตำรวจนครบาล จักรวรรดิ แขวงจักรวรรดิ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร 10100 วัดจักรวรรดิราชมหาราช วรวิหาร (พระอารามหลวงชั้นโท) มีชื่อเรียกทั่วไป 2 ชื่อ คือ

1. วัดนางปลี้ม หรือ วัดสามปลี้ม แต่ชื่อที่คุ้นหูสำหรับคนทั่วไปคือ "วัดสามปลี้ม" เป็นชื่อที่ใช้เรียกกันมาแต่โบราณ ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

2. วัดจักรวรรดิราชาวาส เป็นชื่อที่ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 เมื่อปี พ.ศ.2368

วัดจักรวรรดิราชาวาส ตั้งอยู่บนเนื้อที่ 21 ไร่ 1 งาน 54 ตาราง มีอาณาเขตดังนี้

ด้านทิศเหนือ ติดต่อกับตึกแถวให้เช่าของวัดและถนนสำเพ็ง (ถนนวานิช 1)

ด้านทิศใต้ ติดต่อกับตึกแถวให้เช่าของพระคลังข้างที่และถนนจักรวรรดิ กับถนนอนุวงศ์

ด้านทิศตะวันออก ติดต่อกับถนนมหาจักร

ด้านทิศตะวันตก ติดต่อกับตึกแถวให้เช่าของพระคลังข้างที่และตึกแถวของวัด

วัดจักรวรรดิราชาวาส เป็นวัดเก่า มีมาแต่ครั้ง กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เรียกกันว่า "วัดนางปลี้ม" บ้าง หรือ "วัดสามปลี้ม" บ้าง แต่ชื่อที่คุ้นหูสำหรับคนทั่วไปก็คือ "วัดสามปลี้ม" หลักฐานรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ยังหาไม่พบ

ประวัติวัดปทุมคงคา (วัดสามเพ็ง)

วัดปทุมคงคา เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดราชวรวิหาร เดิมชื่อวัด “สำเพ็ง” ตามชื่อถนนที่วัดตั้งอยู่ คือถนน สำเพ็ง ต่อมาในรัชกาลที่ 1 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระราชทานนามใหม่ว่า “วัดปทุมคงคา” ปัจจุบันตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งพระนคร ถนนทรงวาดติดต่อกับถนน สำเพ็ง เลขที่ 1620 แขวงสัมพันธวงศ์ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร.

ประวัติการสร้างวัด

วัดปทุมคงคา เป็นวัดโบราณ มีมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา มีอาณาเขตและอุปการวัดกว้างขวาง ครั้งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก แรกสร้างกรุงรัตนโกสินทร์ โดยทรงเห็นว่า เมืองธนบุรี ซึ่งอยู่ในฝั่งตะวันตกนั้น คับแคบ ป้อมกันศัตรูได้ยาก อีกทั้งพระราชานิเวศน์มณเฑียรสถานนั้นก็ขยายไม่ได้ เพราะตั้งอยู่ในเขตวัดแจ้ง (วัดอรุณราชวราราม) และวัดท้ายตลาด (วัดโมลีโลกยาราม) ส่วนในฝั่งตะวันออกนั้น (ฝั่งพระนคร) เป็นชัยภูมิดีกว่า โดยเป็นที่แหลม มีลำแม่น้ำเป็นขอบเขตกว่าครึ่ง ถ้ายึดพระนครข้างฝั่งตะวันออก แม่น้ำเข้าศึกยกมาติดชนพระนคร ก็พอจะสู้ป้องกันได้ง่ายกว่าฝั่งตะวันตก เสียแต่ว่าเป็นที่ลุ่มอยู่บ้าง จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้พระยาราชมนตรี (บุญรอด บุญรัตนพันธ์) กับพระวิจิตรนาวิ เป็นแม่กองคุมช่างและไพร่ไปกะที่สร้างพระนครใหม่ ณ ฝั่งตะวันออก และที่ซึ่งสร้างพระราชวังใหม่และเสนาหลักเมืองนั้น เป็นที่ของพระยาราชมนตรีกับพวกคนจีนได้อาศัยตั้งบ้านเรือนอยู่ก่อนแล้ว ก็โปรดเกล้าฯ ให้พระยาราชมนตรี และพวกคนจีน ย้ายไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่สวน ตั้งแต่คลองวัดสามปลี้ม (วัดจักรวรรดิราชาวาส) ไปจนถึงคลองวัดสำเพ็ง (วัดปทุมคงคา)

แท่นหินประหารกบฏ

แท่นหินนี้ กว้าง 48 นิ้ว ยาว 60 นิ้ว เป็นแท่นหินประวัติศาสตร์ กล่าวคือ ครั้งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สำเร็จโทษกรมหลวงรักษัรณเรศ มาทูปบนแท่นหินนี้ มีเรื่องราวอยู่ในพงศาวดาร ตอนกล่าวหากรมหลวงรักษัรณเรศ เป็นกบฏว่า “มักใหญ่ใฝ่สูงจะเป็นวังหน้าบ้าง เป็นเจ้าแผ่นดินบ้าง อย่าว่าแต่มนุษย์เราจะยอมให้เป็นเลย แม้แต่สัตว์เดียรฉานมันก็ไม่ยอมให้ตัวเป็นเจ้าแผ่นดิน จึงโปรดฯ ให้ถอดเสียดจากกรมหลวง ให้เรียกว่าหม่อมไกรสร ลงพระราชอาญาแล้วให้ไปสำเร็จโทษด้วยท่อนจันทน์ที่วัดปทุมคงคา เมื่อ วันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2391 ตรงกับวันพุธ เดือนอ้าย แรม 3 ค่ำ “พึงบุญ” ต้นราชสกุล กรมหลวงรักษัรณเรศ พระราชโอรส องค์ที่ 33 ในรัชกาลที่ 3 เมื่อวันพุธ เดือนอ้าย แรม 3 ค่ำ ปีวอก พ.ศ. 2391 พระชันษา 58 ปี เป็นต้นสกุล “พึงบุญ” ในเจ้าจอมมารดาน้อยแก้วสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงกล่าวว่า จะเป็นไรหาปรากฏไม่ว่าที่วัดปทุมคงคานี้จึงเป็นที่สำคัญสำหรับประหารชีวิตเจ้านาย เพราะแต่ก่อนงานพระบรมศพ พระบรมอัฐิเก็บแล้ว ก่อนที่จะใช้พระอังคารฝังกันนั้น ก็เชิญลงเรือบุษบกเรือศรี มีแห่กลองชนะเต็มที ไปถึงวัดปทุมคงคาแล้วก็เอาพระอังคารลงลอยที่นั่น และถ้าข้างเผือกส้มลง ก็เช่นเดียวกัน เขาเอาผ้าขาวห่อข้างที่ส้ม มีเรือตั้ง เรือกัน แห่ลากเอาไปถ่วงที่วัดปทุมคงคาเหมือนกัน วัดปทุมคงคาจึงกล่าวได้ว่า เป็นสถานที่ประหารชีวิตแห่งแรกในกรุงเทพมหานคร ในรัชกาลที่ 2 พ.ศ. 2363 โรคอหิวาต์ระบาด ประชาชนตายเป็นจำนวนมาก ศพถ่ายกันเหมือนกองฟืน ในปีนั้นคนตายประมาณ 30,000 กว่าคน ก็ได้ใช้วัดปทุมคงคาเป็นที่เก็บศพอีกเหมือนกัน สำหรับวัดปทุมคงคาแห่งนี้มีปรากฏหลักฐานอยู่ในพระราชพงศาวดารสมัยรัชกาลที่ 3 ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ บันทึกเอาไว้ว่า เป็นสถานที่สำเร็จโทษ กรมหลวงรักษัรณเรศ (หม่อมไกรสร) และประหารชีวิตบ่าวไพร่ของหม่อมไกรสรอีก 7 คน โทษฐานคิดก่อการกบฏ โดยการสำเร็จโทษนั้นได้นำตัวกรมหลวงรักษัรณเรศ มาทูปด้วยท่อนจันทน์ บนแท่นหินที่มีขนาดกว้าง 48 นิ้ว ยาว 60 นิ้ว หนาประมาณ 12 นิ้ว ซึ่งบันทึกในพงศาวดารระบุถึงพฤติกรรมของหม่อมไกรสรว่า “มักใหญ่ใฝ่สูงจะเป็นวังหน้าบ้าง เป็นเจ้าแผ่นดินบ้าง อย่าว่าแต่มนุษย์เราจะยอมให้เป็นเลย แต่สัตว์เดียรฉานมันก็ไม่ยอมให้ตัวเป็นเจ้าแผ่นดิน จึงโปรดฯ ให้ถอดเสียดจากกรมหลวง ให้เรียกว่าหม่อมไกรสร ลงพระราชอาญาแล้วให้ไปสำเร็จโทษด้วยท่อนจันทน์ที่วัดปทุมคงคา เมื่อ วันพุธ เดือนอ้าย แรม 3 ค่ำ” มีการยืนยันจากนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์กรุงเทพมหานครว่า วัดปทุมคงคา น่าจะเป็นสถานที่ประหารชีวิตแห่งแรกที่เป็นวัดในมหานครแห่งนี้แท่นหินสำเร็จโทษ ยังคงเก็บรักษาอยู่ที่ศาลกรมหลวงรักษัรณเรศภายในบริเวณวัด ส่วนบ่าวไพร่ของหม่อมไกรสรอีก 3 คนนั้นว่ากันว่าถูกตัดหัวที่ลานวัดแห่งนี้เช่นกัน

ประวัติวัดสัมพันธวงศาราม วรวิหาร (วัดเกาะ)

วัดสัมพันธวงศาราม หรือ วัดเกาะแก้วลังการาม เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหาร ตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำเจ้าพระยา ในท้องที่ตำบลสัมพันธวงศ์ อำเภอสัมพันธวงศ์ จังหวัดพระนคร

วัดสัมพันธวงศาราม เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหาร ตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออก ในท้องที่ ตำบล สัมพันธวงศ์ อำเภอสัมพันธวงศ์ จังหวัดพระนคร เดิมเป็นวัดราษฎร์ มีนามว่าวัดเกาะ

วัดที่สร้างในสมัยรัตนโกสินทร์ที่สำคัญคือวัด ไตรมิตรวิทยารามวรวิหาร ซึ่งมีพระพุทธรูปทองคำใหญ่ที่สุดในโลกประดิษฐานอยู่ นอกจากนี้ยังมีวัดฉนวนอีก 5 วัด อาทิ วัดอุภัยราชบำรุง ในศาสนาคริสต์ก็มีโบสถ์วัดกัลป์วาร ศิลปะแบบโกธิค มีมัสยิดยามีตุลอิสลาม (สุเหร่าวัดเกาะ) ซึ่งเป็นแบบสถาปัตยกรรมตะวันตกในสมัยรัชกาลที่ 5 และที่ต้องกล่าวถึงก็คือศาลเจ้าจีน ซึ่งมีอยู่มากถึง 22 แห่งรองรับศรัทธาของชุมชน

พระปรารักษ์เก่าแก่ของวัดสัมพันธวงศาราม วรวิหาร แขวงสัมพันธวงศ์ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร

วัดสัมพันธวงศ์ได้ค้นพระปรารักษ์เก่าองค์หนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่ในเขตวัดสัมพันธวงศ์นั้น โดยตั้งอยู่บริเวณหลังกุฏิแม่ชี ด้านติดกับ โรงเรียนวัดสัมพันธวงศ์ พระปรารักษ์องค์นี้เป็นพระปรารักษ์เก่า มีขนาดไม่ใหญ่นัก การพบครั้งแรก ไม่ใคร่เป็นที่สนใจมากนักเพราะอยู่ในบริเวณเขตบ้านเช่าของวัด มีรั้วกั้นและมีเศษใบโพธิ์รวมทั้งดินทับถมอยู่สูงพอสมควร มองเห็นได้เพียงปลายยอดเล็กน้อยเท่านั้น จึงทำให้เข้าใจกันครั้งแรกว่าเป็นเจดีย์บรรจุอัฐิธาตุของบุคคลที่สำคัญในอดีตที่เกี่ยวข้องกับวัดเท่านั้น

ต่อมาวัดสัมพันธวงศ์ได้ทำการบูรณปฏิสังขรณ์ที่ดินบริเวณวัด (หน้าวัดเดิม) ที่ติดกับที่ดินของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ถนนวานิช 1 (ถนนสำเพ็ง) มีพระปรารักษ์เก่า 1 องค์ ที่มีดินโพธิ์บดบังอยู่เมื่อมีการตัดดินบริเวณ โดยรอบออก ที่บริเวณฐานพระปรารักษ์ด้านทิศตะวันออกปรากฏเป็นป้ายปูนเล็กๆ ติดอยู่ในแนวนอน มีขนาดประมาณหนึ่งฝ่ามือ มีจารึกอักษรอยู่ ทราบว่าสร้างมาตั้งแต่ พ.ศ. 2396 มีอายุ 156 ปีผ่านมาแล้ว

จารึกการสร้างพระปรารักษ์ (ถอดตามอักษรที่จารึก)

ศุภมัศดุพุทธศักราชล่วงแล้ว 2369 ปีฉลู เบญจศก เดือนสี่ แรมสองค่ำข้าพเจ้ามวลศรัทธาสร้างพระปรารักษ์ไว้ในพระศาสนาที่ ณ วัดสัมพันธวงศ์ครั้งถึง ณ วันเดือนเจ็ด แรมสิบสามค่ำพุทธศักราช 2397 ปีชาน ฉศก ฉลองแล้วเสร็จคิดเงินค่าจ้างทั้งการฉลองนั้นประมาณเข้าด้วยกันเป็นเงินแปดชั่งเศษกุศลอันนี้แผ่ไปให้บิดามานดาญาติพี่น้องบุตรของข้าพเจ้าเทวดาซึ่งรักษาพระศาสนา

ทั้งเจ้ากัณเภาเวรจมารับส่วนกุศลนี้ทุกคนๆ แล้วขอให้ข้าพเจ้าสำเรทธิความปรารถนาสวรรค์นิพาน
ปัจฉัยโยโหตุฯ

คำจารึกดังกล่าว สามารถถอดคำแปลออกจากคำบันทึกในแผ่นดิน โดยบางคำขอใช้การ
ตีความหมายตามภาษาไทยในปัจจุบัน เรียงตามลำดับคำ สามารถตีความหมายได้ ดังนี้

“ศุภมัสดุพุทธศักราชล่วงแล้ว 2369 ปีฉลู เบญจศก เดือน 4 แรม 2 ค่ำ ข้าพเจ้ามวลศรัทธา
สร้างพระปรารภไว้ ณ พระศาสนา ที่ ณ วัดสำพันชวงค์ครั้นถึง ณ วันเดือน 7 แรม 13 ค่ำ พุทธศักราช
2397 ปีชาน ฉก ฉดองแล้วเสร็จคิดเงินค่าจ้างทั้งการฉลองนั้น ประมวลเข้าด้วยกันเป็นเงิน 8 ชั่ง
เศษกุศลอันนี้แผ่ไปให้บิดามารดา ญาติพี่น้องบุตรของข้าพเจ้าทวดตาซึ่งรักษาพระศาสนา ทั้งเจ้า
กรรมนายเวร จมารับส่วนกุศลนี้ทุกคนแล้วขอให้ข้าพเจ้าสำเรทธิความปรารถนา สวรรค์ นิพาน
ปัจฉัยโยโหตุฯ”

อาคารสาธารณะ

ที่โดดเด่นก็คือ โรงเรียนเหยอิง โรงพยาบาลเทียนฟ้ามูลนิธิซึ่งเคยถูกใช้ถ่ายภาพยนตร์
บ่อยครั้ง นอกจากนี้ยังมีอาคารโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในวัดอีกหลายแห่ง

ประวัติโรงเรียนเหยอิง

โรงเรียนเหยอิงตั้งอยู่เลขที่ 831 ถนนทรงวาด แขวงจักรวรรดิ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ ๑
มีตัวอาคารติดกับศาลเจ้าเล่าปุนเต้ากง หรือที่เรียกว่าศาลเจ้าเก่า ทั้งสองแห่งนี้อยู่ในซอย อีสราณภาพ
ด้านหน้าของโรงเรียนหันหน้าไปทางแม่น้ำเจ้าพระยา

ผู้ริเริ่มก่อตั้ง พระอนุวัตราชนิคม (แต่ตั้งยัง) ร่วมด้วยนายกอสวยเจียะ นายโคว์ปัดจี นายเซียว
เกียงถึง นายตั้งเหาะซัง กับบรรดาพ่อค้าจีนอีกหลายท่าน การก่อสร้าง เริ่มสร้างเมื่อ พ.ศ.2459 จาก
เงินที่เรียกรายได้ 300,000 บาท แต่ต่อมาเกิดอุปสรรคเพราะเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 อุปกรณ์ก่อสร้าง
ราคาขึ้นสูง ผู้ริเริ่มก่อสร้างขาดทุน การก่อสร้างจึงต้องชะงักไป ดังนั้นคณะผู้ริเริ่มก็พยายาม
เรียกรายเงินจากคหบดี และพ่อค้าชนชาวจีนมาก่อสร้างต่อเติมจนแล้วเสร็จใน พ.ศ.2463 รวมเวลา
ก่อสร้าง 3 ปี การดำเนินงานอยู่ในความอุปถัมภ์ของคณะกรรมการโรงเรียน การดำเนินการสอนเปิด
สอนเป็นปฐมฤกษ์เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2463 ตั้งชื่อว่า "โรงเรียนป้วยเอง" สอนภาษาจีนแต่จิว
สอนภาษาจีนเต็มวัน โดยมีนายลิเต็กอออกเป็นผู้จัดการ นับว่าเป็นโรงเรียนจีนที่ใหญ่โอ้อ่าที่สุดในยุค
นั้น

ปลายปี ค.ศ. 1935 เนื่องด้วยคณะกรรมการฯ เลิกจ้างครูใหญ่ไทย ได้เกิดภาวะวิกฤตขึ้น โดย
ถูกคำสั่งปิดกิจการจากกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนซึ่งดำเนินมา 16 ปี จึงได้ถึงแก่กาลอวสาน เมื่อ
โรงเรียนถูกสั่งปิด คณะกรรมการฯ รับผิดชอบการแก้ไข โดยยื่นขอตั้งโรงเรียนเจ้าโจวกงสวยขึ้น ณ
สถานที่เดิมเปิดสอนในปี ค.ศ.1936 ครูเสียนยู่ลาออก ทางคณะกรรมการฯ ได้เชิญนายเซียวเหอแทน

เดือนเมษายน ค.ศ. 1936 ทางโรงเรียนได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ โดยสอนภาษาไทยเป็นหลักกล่าวคือ สอนภาษาไทยสัปดาห์ละ ยี่สิบชั่วโมงครึ่ง ภาษาจีนลดเหลือ 10 ชั่วโมง เป็นโรงเรียนประเภทประถมศึกษา สอนวิชาภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ เนื่องด้วย

ครั้นอาคารโรงเรียนก่อสร้างเสร็จ เงินทุนก็ได้ใช้จ่ายหมด เศษบุญที่นายเงินอุ๋บิ้น ฯลฯ รวม 16 ท่าน ด้วยความศรัทธา ได้ช่วยกันจ่ายทดลองก่อนห้าร้อยบาท จึงสามารถติดตั้งไฟฟ้า น้ำประปาซื้อหาเครื่องใช้ไม้สอยอุปกรณ์การเรียนการสอนจนครบ และก็เริ่มประกาศรับสมัครนักเรียน ได้โอนนักเรียนโรงเรียนชินหิมิง จงหัว หนันผิง และเหลียนเหอ รวม 4 โรงเรียน ซึ่งก่อตั้งโดยชาวจีนแต่จีวโพนทะเลและนักเรียนที่เปิดรับสมัครใหม่รวมทั้งหมด 506 คน และเปิดทำการสอนเป็นทางการ เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 1920 บริหารโดยนายหลี่เต้ออี้ ผู้จัดการคนแรกของโรงเรียน โดยตั้งชื่อว่า "โรงเรียนเหยอิง" มีความหมายว่า "ผลิตบุคลากรทรงคุณภาพ" ขณะที่การเตรียมการสถาปนาโรงเรียนแล้วเสร็จ ก็ได้แต่งตั้งคณะกรรมการโรงเรียน โดยเลือกตั้งขึ้น 60

ประวัติมูลนิธิเทียนฟ้า และศาลเจ้าแม่กวนอิม

มูลนิธิเทียนฟ้าตั้งขึ้นเมื่อ ร.ศ.127 เป็นมูลนิธิแห่งแรกของประเทศไทย โดยการรวมตัวของชาวจีนกลุ่ม 5 ภาษา ได้ก่อตั้งขึ้น เพื่อสงเคราะห์ผู้ป่วยไข้ที่ยากไร้ ให้ได้รับการรักษาพยาบาล มีทั้งการรักษาแบบแพทย์ปัจจุบัน และแพทย์แผนจีน

ศาลเจ้าแม่กวนอิม ตั้งขึ้นมาแต่เดิม องค์เจ้าแม่อัญเชิญมาจากจิ้นราว พ.ศ.2501 องค์เจ้าแม่กวนอิมเป็นไม้แกะสลัก ศิลปะแบบราชวงศ์ถัง ปางประทานพร แกะสลักจากไม้เนื้อหอมลวงรักปิดทอง เศียรมีรูปพระโพธิสัตว์

เมื่อชี้หมายถึงการแผ่เมตตา 3 ภพ คือสวรรค์ โลกมนุษย์และได้พิภพเครื่องทรงสไตล์อินเดีย รูปร่างกำยำล่ำสัน เท้าใหญ่ดูไม่เหมือนผู้หญิง ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะและ

ความเชื่อ ศรัทธาเชื่อถือกันอย่างมาก โดยเฉพาะกับญาติของผู้ป่วย ที่มักจะมาอธิษฐานต่อพระแม่กวนอิมให้หายจากอาการป่วยไข้ ความเชื่อในการมากราบเจ้าแม่กวนอิมที่มูลนิธิเทียนฟ้า ก็เพื่อขอพร ให้คุ้มครองดูแลสุขภาพ

ประวัติความเป็นมาธนาคารไทยพาณิชย์

ธนาคารไทยพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินแห่งแรกของคนไทยเริ่มต้นดำเนินการ เมื่อปี พ.ศ.2447 (ร.ศ.123) มีที่ทำการอยู่ที่ตึกแถวของพระคลังข้างที่ ณ ตำบลบ้านหม้อ ในชื่อ “บุคคัลลีย์” โดยพระเจ้านั่งยาเธอกรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย พระโอรสในพระบาท-สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงริเริ่มดำเนินการ ธนาคารพาณิชย์เป็นการทดลองในนาม “บุคคัลลีย์” (BOOK CLUB) บุคคัลลีย์ได้ดำเนินการเรื่อยมาจนถึงวันที่ 30 มกราคม พ.ศ.2449 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯพระราชทาน พระบรมราชานุญาตให้ตั้ง “บริษัท

เบงกีสยามกัมมาจล ทุนจำกั๊ด” ขึ้นจากบุคคลิกย์ นับเป็นธนาคารพาณิชย์แห่งแรกของคนไทย โดยได้รับพระราชทานตราอาร์มแผ่นดินให้เป็นที่ตราประจำธนาคาร

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงยกเลิก ตราอาร์มแผ่นดิน เปลี่ยนเป็นตราครุฑ โดยมีข้อความจารึกพิเศษว่า “ตั้งโดยพระบรมราชานุญาต” อยู่ในแถบแพรเป็นกรณีพิเศษตั้งแต่นั้นมา บริษัทเบงกีสยามกัมมาจล ทุนจำกั๊ดได้ดำเนินการด้วยความเจริญรุดหน้า มาเป็นลำดับและกิจการขยายตัวอย่างรวดเร็ว

ในช่วงก่อนหน้าที่จะเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ไม่นานนัก (พ.ศ.2482) ได้มีการเปลี่ยนชื่อประเทศจาก “สยาม” มาเป็น “ไทย” ส่งผลให้ชื่อของสถาบัน องค์กรต่างๆที่เคยใช้คำว่า “สยาม” ต้องปรับเปลี่ยน มาใช้คำว่า “ไทย” แทน เพื่อความสอดคล้องและความเหมาะสม บริษัทเบงกีสยามกัมมาจล ทุนจำกั๊ด จึงเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด” เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ และยุคสมัยนับตั้งแต่วันที่ 27 มกราคม 2482 โดยมีสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์และกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ ธนาคารไทยพาณิชย์ ได้ดำเนินกิจการรุดหน้าไปด้วยดีและเป็นรากฐานให้กับระบบธนาคารไทย จนมีธนาคารพาณิชย์อื่นๆเกิดขึ้นอีกมากมายหลายธนาคาร จวบจนกระทั่งปี พ.ศ.2514 ธนาคารไทยพาณิชย์ จึงได้ขยายงานรองรับความเติบโตโดยย้ายสำนักงานใหญ่ จากตำบลตลาดน้อยมาอยู่ที่ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ซึ่งเป็นถนนสายธุรกิจที่เกิดขึ้นใหม่ ในขณะนั้น

ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2518 ธนาคารไทยพาณิชย์ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและเปลี่ยนชื่อให้สอดคล้องกับสถานภาพ โดยใช้ชื่อว่า “ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)” และใช้ชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า “SIAM COMMERCIAL BANK PUBLIC COMPANY LIMITED” ซึ่งเป็นชื่อที่ใช้อยู่ในปัจจุบันธนาคารไทยพาณิชย์ยังคงดำเนินงานภายใต้ปณิธานอันแน่วแน่ด้วยคุณภาพควบคู่ คุณธรรม และด้วยวิสัยทัศน์อันก้าวไกลในการปรับตัวเพื่อเตรียมพร้อมสู่ยุค เศรษฐกิจและนโยบาย การก้าวสู่ระดับมาตรฐานสากลธนาคารไทยพาณิชย์จึงได้สร้าง สำนักงานใหญ่ที่ทันสมัยสมบูรณ์พร้อมด้วยเทคโนโลยี บริเวณถนนรัชดาภิเษก ใกล้สี่แยกรัชโยธิน โดยเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2539

ประวัติความเป็นมาของวัดแม่พระลูกประคำ (วัดกาลหว่าร์)

“วัดกาลหว่าร์” เป็นวัดเก่าแก่มีความเป็นมาจะเรียกได้ว่าพร้อมกับกรุงรัตนโกสินทร์เลยทีเดียว จากประวัติศาสตร์ ทำให้สามารถพูดได้อย่างเต็มปากว่า เป็นวัดคาทอลิกคู่กรุงรัตนโกสินทร์ที่ว่าได้

เพื่อความเข้าใจอย่างถูกต้อง ต้องรู้จักที่มาของ “คาทอลิก” ในประเทศไทยเสียก่อน

ชาวโปรตุเกสเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่อยุธยา ก่อนที่พระสงฆ์คณะมิสซังต่างประเทศจะมาถึงนานพอดู และพวกนักบวชคณะต่าง ๆ เช่น คณะดมินิกัน และคณะอื่น ๆ จึงเข้ามาภายหลัง และแต่ละคณะก็จะมีการสร้างวัด และบ้านของตนเอง

ครั้นเมื่อทางสันตะสำนัก (กรุงโรม) ประกาศแต่งตั้งประมุข มิสซังสยาม อันได้แก่ คณะสงฆ์มิสซังต่างประเทศ ซึ่งเป็นชาวฝรั่งเศส จึงทำให้ชาวโปรตุเกสแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งยอมรับอำนาจการปกครองของบรรดาประมุขมิสซังฯ ส่งบุตรหลานเข้าเรียน และช่วยเหลือกิจการของมิสซัง เช่น ที่บ้านเณรเล็กนักบุญยอแซฟ (บ้านเณรแห่งแรกในกรุงสยาม ที่อยุธยา) และบ้านเณรใหญ่อีกกลุ่มหนึ่ง ไม่ยอมรับอำนาจของประมุขมิสซัง และชาวฝรั่งเศส จะยอมรับเฉพาะพระสงฆ์ชาวโปรตุเกส

ปี ค.ศ. 1767 ทหารพม่าบุกเข้ายึดกรุงศรีอยุธยา พวกพระสงฆ์โปรตุเกสยอมมอบตัวแก่ทหารพม่า ส่วนพระสังฆราช และพระสงฆ์ชาวฝรั่งเศสถูกจับเป็นเชลย วัดนักบุญยอแซฟถูกทำลาย ทรัพย์สินสมบัติถูกยึดไปมากมาย บรรดาคริสตังชาวโปรตุเกสและชาวญวนจำนวนหนึ่งที่รอดจากการถูกจับ หรือถูกฆ่า ได้พากันอพยพลงมายังบางกอก (กรุงเทพฯ) โดยต้องมาตามลำน้ำเจ้าพระยา

กลุ่มชาวโปรตุเกส ที่ไม่ยอมรับอำนาจของพระสังฆราชประมุขมิสซัง ได้นำเอาทรัพย์สินสมบัติไปด้วย และในบรรดาสมบัติดังกล่าวนี้มีรูปปั้นมีค่ายิ่งสองรูป รูปแรก คือ รูปแม่พระลูกประคำ (คือรูปที่ใช้แห่ทุก ๆ ปี ในโอกาสฉลองวัดในปัจจุบันนี้) อีกรูปหนึ่ง คือ รูปพระศพของพระเยซูเจ้า (ซึ่งใช้แห่กันทุกปีในวันศุกร์ศักดิ์สิทธิ์ จนถึงปัจจุบัน)

วัดหลังแรก (ค.ศ. 1787 – 1837)

ชาวโปรตุเกสที่อยู่ ณ ค่ายแม่พระลูกประคำ ได้ทำการสร้างวัดหลังแรกเสร็จในปี ค.ศ. 1787 ลักษณะเป็นแบบบ้านไม้หลังใหญ่ ยกพื้นสูงเพราะน้ำท่วม ลักษณะเป็นห้องประชุมใหญ่ มีห้องซาคริสเทีย และด้านข้างมีบ้านพักพระสงฆ์หลังเล็ก ๆ 1 หลัง และในวัดหลังนี้เอง พวกเขาได้นำรูปแม่พระลูกประคำ ที่นำมาด้วยจาก กรุงศรีอยุธยา ประดิษฐานไว้ด้านหลังพระแท่น ส่วนรูปพระศพของพระเยซูเจ้านั้น พวกเขาเก็บไว้ในตู้ ปิดกุญแจ วางไว้ในห้องซาคริสเทีย (ห้องหลังวัด) และจากพระรูปนี้เอง จึงเป็นที่มาของชื่อ “วัดกาลหว่าร์”

ขณะนั้น มีคริสตังชาวโปรตุเกส 137 คน แต่ไม่มีพระสังฆราชมาอยู่ประจำ มีเพียงพระสงฆ์ชาวฝรั่งเศสมาถวายมิสซาบ้างเป็นบางครั้ง เมื่อไม่มีพระสงฆ์โปรตุเกสมาประจำอยู่ พวกเขาค่อย ๆ ยอมรับพระสังฆราชชาวฝรั่งเศส ซึ่งได้รับการแต่งตั้งอย่างถูกต้อง จากสมเด็จพระสันตะปาปา ดังนั้น พระคุณเจ้า ฟลอรังส์ จึงเข้าปกครองวัดกาลหว่าร์ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1822 เป็นต้นมา

ต่อมาชาวโปรตุเกส จากค่ายแม่พระลูกประคำนี้ จึงอพยพโยกย้ายไปทำมาหากิน ตามที่ต่าง ๆ ทำให้ลดจำนวนลงเรื่อย ๆ จนแทบไม่หลงเหลืออยู่อีกต่อไป มีพระสงฆ์ไทยมาทำมิสซาบ้างเป็นบางโอกาส

“วัดกาลหว่าร์” เป็นวัดเก่าแก่มีความเป็นมาจะเรียกได้ว่าพร้อมกับกรุงรัตนโกสินทร์เลยทีเดียว จากประวัติศาสตร์ ทำให้สามารถพูดได้อย่างเต็มปากว่า เป็นวัดคาทอลิกคู่กรุงรัตนโกสินทร์ก็ว่าได้ เพื่อความเข้าใจอย่างถูกต้อง ต้องรู้จักที่มาของ “คาทอลิก” ในประเทศไทยเสียก่อน ชาวโปรตุเกสเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่อยุธยา ก่อนที่พระสงฆ์คณะมิสซังต่างประเทศจะมาถึงนานพอคู่ และพวกนักบวชคณะต่าง ๆ เช่น คณะดอมินิกัน และคณะอื่น ๆ จึงเข้ามาภายหลัง และแต่ละคณะก็จะมีการสร้างวัด และบ้านของตนเอง

ครั้นเมื่อทางสันตะสำนัก (กรุงโรม) ประกาศแต่งตั้งประมุขมิสซังสยาม อันได้แก่ คณะสงฆ์มิสซังต่างประเทศ ซึ่งเป็นชาวฝรั่งเศส จึงทำให้ชาวโปรตุเกสแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งยอมรับอำนาจการปกครองของบรรดาประมุขมิสซังฯ ส่งบุตรหลานเข้าเรียน และช่วยเหลือกิจการของมิสซัง เช่น ที่บ้านเนรเล็กนักบุญยอแซฟ (บ้านเนรแห่งแรกในกรุงสยาม ที่อยุธยา) และบ้านเนรใหญ่ อีกกลุ่มหนึ่ง ไม่ยอมรับอำนาจของประมุขมิสซัง และชาวฝรั่งเศส จะยอมรับเฉพาะพระสงฆ์ชาวโปรตุเกส

ปี ค.ศ.1767 ทหารพม่าบุกเข้ายึดกรุงศรีอยุธยา พวกพระสงฆ์โปรตุเกสยอมมอบตัวแก่ทหารพม่า ส่วนพระสังฆราช และพระสงฆ์ชาวฝรั่งเศสถูกจับเป็นเชลย วัดนักบุญยอแซฟถูกทำลายทรัพย์สินสมบัติถูกยึดไปมากมาย บรรดาคริสตังชาวโปรตุเกสและชาวญวนจำนวนหนึ่งที่รอดจากการถูกจับ หรือถูกฆ่า ได้พากันอพยพลงมายังบางกอก (กรุงเทพฯ) โดยล่องมาตามลำน้ำเจ้าพระยา

กลุ่มชาวโปรตุเกส ที่ไม่ยอมรับอำนาจของพระสังฆราชประมุขมิสซัง ได้นำเอาทรัพย์สินสมบัติไปด้วย และในบรรดาสมบัติดังกล่าว นั้น มีรูปปั้นมีค่ายิ่งสองรูป รูปแรก คือ รูปแม่พระลูกประคำ (คือรูปที่ใช้แห่ทุก ๆ ปี ในโอกาสฉลองวัดในปัจจุบันนี้) อีกรูปหนึ่ง คือ รูปพระศพของพระเยซูเจ้า (ซึ่งใช้แห่กันทุกปี ในวันศุกร์ศักดิ์สิทธิ์ จนถึงปัจจุบัน)

ในปี ค.ศ. 1820 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 2 ทรงพระราชทานที่ดินแปลงหนึ่ง ตั้งอยู่ที่ วัดกาลหว่าร์ลงไปเล็กน้อย เพื่อตั้งกงสุลโปรตุเกส และในภายหลังได้กลายเป็นสถานเอกอัครราชทูตโปรตุเกสในปัจจุบัน

ปี ค.ศ.1786 พระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานที่ดินที่พวกเขาอาศัยอยู่นั้น สำหรับสร้างวัด และในปี ค.ศ.1787 วัดก็สร้างเสร็จ เป็นวัดแบบเรียบง่าย สร้างด้วยไม้ ยกพื้นสูง เพราะที่ดินแปลง นี้เคยถูกน้ำท่วม มีห้องประชุมใหญ่สำหรับสัตบุรุษ และห้องซาคิสเตีย ด้านข้างมีบ้านพักพระสงฆ์ขนาดย่อม สำหรับเจ้าอาวาสที่จะมาพัก เพราะคริสตังเหล่านี้หวังว่า สักวันหนึ่งเขาจะมีพระสงฆ์ชาว

โปรตุเกสมาปกครอง วัดนี้ ชื่อมีว่าวัดกาลหว่าร์ตามชื่อรูปพระตายหรือกาลหว่าร์ซึ่งพวกเขานำมาจากอยุธยา คริสตังชาวโปรตุเกสเหล่านี้ขอให้ พระอัครสังฆราชแห่งเมืองกัว ส่งพระสงฆ์โปรตุเกสมาปกครองพวกตน แต่ทางเมืองกัวไม่ยอมส่ง โดยมีเหตุผลว่า พวกเขามีผู้ปกครองอยู่แล้ว คือ พระสังฆราชชาวฝรั่งเศส ซึ่งพระสันตะปาปาทรงแต่งตั้ง ดังนั้น คริสตังโปรตุเกสจึง ค่อยๆ กลับใจ ยอมรับอำนาจการปกครองของมิชชันนารีฝรั่งเศสในที่สุด เพราะจนถึงเวลานั้นที่วัดกาลหว่าร์ยังไม่มี พระสงฆ์องค์ใดมาทำมิสซาโปรดศีลได้

ปี ค.ศ.1820 พระเจ้าอยู่หัวพระรชานาทินเพื่อตั้งสถานกงสุลโปรตุเกส ต่อมาภายหลังสถานกงสุลนี้ ได้รับฐานะเป็นสถานทูต ท่านกงสุลขอให้พระเจ้าอยู่หัวประกาศว่าที่ดินค่ายแม่พระลูกประคำ เป็นที่ดินพระรชานาทินแก่ประเทศโปรตุเกส พระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 2) จึงทรงมีพระบรมราชโองการตอบว่าที่ดินผืนนี้มีได้ พระรชานาทินให้รัฐบาลโปรตุเกส แต่ให้คริสตังโปรตุเกสสร้างวัดได้ และดังนั้นที่ดินนี้จึงเป็นกรรมสิทธิ์ของมิสซัง โรมันคาทอลิก ไม่ว่าใคร ชาติใด ที่เป็นประมุขของมิสซัง พระสังฆราชพลอร์ส จึงเข้าปกครองวัด กาลหว่าร์และทำมิสซาอย่างสง่าเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ. 1822 เพื่อเป็นการเทิดเกียรติแด่พระนางมารีอา

ชาวโปรตุเกสที่อาศัยอยู่บนที่ดินผืนนี้ค่อยๆ อพยพโยกย้ายไปทำมาหากินในที่ต่างๆ จึงมีจำนวนลดลงเรื่อยๆ และมีชาวจีนเข้ามาอยู่อาศัยแทน นานๆ ครั้งจึงจะมีส่งพระสงฆ์ไทยมาทำมิสซาและโปรดศีลให้ ปี ค.ศ. 1837 คุณพ่ออัลบรังค์ มาอยู่ที่วัดกาลหว่าร์ เพราะสะดวกสำหรับการติดต่อแพร่ธรรมในหมู่ชาวจีน ท่านได้สร้างห้องโถงใหญ่ ด้วยไม้ไผ่ มุงแฝก สำหรับใช้เป็นสถานที่แพร่ธรรมให้แก่คริสตังใหม่และคริสตังชาวจีน เนื่องจากวัดเก่าที่ชาวโปรตุเกสสร้างเมื่อปี ค.ศ.1827 นั้น ผุพังไปเกือบหมดแล้ว พระสังฆราชกูรเวอซี จึงสั่งให้รื้อ และสร้างใหม่ เป็นวัดครึ่งอิฐครึ่งไม้ ทำพิธีเสกในวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ.1839 โดยพระคุณเจ้าบิลเลอกัว ซึ่งเป็น พระสังฆราชผู้ช่วย และตั้งชื่อวัดว่าวัดแม่พระลูกประคำ แต่ชาวจีนยังคงเรียกว่า วัดกาลหว่าร์ มาจนถึงปัจจุบันนี้

ในสมัยคุณพ่อคือปองด์ เป็นเจ้าอาวาส (ค.ศ.1846-1864) ในปี ค.ศ.1858 เพื่อเป็นการลบล้างการทูลจาร วัดกาลหว่าร์ ซึ่งเกิดจากการมาจุดประทัดในวัด พระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานที่ดินอีกแปลงหนึ่งให้ ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1864 ได้เกิดเพลิงไหม้ที่วัดกาลหว่าร์ ทำลายบ้านพักพระสงฆ์ และหลักฐานทุกอย่างของวัดกาลหว่าร์รวมทั้งหลักฐานและบัญชีศีลศักดิ์สิทธิ์ของวัดทุกวัดที่เปิดตั้งแต่สมัยคุณพ่ออัลบรังค์

ในปี ค.ศ. 1890 คุณพ่อแควซาลส์ เจ้าอาวาส ได้รับวัดกาลหว่าร์ซึ่งมี อายุ 50 กว่าปีแล้ว และทำการสร้างใหม่ ซึ่งก็คือหลังปัจจุบัน เสกศิลาฤกษ์ วันที่ 4 ตุลาคม ค.ศ.1891 โดยพระสังฆราชเวย์ และเสกวัดใหม่ในปี ค.ศ.1897 ในสมัยคุณพ่อเปอติต์ เป็นเจ้าอาวาส วัดหลังนี้ได้มีโอกาสใช้เป็นสถานที่สำหรับทำ พิธีอภิเษกคุณพ่อแปร์รอส เป็นพระสังฆราชเมื่อวันที่ 30 มกราคม ค.ศ.1910

พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ทรงแต่งตั้งผู้แทนมาร่วมพิธีด้วย

ในสมัยคุณพ่อภิกขุเป็นเจ้าอาวาสได้จัดฉลองครบรอบ 25 ปี ในวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ.1922 จัดฉลองครบรอบ 50 ปี ในวันที่ 5 ตุลาคม ค.ศ.1947 ในสมัยคุณพ่อโอดลิเออร์ เป็นเจ้าอาวาส ในสมัยคุณพ่ออาแมสตอย เป็นเจ้าอาวาสได้ทำ การบูรณะซ่อมแซมวัด ทาสีทั้งภายนอกและภายในวัดให้ดูสวยงามและสง่างาม และได้จัดฉลองครบรอบ 60 ปีของวัดเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม ค.ศ.1957

คุณพ่อฮั่วเซียง กิจบุญชู (อนาคตพระอัครสังฆราชแห่งกรุงเทพฯ และพระคาร์ดินัล) ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสองค์ที่ 13 ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1965 ถึงเดือนสิงหาคม ค.ศ.1965 นับเป็นเจ้าอาวาสซึ่งเป็นพระสงฆ์คนไทยองค์แรกของวัดกาลหว่าร์ และนับจากนั้นเป็นต้นมาเจ้าอาวาสทุกองค์ของวัดกาลหว่าร์ก็ได้ถูกมอบหมายให้ดับพระสงฆ์ไทย นับเป็นความภาคภูมิใจประการหนึ่งของวัดนี้

เหตุการณ์ที่น่าสนอีกประการหนึ่งเกิดขึ้นในสมัยที่คุณพ่อประวิทย์ พงษ์วิรัชไชย ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสในระหว่างปีค.ศ. 1983-1989 นั่นคือ คุณพ่อได้ทำการบูรณะซ่อมแซมและปรับปรุงสภาพของตัววัดซึ่งกำลังทรุดโทรมมาก ให้มีความสวยงามขึ้น โดยพยายามรักษารูปแบบตลอดจนลวดลายของเดิมไว้ให้มากที่สุด เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 16 เมษายน ค.ศ.1987 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานรางวัลประกาศนียบัตรอาคารอนุรักษ์ดีเด่นให้แก่คุณพ่อประวิทย์ พงษ์วิรัชไชย ซึ่งเข้ารับพระราชทานรางวัลในฐานะเจ้าอาวาส นับว่าเป็นความภูมิใจไม่เฉพาะของวัดและสัตบุรุษวัดกาลหว่าร์เท่านั้น แต่ยังเป็นความภูมิใจของพระศาสนจักรในประเทศไทยที่มีส่วนในการอนุรักษ์ศิลปะที่มีคุณค่าต่อประเทศชาติด้วยในสมัยที่คุณพ่อนันต์ เอี่ยมมโน ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสในปี ค.ศ.1989-1994 วัดกาลหว่าร์ก็กำลังอยู่ในระหว่างการก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยให้แก่สัตบุรุษใหม่ ซึ่งโครงการนี้พระคาร์ดินัลมีชัย กิจบุญชู ได้ให้บริษัท สันติพิทักษ์เข้ามาช่วยเหลือในการดำเนินงานด้วย

กระจงกลีวัดแม่พระลูกประคำ (กาลหว่าร์)

วัดแม่พระลูกประคำ (กาลหว่าร์) หลังปัจจุบัน สร้างเสร็จสมบูรณ์ในปี ค.ศ. 1897 โดยใช้สถาปัตยกรรมแบบ นีโอ - โกธิค (NEO - GOTHIC) ซึ่งมีลักษณะเฉพาะประการหนึ่ง คือ การใช้กระจงกลีประดับตามช่องหน้าต่าง โดยมีจุดประสงค์หลัก 2 ประการ คือ

1. เพื่อให้เป็นช่องรับแสงสว่าง ในการสร้างมิติมุมมองของรูปแบบ และลวดลายของสถาปัตยกรรมภายใน ให้ปรากฏเด่นชัดสวยงาม และมีเอกลักษณ์ ด้วยแสงที่จำกัด
2. เพื่อให้รูปภาพของกระจงกลีที่สร้างขึ้นตามเรื่องราวในพระคัมภีร์

ใบงาน ที่ 3

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาความรู้จากใบงานแล้วตอบคำถามดังนี้

1. ชื่อแหล่งโบราณวัตถุ.....

2. ประวัติความเป็นมา

.....
.....
.....
.....

2. การกำหนดอายุ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. ลักษณะ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. ที่ตั้ง

.....
.....
.....
.....
.....
.....

แผนการจัดการเรียนรู้

รายวิชา สาระท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 เวลา 2 คาบ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ความสำคัญของการอนุรักษ์โบราณสถาน

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด (ผลการเรียนรู้)

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ป.5.1 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่นของประชากรในภูมิภาค

ป.5.2 อธิบายอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดวิถีชีวิตและการสร้างสรรค์วัฒนธรรมในภูมิภาค

ป.5.3 เสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการรักษาและการทำลายสภาพแวดล้อมและเสนอแนวคิดในการรักษาสภาพแวดล้อมในภูมิภาค

จุดประสงค์การเรียนรู้สู่ตัวชี้วัด

1. นักเรียนอธิบายความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของ โบราณสถานได้
2. นักเรียนอธิบายความหมายของการอนุรักษ์โบราณสถานได้
3. นักเรียนบอกวิธีการอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธ์วงศ์ได้

สาระสำคัญ/แนวคิด

โบราณสถานโบราณวัตถุมีความสำคัญและมีคุณค่ามาก เนื่องจากโบราณสถานเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีตของชาติ ตลอดจนเป็นการสะท้อนถึงความสามารถของภูมิปัญญาของบรรพบุรุษดั้งเดิม ที่สร้างสรรค์งานทางศิลปวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าสวยงามและความมั่นคงไว้มากมาย ดังนั้นจึงควรมีการอนุรักษ์ให้คงอยู่ตลอดไป

สาระการเรียนรู้

ความรู้

- ประวัติความเป็นมาของโบราณสถาน
- ลักษณะของโบราณสถาน
- ที่ตั้งโบราณสถาน
- นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

ทักษะกระบวนการ

- กระบวนการคิด และปฏิบัติ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

- มุ่งมั่น
- รักและรับใช้

ชิ้นงาน/ภาระงาน

ใบงานที่ 4 ความสำคัญของการอนุรักษ์โบราณสถาน

การประเมินผล (เกณฑ์การประเมิน)

1. วิธีการประเมินผล

- ตรวจใบงานที่ 4
- ประเมินทักษะการทำงานร่วมกัน

2. เครื่องมือวัดและประเมิน

- แบบประเมินใบกิจกรรมกลุ่ม
- แบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกันด้านพฤติกรรมการทำงานร่วมกัน

3. เกณฑ์การวัดและประเมินผล

- ทำใบงานกิจกรรมกลุ่มได้ถูกต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป
- ประเมินทักษะการทำงานร่วมกันผ่านเกณฑ์ในระดับดี โดยมีเกณฑ์

การประเมินทักษะการทำงานร่วมกัน ซึ่งมีมาตรฐานค่าดังนี้

4 หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติไม่ต่ำกว่า 3 ครั้ง

3 หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติไม่ต่ำกว่า 2 ครั้ง

2 หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ 1 ครั้ง

1 หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนไม่เคยปฏิบัติเลย

กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมที่ 1 ความสำคัญของการอนุรักษ์โบราณสถาน 2 คาบ

1. ครูนำกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่กล่าวว่า การก่อสร้างอาคารสมัยใหม่ เป็นเกียรติของผู้สร้างเพียงคนเดียว แต่โบราณสถานนั้นเป็นเกียรติของชาติ อัฐูเก่าๆ แผ่นเดียวก็มีค่า ควรจะช่วยกันรักษาไว้ ถ้าเราขาดสุโขทัยอยุธยา และกรุงเทพฯ แล้วประเทศไทยก็ไม่มีความหมาย ครูซักถามความหมายของพระราชดำรัส นักเรียนบอกความรู้สึกของตนเองต่อพระราชดำรัส

2. นักเรียนแบ่งกลุ่ม ศึกษาวิเคราะห์พระราชดำรัส แล้วร่วมกันเขียนคำขวัญ

3. นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ที่ 5 อภิปรายถึงความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของโบราณสถาน โบราณวัตถุ ตอบคำถามในใบงาน ส่งตัวแทนออกมานำเสนอถึงความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของโบราณสถาน โบราณวัตถุ

4. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับ ความสำคัญ ความหมาย และวิธีการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ

5. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนและจัดทำผลงานหรือชิ้นงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุอำเภอพนมทวน

6. ครูมอบหมายให้นักเรียนทำใบงานที่ 1

สื่อการเรียนรู้ (อุปกรณ์ใช้ประกอบการสอนและสาธิตการทำงาน)

- คอมพิวเตอร์
- พระราชดำรัส
- ใบความรู้ที่ 4
- ใบงานที่ 4

แหล่งการเรียนรู้ (เป็นแหล่งค้นคว้าประกอบการเรียน)

อินเทอร์เน็ต ครูผู้สอน ชุมชน

ลงชื่อ.....นางสาวกวิณนาฏ กล้าหนองกก.....ครูผู้สอน

ใบความรู้ที่ 4

ประกอบการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน ประวัติการอนุรักษ์โบราณสถาน

มรดกทางวัฒนธรรมของไทยเรานั้นมีมาช้านาน ซึ่งเป็นสิ่งแสดงให้เห็นถึงเกียรติยศของชาติไทย ที่ผ่านมามพบว่ามรดกทางวัฒนธรรมดังกล่าวนั้น ได้เสื่อมโทรมลงเรื่อย ๆ ตามกาลเวลา ไม่ว่าจะยุคใด ๆ โดยเฉพาะโบราณสถานโบราณวัตถุซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและบ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีตที่ผ่านมา ดังนั้นเพื่อเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่ตลอดไป รัฐบาลจึงได้ทำการคุ้มครอง ปกป้องและรักษาโดยการออกกฎหมายเพื่อลงโทษผู้ทำลายมรดกทางวัฒนธรรมหรือโบราณสถานโบราณวัตถุ โดยกฎหมายที่ใช้ในครั้งแรกคือกฎหมายตราสามดวง ซึ่งนำมาใช้ในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 และทั้งนี้ยังมีการออกข้อบังคับในการคุ้มครองวัดขึ้นแต่จะมีความรุนแรงน้อยกว่ากฎหมายตราสามดวง และเมื่อถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ก็ยังคงใช้กฎหมายดังกล่าวอยู่ แต่จะมีการชักชวนให้ประชาชนหันมาสนใจเรื่องการสงวนรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม โดยการจัดตั้งโบราณคดีสโมสร และจัดแสดงนิทรรศการในปี พ.ศ. 2429 เพื่อให้ทุกคนเห็นถึงความสำคัญของโบราณสถานโบราณวัตถุหรือวัฒนธรรมของชาติและร่วมกันรักษาไว้มิให้ถูกทำลาย ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 กำหนดให้รัฐบาลมีหน้าที่ดูแล สงวนรักษาโบราณสถานโบราณวัตถุโดยตรง โดยให้ออกประกาศจัดการตรวจรักษาของโบราณ เมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2466 เพื่อคุ้มครองโบราณสถานและโบราณวัตถุ และเมื่อรัชกาลที่ 6 เสด็จสวรรคต พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ได้ดำเนินการด้านการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมต่อ โดยในปี พ.ศ. 2469 ได้มีพระราชดำริ โดยให้ถือว่าโบราณศิลปวัตถุเป็นสิ่งสำคัญที่ควรอนุรักษ์ไว้ เพื่อการศึกษาและเป็นประโยชน์ด้านความรู้ จึงได้ประกาศพระราชบัญญัติพิพิธภัณฑสถาน เพื่อเป็นการรวบรวมโบราณวัตถุที่มีอยู่ตามที่ต่าง ๆ ให้มารวมกันอยู่ในพิพิธภัณฑสถานและในปีเดียวกันนั้นมีการลักลอบนำวัตถุโบราณออกนอกประเทศ จึงมีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งโบราณและศิลปวัตถุออกนอกประเทศ พ.ศ. 2469 โดยผู้ที่ต้องการจะส่งโบราณวัตถุออกนอกประเทศ จะต้องได้รับอนุญาตจากราชบัณฑิตยสภาก่อน (กรมศิลปากร 2533, 55-58) และต่อมาในปี พ.ศ. 2476 ได้มีการประกาศพระราชบัญญัติจัดตั้งกรมศิลปากร สังกัดกระทรวงธรรมการ เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2476 และในปี พ.ศ. 2477 ได้ยกเลิกประกาศจัดการตรวจตรารักษาของโบราณ พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งโบราณและศิลปวัตถุออกนอกประเทศ พ.ศ. 2469 และพระราชบัญญัติจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนครแล้วตราพระราชบัญญัติ ว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุและการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2477 (กรมศิลปากร 2534, 7-8) เมื่อถึงรัชกาลปัจจุบัน ได้ทรงให้ความสำคัญกับมรดกทางวัฒนธรรมเช่นกัน โดยได้ออกพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ

ศิลปวัตถุ และ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พุทธศักราช 2504 และยกเลิกพระราชบัญญัติที่ผ่านมาแล้ว ใช้ต่อมาเรื่อย ๆ โดยมีการปรับปรุงแก้ไขตลอดจนปัจจุบันมีการคุ้มครอง โบราณสถาน โบราณวัตถุ ภายใต้พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 นอกจากนี้รัฐบาลไทยได้เห็นถึงพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงตระหนักถึงความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมเป็นอย่างยิ่ง จึงได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระ ราชานุญาตให้ประกาศ วันที่ 2 เมษายน ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และพร้อมกันนั้นได้น้อมเกล้าฯ ถวายพระราชสมัญญา “องค์เอกอัครราชูปถัมภ์มรดกวัฒนธรรมไทย” แด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อแสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์ได้ทรงอุปถัมภ์บำรุง และ ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมไทย หลายสาขาทั้งด้าน วรรณคดี กวีนิพนธ์ ดนตรี และอื่น ๆ และ ประกาศให้วันที่ 2 เมษายน ของทุกปีเป็นวันอนุรักษ์มรดกไทย อีกด้วย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ให้คนไทยตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมอันเป็นมรดกไทยสาขาหนึ่ง ซึ่งสืบทอดมาเป็นมรดกของชาติในปัจจุบัน 2) เพื่อให้ประชาชนได้ช่วยรัฐบาลในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งกระจายอยู่ตามท้องถิ่นต่าง ๆ เพราะมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ ล้วนเป็นสมบัติของประชาชนในท้องถิ่นนั้นโดยตรง 3) เพื่อให้กิจกรรมต่าง ๆ เป็นราชสักการะน้อมถวายชัยมงคลแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และน้อมรำลึกถึงพระคุณของบรรพชนไทย ที่ได้เสียสละอุทิศกาย ใจ สร้างสรรค์มรดกไทยไว้ให้แก่เราผู้เป็นอนุชนไทยในปัจจุบัน 4) เพื่อให้ประชาชนในแต่ละจังหวัดจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์มรดกไทยนั้น เพื่อใช้ในการอนุรักษ์ทรัพย์สินทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้น ๆ (กรมศิลปากร 2523 , 8-14)

ความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของโบราณสถานโบราณวัตถุ

โบราณสถานโบราณวัตถุเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ มีคุณค่า และมีประโยชน์ต่อคนเราในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองการปกครอง สังคม หรือเศรษฐกิจ

1. ด้านสังคม ได้แก่

1.1 ความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชาติ โบราณสถานโบราณวัตถุและศิลปวัฒนธรรมของชาตินั้น เป็นสิ่งที่ใช้บอกคนไทยให้รู้จักประวัติความเป็นมาของชาติ มีความเป็นมาอย่างไร คนไทยรู้ว่ากรุงสุโขทัยเป็นเมืองหลวงของคนไทย เมื่อ 700 กว่าปี ที่ผ่านมาก็เพราะเราได้อ่านศิลปจารึกสุโขทัย อยู่ชยา กรุงเทพมหานคร แล้วไปดูโบราณสถานโบราณวัตถุที่เป็นหลักฐาน

1.2 ทำให้เกิดความภูมิใจในสิ่งที่บรรพบุรุษของเราได้ร่วมกันสร้างไว้ รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงคุณงามความดีของบรรพบุรุษของเราด้วย

1.3 เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ทำให้เกิดความรัก และสามัคคีกลมเกลียวของชาติ

1.4 แสดงให้เห็นเอกลักษณ์ของชาติ

1.5 เป็นแหล่งให้ความรู้ในด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ และ โบราณคดี ตลอดจนความเป็นมาของคนในสมัยโบราณ

1.6 ใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยว พักผ่อนหย่อนใจ

2. ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่

2.1 ช่วยทำให้ประชาชนมีรายได้ และอาชีพเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีผู้มาท่องเที่ยวต้องการใช้จ่ายใช้สอย

2.2 ช่วยทำให้เกิดอาชีพ การทำของที่ระลึกเลียนแบบของโบราณ โบราณสถานและเมืองโบราณสำคัญหลายแห่งของไทย รวมทั้งการรื้อฟื้นประเพณีไทยแต่โบราณ

3. การเมืองและการปกครอง ได้แก่

3.1 นำความเจริญและการพัฒนาหลายๆ ด้านเข้าสู่ท้องถิ่น เมื่อรัฐบาลวางแผนพัฒนาโบราณสถาน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวไปเที่ยวชมได้ นั้นรัฐบาลจะต้องลงทุนพัฒนาและสร้างความเจริญด้านอื่นๆ ด้วย เช่น ทำถนน ติดตั้งไฟฟ้า น้ำประปา ให้แก่ท้องถิ่นที่มีโบราณสถานตั้งอยู่ (กรมศิลปากร 2542ก, 42 – 43)

สรุปได้ว่าประโยชน์และความสำคัญของโบราณสถาน โบราณวัตถุ นั้นคือเป็นสิ่งสร้างความภูมิใจให้กับชาติ ตลอดจนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทรงคุณค่าสำหรับประเทศ เป็นแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจของคนทั้งชาติให้รักสามัคคีกัน

ความหมายของการอนุรักษ์

ความหมายของการอนุรักษ์ มีดังนี้

1. การอนุรักษ์ หมายถึง การใช้อย่างสมเหตุสมผล เพื่อการมีใช้ตลอดไป “เป็นคำนิยามง่ายๆ แต่เป็นการเน้น “การใช้” ทรัพยากรเป็นพื้นฐาน อีกทั้งยังมีแนวทางใช้ตลอดไปซึ่งก็หมายถึงว่าจะใช้ทรัพยากรอย่างไร จึงจะทำให้มีทรัพยากรเป็นต้นทุน (stock) ที่สามารถมีให้ตลอดไปได้อย่างไรก็ตาม “การใช้” นี้มิได้หมายถึงเฉพาะการนำมาบริโภค ดื่ม กิน หรือสัมผัสเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการเก็บเอาไว้เชยชม ฟืนฟู หรือพัฒนาสิ่งอื่นให้ดีขึ้นก็ได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การใช้นั้นอาจต้องดำเนินการเก็บกัก การรักษา/ซ่อมแซม การฟืนฟู การป้องกัน การสงวน หรือการแบ่งเขตที่จะสงวนไว้ก็ได้

2. การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ สรุปลความหมายสั้น ๆ ได้ว่า เป็นการใช้อย่างมีความต้องการและประหยัดไว้เพื่อใช้ในอนาคต ถ้าจะอธิบายประเด็นหนึ่งก็อาจจะพูดได้ว่า “ การอนุรักษ์ ” หมายถึงการใช้ประโยชน์อย่างมีเหตุผล และมีการสร้างสรรค์ อื่นๆ การอนุรักษ์เป็นคำที่ใช้เปรียบเทียบเสมือนทฤษฎี เหมือนพุทธบัญญัติหรือคัมภีร์ไบเบิลที่แนะนำให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในแนวทางดังกล่าวทั้งสิ้นส่วนการปฏิบัติจะมีประสิทธิภาพย่อมขึ้นอยู่กับกำลังคน เงิน เวลา และโอกาสของงานนั้น ๆ

คำว่า “การอนุรักษ์” ได้แก่ การใช้ การเก็บ การรักษา / การซ่อมแซม การฟื้นฟู การพัฒนา การป้องกัน การสงวน และการแบ่งเขต ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้เอื้ออำนวยให้มีคุณภาพในการสนองความเป็นอยู่ของมนุษย์ต่อไป ซึ่งได้มีการใช้กันมาเป็นเวลานานแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกา ความจริงแล้วในยุคแรกนั้น การอนุรักษ์จะใช้คำสองคำ คือ การสงวน หมายถึงการเก็บรักษาของที่หายากเอาไว้ ถ้านำมาใช้จะมีผลทำให้เกิดผลเสียหายได้ อีกคำหนึ่งคือ การป้องกันและการสูญเสียซึ่งหมายถึง การป้องกันทุกวิถีทางที่จะให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติไม่ให้เกิดการสูญเสียเกิดขึ้นหรืออีกนัยหนึ่งหมายถึงการที่จะนำทรัพยากรธรรมชาตินั้นมาใช้ ต้องใช้แบบไม่ให้เกิดการสูญเสียเลย ใช้ให้พอเหมาะกับความต้องการ

จะเห็นได้ว่า การอนุรักษ์ในยุคแรก ๆ นั้นเป็นการสงวนกับการใช้ทรัพยากรอย่างไม่ให้มีการสูญเสีย ต่อมาได้มีการพัฒนาหาทางเพิ่มทรัพยากรที่มีน้อยหรือว่าถูกใช้ไปมาก ให้มีสถานะที่จะมีใช้ตลอดไป ทั้งนี้โดยให้เหตุผลว่า ในยุคแรก ๆ ทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ มีมาก จึงมิได้พิจารณาหลักการประเด็นนี้ ครั้นเวลาต่อมาได้มีการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยและผิดหลักการ จนทำให้ทรัพยากรบางประเภทลดน้อยถอยลง จึงน่าจะมีการฟื้นฟูและหาทางเพิ่มให้มากเสียก่อนแล้วจึงค่อยนำไปใช้ เพราะฉะนั้นหลักการประเด็นนี้จึงเกิดขึ้น นั่นคือ การหาทางเพิ่มทรัพยากรให้มากกว่าก่อนที่จะนำไปใช้ต่อไปในอนาคต และถ้ามีทรัพยากรอยู่แล้วก็ต้องหาทางให้มีใช้ตลอดไปเช่นกัน ซึ่งความหมายก็คือ ทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกใช้ไปแล้วต้องทำให้มีมากขึ้น และในทำนองเดียวกัน ต้องให้มีใช้ตลอดไป

แนวทางการอนุรักษ์โบราณสถาน

กรมศิลปากร (2542, 63-64) ได้เสนอแนวทางการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุไว้ดังนี้

1. ซากโบราณสถาน

1.1 ควรทำการอนุรักษ์ไว้ตามสภาพที่เห็นในปัจจุบัน หากการขุดแต่งและขุดค้นหาทางโบราณคดี ในบริเวณพื้นที่พบชิ้นส่วนตกอยู่ ผู้รับผิดชอบต้องดำเนินการศึกษารูปแบบและบูรณะตามที่หลักฐานปรากฏ

1.2 หากมีความจำเป็นต้องต่อเติมขึ้นส่วนเพื่อเสริมความมั่นคงของโบราณสถานให้ทำได้แต่ต้องไม่เกิน 5 % ของเนื้อที่รวม และส่วนที่ต่อเติมนั้นจะต้องทำให้เห็นความแตกต่างของวัสดุเดิมและวัสดุใหม่ทั้งนี้จะต้องกลมกลืนกับโบราณสถาน

1.3 หากคณะกรรมการเห็นว่า ภายหลังจากขุดแต่งโบราณสถานแล้ว รูปผนังลายเรขาคณิต เรียบง่ายและไม่มีลวดลายจะต้องพังทลายลง ให้ดำเนินการรื้อซ่อมบูรณะใหม่

2 โบราณสถานที่ยังใช้ประโยชน์

2.1 การบูรณะอาศัยความมั่นคงแข็งแรง การใช้สอยและความสวยงามเป็นหลักการบูรณะไม่ควรต่อเติมส่วนใดส่วนหนึ่งของอาคารซึ่งมองเห็นจากภายนอก

2.2 การปรับปรุงภายในอาคารนั้น ให้กระทำได้ หากมีความจำเป็นแต่จะต้องไม่ทำให้องค์ประกอบภายในอาคารนั้นเสียหาย เช่นการทาสี

2.3 วัสดุอุปกรณ์ส่วนประกอบของอาคาร เช่น บานพับ กรอบประตู ฯลฯ หากจำเป็นจะต้องเปลี่ยน พยายามหาวัสดุรุ่นเดียวกันมาใช้ หากหาไม่ได้ก็พยายามหาวัสดุอื่นที่กลมกลืนกันให้มากที่สุดมาทดแทน

ขั้นตอนการอนุรักษ์โบราณสถาน

1 ศึกษาสภาพโบราณสถานทั่วไป และประเมินคุณค่าของโบราณสถานนั้นว่ามีความสำคัญสมควรแก่การอนุรักษ์เพียงใด

2 บันทึกสภาพโบราณสถาน ความเสื่อมโทรมและสาเหตุ รวมทั้งการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับโบราณสถานได้แก่ ประวัติการก่อสร้าง ภาพถ่าย ภาพวาดต่าง ๆ ข้อมูลการขึ้นทะเบียนประวัติศาสตร์ปัตยกรรม เป็นต้น

3 ค้นคว้าทางด้านโบราณคดี บางแห่งจำเป็นต้องขุดค้น และขุดแต่ง ในกรณีที่โบราณสถานพังทลายจนมีสภาพเป็นซากโบราณสถานหรือถูกฝังจมอยู่ในเนินดินทั้งนี้เพื่อรวบรวมข้อมูลนำมาใช้ในการออกแบบบูรณะและประเมินคุณค่าทางวิชาการ

4 มอบหมายให้วิศวกรและสถาปนิก ศึกษาข้อมูลทางด้านวิศวกรรมและสถาปัตยกรรม ใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และ โบราณคดี และวิเคราะห์สภาพโบราณสถานอย่างละเอียด

5 ออกแบบบูรณะและอนุรักษ์คือการนำเอาข้อมูลต่าง ๆ ทั้งหมดมาวิเคราะห์และออกแบบว่าจะอนุรักษ์หรือบูรณะด้วยวิธีใด อย่างไร ซึ่งนอกจากจะมีแบบเฉพาะตัวโบราณสถานแล้วยังต้องออกแบบการรักษาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมของโบราณสถาน และประมาณการว่าจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเท่าใด

6 การบูรณะและอนุรักษ์เป็นขั้นลงมือปฏิบัติการจริง ๆ หลังจากได้รับอนุมัติแบบจากอธิบดีกรมศิลปากรและได้รับงบประมาณแล้ว

ขั้นตอนการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์โบราณสถาน

กรมศิลปากร ตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ซึ่งนิคม มุสิกคามะ (2538, 69) ระบุว่า ปัจจุบันพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้กำหนดงานออกเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การประกาศขึ้นทะเบียน (registration) เป็นกระบวนการทางกฎหมายในการสำรวจจำนวนโบราณสถานและแหล่งที่ตั้ง การประเมินค่าและจัดอันดับความสำคัญ การกำหนดขอบเขตการประกาศบัญชีโบราณสถานเพื่อให้การคุ้มครองและกำหนดโทษผู้ทำให้โบราณสถานเสียหาย
  2. การตรวจและคุ้มครองโบราณสถานและสภาพแวดล้อม (protection) เป็นกระบวนการควบคุมโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียน การห้ามทำการแก้ไข และการส่งเจ้าพนักงานไปตรวจสภาพ
  3. การซ่อมแซมบูรณะ ปฏิสังขรณ์ตามสภาพเดิม (conservation) เป็นกระบวนการทางเทคนิค ซึ่งมีหลักสำคัญในการบูรณะอยู่ 4 ประการ คือ การบำรุงรักษาวัสดุดั้งเดิม การรักษากระบวนการช่างฝีมือ การรักษารูปแบบของการก่อสร้าง และการควบคุมสภาพแวดล้อมดั้งเดิม
  4. การซ่อมบำรุง (maintenance) เป็นการบำรุงรักษาสภาพของโบราณสถานและสิ่งแวดล้อมไว้ให้ปลอดภัยจากการกระทำของคน ธรรมชาติและผลกระทบอื่น ๆ
  5. การบริการทางการศึกษา (education Service) ซึ่งเป็นหน้าที่สุดท้ายในการจัดการสงวนรักษาโบราณสถานและบทบาทประการหลังสุดนี้เป็นปัจจัยและหน้าที่สำคัญที่สุดในสังคมปัจจุบัน
- หน่วยงานและองค์กรที่รับผิดชอบ**

นิคม มุสิกคามะ (2538, 31 – 43) ระบุว่าเนื่องจากโบราณสถานที่ประกาศขึ้นทะเบียนตั้งอยู่ในที่ต่างๆ ทั่วประเทศ จึงจำเป็นจะต้องได้รับการตรวจตราคุ้มครองและบำรุงรักษาไว้ให้เป็นสมบัติของชาติ ดังนั้นจึงต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดูแล โดยอาศัยอำนาจพระราชบัญญัติการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2528 สามารถกำหนดอำนาจ หน้าที่และความรับผิดชอบให้หน่วยงานดำเนินการโดยแบ่งหน้าที่ออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1. หน่วยงานหลักในการรับผิดชอบ ซึ่งประกอบด้วย
  - 1.1 กระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ในด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้รับผิดชอบในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ 2505 แก้ไขเพิ่มเติม 2535 และมีอำนาจในการออกกฎกระทรวงและตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. โบราณสถานฯ

1.2 กรมศิลปากร มีหน้าที่รับผิดชอบในการทำนุบำรุง ส่งเสริมและเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรมของชาติ มีกองต่างๆในสังกัด โดยเฉพาะสำนักโบราณคดี และพิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติ มีหน้าที่รับผิดชอบในการศึกษาค้นคว้าและกำหนดแผนงานแผนปฏิบัติ วิธีการอนุรักษ์ โบราณสถานประเภทต่างๆ โดยมีหน่วยงานกระจายทั้งในส่วนภูมิภาค

2. หน่วยงานส่งเสริมสนับสนุน ประกอบด้วย

2.1 จังหวัดต่างๆ ซึ่งมีอนุกรรมการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมประจำจังหวัดและสภา วัฒนธรรม ประจำจังหวัด

2.2 กรมต่างๆ ที่เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถาน เช่น ศึกษาธิการจังหวัด กรมธนารักษ์ กรมการศาสนา (ดูแลที่สาธารณะสมบัติ) กรมการปกครอง (ดูแลที่สาธารณะ) กรม ป่าไม้ และกรมที่ดินซึ่งดูแลที่ป่าสงวนมีที่ดิน ฯลฯ การท่องเที่ยวซึ่งรับผิดชอบในการสนับสนุน ส่งเสริมการศึกษาและการท่องเที่ยว

3. เจ้าของหรือผู้ครอบครอง เจ้าของคือผู้มีกรรมสิทธิ์ ผู้มีสิทธิครอบครองใช้สอยเก็บ ผลประโยชน์ และจำหน่ายทรัพย์สิน ซึ่งกรรมสิทธิ์นี้จะต้องมีเอกสารหลักฐานแสดงได้แก่ โฉนด ที่ดิน โฉนดแผนที่ โฉนดตราจอง ตราจองที่ตราไว้ได้ทำประโยชน์แล้ว โดยหน้าที่ของผู้ครอบครอง หรือเจ้าของนั้นมีดังนี้

3.1 เจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานและบริเวณ เมื่อเห็นโบราณสถานชำรุดหักพัง หรือเสียหาย ไม่ว่าด้วยประการใดๆ จะต้องแจ้งการชำรุดไปยังอธิบดีภายใน 30 วัน ที่เกิดการชำรุด เสียหาย

3.2 เจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานที่ยื่นทะเบียนแล้ว มีอำนาจที่จะซื้อขายหรือ โอนให้ผู้ใดครอบครองได้ แต่ผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ ต้องแจ้งการรับกรรมสิทธิ์ไปยังอธิบดีภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับสิทธิ์

3.3 โบราณสถานที่อธิบดีได้ขึ้นทะเบียนและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วเจ้าของหรือ ผู้ครอบครองไม่มีสิทธิ์ที่จะทำการก่อสร้างภายในเขตโบราณสถานที่อธิบดีกรมกำหนดไว้เว้นแต่ ได้รับอนุญาตจากอธิบดี

3.4 เจ้าของหรือผู้ครอบครองกรรมสิทธิ์ ไม่มีสิทธิ์ที่จะทำการซ่อมแซม แก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอน ต่อเติม เคลื่อนย้ายโบราณสถานหรือส่วนอื่นๆ ของโบราณสถานหรือมีการขุด ค้นสิ่งใด เว้นแต่ได้รับอนุญาต

แผนการจัดการเรียนรู้

รายวิชา สาระท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 เวลา 2 คาบ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด (ผลการเรียนรู้)

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ป.5.1 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่นของประชากรในภูมิภาค

ป.5.2 อธิบายอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดวิถีชีวิตและการสร้างสรรค์วัฒนธรรมในภูมิภาค

ป.5.3 เสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการรักษาและการทำลายสภาพแวดล้อมและเสนอแนวคิดในการรักษาสภาพแวดล้อมในภูมิภาค

จุดประสงค์การเรียนรู้ผู้ตัวชี้วัด

1. นักเรียนอธิบายถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่ได้รับจากการสำรวจโบราณสถานได้
2. นักเรียนอธิบายความรู้ที่ได้จากการสำรวจโบราณสถานได้
3. นักเรียนบอกปัญหา อุปสรรคที่ได้จากการสำรวจโบราณสถานได้
4. นักเรียนสามารถจัดทำรายงานการสำรวจโบราณสถานได้

สาระสำคัญ/แนวคิด

การอนุรักษ์โบราณสถานในเขตสัมพันธวงศ์นั้น นักเรียนต้องการดูสภาพแวดล้อมของแหล่งโบราณสถานโบราณวัตถุไม่ทิ้งขยะ ตลอดจนไม่ทำลายโดยการขีด เขียน ลูบคลำ ทิ้งขยะจนทำให้เกิดความเสียหายแก่โบราณสถานโบราณวัตถุ พร้อมชักชวนรุ่นหลังให้ร่วมกันอนุรักษ์

เพื่อให้แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ สะอาดน่าดู สง่างามและทรงคุณค่า ดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยว

สาระการเรียนรู้

ความรู้

- ความสำคัญและคุณค่า
- ลักษณะโบราณสถาน
- ที่ตั้งโบราณสถาน
- นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

ทักษะกระบวนการ

- กระบวนการคิด และปฏิบัติ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

- มุ่งมั่น
- รักและรับใช้

ชิ้นงาน/ภาระงาน

ใบงานที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโบราณสถาน

การประเมินผล (เกณฑ์การประเมิน)

1. วิธีการประเมินผล
  - งานที่ 5
  - ประเมินทักษะการทำงานร่วมกัน
2. เครื่องมือวัดและประเมิน
  - แบบประเมินใบกิจกรรมกลุ่ม
  - แบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกันด้านพฤติกรรมการทำงานร่วมกัน
3. เกณฑ์การวัดและประเมินผล
  - ทำใบงานกิจกรรมกลุ่มได้ถูกต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป
  - ประเมินทักษะการทำงานร่วมกันผ่านเกณฑ์ในระดับดี โดยมีเกณฑ์

การประเมินทักษะการทำงานร่วมกัน ซึ่งมีมาตรฐานค่าดังนี้

- 4 หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติไม่ต่ำกว่า 3 ครั้ง
- 3 หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติไม่ต่ำกว่า 2 ครั้ง
- 2 หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ 1 ครั้ง
- 1 หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนไม่เคยปฏิบัติเลย

กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมที่ 1 การอนุรักษ์โบราณสถาน 2 คาบ

คาบเรียนที่ 1

1. ครูร่วมสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์โบราณสถาน ที่เรียนผ่านมาแล้วและให้นักเรียนออกไปสำรวจโบราณสถานที่อยู่ใกล้ๆ ในชุมชน

2. เชิญผู้รู้มาให้ความรู้แก่นักเรียนซักถามและจดบันทึกความรู้ที่ได้รับ ซักถามนักเรียนเมื่อมาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ของเขตสัมพันธวงศ์แล้วจะมีวิธีใดที่จะทำให้โบราณสถาน มีความยั่งยืน ไม่ถูกทำลาย

3. ให้นักเรียนสอบถามผู้รู้ในการปฏิบัติการอนุรักษ์โบราณสถาน

4. นักเรียนร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์โบราณสถาน โดยเขียนเป็นแผนผังความคิด (Mind Mapping) โดยผู้รู้และครูคอยให้คำแนะนำ

5. แบ่งนักเรียนออกเป็น 5-6 กลุ่ม และให้ช่วยกันตอบคำถามจากใบงาน 6-7 (ปรึกษาผู้รู้และครูได้)

6. นักเรียน ครู และวิทยากรภายนอก ร่วมกันสรุปวิธีการปฏิบัติกิจกรรมการอนุรักษ์ ตัวแทนนักเรียนกล่าวความรู้สึกและขอบคุณวิทยากรภายนอก พร้อมมอบของที่ระลึก

สื่อการเรียนรู้ (อุปกรณ์ใช้ประกอบการสอนและสาธิตการทำงาน)

1. วิทยากรภายนอก

2. ใบงาน

แหล่งการเรียนรู้ (เป็นแหล่งค้นคว้าประกอบการเรียน)

อินเทอร์เน็ต ครูผู้สอน ชุมชน

ลงชื่อ.....นางสาวกวิณนาฏ กล้าหนองกก.....ครูผู้สอน

แผนการจัดการเรียนรู้

รายวิชา สาระท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 เวลา 2 คาบ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง การจัดนิทรรศการแสดงผลงาน

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด (ผลการเรียนรู้)

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ป.5.1 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่นของประชากรในภูมิภาค

ป.5.2 อธิบายอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดวิถีชีวิตและการสร้างสรรค์วัฒนธรรมในภูมิภาค

ป.5.3 เสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการรักษาและการทำลายสภาพแวดล้อมและเสนอแนวคิดในการรักษาสภาพแวดล้อมในภูมิภาค

จุดประสงค์การเรียนรู้ผู้ตัวชี้วัด

1. นักเรียนสามารถนำเสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลการรักษาและการทำลายสภาพแวดล้อมและเสนอแนวคิดในการรักษาสภาพแวดล้อมในภูมิภาคได้

2. นักเรียนอธิบายถึงวัตถุประสงค์ในการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถานได้

สาระสำคัญ/แนวคิด

ในการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถานนั้น เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญ เห็นคุณค่าของการอนุรักษ์โบราณสถาน ตลอดจนเป็นการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ผู้อื่นเห็นถึงความสำคัญและร่วมมือกันอนุรักษ์โบราณสถานต่อไป

สาระการเรียนรู้

ความรู้

- อนุรักษ์โบราณสถาน
- นิทรรศการแสดงผลงาน
- นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

ทักษะกระบวนการ

- กระบวนการคิด และปฏิบัติ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

- มุ่งมั่น
- รักและรับใช้

ชิ้นงาน/ภาระงาน

งานที่ 6 การจัดนิทรรศการแสดงผลงาน

การประเมินผล (เกณฑ์การประเมิน)

1. วิธีการประเมินผล
  - งานที่ 6
  - ประเมินทักษะการทำงานร่วมกัน
2. เครื่องมือวัดและประเมิน
  - แบบประเมินใบกิจกรรมกลุ่ม
  - แบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกันด้านพฤติกรรมการทำงานร่วมกัน
3. เกณฑ์การวัดและประเมินผล
  - ทำใบงานกิจกรรมกลุ่มได้ถูกต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป
  - ประเมินทักษะการทำงานร่วมกันผ่านเกณฑ์ในระดับดี โดยมีเกณฑ์

การประเมินทักษะการทำงานร่วมกัน ซึ่งมีมาตรฐานค่าดังนี้

- 4 หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติไม่ต่ำกว่า 3 ครั้ง
- 3 หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติไม่ต่ำกว่า 2 ครั้ง
- 2 หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ 1 ครั้ง

1 หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนไม่เคยปฏิบัติเลย

กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมที่ 1 การจัดนิทรรศการแสดงผลงาน 2 คาบ

1. ครูร่วมสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์โบราณสถาน ที่เรียนผ่านมาแล้ว และมอบหมายให้นักเรียนออกไปสำรวจโบราณสถานที่อยู่ใกล้ๆ ในชุมชน
2. เชิญผู้รู้มาให้ความรู้แก่นักเรียนซักถามและจดบันทึกความรู้ที่ได้รับ ซักถามนักเรียนเมื่อมาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ของเขตสัมพันธวงศ์แล้วจะมีวิธีใดที่จะทำให้โบราณสถาน มีความยั่งยืน ไม่ถูกทำลาย
3. ให้นักเรียนสอบถามผู้รู้ในการปฏิบัติการอนุรักษ์โบราณสถาน
4. นักเรียนร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์โบราณสถาน โดยเขียนเป็นแผนผังความคิด (Mind Mapping) โดยผู้รู้และครูคอยให้คำแนะนำ
5. แบ่งนักเรียนออกเป็น 5-6 กลุ่ม และให้ช่วยกันตอบคำถามจากใบงาน 6-7 (ปรึกษาผู้รู้และครูได้)
6. นักเรียน ครู และวิทยากรภายนอกร่วมกันสรุปวิธีการปฏิบัติกิจกรรมการอนุรักษ์

สื่อการเรียนรู้ (อุปกรณ์ใช้ประกอบการสอนและสาธิตการทำงาน)

1. วิทยากรภายนอก
2. ใบงาน
3. ใบความรู้

แหล่งการเรียนรู้ (เป็นแหล่งค้นคว้าประกอบการเรียน)

อินเทอร์เน็ต ครูผู้สอน ชุมชน

ลงชื่อ.....นางสาวกวิณนาฏ กล้าหนองกก.....ครูผู้สอน

ภาคผนวก จ

แบบตอบรับและบทความวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๓๕.๘/๐๖๒

สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
อ.เมือง จ.อุดรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๒๒ เมษายน ๒๕๕๘

เรื่อง ตอบรับการลงบทความวิชาการ

เรียน คุณกวิณนาฏ กล้าหนองกก

ตามที่ท่านได้ส่งบทความวิจัย การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ โรงเรียนกุหลาบวิทยา เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ปีที่ ๑๐ ฉบับพิเศษ ๑ (มีนาคม-พฤษภาคม ๒๕๕๘) (ISSN ๑๖๘๖ ๔๔๐๙) นั้น

บัดนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ประเมินบทความของท่านเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และเห็นควรรับบทความวิจัยของท่านไว้เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการฉบับดังกล่าว ทั้งนี้หากมหาวิทยาลัยดำเนินการจัดพิมพ์รูปเล่มวารสารวิชาการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จะจัดส่งให้ท่านในภายหลัง

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ธณวัฒน์ จอมประเสริฐ)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

งานบริหารทั่วไป

โทร. ๐๕๕-๔๑๖๖๐๑-๓๐ ต่อ ๑๖๔๒

โทรสาร ๐๕๕-๔๑๖๖๐๑-๓๐ ต่อ ๑๖๔๒, ๐๕๕-๔๑๖๐๒๐

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การ
อนุรักษ์โบราณสถาน
เขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนกุหลาบวิทยา

The Development of Local Curriculum in Social Studies, Religion, and Culture Subject Group
Entitled

“The Conservation of Historical Sites in Sampantawong District for Prathomsuksa 5 Students
at Kularb Wittaya School”

กวิณนาฏ กล้าหนองกก
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
Tel.085-181-5846
E-mail: lovekawinnat_kl@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและ หลังการเรียนตามหลักสูตรที่พัฒนาและ 3) ศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตร เก็บข้อมูลจากบุคคล 2 กลุ่ม ดังนี้ 1) ประชากรที่ให้ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอน จำนวน 10 คน และ 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบสอบถาม 3) แผนการจัดการเรียนรู้ 4) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้และ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรที่ได้รับการพัฒนามีความสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน มีองค์ประกอบ ดังนี้ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้และการวัดผลประเมินผล
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ความพึงพอใจต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: หลักสูตรท้องถิ่น การอนุรักษ์โบราณสถาน

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop the local curriculum in Social Studies, Religion, and Culture Subject Group entitled “The Conservation of Historical Sites in Sampantawong District for Prathomsuksa 5 Students at Kularb Wittaya School” 2) to compare learning achievement between before and after using the curriculum and 3) to study the students’ satisfaction towards the curriculum. The participants were divided into 2 groups: 1) the population giving the common data i.e. 10 school administrators and teachers and 2) the sample group for the experiment i.e. 45 Prathomsuksa 5 students. The research instruments consisted of 1) interviews 2) survey 3) lesson plan 4) achievement test and 5) questionnaire. Data was analyzed in percentage, mean, standard deviation, t-test, and content analysis.

The findings revealed as follows:

1. The developed curriculum was consistent with the local condition and students’ need. Its components included the followings: principle, objectives, contents, learning activities, medias/learning sources, and measurement and evaluation.
2. The learning achievements of the students before and after using the developed curriculum were significantly different at .05 level.
3. The students’ satisfaction towards the developed curriculum was generally found at the highest mean.

Keywords: Local Curriculum, Conservation of Historical Sites

บทนำ

การศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการสร้างกำลังคนของประเทศให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวัง เพราะฉะนั้นกำลังคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ บทบาทของการการศึกษาจะแทรกซึมเข้าไปในกระบวนการถ่ายทอดค่านิยมและเจตคติ ให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามความจำเป็น เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่และมาตรฐานการดำรงชีวิตให้ดีขึ้น นอกจากนี้การศึกษายังเป็นกระบวนการที่จะช่วยเปลี่ยนแปลงสังคมให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดทำขึ้นเพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำไปใช้เป็นกรอบแนวคิดและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, น.3)

เนื่องจากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดไว้ว่า ให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, น.5) และการจัดการศึกษาที่ผ่านมาไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 23 (3) ที่ได้ระบุไว้ว่า การศึกษาทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในท้องถิ่นของตนเอง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2554 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554, น. 22-23) หมวด 4 มาตรา 27 วรรค 2 กำหนดไว้ว่า ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, น. 27) สังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระบบการศึกษาจึงเป็นต้องเตรียมคนสำหรับสังคมในอนาคตตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 มีความมุ่งหมายพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ รู้จักการประกอบอาชีพแบบสุจริต โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเองและมีวินัยในตนเองมีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความรู้อันเป็นสากล มีทักษะกระบวนการ โดยเฉพาะทักษะการคิด มีความภูมิใจในความเป็นไทย มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นเพื่อมุ่งผลประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม โดยเน้นความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตาม

ความเหมาะสม โดยให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น สารการเรียนรู้และกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด ของนักเรียน โดยคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคล ในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อพัฒนานักเรียนตามศักยภาพ ส่วนการประเมินนักเรียนนั้นให้พิจารณาจากพัฒนาการของนักเรียนความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, น.24)

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ สพฐ. 293/2551 เรื่อง ให้ใช้แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 12 และมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีมติเห็นชอบให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แทนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้เป็นไปดังนี้ (1) โรงเรียนต้นแบบให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในปีการศึกษา 2552 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 (2) โรงเรียนทั่วไป ปีการศึกษา 2553 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 เป็นต้นไปให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ทุกชั้นเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

จากแนวทางการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น เขตสัมพันธวงศ์เป็นเขตหนึ่งในกรุงเทพมหานคร นับเป็นเขตหนึ่งที่มีการตั้งสมวัฒนธรรม มาอย่างยาวนาน และมีจุดเด่นทางด้านวัฒนธรรมที่ผสมผสานระหว่างคนไทย และคนไทยเชื้อสายจีน ที่ได้รับการส่งเสริมจากการท่องเที่ยวให้เป็นถนนสายชานาทาวน์ (ถนนคนเดินเท้า) มีแหล่งโบราณสถาน ที่เก่าแก่และทรงคุณค่า เช่น วัดไตรมิตรวิทยารามวรวิหาร วัดสัมพันธวงศารามวรวิหาร วัดชัยชนะสงคราม ธนาคารไทยพาณิชย์ (แบงก์สยามกัมมาจล) ซึ่งถือเป็นธนาคารแห่งแรกของประเทศไทย โบสถ์แม่พระลูกประคำ (กาลหว่าร์) เป็นโบสถ์คาทอลิกที่เก่าแก่ แหล่งค้าทองคำเยาวราช และร้านค้าที่เก่าแก่ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 นอกจากนี้ยังมีศิลปกรรมจีนร่วมสมัย ได้แก่ ชุมประตู่เฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 (คู่มือการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครฯ 2550, น.46-49) สัมพันธวงศ์อยู่ในส่วนของใจกลางกรุงเทพมหานคร (City core) จึงมีแนวคิดเกี่ยวกับเขตพระนคร บางรัก ป้อมปราบศัตรูพ่าย และติดแม่น้ำเจ้าพระยาทางทิศใต้ โดยมีอาณาบริเวณ ทิศเหนือจรดเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย โดยถนนเจริญกรุง และถนนพระราม4 เป็นเส้นแบ่งแนวเขต

ตั้งแต่สะพานดำรงสถิต (สะพานเหล็ก) ไปจนถึงสะพานเจริญสวัสดิ์ ทิศตะวันตก ครั้งหนึ่งติดคูและกำแพงพระนครซึ่งปัจจุบันก็คือเขตพระนครนั่นเอง โดยคลองโอง่างตั้งแต่สะพานเจริญสวัสดิ์ จนถึงสะพานโอสถานนท์ ที่เชิงสะพานพุทธยอดฟ้า เป็นเส้นแบ่งแนวเขต ทิศตะวันออก จรดเขตบางรัก โดยมีคลองผดุงกรุงเกษม ตั้งแต่เชิงสะพานเจริญสวัสดิ์ จนบรรจบแม่น้ำเจ้าพระยาที่โรงบำบัดน้ำเสียสี่พระยาเป็นเส้นแบ่งแนวเขต ทิศใต้ จรดแม่น้ำเจ้าพระยา จากเชิงสะพานพุทธยอดฟ้า จนบรรจบกับคลองผดุงกรุงเกษม ที่โรงบำบัดน้ำเสียสี่พระยา เป็นเส้นแบ่งแนวเขต

จากการศึกษาค้นคว้าหลักการ ทฤษฎีการเรียนรู้ ตลอดจนผลงานการวิจัย และแนวความคิดของนักศึกษาดังกล่าวข้างต้น พบว่า การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ห้เน้นครูผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบการสอน และจัดกิจกรรมโดยมีสื่อการเรียนการสอนหรือชุดกิจกรรมการฝึกคิดวิเคราะห์ที่เหมาะสมที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีการพัฒนา “การคิดวิเคราะห์” ของผู้เรียนในโรงเรียนให้เป็นเรื่องที่สะดวกต่อการปฏิบัติทั้งรูปแบบ วิธีการ รวมทั้งการวัดและประเมินผล ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และจิตวิทยาการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว พบว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีสรคณนิยม (Constructivism) เป็นทฤษฎีที่เน้นให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยการเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีอยู่กับสถานการณ์หรือสิ่งพบเห็นเพื่อสร้างความรู้ใหม่ เน้นถึงการได้มาซึ่งความรู้ของผู้เรียนที่มาจากโครงสร้างทางสติปัญญา ผู้เรียนสามารถเป็นผู้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายใต้สภาพจริงหรือใกล้เคียง โดยการอาศัยปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความเชื่อหรือความรู้เดิมที่มีอยู่สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้เมื่อผู้เรียนนั้นได้รับข้อมูลเพิ่มเติมจากการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ด้วยความสมเหตุสมผล (สุนีย์ เหมะประสิทธิ์, 2543, น.5)

จากความสำคัญ สภาพท้องถิ่นและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรท้องถิ่น ดังนั้น ผู้วิจัยมีสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องการอนุรักษ์โบราณสถาน เขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนา และส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้ครู ผู้เรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตระหนัก และเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาไทย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ตลอดจนให้ปฏิบัติตามแนวทางในการอนุรักษ์โบราณสถาน ในท้องถิ่นของตนเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก่อนการเรียนและหลังการเรียนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ประชากรที่ให้ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑล กรุงเทพมหานคร ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 10 คน

2. ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง

1) ประชากรที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2554 จำนวน 167 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2554 จำนวน 45 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบความพึงพอใจของนักเรียน

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังการเรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่นสูงกว่า ก่อนการเรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น

วิธีการดำเนินการวิจัย

เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เกิดจากการเรียนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นและศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษา
2. วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

3. ศึกษาสภาพทั่วไป ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสภาพปัจจุบัน จุดเด่น จุดด้อย และความต้องการของชุมชน
4. สำรวจความต้องการของนักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
5. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาโครงร่างหลักสูตรที่ได้จากการสังเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 ในการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน ดังนี้ การพัฒนาโครงร่างหลักสูตรฉบับร่าง การประเมินโครงร่างหลักสูตรฉบับร่าง การปรับปรุงโครงร่างหลักสูตรฉบับร่าง

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตร โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
  - 2.1 หลักสูตรเรื่องการอนุรักษ์โบราณสถาน
    - แบบสัมภาษณ์
    - แบบสอบถาม
  - 2.2 แผนการจัดการเรียนรู้
  - 2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 2.4 แบบทดสอบความพึงพอใจของนักเรียน
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. การประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร 2 ระยะ คือ
  - 1.1 การประเมินผลระหว่างการใช้หลักสูตร
  - 1.2 การประเมินผลหลังการใช้หลักสูตร
2. ปรับปรุงหลักสูตร หลังจากนำหลักสูตรไปทดลองใช้ เพื่อให้ได้หลักสูตรท้องถิ่นที่มีลักษณะสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อหาข้อสรุป เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร

ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ใช้ค่าร้อยละ ในตอนที่ 1 และวิเคราะห์เนื้อหา ในตอนที่ 2 เขียนเป็นความเรียง ในตอนที่ 3

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านส่วนประกอบของหลักสูตรฉบับร่าง โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากนั้นนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และนำเสนอโดยการเขียนพรรณนาความ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบน t-test มาตรฐาน (Standard deviation)

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ได้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา ที่สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน หลักสูตรมีองค์ประกอบครบถ้วนและมีความเหมาะสมประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้และการวัดผลประเมินผล

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้หลักสูตร ท้องถิ่นสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรท้องถิ่นผลการศึกษาความพึงพอใจต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3. ความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุดในทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.64) และรองลงมาตามลำดับคือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.63) ด้านสื่อการสอน แหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.67) และด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.70)

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลจากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้หลักสูตรที่มีองค์ประกอบครบถ้วน หลักสูตรมีคุณภาพสูง มีความถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของชุมชนและความต้องการของผู้เรียน อีกทั้งนักเรียนมีความพึงพอใจในหลักสูตรท้องถิ่นในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างมีระบบ และเป็นขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) ประเมิน โครงร่างหลักสูตรก่อนนำไปใช้ 3) ทดลองใช้หลักสูตร

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร ทั้งนี้เนื่องมาจากหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้แก่ กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน การแสดงบทบาทสมมติ วิธีสอนแบบ โครงงาน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้กับนักเรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ในการอนุรักษ์โบราณสถานในท้องถิ่น จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า และมีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนจัดกลุ่มเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน มีการมอบหมายงานให้รับผิดชอบช่วยกันศึกษาค้นคว้า จัดทำผลงานและสรุปการเรียนรู้ร่วมกัน ผลของการเรียนรู้แบบร่วมมือนี้ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากผู้เรียน ได้เรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีการวิเคราะห์ผลการทำงาน อีกทั้งผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันได้เรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้ตัว ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะ โบราณสถานของ เขตสัมพันธวงศ์มากขึ้น จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นตามไปด้วย

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนหลังเรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด จึงกล่าวได้ว่าหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนทั้งด้านเนื้อหาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้

1. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา มีความเหมาะสมตามสภาพของสถานศึกษา ชุมชน สามารถปรับอัตราเวลาเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

2. การจัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานทำให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองมีความภาคภูมิใจเห็นความสำคัญของตนเอง และท้องถิ่น สามารถนำไปสู่การพัฒนาและการอนุรักษ์ด้านอื่นในท้องถิ่นสืบต่อไป

3. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา สามารถนำไปสอน บูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่นๆ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์สิ่งต่างๆ ในชุมชน ต่อไป เช่น วัฒนธรรมประเพณี ของท้องถิ่น แหล่งท่องเที่ยว หรืออาหารท้องถิ่น เพื่อเป็นการอนุรักษ์สิ่งเหล่านี้ให้อยู่กับชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ม.ป.ป..
- ฉันท ชาติทอง. (2552). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์.
- ทิสนา เขมมณี. (2552). ศาสตร์การสอน. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรารัตน์ บัวศรี. (2545). ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและการพัฒนา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ธนรัชการพิมพ์.
- อารีวรรณ เข็มสะอาด. (2548). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, (เอกสารอัดสำเนา).

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวกวินนาฏ กล้าหนองกก
เกิดวันที่	18 ธันวาคม พ.ศ. 2519
สถานที่เกิด	235 หมู่ 1 ตำบลหนองกระดิ่ง อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย
ที่อยู่ปัจจุบัน	235 หมู่ 1 ตำบลหนองกระดิ่ง อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย
ประวัติการศึกษา	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ สาขาบริหารทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ประวัติการทำงาน	พ.ศ.2547-2554 ครูผู้สอน โรงเรียนกุหลาบวิทยา กรุงเทพมหานคร พ.ศ.2555 ผู้สอนเด็กพิเศษ โรงเรียนบ้านหนองกระดิ่ง จังหวัดสุโขทัย พ.ศ.2556 อาจารย์ผู้สอน วิทยาลัยเทคโนโลยีสายประสิทธิ์ พาณิชยการ กรุงเทพมหานคร